כ"ה סיון תשמ"ב, 16.6.1982 מיספר 2337
76 עמודים
שנה 46 המחיר: 30 שקלים (כולל מ.ע.מ.)

העולם הזה

מה היתה התוכנית - ואיך היא בוצעה

המילחמה של אריק

מר יעקבסון טמיר

קורא יקר,

שתי מילחמות התנהלו בו זמנית בשבוע שעבר — המערכה של צה"ל נגד כוחות אש"ף וסוריה, והמערכה של שר־הביטחון והרמטכ"ל נגד הציבור הישראלי.

במערכה השניה, האויבים העיקריים היו כלי־התיקשורת.

במילחמת־לבנון לא פעלה ממשלה דמור־קרטית, המספרת לציבור את האמת על מטרותיה והמדווחת לו על מהלך הדב־רים. אריאל שרון ניהל מילחמה זו כ־דיקטטור לכל דבר. הוא הזין את הציבור בכזבים לגבי מטרות המילחמה ומהותה (ראה עמוד 9), העלים ממנו את מהלכיו, וביכלל זה את החלטתו לתקוף את ה־כוחות הסוריים ולהפר את הפסקת־האש ביירות. הוא העלים ממנו את המיספר האמיתי של האבידות, את המדיניות לגבי לקיחת שבויים ואת ההחלטות לגבי ערי לבנון ותושביהן.

כתוצאה מכך נוצרה בארץ תמונה כו־זבת של מה שהתרחש בכמה מישורים חשובים מאוד לגבי עתיד המדינה. הציבור לא שותף בהחלטות בכל צורה שהיא. הפרלמנט הפך למעין סובייטי עליון, ה־אופוזיציה היתה לשופר ממשלתי, להפצת כזבים („בגין הבטיח לנו שלא לתקוף את ביירות!") וכלי־התיקשורת גויסו או שותקו. העיתונאים גויסו והפכו דובריו של אריאל שרון, או שלא ניתנה להם גישה לזירת־האירועים.

הדבר לא הצליח לגבי שבועון זה. העולם הזה היה כלי־התיקשורת החופשי היחידי בימי הקרבות, והוא השמיע את דברו, את דיווחיו והערכותיו, בלי מורא ובלי משוא־פנים.

היתקלות עם בראסו

מן הרגע הראשון של המילחמה, התעלמנו מן ההגבלות שהוטלו על ה־עיתונות. צוותות העולם הזה הגיעו — בדרך־לא־דרך — אל כל חלקי זירת־המילחמה, דיברו עם החיילים, צילמו ו־דיווחו. בכל מקום התקבלו בזרועות פתו־חות על־ידי החיילים, שהתייחסו אליהם בחיבה ועזרו להם. במשך כמה ימים הם היו העיתונאים הבלתי־תלויים היחידים בשטח. זה היה מקור הדיווח המהיר וה־מעודכן בגליון האחרון של העולם הזה.

אני עצמי השתתפתי באחת הגיחות האלה, שעליה מדווחת שרית ישי בגליון זה. במהלך היום נפגשתי עם אלפי חיי־לים, באיזורי קרבות ובדרכים לחזית. רו־בם הכירו אותי, ויחסם אלינו שיקף את דעתם על העיתון. היו שיצאו מגידרם כדי לעזור לנו, היו ששמחו לשוחח עימנו קצת, והיו גם אחדים שניסו לקלל אותנו, אך הושתקו על־ידי חבריהם (ראה יומן אישי). הכל ידעו, כמובן, שאיני רק עורך־עיתון, אלא גם ח"כ לשעבר, המייצג דיעות מסויימות. נדמה לי שבאותו יום — היום הרביעי של הקרבות — הייתי האדם היחידי מסוג זה בדרום־לבנון, מלבד אריאל שרון, כמובן.

בשבילי היה זה מסע חשוב ביותר. ראיתי במו עיני, שמעתי, התרשמתי, למדתי מה התרחש באמת, לטובה ולרעה. (נהגנו כך גם בכל המילחמות הקוד־מות. במילחמת יום־הכיפורים נסעתי, ב־אותה צורה, אל גדות־התעלה למחרת קרב־ההבקעה, וכעבור יום אל סאסא, במבואות דמשק. בשני המקומות נקלעתי במיקרה להפגזות, נפגשתי עם אלפי חיי־לים, בדקתי את המתרחש בשטח, ועל כן יכולנו אז לשפר במידה מכרעת את טיב הדיווח וההערכות של השבועון.)

אחרי 18 שעות של נסיעה הגענו ל־ראש־הניקרה כדי לחזור ארצה. היינו עייפים מאוד, מאובקים מאוד, מלוכלכים מאוד. במחסום המתין לנו סגן רענן מאוד, נקי מאוד, מצוחצח מאוד — אחד מאותם חיילי־שוקולדה ממורקים התופסים גב־ריות הרחק מאחרי הקו הלוחם. שמו היה אורי רון, שוטר צבאי לתיפארת.

אני מודה שיש לי דיעה קדומה נגד שוטרים צבאיים, עוד מימי שועלי שימ־שון. אבל אותו בראסו — איש־מילואים — אישר אותה במלואה. הוא דיבר בגסות־רוח נלעגת, התנהג כגנרל מכסיקאי ב־אופרטה וינאית. הוא עצר אותנו, ערך חיפוש מדוקדק בכלינו, אסר על הכתבת והצלמת להסתכל בשקיעת־החמה, ובסוף מסר אותנו בידי המישטרה האזרחית.

זו התנהגה אלינו יפה. מפקד תחנת־נהריה, יצחק מראלי, הגיש לנו ארוחת־ערב מאולתרת. לאחר מכן נגבו עדויות מפינו, נלקחה טביעת־האצבעות שלנו, הוחתמנו על שיחרור־בערבות, ויכולנו לחזור הביתה. קצת היה חבל לנו שה־היתקלות עם הביורוקרטיה־במדים מחקה במיקצת את הרושם העז של הפגישה עם הלוחמים.

צלמת השכפץ

על הצלמת ענת סרגוסטי, אחת מחברות־המערכת שהשתתפו במאמץ זה לסיקור המתרחש בקרבות מבלי להשתעבד לשר־רה, פירסם השבועון במחנה כתבה נחמדה, תחת הכותרת „לבשה שכפץ נגד הקור". וזו לשונה:

ענת סרגוסטי היתה, כנראה, הישראלית היחידה בעברו הצפוני של הליטני, ואחת משתי הנשים שהיו שם בכלל בימי הל־חימה הראשונים (השנייה היא הילרי בראון, כתבת רשת־השלוויזיה איי־בי־סי, הנלווית לאנשי הצוות).

ענת נוסעת, יחד עם כתב, במכונית ננסית לבנה — ומצלמת עבור העולם הזה. היא קטנת־קומה, קצוצת־שיער וזו עבורה המלחמה השנייה (אחרי מלחמת יום־הכיפורים). ברשותה — שתי מצלמות וזריזות נדירה בלהיכנס ולצאת מהמכונית ולצלם בקצב בטורף.

החיילים הפוגשים בה המומים מעט. נהג נגמ"ש, שנסע במהירות על הכביש, החליט שהבחורה העומדת בצד ומצלמת היא בוודאי פאטה מורגנה, הנובעת מהז־יות שלו אחרי לילה ויום של לחימה — ואם־כך הדבר, לא יזיק אם ידרוס אותה. ברגע האחרון שינה את דעתו, החליט שהיא באמת בחורה־מצלמת וסטה מדרכו בפנייה חדה, שכמעט עלתה לו בהתהפ־כות. ענת אף לא זזה.

ענת אינה נרגשת מקולות־הנפץ, ורק פעם אחת, כשהקליעים חולפים כמעט בקרבתנו, היא מסכימה ללבוש „שכפץ" — וגם זה בגלל שקר לה. ברגע של אמת היא מודה, בינה לבינה, שהיא פוחדת, אבל זהו מקצועה, וכעתונאית היא תעשה כל שביכולתה להרוות צמאונם של הקור־אים לתצלומים ישירים מן השטח.

זו ענת, שאלפי חיילים ראו אותה בשטח ולא האמינו שהיא אכן קיימת — ואינה סתם חזיון־תעתועים.

אורי אבנרי

כתבות השער:

המילחמה

החוכנית של שרון

מה רצתה ישראל להשיג, כאשר פלשה ללבנון? מה מ־כל זה הושג בפועל? ניתוח מקיף של אורי אבנרי על המילחמה. 15

מול פני המילחמה

הישראליות היחידות בזירת המיל־חמה מדווחות על יום־לחימה. כת־בת וצלמת „העולם הזה", שחד־רו ללבנון בלי היתר, מספרות על החיילים, אנשי חדאד והפלי־טים. 20

בגין אשם!

רעיה הרניק, אמו של הקצין שנה־רג בקרב על הבופור, מאשימה: זו היתה מילחמה מיותרת! בני נפל לשווא! 10

מחיר הדמים

„תעשו לי טובה, תכתבו בעיתון שיפסיקו את המילחמה המזוויעה הזאת!" אמרה החיילת שטיפלה בהורי הפצועים, בכניסה לבית־החולים. על המחזות הנוראים שנראו בבתי־החולים ובבתי־הקב־רות. 9

ערפל המוות

מסך־סודיות ירד על המיספר ה־מדוייק של נפגעי צה"ל במילחמת־הלבנון. מי ביקש למ־נוע מהציבור לדעת את המחיר שמשלם העם? 17

אש בהרים

צוות „העולם הזה" היה בלבנון לפני „הפסקת האש" ואחריה, ומדווח על ה־צדדים הפחות־הירו־איים של המילחמה. 8

אין גבול לחמדנות שלה!

אביגיל, אשתו הראשונה של אודי דיין ואם שני ילדיו, שמשה דיין הוריש להם דירה, מספרת על חייה עם מישפחת דיין, וכיצד תבעה רחל דיין את מחצית הדי־רה של ילדיה. 40

מסע האלונקות של ד"ש

בראיון גלוי־לב ל„העולם הזה" מספר ח"כ אמ־נון רובינשטיין, שהיה ממייסדי ד"ש, על יחסיו עם ייגאל ידין ושמואל תמיר, על חילוקי הדי־עות שלו עם אשתו ועל יח־סו לאריק שרון. 55

הפליטים מאופירה

הם היו תושבי שארם אל שייח'. היום הם מוצאים מיפלט בבית ערבי ש־היה מוסד ידוע בתל־אביב. 58

הבורסה בצל המילחמה

המשקיעים שצבאו על הבורסה, כאשר השתוללו הקרבות, לא הס־כימו להצטלם. באולם המיסחר היו העסקים כרגיל. מה עשו הפג־זים לשערי־המניות? 68

על החוף

בשעה שנחתת של חיל־הים פרקה נגמ"שים גדושים בחיילים בחוף צידון, השתזפו החתי־כות של תל־אביב 200 קילומטרים דרו־מה משם. 38

מדורים קבועים:

תשקיף	4
במדינה	5
יומן אישי — בשדות צידון, כל מיני אנשים, מי פוחד מהמחבלים והשבוי	25
חשבון עובר ושב	27
אנשים	29
בלונים	31
לילות ישראל	32
אנשים בעולם	34
עולם קטן — האוריינטציה הישראלית, זאיר, ארגנטינה ובריטניה	35
שידור	36
מדריך שידורים — ישראל וירדן	37
קולנוע	44
נמר של נייר — נגיב מחפוז, מנחם בן, יותם ראובני ושמריה גוטמן	46
הורוסקופ — מזל תאומים	53
איש ממאדים	54
לי לה לו	61
זה היה העולם הזה שהיה	62
אתה והשקל	67
ספורט — מי יזכה בגביע העולם	70
רחל המרחלת	74

תשקיף

מחזרים אחרי אריק

פעילים של קבוצות שוטות בתנועת החרות, שאינם נימנים עם אנשי אריק שרון, מגששים באחרונה ובודקים דרכי התקשרות אליו.

אנשיו של שר־הביטחון סוענים שיחסי־הכוחות, כפי שיבואו לידי ביטוי בוועידה ה־15 של התנועה, יפתיעו רבים.

ליכוד לאומי?

מול המגמה הקיימת עתה בחוגים רחבים במערך להצטרף עתה לממשלת ליכוד לאומי בנימוק של „שעת חירום", יש התובעים להמתין.

אלה אומרים כי ישראל עלולה לנחול תבוסה מדינית, שבעיקבותיה אפשר יהיה להפיל את ממשלת הליכוד ולהקים ממשלה בראשות המערך.

בר־לב ודעת הקהל

מישלחת של תנועת שלום עכשיו נפגשה השבוע עם מזכ"ל מיפלגת העבודה, חיים בר־לב.

אנשי שלום עכשיו תבעו שמיפלגת העבודה תנקוט עמדה ביקורתית יותר כלפי המילחמה בלבנון. תשובתו של בר־לב היתה: צריך לבדוק את דעת־הקהל.

ארידור הזמין לחץ

שר־האוצר, יורם ארידור, „הזמין" למעשה את לחצה של ההסתדרות לנקיטת צעדים שיאלצו גם עצמאים וחברות להשתתף בנטל הכלכלי של המילחמה.

ארידור לא יכול היה להעביר בממשלה החלטות בכיוון זה בגלל התנגדותם של הליברלים וחלק מאנשי חירות, המייצגים בעלי־הון גדולים.

הנהגה חילופית

לאש"ף

מקורות אש"ף בפאריס מוסרים כי הנהגה חילופית לאש"ף כבר הוקמה למיקרה שהנהגת אש"ף בביירות תפסיק לתפקד.

לא נמסר על המקום שבו נמצאת הנהגה חילופית זאת.

תרג'ילים של הבנקים

במישרד־האוצר חוששים כי בבנקים ובמוסדות הפיננסיים האחרים, הפועלים בבורסה, ינסו לעקוף את ההיטל המיוחד על עיסקות מכירה של ניירות־ערך.

אחת הדרכים: תחת שחברות־הבת והמוסדות המסונפים לבנקים יבצעו עיסקות מכירה, הן יבצעו בינן לבין עצמן עיסקות של „העברה" או „המרה" של ניירות־ערך, וכך ישתמטו מההיטל.

אמנים לא התג'ייסו

הזמר שלום חנוך לא התגייס להופיע לפני חיילי צה"ל, בטענה שהוא צרוד. מיקי גבריאלוב סירב להתגייס בטענה שעליו לטפל בילדיו. ספי ריבלין, מי שהופיע בתשדירי־התעמולה של הליכוד בבחירות לכנסת העשירית, לא התבקש כלל להתגייס.

ל'יאונרד כהן

בישראל

זמר־הנשמה היהודי־קנדי ליאונרד כהן נמצא עתה בישראל.

כהן מקפיד להגיע לישראל בכל פעם שיש מילחמה באזור, והוא היה כאן בכל המילחמות מאז מילחמת ששת הימים. כהן מופיע בהתנדבות לפני חיילי צה"ל.

הערבים נגד רק"ח

ברחוב הערבי יש זעם רב על רק"ח, בגלל שתיקתה של ברית־המועצות בשלבים הראשונים של מילחמת הלבנון, כי־עוד לא התחילו הקרבות בין הישראלים והסורים.

בנציגי רק"ח רואים את נציגי הסובייטים, אשר הפקירו, למעשה, את הפלסטינים — בימי הלחימה הראשונים.

גדות במקום ירון

בהחלטה בדרג של שרים, שנערכה בלישכת ראש־הממשלה, הוחלט על חילופי־גברי בוועד־הפועל של רשות־השידור כבר בימים הקרובים.

את הפרופסור ראובן ירון יחליף גידעון גדות, מנכ"ל מיפעל־הפיס, שהיה ראש מחלקת־ההסברה של הליכוד במערכת־הבחירות האחרונה.

שגב לרשות השידור

אחד ממועמדי מיפלגת־העבודה לוועד־הפועל של רשות השידור, במקום דניאל בלוך, הוא עיתונאי מעריב, שמואל שגב.

נראה ששגב זנח את הרעיון להצטרף לתמ"י.

הבעלים המיסתוריים

בנק־ישראל מסרב למסור את שמות בעלי־המניות העיקריים במוסדות הבנקאיים בארץ, בטענה שהדבר נוגד את התחייבותו לשמור על סודיות ענייני הבנקים.

בדרך זו נמנע מהציבור לדעת מיהם בעלי השליטה ובעלי העניין בבנקים השונים, דבר שאין לו אח־ורע בשום מדינה מערבית.

מוסדות יקבלו

פיצויים

לא רק מתיישבים פרטיים במושבי חבל ימית ותושבי העיר ימית מקבלים פיצויים בעיקבות פינוי החבל.

גם מוסדות שונים, פרטיים וציבוריים, שהיו להם סניפים או עסקים בחבל ימית, מקבלים פיצויים, שעל גובהם מתנהל עתה משא־ומתן.

משל הפר הסכם?

ח"כ המערך דב בן־מאיר, מזכיר מועצת פועלי תל־אביב והאיש החזק במחוז תל־אביב של המיפלגה, התייצב מאחורי מזכ"ל ההסתדרות, ירוחם משל, ותובע ממנו שלא יפרוש מתפקידו.

מתנגדי משל טוענים, שהמזכ"ל הנוכחי הפר הסכם ג'נטלמני, שהיה בינו ובין ממלא־מקומו, ישראל קיסר, שמשל יפנה את מקומו, כדי שקיסר יוכל להבטיח את ניצחון המערך בבחירות הבאות להסתדרות.

העירעור בנובמבר

עירעורו של השר לשעבר, אהרון אבו־חצירא, יתחיל בחודש נובמבר השנה. אבו־חצירא יערער על הרשעתו בבית־המישפט המחוזי, ואילו התביעה תערער על קולת־העונש.

יציב יודח?

ניצי מפ"ם מתארגנים במגמה להדיח את המזכיר המדיני של המיפלגה, גד יציב.

למפ"ם יש עתה ארבעה מזכירים. מלבד יציב מכהנים ויקטור שם־טוב כמזכיר כללי, בנימין („בנג'לה") יסעור כמזכיר אירגוני וחייקה גרוסמן כמזכירה לענייני חברה.

ההצעה שתועלה בוועידה הקרובה של מפ"ם תהיה לאחד את תפקידי המזכיר המדיני והחברתי, ולמסור את שני התפקידים לגרוסמן.

הכינים חוזרות

מגיפת־הכינים, שפקדה את ישראל לפני כמה חודשים, לא חלפה. בימים האחרונים התגלו בבתי־ספר רבים בירושלים מיקרים של כינמת אצל התלמידים.

אייבי פותח

מיסעדה

בעל אוניית קול השלום, אייבי נתן, חוזר לעסקים על החוף. הוא נכנס כשותף במיסעדה הודית, שתיפתח בצפון תל־אביב.

שם־אור בחוץ

יונתן שם־אור, שהיה הוגה הרעיון של המופע לקרוע את הקיץ, שבו משודרים משחקי הכדורגל מספרד, הורחק מתפקיד ההפקה. שם־אור הסתכסך עם המשקיעים במופע, שההשקעה בו מסתכמת במיליון דולר.

מחאה

אנו מוחות נגד העובדה כי צה"ל מפלה בין נשים וגברים.

אנו מוחות נגד העובדה כי דובר צה"ל אוסר כניסת נשים־עיתונאיות לשטח הלבנון.

אנו מוחות נגד העובדה כי עיתונאיות ישראליות מופלות לרעה לעומת עיתונאיות זרות, שהורשו להיכנס לשטח לבנון.

שלושתנו סיקרנו את הקרבות בשטח לבנון בימים הראשונים של המילחמה, ומילאנו את תפקידנו מתוך ידיעת הסיכון שאנו לוקחות על עצמנו. איננו זקוקות לדובר־צה"ל כדי להגן עלינו.

שרית ישי

ענת סרגוסטי

גילה רזין

במדינה

העם

"אין תביעות טריטוריאליות!"

התיאבון בא עם האוכל. גם צור וצידון הם ארץ־ישראל, והיאחזויות נח"ל יעלו לליטאני.

"חיילי צה"ל, לנו אין מטרות כיבוש. יעדנו האחד הוא לשים לאל את נסיון הצבאות הערביים לכבוש את ארצנו!" כך הכריז שר־הביטחון ביום הראשון של המילחמה. שר־הביטחון היה משה דיין, המילחמה היתה מילחמת ששת־הימים, התאריך היה ה־5 ביוני 1967 — בדיוק 15 שנים ויום אחד לפני הפלישה ללבנון.

ההמשך ידוע.

למחרת המילחמה לא דיבר איש על סיפוח. הכל היו בטוחים שהשטחים שנכבשו יוחזרו תוך זמן קצר, והתעורר הוויכוח על השאלה למי להחזיר את הגדה המערבית ורצועת־עזה. על־פי סיקרי דעת־הקהל תמכו כ־37% של הנשאלים ברעיון למסור את השטחים הכבושים לידי ישות פלסטינית.

אך החודשים עברו, ולאט־לאט גבר התיאבון. החלו דיבורי־הסיפוח, נולדו השירים הממוסחרים על שארם־אל־שייח', הכותל המערבי, נח"ל־סיני ופני החרמון. משה דיין הכריז כי לעולם לא נעזוב את ענתות. החלה ההתנחלות. "ארץ־ישראל השלמה", הסיפוח.

כך עלתה המדינה על דרך, שהובילה במישרין אל מילחמת־הלבנון. כי כדי לספח את הגדה והרצועה, יש להשמיד תחילה את היישות הפלסטינית.

גבול? איזה גבול? השבוע שוב נשמעו הדיבורים הרמים על חוסר כל כוונה ישראלית להחזיק בשטחי לבנון. "אין לנו תביעות טריטוריאליות בלבנון," הכריזו כל ראשי ישראל, לפי התור, מראש־הממשלה ועד לשגריר בוושינגטון.

אך זה יכול להשתנות במהרה.

את היריה הראשונה של המילחמה הרעיונית החדשה ירה הסיפוריסט הוותיק, עזריה אלון, אדם האוהב את ארץ־ישראל כשם שאשף־מיטבח אוהב תרנגולות.

בשידור בשבת בבוקר החל אלון מהרהר על סיב הגבול בין ארץ־ישראל ולבנון — וגילה כי הגבול הקיים אינו חוקי, אינו ממשי, אינו מעוגן בגיאוגרפיה ובהיסטוריה, ובעצם לא היה ולא נברא, אלא משל היה.

ולראייה: בתקופות שונות נקבעו גבולות שונים. בימי העות'מאנים לא היה קיים גבול בכלל. בהסכם סייקס־פיקו משנת 1915 נקבע גבול אחד. בתום מילחמת־העולם נקבע גבול אחר. לאחר מכן נקבע שוב גבול אחר, פרי המיקרה. ואילו התנועה הציונית תבעה עוד ב־1919, בוועידת־השלום של ורסיי, שגבול ארץ־ישראל יגיע אל הליטאני.

צור וצידון מוזכרים בתנ"ך פעמים רבות. משמע: הם בעצם ערים ישראליות. הדתיים יזכירו כי משם באו הארזים להיכל־קודשנו, ועל כן זהו שטח מקודש לה'. ה"כנענים" יקבעו כי הפניקים לא היו אלא עברים.

כדי להגן הגנה יעילה ואמיתית על ישובי הגליל יהיה צורך להקים בלבנון היאחזויות־נח"ל, מיצפים ומיצפורים, ולהזיז את גבול־הביטחון צפונה. צה"ל יקים פיקוד צור־וצידון (צו"צ, בלשון העם) ואת מרחב־הביקעה. המשוררים המיסחריים יעבדו שעות נוספות כדי למצוא מלים המתחרזות עם דאמור.

כך זה היה, וכך זה יהיה — אם לא יוצא הצבא מלבנון במהירות־שיא.

אין כל סימן לכך.

מדיניות

אריק מלך ישראל

בגין התגמד, שמיר נעלם ופרס הפך נושא־כלים.

השבוע טיאטא אריאל שרון גם את המפה הפוליטית של ישראל. כשם ש"חיסל קיני־מחבלים" בלבנון, חיסל את מתנגדיו במדינה פנימה.

אם היה עד כה ספק מי יירש את מנחם בגין בהנהגת חרות, הליכוד והממשלה, נעלם ספק זה השבוע. אין עוד כוח בליכוד המסוגל לחסום את דרכו של שרון.

בלב ובנפש. מנחם בגין עצמו התגמד השבוע, מול פני הגיבור החדש. בסצנה מבישה במרומי הבופור, ראה הציבור כולו את בגין, כשהוא מדדה על מקלו, שואל את החיילים שאלות אוויליות, שהיו מביישות כל רב"ס, ונראה כאילו אינו שייך לעולם החדש. ואילו שרון התייחס אליו כמעט ברחמנות, כאל שריד של תקופה שעברה מן העולם.

בעבר היו שסברו, כי אין לשרון סיכוי להשתלט על חירות, וכי העסקנים יעשו יד אחד כדי להמליך במקומו את יצחק שמיר. אך השבוע נראה שמיר כאיש קטן וצדדי, שכל כישרונו הוא ביכולת הנדירה לשמור על הבעת־פנים רצינית כשהוא משמיע כזבים מגוחכים, אשר אריאל שרון הפריך אותם עוד לפני שיצאו מפיו של שמיר.

שמיר התגמד השבוע, ויחד עימו כל החבורה האפורה של יורם ארידור, דויד לוי ושו'. שרון, ולא לוי, יהיה מהשבוע גיבורם של בני עדות־המיזרח, שתמכו בלב ונפש במיבצע שנועד "לדפוק את המחבלים", אחת ולתמיד.

אשר לשרי הליכוד, ששרון משך אותם השבוע באף. יום אחרי יום, ושקיבלו מדי יום החלטה שהופרה על־ידי שרון תוך שעות — מעתה לא יהיו אלא פיונים על לוח־השחמט של אריק־מלך־ישראל.

הפוחלצים. אך הדמות הפאתטית ביותר בישראל היה השבוע שימעון פרס. הוא נראה כזבוב היושב על ראשו של שור ומכריז: "אנחנו חורשים!"

בעוד ששרי־הליכוד שתקו, על פי פקודה, הותר הרסן של פרס. הוא הופיע מדי פעם על המירקע, כשהוא משמיע את השקרים הציניים שנועדו להצדיק את המיבצע, ושאריק עצמו התבייש להשמיעם. היה זה פרס שהבטיח בשם בגין, כי המיבצע לא נועד אלא להבטיח את 40 הקילומטרים מגבול ישראל. היה זה פרס שהבטיח כי אין בכוונת ישראל לכבוש את ביירות — בה בשעה שמטוסיו של אריאל שרון כבר המטירו על ביירות כרוזים שהודיעו לאוכלוסייה כי ישראל עומדת לכבוש את העירם. היה זה פרס שהבטיח כי ישראל תשמור על הפסקת־האש — כאשר אריאל שרון עצמו הודיע כי אין הפסקת־אש עם "המחבלים".

השבוע נראו ראשי מיפלגת־העבודה — פרס, יצחק רבין ועמיתיהם — כפוחלצים של העבר, צללים עלובים של הליכוד. זאת היתה יכולה להיות שעתם הגדולה — אך תחת זאת היתה זאת השעה שבה אבד עליהם הכלח. הם הוכיחו כי מקומם במחסן־הגרוטאות או בממשלת־ליכוד, כגרורים של אריאל שרון.

קולות מעטים. מעטים, מעטים מאוד היו הקולות שהעזו השבוע להשמיע דבר של הגיון ארוך־טווח, שהזהירו כי אי־אפשר לפתור את הבעייה הכאובה של הסיכסוך הישראלי־פלסטיני בשיטות של אלימות והשמדה, שמחו על שפיכת דם ישראלי ודם ערבי, על ההרס והזוועה.

הם היו קולות מעטים, אך ייתכן כי בעוד כמה שנים ייאמר שהם היו הצודקים.

איפול על המוות

הצעירים שנפגשו עם איש־הציבור, שהיה קצין בכיר בצה"ל, נדהמו למישמע־אוזניהם. הפגישה התקיימה בשבוע הראשון של המילחמה בלבנון, והקצין במילואים אמר להם שלצה"ל היו כמעט 250 הרוגים במילחמה בלבנון!

השמועות על מיספרים מדהימים של הרוגים פשטו בציבור כאש בשדה־קוצים. ערפל הקרב, שהוטל על מהלכי צה"ל במילחמת הלבנון זכה להבנה, אך קשה היה להבין מדוע נשמרים בסוד מיספרי ההרוגים בקרבות, כאשר התוצאה הבלתי־נמנעת היא שמועות־זוועה.

קרובת־מישפחה בהלווייה
— למחיר הדמים

פער עצום. תחילה היה הדיווח על הנפגעים מתאים לעובדות, והוא נעשה בהתאם לכללים הנהוגים בצה"ל, שלפיהם מודיעים את שמות הנפגעים ומיספרם רק אחרי שנמסר הדיווח למישפחות.

אך ככל שנמשכה המילחמה, ובמיוחד בימים שאחרי הפסקת־האש המדומה, הלך ונוצר פער עצום בין המיספר המדווח של הרוגי המילחמה, ובין מיספרם בפועל. פער זה, הוא שגרם לשמועות בציבור.

ההודעה הראשונה, שבה נמסר על נפגעי צה"ל, פורסמה על־ידי דובר צה"ל כבר בשבת הראשונה של הקרבות, בחצות. דובר צה"ל הודיע על מותו של חייל "בהפגזות המחבלים." למחרת נמסר על שני אנשי צוות־המסוק הנעדרים, וההודעה המפורטת הראשונה פורסמה ביום השלישי בערב, הוא יומה השלישי של הפלישה הישראלית ללבנון. בהודעה זאת נמסר שנהרגו 25 חיילי צה"ל, שיבעה נעדרים, אחד שבוי, ו־96 חיילים פצועים.

המיספר הגבוה של הנפגעים היה מפתיע. מה שנראה תחילה לעיתונאים רבים שהיו בלבנון, וגם ללא מעט מן החיילים, "כטיול בחיק הטבע", התברר כקרב קשה.

מיספר הנפגעים בקרבות עלול היה להפוך לעובדה מדינית ראשונה במעלה: אם יוודע בציבור הישראלי על מיספר ההרוגים הגבוה, יווצר לחץ להפסקה מהירה יותר של המילחמה. אך אדריכל המילחמה, אריאל שרון, לא התכוון כלל לעצור אחרי השגת המטרה המוצהרת של המילחמה, פינוי רצועה בת 40 קילמוטרים מתותחי אש"ף ומשגרי הקטיושות שלו. השגת המטרה המדינית המרכזית שלו — יצירת "סדר חדש" בלבנון וגירוש הפלסטינים, דרשה זמן.

ערפל, איפול, טישטוש. "ערפל הקרב" היה אחד האמצעים להשגת הזמן, אף שתועלתו היתה מפוקפקת. הציבור בישראל ודעת־הקהל בעולם קיבלו דיווח מהימן למדי על המתרחש בלבנון מתחנות הרדיו השונות שפעלו שם, והסיקור העיתונאי. הודעות דובר צה"ל, שהגיעו לאחר מעשה, רק אישרו מה שדווח כבר. אמצעי אחר היה: גיוס חלק מהעיתונאים לצה"ל, כך שלמעשה הפכו דוברי מערכת־הביטחון (ראה: שידור) והגבלות חמורות על העיתונאים האחרים.

האיפול שהוטל על מיספר הנפגעים המדוייק היה האמצעי השלישי. דובר צה"ל לא שיקר ולא סילף את העובדות: מדי יממה, עד ליום הראשון השבוע, נמסר מיספר ההרוגים, הנעדרים והפצועים במשך היממה הקודמת. אך צורת דיווח זאת יצרה טישטוש של העיקר: מיספר הנפגעים הכולל, שהיווה את מחירה היקר של המילחמה.

הדיווח הראשון על מיספר כולל נמסר מפי שר־הביטחון עצמו, במסיבת עיתונאים שקיים ביום השישי השבוע. הוא מסר על "יותר ממאה" הרוגים, ועל "יותר משש מאות" פצועים. על־פי סיכום הדיווחים של דובר צה"ל באותה שעה, היו רק 87 הרוגים. לפער זה היה חלק נכבד ביצירת השמועות, כאילו לא מדווחים על מיספר ההרוגים האמיתי.

העובדה שהעיתונות לא התעוררה כדי לברר את מיספר ההרוגים, עודדה את שרון. ביום הראשון בבוקר השבוע הוציא דובר צה"ל הודעה נוספת על נפגעים. על פי הודעה זו הסתכם מיספר ההרוגים ב־105, היו 720 פצועים ו־25 נעדרים. אך מודעות האבל וההספדים הקצרים, שפורסמו בעיתונות היומית, לימדו שמיספר זה קטן בהרבה ממיספר ההרוגים האמיתי.

שימוש ציני. במשך יומיים שלמים, מאז יום הראשון בבוקר ועד מסיבת־העיתונאים של הרמטכ"ל בצפת, ביום השני בערב, לא הוציא דובר צה"ל הודעה על מיספר הנפגעים של צה"ל. מבחינה מדינית היתה לכך חשיבות רבה: פירסום כזה היה חושף את העובדה כי דווקא בעת הפסקת האש המדומה היה מיספר הנפגעים עצום, ולחץ דעת־הקהל בארץ להפסקת המילחמה היה מתעצם.

כאשר הודיע הרמטכ"ל ביום השני בערב על 170 הרוגים, היה בכך כדי להמית את שמועות הזוועה, אך המיספר הבהיר עד כמה היתה המילחמה יקרה מבחינת מחירה בחיי־אדם. מיספר ההרוגים הישראליים במילחמת הלבנון זהה כמעט למיספר ההרוגים במבצע סואץ ב־1956, עת הוכה וכמעט הושמד הצבא המצרי, ונכבש כל חצי־האי סיני.

השימוש הציני שנעשה בפירסום מיספרי ההרוגים לצורך השגת יעדים פוליטיים בדעת־הקהל הישראלית, מחייב קביעת נוהלים תקינים בתחום עדין ורגיש זה, ויש לחקור מי הורה לדובר צה"ל שלא לפרסם את המיספרים הכוללים של ההרוגים בימי הקרבות.

שלמה פרנקל ■

חיילות בהלוויית חלל המילחמה
— משמעות מדינית

מבצע החודש

בואו לזלול ולקבל פרסים בלי הגרלה במק דויד

עכשיו, יותר מתמיד, כדאי להכנס לרשת מסעדות מק דויד ולזלול את ההמבורגרים הנהדרים, הצ׳יפס והפריכים והטריים ושאר מעדני מק דויד.

אדי מור

למה אתה מחכה?
קח את החַבֵרָה, החֲבֵרָה
או את המשפחה
ובואו למסעדות מק דויד.

אכלת ב-70 שקל? קח בלון או מחזיק מפתחות מק דויד.
זללת ב-100 שקל? זכית בעט מק דויד.
טרפת ב-150 שקל? יש לך מצית או מצחית-ים מק דויד.
חטפת ב-200 שקל? קח המבורגר נוסף חינם.
היית רעב באמת ואכלת ב-500 שקל? תקבל חולצת ד מק דויד.
החודש במק דויד נהנים ומקבלים פרסים-בלי הגרלה.

המבצע כפוף לתקנון שבכל סניפי מק דויד.

מק דויד זה מה שמתחשק לי!

תל-אביב - דיזנגוף/פרישמן - אבן-גבירול 22 - מקווה ישראל 4 ○ חיפה - מרכז הכרמל - נוה שאנן ○ הרצליה - נוה אמירים ○ נתניה - הרצל 19
בקרוב: יהוד ○ מפרץ חיפה – **ניתן להזמין בסניפינו כיבוד לארועים.**

בדם ואש
ותמרות עשן

דמותו של איש אחד ריחפה השבוע על ישראל: דמותו של אריאל שרון.

זאת היתה המילחמה שלו. הוא תיכנן אותה זמן רב מראש, הוא הכריח את הממשלה לתת לו יד חופשית לביצועה, הוא פיקד עליה אישית (ראה עמוד 15).

אך יותר מזה: אישיותו הטביעה את עצמה על המדינה כולה. ישראל נראתה השבוע בעולם כהשתקפות של אריאל שרון. תכונות־האופי שלו — הפשטנות הפרי־מיטיבית, הברוטאליות חסרת־המעצורים, התחבולנות, העקשנות המתגברת על כל מחסום, האדישות הגמורה כלפי דעת־הקהל הנאורה בארץ ובעולם — כל אלה הפכו עתה תכונות המדינה.

■ ■ ■

יתכן כי מילחמת־לבנון תהווה מיפנה בתולדות המדינה, ותקבע את גורלה לדורות. גם מבחינה זו היא דומה למילחמת־סיני לפני 26 שנים.

מילחמת־סיני קשרה את גורל ישראל לגורלן של בריטניה וצרפת. היא היתה מילחמה יזומה, מתוכננת מראש, תוך קנוניה עם שתי המדינות הקולוניאליות. היא שמה קץ לכל אפשרות של שלום עם הערבים במשך דור שלם. היא איחדה את העולם הערבי ואת העולם השלישי נגדה. היא קבעה את דמותה של ישראל כגורם זר ועויין במרחב.

מילחמת־הלבנון קבעה את דמותה של ישראל — אולי סופית — כמדינה צלבנית, שלא תחיה לעולם בשלום עם העולם הערבי, שתחיה על החרב לעד, שמנוי וגמור עימה להתפשט ולדרוס כל התנגדות.

הדבר חמור שיבעתיים מפני שבא אחרי כריתת השלום עם מצריים. שלום זה נראה עתה כטכסיס מחוכם לקניית שביתת־נשק בדרום, כדי לאפשר את ריכוז כל כוחה של ישראל למילחמת־השמדה בעם הפלסטיני. מהשבוע והלאה, כל ערבי, וגם

האח והאחות של נימרוד שוסטרמן ז"ל
לב יהודי

כל מצרי נאור, ייראה כך את תוצאותיה של יוזמת־השלום ההיסטורית של אנוור אל־סאדאת.

■ ■ ■

בישראל עצמה נראו תמונות של תושבים המקבלים את פני צה"ל בשימחה, של חיילים המגישים מים ולחם לשבויים, של מדינה הומאנית השומרת על צלם־אנוש גם בעיתות־מילחמה. בחו"ל נראתה תמונה שונה לגמרי.

אריאל שרון במיסור
שלום למען מילחמה

הטלוויזיה הצרפתית שידרה השבוע סרט מהמם, שתוכן על־ידי כתב בכיר, שהסתנן לצידון. צילומיו של הצלם הוחרמו על־ידי שילטונות צה"ל, אך הסיפור ששידר היה נורא אף מכל צילום. הוא דיבר על „הפיתרון הסופי" של הבעייה הפלסטינית, תיאר את ההרס השיטתי של עיר גדולה ומפוארת, בית אחרי בית. הוא סיפר כי כל פלסטיני מזוהה בכתם שחור על גופו — בדומה לטלאי הצהוב — וכי כל הגברים נלקחים ונעלמים.

מעולם לא נראתה ישראל באור כזה. ברחבי העולם.

■ ■ ■

גם בישראל עצמה עורר המיבצע מועקה נוראה בלב רבים, בחזית ובעורף — אף שהיו בלי ספק מיעוט בציבור.

שום אדם בעל לב לא יכול היה שלא להזדעזע עד למעמקי נפשו כאשר ראה על מירקע־הטלוויזיה את הסרט של מרדכי קירשנבוים על המתרחש בצידון, שהנציח את התמונה הנוראה של המוני הפליטים, על חבילותיהם ומיזוודותיהם, המובלים בידיים מורמות — תמונה שהזכירה את הימים השחורים של העבר היהודי. מחרידה מכל היתה תמונה אחת: ילד ערבי הפוסע בין המבוגרים, תחת שמירת חיילי־צה"ל, כשידיו מורמות — תמונה המפלחת את ליבו של כל יהודי בעל־זיכרון.

כאשר שיכרון־הניצחון יחלוף, הוא ישאיר אחריו מישקע כבד מאוד בלב רבים. אז גם יגיע הרגע לעריכת החשבון: האם המיבצע הזה היה כדאי? האם הקורבנות של צה"ל, הזוועות שנגרמו לאוכלוסיה של מאות אלפים, ההרס הסופי של תדמית ישראל בעולם — היו כדאיים? האם המטרה שהושגה היתה שווה מחיר נורא כזה? האם תלך המדינה שבי אחרי אריאל שרון, נביא־האלימות, אל עתיד של דם ואש, שינאה והרס — או שעדיין נותרה התיקווה לישראל אחרת?

שיגרת הכיבוש

הכבושים

בעל הזקן הלבן בתמונה הוא קאסם כחיה בן השמונים מחאצביה, מזיקני העדה הדרוזית במקום. בחייו הספיק לחיות תחת הכיבוש התורכי והצרפתי. כעת, בערוב ימיו, זכה לחוות גם את הכיבוש הישראלי.

הכובשים

בעל מישקפי־האבק על מיצחו הוא ג׳נו רחמן, איש־מילואים מרמלה. הוא וחברו משמאל, שניהם חיילי יחידת צנחנים, צולמו באיזור חאצביה. ג׳נו הוא הבדרן של החבר׳ה, לזכותו נזקף מוראל היחידה.

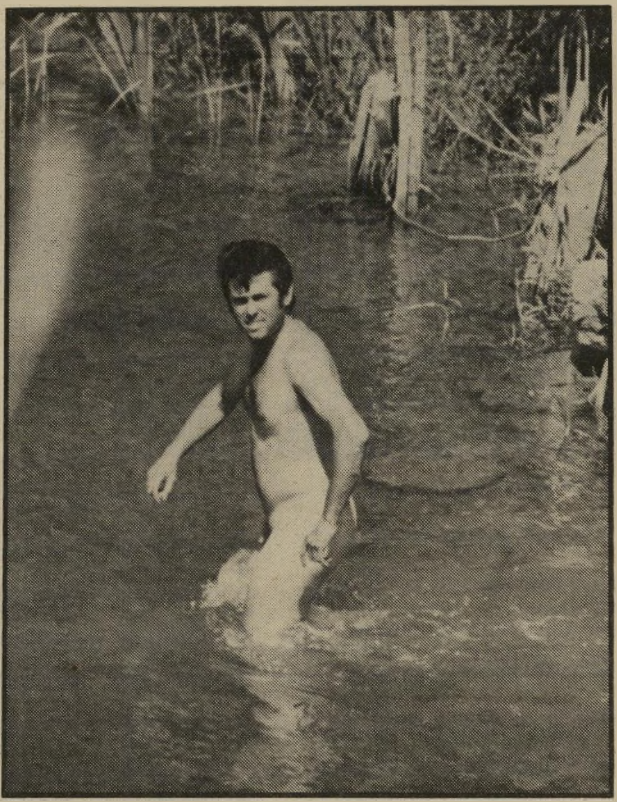

טבילה בליטאני

„זה השמוק שהכנסנו להם!" אמר בהתרברבות איש־המילו־אים, שטבל עירום כביום היוולדו בליטאני. חבריו השיבו לו: „לא נכון. זה השמוק שיראו אותו בכל רחבי העולם!"

זקן וציציות

איש־מילואים בעל מיבטא אמ־ריקאי בולט, המוצב על זקנו וארבע כנפותיו בגיזרה המרכזית באיזור אל־נבטיה. הוא לבוש באפודת־מגן ובחגור קרבי, ונושא רובה סער **גליל.**

מאת
יוסי הימן
צילם
ציון צפריר

קבלת פנים נוצרית

כך זה נראה בת־מונת־תעומלה של צה״ל. התושבים עייפים אחרי שבע שנים רצופות של מילחמת־אזרחים, והם מוכנים לקבל כובש — כל כובש — בתנאי שיבטיח שקט. אין בתמונה זו גברים, אלא רק נשים וילדים קטנים. במיוחד התקבלו חיילי צה״ל בידידות ובשימחה בכפרים השיעיים.

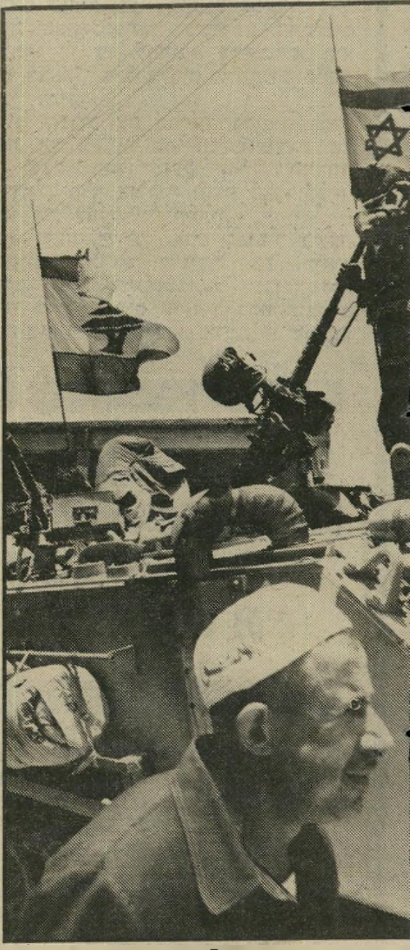

שני דגלים

ישראלי ולבנוני מונפים על נג־מ״ש של חיילי המליציות של סאעד חדאד.

ידיו המורמות של ילד

הסרט המצויין של מרדכי קירשנבוים, שסיקר את מהלך הקרב

תמונה זו לקוחה מ־ בתוככי העיר צידון. שיירה של פליטים, שידיהם מורמות, מובלת על־ידי חיילי צה״ל אל מחוץ לעיר הנהרסת בעת הקרב. בתוך השיירה — ילד כבן 10, הפוסע גם הוא כשידיו מורמות.

אי־אפשר לטשטש

כל אדם בר־דעת הבין, עוד לפני שפורסמו נסיבות מותו של האלוף יקותיאל (קותי) אדם, שהיה כאן מחדל.

רק כעבור יומיים, בעיקבות גל־השמועות שהתפשט בציבור, פורסמה האמת המלאה.

כפי שפורסם, נהרג קותי במרתף של וילה, שבה מוקמה אחת ממיפקדות צה״ל באיזור העיירה דאמור. בניין זה, שבו התמקמו קצינים בכירים, לא נסרק כראוי. שני לוחמים פלסטיניים הסתתרו במרתפו, ופתחו באש על האלוף ועל אלוף־מישנה חיים סלע, שנהרג אף הוא, כאשר ירדו לשם כדי לתפוס מחסה מפני הפגזה של אש״ף.

עצם הימצאותו של קצין בדרגה כה בכירה במקום כזה מעוררת שאלות רבות. אולם, מעבר לכך, העובדה שחיילי האוייב נמצאו עדיין בתוך מיבנה כה רגיש, שבו שהו מפקדי הכוחות בשטח.

מהם עולים

סימני־שאלה רבים. יהיה צורך לתת להם תשובה בעת הפקת הלקחים.

בינתיים, בעוד הקרבות נמשכים, מגיע לעיצומו מיבצע איסוף השבויים ופינויים, באזורים הנחשבים כבר לעורפיים. באל־נבטיה, שם היתה התנגדות עקשנית, ושבמהלך ההשתלטות עליה נפגעו ונהרסו מיבנים רבים,

קראו ברמקולים לכל הפלס־טינים להתייצב לחקירה. רבים מהם הסגירו עצמם ונכלאו

„אני פלסטיני!" סיפר אחמד עומר מאחרי גדר־המיכלאה,

„אני מיפו. שם הבית שלי. כאן אני נמצא מאז 1949. יום אחד אני אחזור לבית שלי. זה יהיה בעזרת אללה. אני לא עושה מילחמה. אני מאמין באללה. זה מספיק.

„הסגרתי את עצמי מפני שכך הצבא ביקש. הם הבטיחו שאם נבוא, לא יעשו לנו רע. רק ישאלו שאלות ויתנו לנו ללכת. אני לא מפחד. אין לי קשר לאש״ף. אין לי נשק ואף פעם לא היה לי. אני ספר במיקצועי."

בכפר דוהר, הסמוך לאל־נבטיה, נערך ביום־השבת טקס, שבו העביר צה״ל את השילטון בכל האיזור לידי הרב־סרן סאעד חדאד, שהגיע למקום בליווי גדול של כוחותיו. לטקס זומנו נכבדי הכפרים בסביבה. הם האזינו לנאומו של המושל, סגן־אלוף יהודה.

„זכרו את הפיתגם"

המושל דיבר עברית, ודבריו תורגמו. רמקול העביר את הדברים לקהל שהתאסף מחוץ לבניין, שבו נערך הטקס.

„באנו הנה לא ככובשים אל כשכנים," הסביר המושל לקהל מאזיניו, „יש לנו מטרה אחת בלבד: לגרש מפה את מי שהחריב את הארץ שלכם, ושהתכוון להחריב ממנה את הארץ שלנו. מעתה לא יתנוסס יותר דגל זר על אדמת לבנון." לשמע דברים אלה נשמעו מחיאות־כפיים בקרב המכובדים באולם ובקרב הקהל בחוץ, שהיה מוקף בכוחות משוריינים של

(המשך בעמוד 68)

זעקתה של אם שכולה:

"לא אסלח לבגין לעולם!"

רב־סרן גוני גיורא הרניק היה מפקד הכוח שכבש את מיבצר הבופור. הוא נהרג בלילה שבין יום הראשון והשני. רק ביום השלישי, בשעה 7 וחצי בבוקר, התדפקו על דלת מישפחת הרניק בירושלים ממישרד קצין־העיר ומסרו לאימו, רעיה הרניק, את הבשורה המרה.

בפתח הבית עמדה קצינה ולידה רופא במדים. „כשצילצלו בדלת, ידעתי שקרה לגוני משהו," סיפרה האם. הם שאלו את רעיה היכן היא רוצה שייקבר בנה — בגיבעת־שאול, שם קבור בעלה, או בבית הקברות הצבאי בהר הרצל. רעיה רצתה שבנה הבכור, שהיה מפקד סיירת־גולני, יקבר בהר הרצל. „השורה, שלמרגלות קיברו של גוני כבר התמלאה קברים

> **גוני אמר: בגין לא שותל עץ ולא מחזיק רובה ביד. הוא רק יודע לדבר!**

נוספים שלו מהיחידה," היא אומרת, „הם היו יחד וקבורים יחד."

„גוני הציל את כולנו"

כשהיה גוני בן 15, לפני 10 שנים, נהרג אביו, מאיר הרניק, שהיה מנהל המחלקה למוסיקה עממית בקול־ישראל. אחרי מות בעלה השתלבה רעיה אף היא במחלקת המוסיקה של קול־ישראל, והמשיכה לגדל שני בנים ושתי בנות.

בימי השיבעה שוחח „העולם הזה" עם רעיה הרניק, ואלה דבריה:

הפעולה בלבנון היתה מיותרת. אני חושבת שגם גוני חשב כך. פגשתי בחייל פצוע מהיחידה שלו אחרי שנותח והדבר הראשון שהוא אמר היה: „גוני הציל את כולנו."

אני חושבת שכיבוש הבופור לא היה חשוב לגוני, אבל הוא מילא את הפקודה כדי להציל את החיילים שלו. זה היה הדבר החשוב ביותר בעיניו.

הוא אמר לי שבשבילו להיות חייל זה מיקצוע. „במיקצוע הזה אני טוב," הוא אמר לי ביום שבו סיים את השירות הסדיר והחליט לחתום על חמש שנות שרות־קבע. את שרות־הקבע שלו הוא סיים לפני כמה שבועות. ביום השישי, לפני שפרצה המילחמה, הוא ערך את מסיבת השיחרור.

גוני גדל בעיר, ללא שטיפת מוח. הוא היה חשוף לכל מגוון הדיעות והיה חופשי לבחור. למרות זאת הוא ראה את יעודו בצבא. את ההחלטה אם לחתום לשרות־קבע, היה עליו לקבל בשבוע שבו עלה הליכוד לשילטון. גוני אמר לי: „אני צריך לחתום כי אני לא סומך על ממשלה בראשותו של מנחם בגין שתדע לשמור על המדינה!"

לדעתי הוא הגזים. אמרתי לו: המדינה לא תתמוטט אם אתה לא תחזור לצבא. נתתי לו את הדוגמה של הילד ההולנדי שחסם באצבעו את החור פן יציף הים את הולנד. אמרתי לו שהוא לא צריך לחשוב שהוא ההולנדי הקטן הזה. גוני ענה: „לפעמים אני מרגיש שאני כזה."

„ברדיו קישקשו על גבורה"

הילד הזה, גוני, היה כולו ציוני. הוא לא היה דבר מלבד ציוני. היה לו פיקפוק לגבי הדרך, אך לא לגבי המטרה.

הוא שנא כל רגע בעת שרותו הצבאי בגולן. הוא חשב שהמדיניות לגבי הגולן היא טעות. היו לו לבטים קשים כשהיה חייב למלא פקודות מסויימות, אבל גוני מילא אותן, כי הוא הרגיש מחוייבות כלפי החיילים שבפיקודו. זאת גם המחשבה שבוודאי ליוותה אותו כשפרץ לבופור ומאחוריו היו חייליו.

גוני ערך אמנם מסיבת שיחרור, אך עדיין התלבט. הוא לא החליט סופית שלא לחזור לצבא, אבל הוא הרגיש שסיים מעגל מסויים. אחרי שסיים את תפקידו כמפקד סיירת גולני, היה עליו לצאת לבית־הספר־לפיקוד־ומטה. לשם כך היה עליו לחתום על שש שנות שירות־קבע נוספות. הוא חשב שלמעשה מעולם לא חשב על אלטרנטיבה לצבא. הפעם הוא החליט לנסות. הוא התקבל ללימודי חקלאות באוניברסיטה ובשלושת החודשים שנותרו לו עד לתחילת הלימודים, הוא רצה לצאת לטייל בעולם, ולהחליט סופית לגבי עתידו.

גוני העביר את הפיקוד בסיירת למחליפו, אך בשעות הבוקר המוקדמות של יום שבת, הוא הוזעק חזרה ליחידתו. בדרך למיבצר הבופור נפצע מפקד־הכוח, וגוני שב לפקד על חייליו.

לא ידעתי שגוני נלחם בבופור בשעה שהקשבתי לרדיו ששידר את תיאור הקרב. ברדיו קישקשו על הגבורה ולא ציינו שהיו נפגעים. לי היה ברור שבקרב קשה כזה נהרגו חיילים. נידמה לי שעיכבו

> **אני חושבת שגוני חשב כמוני כי הפעולה בלבנון היתה מיותרת. החרב ששלפנו אינה נקיה!**

את הידיעות על הנפגעים רק כדי לאפשר למנחם בגין להצטלם שם.

ראש־הממשלה, ששבוע קודם לכן הצהיר שבגלל מצב בריאותו הוא אינו יכול לבוא לישיבת ועדת־החוץ־והביטחון, דילג לבופור כדי להצטלם שם.

אילו הודיעו על ההרוגים לפני שבגין עלה לשם, כל ההצגה הזאת היתה נראית אחרת.

בגין הבטיח ובגין קיים

כל המילחמה הזאת היתה, לדעתי, מיותרת. אני לא מאשימה את הרמטכ"ל על שיצא אליה. אני מאשימה רק את ראש־הממשלה. הדרג המדיני היא שנותן את ההוראה אם לצאת או לא לצאת למילחמה.

גוני כינה את בגין במילים: פאקה־פאקה. כששאלתי אותו למה הוא מתכוון הוא ענה: „האיש הזה לא שותל עץ, לא בונה בית ולא מחזיק רובה ביד. הוא רק יודע לדבר."

לא גידלתי ילדים פציפיסטים — אני מסכימה עם משה דיין שאמר, שנדונו לחיות על חרבנו, אבל החרב הזאת, כך אני מאמינה, צריכה להיות נקיה. והיא אינה נקיה!

מותר לנו לשלוף חרב רק אם אנו עומדים עם הגב אל הקיר. לפני המילחמה בלבנון לא עמדנו עם הגב אל הקיר!

גוני אמר לי פעם: „הדמוקרטיה לא פועלת במדינה הזאת." אני חושבת שהיא פעלה להפליא. ראש־הממשלה הנבחר, מנחם בגין, הבטיח שרפול ויאנוש יזיזו את הטילים. העם הצביע בעדו ובגין קיים את ההבטחה שלו. הבן שלי לא הצביע בעדו. והוא נהרג. לא אלה שצעקו בכיכר הם אלה שנהרגו!

לא אסלח לבגין לעולם.

רב־סרן גוני מחבק את אחותו
„לא אלה שצעקו בכיכר הם אלה שנהרגו!"

המדד ירד?
המדד יעלה?
הכנסתך מובטחת.

מטמון ברירת ריבית

בנק הפועלים מציע לך אפיק חסכון חדש: "מטמון ברירת ריבית". הצמדה מלאה למדד וריבית צמודה, או ריבית גבוהה ששיעורה נקבע לפי שיעורי הריבית על אשראי בבנקים. **בתום תקופת החסכון מובטח לך הרווח הגבוה משניהם – פטור ממס!** תוכל להפקיד עד מיליון שקלים לתקופת חסכון של 6 שנים. אם תרצה, תוכל למשוך את כספך גם לאחר 3 או ½ 4 שנים ותהנה ממלוא ההטבות. כשתמשוך את כספך, תקבל את הגבוהה מבין שתי האפשרויות: הצמדה או ריבית.

בוא לגדול אתנו.

בנק הפועלים בע"מ

תדקס

ממחשבת את קווי הטלפון שלך.

תדיראן חטיבת תקשורת רח' הסיבים 18, אזור התעשיה, פ"ת, טל. 928585, 3-926641
"טל־גלי" - רח' ביאליק 137, רמת גן, טל. 03-732094
"סברלופון" בע"מ - רח' צה"ל 10 קרית אליעזר חיפה, טל. 04-539227
"רמ-טל" בע"מ - מערכות תקשורת, רח' תפוצות ישראל 3, גבעתיים, טל. 03-770141 (5 קוים)
"איילת תקשורת" - רח' הלני המלכה 5, ירושלים, טל. 222606 - 02-240404
"אורטלקו" בע"מ - רח' לוינסקי 56, תל־אביב, טל. 823731, 824882
שמרד אלקטרוניקה (1977) בע"מ - רח' השומר 72, בני-ברק, טל. 03-772171

תדיראן
תעשיות ישראל לאלקטרוניקה בע"מ

חטיבת התקשורת - בית התקשורת שלך

תדקס
תדיראן
חטיבת התקשורת

אז מה זה בריטיש שנדי?
,,זה משקה לנשים.,,
,,אני שותה את זה כבר שנים באנגליה, כי אני אוהב את הטעם של הלמון־ליים.,,
,,זה משקה קל... כזה, מתוק. כמו בירה... בעצם, זה גם זה וגם זה... והעיקר, זה עושה לי טוב.,,
,,זה משקה לגברים.,,
BRITISH SHANDY
בריטיש
שנדי
קל · מרווה · וזהו

מאת

אורי אבנרי

זאת היתה מילחמתם של רבים.
רבים לחמו בה. רבים ביצעו בה מעשי־גבורה. רבים רבים — רבים מדי — שילמו עבורה בחייהם, נפצעו והפכו נכים. מישפחות רבות שיכלו את יקיריהן.

בצד השני נהרגו אלפים רבים, רובם אזרחים חפים־מפשע. לערים, לעיירות ולמחנות־פליטים נגרם הרס נורא.

המילחמה הזאת תשפיע על גורלם של מיליונים.

אך למרות כל אלה, היתה זאת בעיקרה מילחמתו של איש אחד: אריאל שרון.

הוא הגה אותה, הוא תיכנן אותה, הוא רצה בה, הוא דחף במשך יותר משנה, ממש מדי יום ביומו, לפתיחתה.

במידה שמילחמה זו הצליחה — הוא שהצליח.

במידה שהיא נכשלה — הוא שנכשל.

המילחמה של אריק

כדי להחליט באיזו מידה הצליחה או נכשלה, יש לבחון את התוצאות על פי המטרות.

■ ■ ■

בכל מילחמה יש פער רב — ולא־פעם עצום — בין המטרות המוצהרות ובין המטרות האמיתיות.

כמעט שאין מילחמה בהיסטוריה שבה הצהיר התוקף מראש על יעדיו האמיתיים.

פתיחת מילחמה מלווה תמיד בהצהרות מתחסדות, שנועדו להצדיק את המעשה בעיני העולם, ובעיקר בעיני העם הלוחם עצמו. אפשר לומר: הצהרת־המילחמה עצמה היא מכשיר של מילחמה, והיא נתפרת על פי צורכי הלוחמה המדינית והפסיכולוגית.

יש לה מטרה נוספת: אם נכשל הצד היוזם בהשגת יעדיו האמיתיים, הוא יכול לחזור ליעדים המוצהרים ולטעון כי אכן הושגו.

מילחמת־הלבנון אינה שונה מבחינה זו מכל מילחמה אחרת. להיפך: הפער המקובל בין מטרות־אמת ומטרות־מוצהרות גדול עוד יותר. אריאל שרון דוגל כמיצווה התנ"כית „בתחבולות תעשה לך מילחמה" אף יותר מכל קודמיו.

גם מבחינה זו דומה מילחמת־הלבנון 1982 למילחמת־סיני 1956 יותר מאשר למילחמות אחרות של ישראל. היא היתה כל־כולה מילחמה יזומה, שתוכננה זמן רב מראש. היא נועדה להשיג יעדים שלא פורסמו מעולם (ובעיקר: הפלת מישטרו גמאל עבד־אל־נאצר, בתיאום עם צרפת ובריטניה). והיא נומקה, עם פתיחתה, בנימוק שאיש לא זכר אותו בתום הקרבות.

בפרוץ מילחמת־סיני נאמר כי באה כדי „לחסל את קיני הפידאיון". בתום המילחמה דיבר דויד בן־גוריון על „מלכות־ישראל השלישית".

מלכות זו התקפלה תוך כמה ימים. המטרה האמיתית — הפלת עבד־אל־נאצר — לא הושגה כלל. הושג ההיפך הגמור: עבד־אל־נאצר, „הרודן המצרי", יצא מן המילחמה מחוזק כפי שלא היה מעולם, ובמשך כמה שנים היה האליל הבלתי־מעורער של מצריים והעולם הערבי כולו.

■ ■ ■

המטרה המוצהרת של מילחמת־הלבנון היתה „להרחיק את המחבלים" אל מחוץ לתחום 40 הקילומטרים מגבול הצפון, אל מחוץ לטווח המרבי של הנשק המצוי בידיהם.

על כן נקראה המילחמה כולה בשם „שלום הגליל" — בהתאם למסורת המקודשת האומרת שכל מילחמה פורצת למען השלום.

(„מילחמה היא שלום" היתה אחת משלוש הסיסמות של המישטר בספר 1984).

הפגזת יישובי־הצפון באש הקטיושות והתותחים של אש"ף היתה הכנה פסיכולוגית ופוליטית מצויינת להתקפה. דקה אחת אחרי פתיחת המילחמה כבר לא זכר איש כי היתה זאת הפגזה „מוזמנת", וכי קדמה לה הפצצה חסרת־תקדים של ביירות המערבית, ובה נהרגו יותר מ־400 איש (לעומת הרוג אחד בהפגזת הגליל). אותה הפצצה היתה „מוזמנת" גם היא, על־ידי מי שהורה להתנקש בחייו של השגריר הישראלי בלונדון.

הנימוק של הבטחת „שלום הגליל" הוא משכנע ביותר מבחינה ריגשית וטכסיסית. אולם אין הוא עומד בשום מיבחן של הגיון.

כי מיספר ההרוגים הישראליים במילחמת־הלבנון עולה בהרבה על כל מיספר

(המשך בעמוד 72)

התוכנית היתה ידועה מראש

היעדים האמיתיים של מילחמת־הלבנון, והמאורעות של השבוע האחרון, פורסמו על־ידי „העולם הזה" זמן רב מראש, לפרטי־פרטיהם.

בספטמבר 1981 ערך אורי אבנרי מחקר מקיף מאוד על כוונותיו של אריאל שרון, לקראת כתיבת מאמר־הענק על שרון עם בחירתו כאיש־השנה תשמ"א של „העולם הזה". במיסגרת הכתבה הזאת פורסם תסקיר, שהיה פרי חקירה יסודית, שהגיעה עד לדרגים הגבוהים ביותר. התסקיר, שנשא את השם „המפה המדינית של אריק שרון" („העולם הזה" 2300, מיום ה־27 בספטמבר 1981, עמוד 36) כלל את הפרק „לבנון: פיתרון כולל". נאמר בו:

בעיניו (של אריאל שרון) יש בלבנון ארבע בעיות, הקשורות זו בזו קשר עז:

- בעיית הטרור.
- בעיית הטילים הסוריים.
- עתידה של לבנון כמדינה.
- החדירה הסובייטית.

...אריק שרון מתנגד לפיתרונות חלקיים, למילחמות קטנות ולפעולות אד־הוק. לדעתו, יש לפתור את כל הבעיות האלה ביחד. בבוא העת. השעה אינה דוחקת. אין צורך לקפוץ.

איש השנה תשמ"א
המפה המדינית של אריק שרון

„העולם הזה" 27.9.81

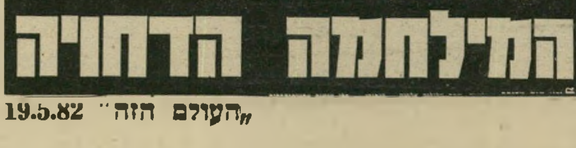
אריק רוצה - בגין מהסס - האמריקאים אומרים: לא!
המילחמה הדחויה

„העולם הזה" 19.5.82

פיתרון בעיית לבנון צריך לכלול, לדעת אריק, סילוק הסורים משיטחה. הוא שואף ללבנון מאוחדת, שתהיה תחת שילטונם של פיאר ג'מייל ואנשי הפאלאנגות הנוצריות.

ההגיון אומר שניתן להשיג זאת רק במילחמה — לא פעולה קטנה להשגת יעד זה או אחר, אלא מילחמה ממש, שנועדה לפתור את כל בעיות הלבנון, אליבא דשרון: גירוש ההשפעה הסובייטית, סילוק הסורים, חיסול מחנות אש"ף וכינון לבנון מאוחדת, תחת שילטון הנוצרים הקשורים בישראל.

הנימוק שמילחמה זו לא תפתור את הבעייה הפלסטינית, מפני שרק תזיז את המימסד של אש"ף ואת כוחותיו הצבאיים מלבנון לסוריה, אינו יכול להרתיע איש הדוגל בתפיסתו של אריק. כי לפי תפיסה זו, מוטב שכוחות־אש"ף יישבו בסוריה הדרומית, על גבול ירדן, מאשר בלבנון, על גבול ישראל.

הסיכום: ...אפשרות של מילחמה גדולה בלבנון ובסוריה, אם התנאים הבינלאומיים (קרי: הסכמה אמריקאית) יאפשרו זאת, מתוך מגמה להוציא את הסורים מלבנון, למסור את לבנון לנוצרים ולהעביר את אש"ף לעמאן.

■ ■ ■

עד כאן חיזוי „העולם הזה" לפני תישעה חודשים.

שלושה שבועות לפני פרוץ המילחמה ניתח „העולם הזה" (2333, עמוד 7) מחדש את תוכניתו של אריאל שרון, תחת הכותרת „המילחמה הדחוית". בכתבה נאמר, בין השאר:

הרוגי המילחמה הזאת — חיילי צה"ל, לוחמים לבנוניים ופלסטיניים, ובעיקר אזרחים חפים־מפשע בכפרים ובעיירות משני עברי הגבול — שומעים עליה מדי יום במהדורת החדשות, קוראים עליה בעיתונות. מעולם לא דובר כל־כך הרבה על מילחמה לפני שפרצה...

ישראל תפלוש ללבנון, תכבוש את כל השטח עד לביירות המיזרחית והמיני־מדינה הנוצרית במרכז הלבנון. היא תנסה לגרור אל תוך המילחמה את סוריה וירדן, כדי להנחית גם עליהן מכה מוחצת. היא תגרש את כוחות אש"ף ואת מאות אלפי הפליטים הפלסטיניים, מלבנון אל תוך סוריה. היא תמסור את כל לבנון לידיה של ההנהגה הימנית הנוצרית, כדי להפוך את לבנון כולה למדינה נוצרית מאוחדת, בחסות ישראל.

כדי לאפשר מילחמה כזאת, דרוש תיאום בין שלושה גורמים:

- ממשלת־ישראל, הצריכה להתיר את הרצועה של אריק ולאפשר לו לבצע את זממו.
- ממשלת ארצות־הברית, הצריכה לתת לכך את האור הירוק.
- ההנהגה הנוצרית בלבנון, הצריכה לשתף פעולה במילחמה, ובעיקר אחריה.

...לגבי אריאל שרון, העניין כולו פשוט: ישראל פולשת בכוח־אש עצום, נוחלת ניצחון" קל, מאבדת אנשים מעטים (אך הורגת רבבות בצד השני), מקימה מדינה נוצרית בלבנון, מחסלת בהזדמנות זו את כוחות סוריה ואולי גם ירדן, משמידה את אש"ף או משליטה אותו בעמאן. פשוט.

...שרון מקווה, כמובן, שאחד מאירגוני אש"ף יבצע פעולה רצינית כלשהי, שתאפשר לו לשכנע את בגין והאמריקאים כי „מוכרחים להגיב."

■ ■ ■

הדברים קרו בדיוק לפי תסריט זה — ולא במיקרה. „העולם הזה" ידע היטב, זמן־רב מראש, את השיקולים של אריאל שרון, את תוכניותיו ואת מגמותיו. במילחמת־הלבנון התגשמו הדברים בדיוק כפי שנחזו, מפני שהיא בוצעה בדיוק על פי תוכניתו של אריאל שרון, אדם שאינו אוהב לאלתר. הוא מתכנן את הכל מראש, עד לפרט הקטן ביותר.

אם כן: אלה היו היעדים האמיתיים של המיבצע.

אם לא הושגו במלואם — ישתדל אריאל שרון להשיגם, ושום הפסקת־אש לא תפריע בעדו, לאורך זמן, לנסות שוב ושוב להשיגם.

אם נטען כי היו לו יעדים אחרים, הרי שהטיעון הוא שיקרי.

אם בסופו של דבר לא ישיג שרון את היעדים האלה במלואם — הרי נכשל.

חדשות...חדשות...חדשות...חדשות...חדשות...חדש

מבנק טפחות

1. תקרת המשכנתאות לזכאים הוגדלה בשיעור של עד 107%.
מעתה תוכלו לקבל את המשכנתא המוגדלת בכל סניפי בנק טפחות, בנק המשכנתאות הגדול במדינה (כולל רוכשי דירות החל ב־25.5.82).

2. בנק טפחות הוסמך לקבוע את גובה הזכאות למשכנתא (עד 1000 נקודות).
מעתה אין צורך להתרוצץ בין המשרדים. בכל אחד מ־23* הסניפים של בנק טפחות, שאחד מהם ודאי קרוב לביתכם, תוכלו לבצע את כל הכרוך בזכאות לקבלת המשכנתא שלכם.
אל תשכחו את כל המסמכים הדרושים: תעודת זהות של שני בני הזוג. צלום תעודת נשואין. תעודת שחרור/פטור מצה"ל או מהמשטרה.

כל זאת ועוד יותר:
יותר כסף — משכנתא מוגדלת והלוואות משלימות עד 275,000 שקל.
יותר שירות - כל הקשור במשכנתא, כולל קביעת גובה הניקוד בכל סניפי טפחות.
שעות עבודה נוחות - (עד שבע בערב בחלק ניכר מן הסניפים).
יותר מהר - קבלת משכנתא בו ביום, וטיפול בעניני המשכנתא בסיוע מסופי מחשב.
יותר מומחיות - שירות ויעוץ מקצועי של המומחים למשכנתאות.
יותר קרוב - בנק המשכנתאות היחיד שיש לו 23* סניפים ברחבי הארץ. אחד מהם ודאי קרוב לביתך.

רשימת הסניפים:
ירושלים: רח' הלני המלכה 9, 02-219111, מרכז "כללי" רח' יפו 97, 02-228283, רח' פארן 5 כיכר דוד טנה, 02-815029, **תל־אביב:** רח' החשמונאים 123, 03-263141, **חיפה:** רח' פל ים 9, בית צים, 04-668177, רח' אחד העם 15, 04-661659, **באר־שבע:** רח' מצדה, מרכז הנגב, 057-76183, **אשדוד:** מרכז מסחרי ד', רח' מ.ח. שפירא, 055-42334/5, **נתניה:** רח' הנוטע 16 (סמילנסקי 13), 053-37523/4, **חולון:** שד' קוגל 33, 03-881566, **פתח־תקוה:** רח' חובבי ציון 29 03-904748, **נהריה:** שד' געתון 2, 04-924166, **רמת־גן:** רח' ביאליק 14, 03-732883, **נצרת־עילית:** מרכז מסחרי חדש של שו"פ, 065-72021, **אילת:** שד' התמרים מרכז רכטר 9, 059-76266, **טבריה:** רח' הגליל (בית רקת), 067-21388, **רחובות:** בית הפועלים 4, 054-51861, **חדרה:** רח' פלטרין ליד הדואר המרכזי, 063-22771, **הרצליה:** סוקולוב 11, 052-88017, **ראשל"צ:** שד' רוטשילד 46, 03-997672, **דימונה:** מרכז מסחרי, **קרית גת:** מרכז מסחרי, **רמלה*:** רח' הרצל 65 (הפתיחה בקרוב)

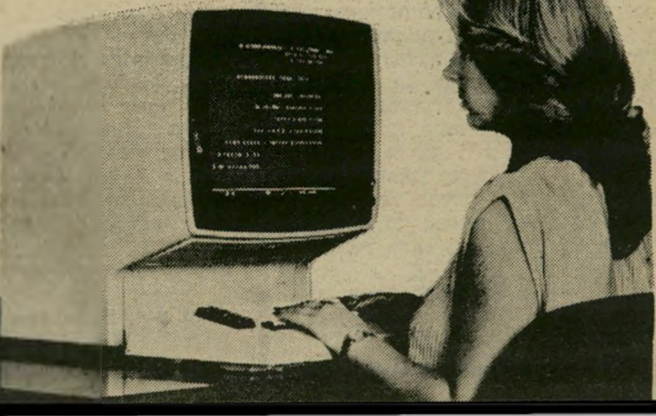

בנק טפחות
זה אומר הרבה

המחיר

משפחת אלעזרי צופה בהורדת
גופתו של בנה לקבר,
ובגין צופה בקבורת קותי

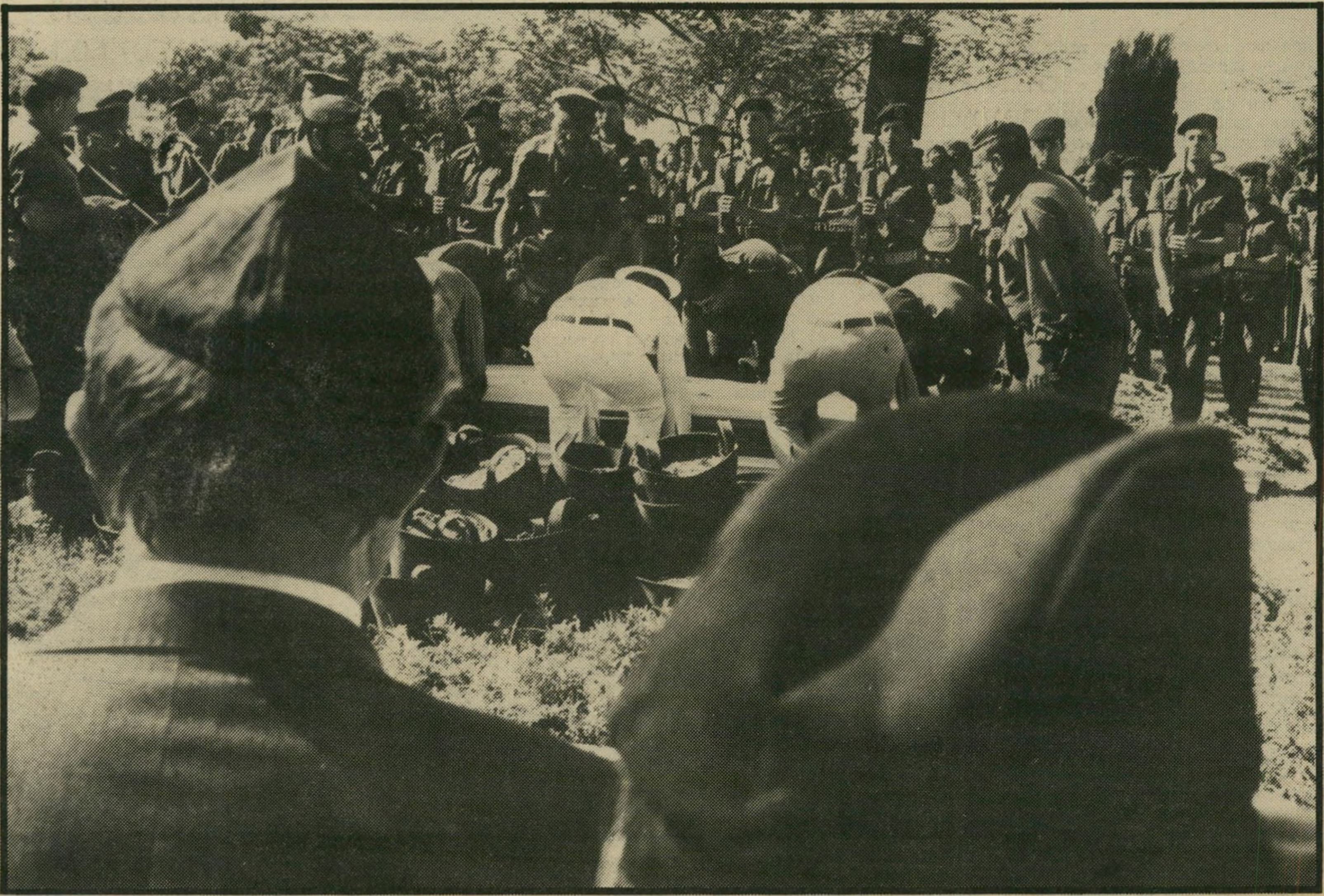

המחיר

פרח על הקבר

אם שכולה מניחה פרח על קבר בנה החייל, שנהרג בפלישה ללבנון. זוהי אמו של יצחק אלעזרי, שהסירה ורד מזר ענק כדי להניח במו ידיה פרח על ריגבי האדמה, שכיסו את ארון בנה.

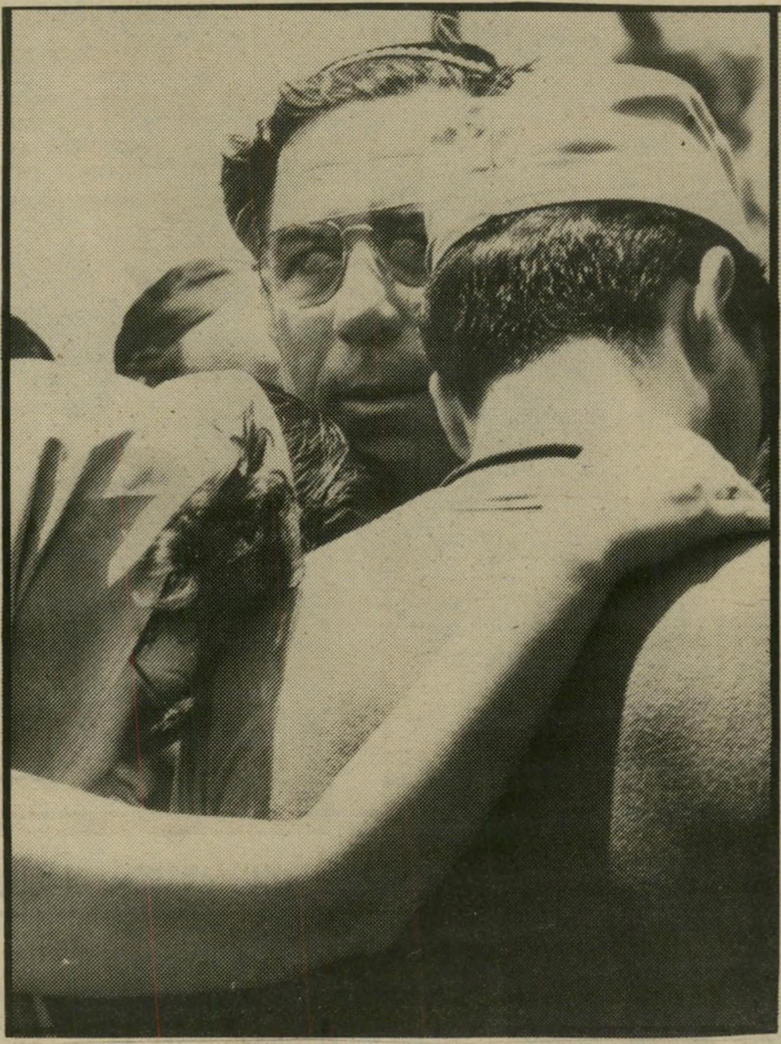

כולם בוכים

אוחזים זה בזה, נשענים האחד על השני, כדי לשאת ביחד את הכאב על אובדן הבן והאח. ערב קודם נחתה עליהם הבשורה הקשה: בנם אהוד וינטר, נפל בקרב בלבנון.

בכניסה לבית־החולים רמב״ם ב־חיפה צובאים עשרות אזרחים על שתי חיילות, שבידיהן רשימות עם שמות הפצועים. כולם רוצים להיכנס פנימה, כדי להיות ליד בן־המישפחה שחזר פצוע מה־מילחמה. החיילות מסבירות שוב ושוב שהנהלת בית־החולים מתירה את הכניסה רק להורים, כדי שהמבקרים הרבים לא יפריעו לצוות הרפואי בעבודתו.

אחת מהן אומרת: „אתם מהעולם הזה? תעשו לי טובה, תכתבו בעיתון שיפסיקו את המילחמה המזוויעה הזאת!״

בפתח חדר־המיון מתגודדים לובשי־המדים הלבנים — הצוותים הרפואיים — בקבוצות. הם נחים אחרי טיפול בפצועים, שהובלו כבר לחדרי־ניתוח או למחלקות, וממתינים לבאים. „בכל יום מגיעים פצו־עים קשים יותר,״ אומרים בחדר־המיון.

יהודית בן־יצחק, אחות בלונדית קצוצת שיער, אם לשלושה ילדים, מספרת: „ב־יום שבת בערב הגיע לחדר־המיון הבעל שלי. הוא היה הפצוע השלישי שהגיע לרמב״ם. נבהלתי כהוגן. לא יכולתי לגשת ולתת לו טיפול.״

בעלה, עודד (37), נפגע בחזהו בצרור מקלאצ׳ניקוב, שנורה ממארב, לפני ש־חצה את הליטאני ברכב כבד. החייל שישב לידו טיפל בו כמו חובש מיומן. הוא עשה לו חסימת־עורק, ועודד הצליח לנ־הוג ברכב. לקראת ערב הוא פונה במסוק לבית־החולים בעורף.

בניתוח הוצא קליע מחזהו. ואחרי ש־התאושש מעט, סיפר: „לפני 18 שנה פגשתי את יהודית בתל־השומר, כשהגעתי לשם אחרי צניחה לא מוצלחת. לפני 12 שנה בניתי את מנחת המסוקים הזה ליד רמב״ם, ועכשיו נחתתי עליו — שוב לזרועות אשתי.״

ביום החמישי, בשעה 5 וחצי אחרי־הצה־רים החליט מנהל בית־החולים רמב״ם, ד״ר יוסף ברנדס, להודיע לצה״ל שלא יש־לחו יותר פצועים לרמב״ם, כי כל חדרי־הניתוח תפוסים. אבל זוהי עדיין שעת מילחמה. אך לפי רעש המסוקים, שהמ־שיכו לנחות ליד בית־החולים, נראה היה שהגורמים הצבאיים לא התרשמו מדאגתו.

רבע שעה אחרי שנשלח מחדר־המיון, שכב עדיין הפצוע שלמה בפרוזדור ה־מחלקה האורטופדית. הוא טרם התקבל למחלקה, שכבת האבק ושמן־המנוע כיסתה עדיין את גופו.

שלמה סיפר שלהוריו, המתגוררים ב־נווה־שאנן, נמסרה כבר הודעה. הם יצאו לכיוון בית־החולים. הוא נפגע בפרברי ביירות מהפגזה, שבה נפצעו עוד רבים מחבריו לנגמ״ש.

„הרגשתי שקרה משהו. נפגעתי מרסי־סים בזרוע ימין, אבל לא הסתכלתי על עצמי. גם החובש שהיה לידי נפגע, אבל הוא לא איבד את העשתונות, והתחיל מייד להגיש עזרה לכולם,״ סיפר שלמה.

כעבור כחצי שעה, ליד מישרד העובדת הסוציאלית, הופיעו הוריו, אחיו ואחותו של שלמה. הם המתינו מחוץ למישרד, ולא העזו להיכנס. בדלת נאמר להם היכן שוכב יקירם.

שלמה שכב בסוף המחלקה. בצעדים מהירים הם ניגשו למיטת בנם. בזה אחר זה הם חיבקו ונשקו לו ורק אחרי החיי־בוקים בא תור הדמעות. בקול חנוק מהתרגשות, מילמלה אחותו: „רק עכשיו אנחנו פורקים את המתח.״

„ייקח הרבה זמן...״

קומה אחת גבוה יותר, במחלקה לכירורגיה פלסטית ולכוויות, שלטה דומיה.

בכל חדר שכבו שותקים שלושה חיי־לים. עור פניהם היה אפור־שחור, עיניהם עצומות בגלל תפיחות בצקתית. בפרוז־דור עמדו בני־המישפחה, שיצאו לנשום אוויר ולהירגע. אם מודאגת אמרה לבנה הצעיר, כבן 17: „כשתיכנס פנימה, נסה להתגבר, שיוסי לא ירגיש כמה קשה לך להביט בו.״ אחיו של הפצוע ענה לאימו בביטחון מעושה: „יהיה בסדר,

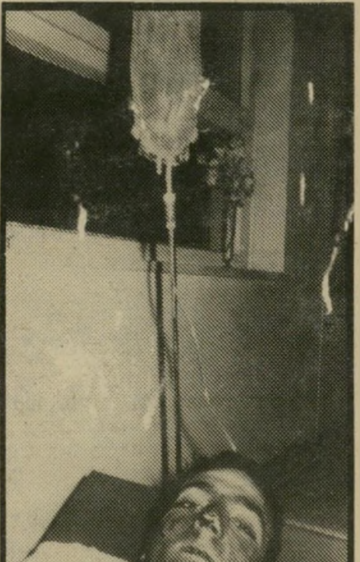

מפרברי ביירות

ביום החמישי בשעת ערב, הובא החייל הפצוע שלמה במסוק לבית־החולים הצבאי **רמב״ם** בחיפה. בתמונה מימין הוא נראה מייד אחרי חבישת זרועו, שנפגעה מרסיסים, בעת הפגזה על הנגמ״ש שבו נסע בפרברי ביירות. בתמונה משמאל: שלמה אחרי הרחצה, שוכב במחלקה האורתופדית, פוגש בבני־במישפחתו.

אני מזכרח להיכנס אליו. תעזרי לי ללבוש את החלוק הלבן.״ במחלקת הכוויות חיי־בים המבקרים ללבוש חלוק סטרילי, כדי למנוע העברת זיהום מבחוץ.

בפרוזדור מחלקת הכוויות צועד ד״ר אורי כתר, מניח יד על כתפי אם מבוגרת ואומר לה בקול שקט: „יקח הרבה זמן עד ש...״ האם הנרגשת קוטעת את דבריו ומבקשת לדעת: „תגיד לי רק אם הוא יהיה בסדר!״ הדמעות שוטפות את פניה והרופא אינו מסיר את ידו מכתפיה. צועד איתה הלוך ושוב בפרוזדור. עד ששניגש אליו אב מודאג אחר.

ביציאה מהמחלקה יורדים במדרגות

האשה יהודית בן־יצחק, היא אחות חדר־המיון בבית־החולים, שקיבלה את בעלה הפצוע.

סבא וסבתא שבאו לבקר את נכדם הפ־צוע. מלווה אותם אחות המחלקה. הסבתא, מושבניקית צרובת־שמש, אינה מפגינה את ריגשותיה. היא אף מנחמת את האחות ההמומה, המטפלת בנכדה: „חמודה׳לה, יש גם נפגעים. מותר לך לבכות, אבל את צריכה להבין. תשמעי לנו, המבוגרים, אנחנו עברנו הרבה מילחמות.״

אין מקום בחלקה

יום השישי. דובר צה״ל מודיע על מועדי ההלוויות בבתי־הקברות הצב־איים.

בשעה 11.00 נערכת הלווית אהוד וינטר בבית־הקברות בקריית־שאול. עשרות לו־בשי מדים ואזרחים מתאספים בשער. שתי מוניות, הנכנסות לרחבה הפנימית, מובי־לות את הורי הקצין, אחיו ואחיותיו. בני המישפחה השכולה יושבים על ספסלי־אבן וממתינים לארון בפנים חתומות.

ברגע שניכנס הקומנדקר ועליו הארון עטוף הדגל, פורצת אשה צעירה בריצה הצידה. היא מנסה לחסום את פיה בשתי ידיה, אך לא מצליחה לעצור ומקיאה. קרובי־מישפחה עוטפים אותה בחיבוקים ומובילים אותה אל התור, שהסתדר כדי לצעוד בטקס הלוויה אחרי הארון.

בשעה אחת וחצי עוד הלויה. הוריו של סגן יצחק אלעזרי מלווים אותו בדרכו האחרונה. עוד הלוויה. בכי חרישי, מאר־פק, פורץ מגרונות הורים, אחים ואחיות מול קבר פתוח. „החברים ליחידה,״ אומר נציג צה״ל, „לא יכלו לבוא כדי לחלוק כבוד אחרון, כי הם עדיין נלחמים בשדה־הקרב.״

חלקה מס׳ 13 בבית־הקברות בקריית־שאול מלאה. אין בה עוד מקום לקברים נוספים.

חבריו של הרוג בכיר, אלוף יקותיאל אדם, התפנו מכל עיסוקיהם ובאו לחלוק לו כבוד אחרון. מנחם בגין, אריאל שרון, רחבעם זאבי, עזר וייצמן, אליהו בן־אלישר, יוסף בורג, שימחה ארליך ושלמה להט בלטו בתוך קהל המאות בהלווייתו של סגן הרמטכ״ל. אדם היה החלל הרא־שון שנקבר בחלקה חדשה, שעד אותו בוקר היתה דשא רענן.

אב ואם שכולים מחבקים זה את זה, מלטפים את הלחי, מנגבים דימעה. אחים ואחיות מגישים להוריהם יד תומכת. רגבי האדמה נוחתים בנקישות על ארונות־העץ ומכסים את המתים.

כתבה וצילמה גילה רזין ■

זעקת כאב ללא קול, רק עווית פנים מביעה את הכאב בשעה שהאח במחלקה הכירורגית בבית־החולים **רמב״ם** שופך נוזל על תחבושת של פצוע. עודד בן־יצחק הוא הפצוע השלישי שהגיע ביום השבת לבית־החולים **רמב״ם**. צרור **קלצ׳ניקוב**, שנורה לעבר הרכב שבו נסע, פגע בחזהו, ובניתוח בבית־החולים הוצא מגופו קליע.

דמעות גבר משדה־הקרב ישר לבית־הקברות, להלוויה של האלוף יקותיאל אדם, הגיע רב־סרן בלתי־מגולח. הקצין לא הצליח לעצור ברגשותיו, ופרץ בבכי על כתפי אשתו של ההרוג.

כתבת וצלמת „העולם הזה", שחדרו ללבנון בלי היתר ושהין הישראליות היחידות בזירת המילחמה, מדווחות על יום לחימה

מילחמה

שני קילומטר לפני המילחמה לא הרגשנו שום דבר. בחיפה התנהלו החיים כסידרם, לבד מהעובדה כי חברת הרץ סירבה להשכיר לנו מכונית, אלא אם נתחייב שלא נחצה בה את גבולות ישראל. הפקידה הסבירה כי לאור הנזקים העצומים שאירעו למכוניות שהחברה השכירה לעיתונאים, הוחלט להתנות תנאי לשעת־חירום. לא היתה ברירה — מכונית הוולוו החדשה של אורי אבנרי התחפשה לזחל"ם. מי היה מעלה על דעתו, שם, בשבדיה, שכך תעשה המכונית את ההרצה שלה?

גם בעכו ההיים התנהלו כרגיל. לפני בית־חרושת לגלידה עמדו מכוניות אספקה, ובדרך לאכזיב ראינו כמה צעירים מגוד לי־שיער, שניסו לתפוס טרמפ דרומה.

שום סימן למילחמה. הכבישים עמוסים במכוניות אזרחיות. נהריה, העיר שאך יומיים קודם לכן ירדה למיקלטים, חזרה למסלול תקין. רוכב אופניים — הסמל המיסחרי של עיר הייקים — חצה את הרחוב הראשי. חיילי או"ם ישבו בבתי־הקפה ועסקיהן של נשות הוועד למען האו"ם, בעלות המיקצוע העתיק ביותר בעולם, פרחו.

לפני מחסום ראש־הניקרה עשרות מכוניות יוניפיל — אפשר לחשוב שכל צי הרכב של צבא הקולונל קאלהן מושבת.

במעבר הגבול ישבה דודה של הוועד למען החייל, חילקה עוגות. ליד שולחן מיוחד הוצבו כמה טלפונים, חיילים עמדו בתור וטילפנו הביתה. אז עוד לא ידענו שרק הג'ובניקים מטלפנים, כי הם נמצאים או בארץ או בנקודות־הגבול. הלוחמים האמיתיים, אלה שמחרפים את חייהם, לא יכולים לטלפן. גם אילו היו טלפונים בסביבה שבה הם נמצאים, ספק אם היה להם זמן לעמוד בתור ולחייג.

לא נתנו לנו לעבור בראש־הניקרה. במילחמה הזו העיתונאים מסוכנים לא פחות מהפלסטינים — לפחות לדעת המשטרה הצבאית.

חיפשנו דרך להתפלח — מילחמה או לא, אנחנו עיתונאים וחייבים לדווח. מצאנו דרך לעקוף את המחסום הראשון — בדרך הזו נכנסו לפנינו יום קודם לכן גילה רזין ושלמה פרנקל. אך מאז, כך הסתבר, נוסף מחסום.

כמו מבריחי־גבול אמיתיים חיפשנו פירצה בגדר־המערכת. ברגע שנגענו באחד השערים בה, הופיע במקום פטרול של צה"ל ודרש מאתנו לעזוב מייד.

איפה צה"ל?

למרות הכל, הצלחנו לחצור את גדר־המערכת ולהיכנס לתוך שטח לבנון. הנוף מזכיר מאוד את הנוף הגלילי המוכר, אלא שהוא הרבה יותר חשוף.

נסענו קילומטרים רבים בתוך הארץ הכבושה, יומיים אחרי כיבושה, ואיש לא עצר בעדנו.

עברנו בכפרים שיעיים ונוצריים. לא יאמן — התושבים מנפנפים בשלום. שאלנו אותם לשמות הכפרים וקיבלנו מידע מדוייק. הזמינו אותנו לקפה — לך תאמין להם שהם שמחים באמת שאנחנו שם.

מעל הבתים דגלים לבנים. בכמה בתים אין סומכים על חוש־הראייה של צה"ל, ומניפים את כל החיתולים. כמה שיותר לבן, כך יותר בטוח.

בכפרים השיעים תמונות של חומייני וכתובות בערבית: אללה כארים, פוסטרים של בשיר ג'מייל, דגלי לבנון לצד דגלים לבנים.

מכוניות עמוסות פליטים מניפות דגלים לבנים מעל האנטנה, ונושאות על הגג את כל הבית. לבד מהדגלים הלבנים אין סימן שהיתה פה מילחמה. צה"ל עבר בכפרים האלה, נופף לתושבים לשלום מעל גבי הטנקים ועבר הלאה. בכפרים האלה לא היתה התנגדות ולא גורתה אף יריה.

איפה המילחמה? אני שואלת בקוצר־רוח. איפה חיילי צה"ל? אנחנו נוסעים קילומטרים על גבי קילומטרים בארץ זרה לחלוטין, משתמשים במפה של ישראל ונעזרים בזיכרונה של ענת, הצלמת, שכבר היתה בחבל ארץ זה כשהצטרפה אל הכוח הפורץ שכבש את נבטייה.

ארץ יפה היא לבנון, וכפריה הקטנים ומעוקלי הדרך מזכירים את הכפרים היווניים. גם כאן פורחים עציצי גרניום בכניסה לבתים, וגם כאן מקשטות את הגגות סככות־גפן והעיזים רועות באחו.

מאת

שרית ישי

צילמה

ענת סרגוסטי

מראה מעל הגג אח ואחות עומדים על גג ביתם בצידון, אל מול הים־התיכון, וצופים בשיירה של חיילי צה"ל הנכנסת בשעטה אל העיר. כיבוש צידון היה קשה במיוחד, והקרבות התקיימו מבית לבית. הלוחמים הפלסטיניים צרו על כביש החוף ולא הניחו לחיילי צה"ל לעבור בו, צלפים ישבו על גגות הבתים וצלפו לעבר הכביש. צה"ל הפגיז את העיר כדי למשוך את תשומת־הלב מהציר המרכזי, ולאפשר לכוחות צה"ל להיכנס אל העיר.

נחתת מול הבית נחתת חיל־הים חונה אל מול חוף צידון. הצנחנים הגיעו לחוף בנחתת, שממנה ירדו זלדות וטנקים. הנחתת עגנה במרחק של מטרים ספורים מהחוף. בנמל צידון עצמו, שהיה בעבר מלא בספינות וביאכטות, לא נותרה אפילו ספינה אחת. ברגע שבו החל צה"ל לצור על העיר, נמלטו כל הספינות לים.

במבואות צידון

שיירה של צה"ל נכנסת בשעטה לצידון, תחת צליפות של לוחמים פלסטינים. הלחימה התקיימה מבית לבית, העיר הופגזה קשות ובתיה היפים קרסו תחתיה. התושבים התבקשו להתאסף בשפת־הים. כ־50 אלף מתושבי העיר, על נשיהם, זקניהם וטפם, הגיעו לשפת־הים בזמן שצה"ל המשיך בחיפושים בבתים. בתחילה הוחלט שחיילי הצנחנים יעלו על הנחתות ויוסעו על ידן אל הנמל של צידון, משם יסתערו על העיר. לבסוף הוחלט להיכנס רכובים על זלדות. חיילי יחידת־הצנחנים, שנכנסו אל העיר, הספיקו דקה קודם לכן למסור מיספרי טלפון ומיכתבים לצוות העולם הזה, כדי שיעבירו ד"שים למישפחות.

אנחנו עדיין בעיקבות המילחמה. לפתע — סוף־סוף — אנחנו נתקלים בה. נושא־טנקים ענק נתקע באחד הפיתולים, המובילים לנהר הליטאני. מאחריו שיירה של טנקים. נושא־הטנקים מאיים להידרדר ולמחוץ את המכונית שלנו, אך אנחנו מרוצים שהשגנו את הצבא.

אחרי מאמץ משותף מצליח נושא־הטנקים לחצות את הסיבוב בשלום. חיילי צה"ל מביטים בנו בתדהמה — מה עושות שתי נשים צעירות בזירת הקרבות? אחר־כך התרגלנו למבטים כאלה. צה"ל מכבד אותנו במים ורב־סרן נעים־סבר בשם דורון מתנדב להורות לנו את הדרך לליטאני. לא, הוא לא בטיול, זו ממילא הדרך שלו.

בקומנדקר אני מתחילה אפילו ליהנות מהנוף. שוב חוזרים על עצמם אותם מראות: כפרים שלמים מניפים דגלים לבנים, התושבים ידידותיים. לבד מכמה מכוניות פרטיות שנרמסו בדרך על־ידי הטנקים, בהן גם הוולוו המפורסם של צוות סי־בי־אס, קשה להעלות על הדעת שהיתה פה מילחמה.

באחת, במפתיע, פטה מורגנה: למטה בעמק זורם לו הליטאני. מלמעלה הוא נראה כמו הירקון. במבט מקרוב מסתבר שהוא לא רק נראה כמוהו, הוא בדיוק כמו הירקון.

חיילי צה"ל עירומים כביום היוולדם משקשקים במים. חיילים שלא התרחצו ארבעה ימים מסתבנים ושוכבים על הדשא לתפוס מעט שמש.

„זה לא יאמן," אומרת ענת, „זה בדיוק כמו על גדות הגנגס." ענף מצלמת והחיילים מכסים את מערומיהם.

אנחנו חוצים את גשר עקייה וממשיכים במעלה הפיתולים. כעת מתרבים סימני המילחמה. יש טנקים, יש שיירות הספקה. מאחרי אחת מהן אנחנו נתקעים.

מימיננו מגיע טנדר אזרחי. יענקל'ה אגמון, במדים של חייל צה"ל, חייל ותיק מאוד, מנפנף לשלום. הוא כבר ארבעה ימים במילואים. גייסו אותו לגלי צה"ל על תקן של כתב צבאי. בטנדר מאחוריו עוד עיתונאי שגוייס ככתב צבאי.

אגמון שולח את אחד מחייליו לעבור בשיירה ולקחת פריסות שלום לחיילים.

טנק בשם שלמה

השיירה מתקדמת לאט. ממשיכים הלאה. המכונית הלבנה היא חריג בין כל כלי החאקי. אנחנו מעוררים תשומת־לב, לעיתים נעימה לעיתים פחות נעימה. ענת מקפצת ומצלמת. אני מוצאת את עצמי במצב שיחזור על עצמו מעתה והלאה. ברגע שאני יורדת מהמכונית, החיילים מביעות בקולי קולות מה הם חושבים על זה שאני שם. רק אחרי „היי יו!" ו„בחורות!" ו„יאללה, מה הן עושות פה?" מתחילות השיחות.

ארבעה חבר'ה צעירים, ילדים ממש, נמצאים על סף דמעות — הם היו בכוח המוביל אך נאלצו לעצור. מתוך חשש שלא אאמין להם, הם מראים לי את הטנק שלהם. הטנק התקלקל ומאז הם תקועים איתו בדרך.

החברה שלהם, כך הם מספרים לי, כבר כבשו את צידון, והם עדיין על אם הדרך, עם הטנק. הם אומרים, „עוד יהיו לנו פדיחות בבית אם ידעו שלא נלחמנו." אך הם מרשים לי לספר את שמו של הטנק — שלמה.

בעצב הם מספרים לי כי המ"פ שלהם, שהיה בטנק סמוך, נהרג. „אז אולי בעצם הטנק שלנו הציל את חיינו," אומר אחד מהם.

אני מציעה להם למסור ד"ש בבית, ולוקחת את מיספרי הטלפון. תוך שניות אני מוקפת בעשרות חיילים. רשמתי את שמות כולם, בבתי כולם קיבלו את פריסות השלום.

התעכבנו במקום כחצי שעה. סיבת העיכוב: לאחד הטנקים הלך המנוע. הילדים האלה, בני ה־18 וה־19 החליפו מנוע טנק בחצי שעה.

ממשיכים הלאה, שוב מתעכבים. אנו יורדות מהמכונית — ענת לצילומים ואני לג'וב החדש שלי. הפעם אני לא צריכה להציע. החיילים מקיפים אותי ומוסרים לי מיכתבים ומיספרי טלפון.

והנה הפתעה. אורי, בעלה של העיתונאית אולי גלס, יורד מאחד הזחל"מים. אנחנו מתחבקים. ההתרגשות עצומה. לפגוש חבר במילחמה, זה לא כמו לפגוש אותו בדיזנגוף. אני מבטיחה לו לטלפן לאולי ולילדים. אורי חובש קרבי, נעלם בזחל"ם שלו.

אחר־כך אני פוגשת בכל־כך הרבה חברים, שבנסיבות רגילות זה היה הופך אחרי הפעם השלישית לשיגרה. במילחמה, כל פגישה עם מכר היא בחזקת חווייה מרגשת.

ממשיכים לדהור במכונית, עוברים כפרים נוספים. אנחנו בדרך לנבטייה. השם ששמענו אותו כל־כך הרבה במהדורות־החדשות, הופך להיות מוחשי. כעת אנחנו ממש בתוך המילחמה. הדי יריות ופיצוצים נשמעים מכל עבר. אנחנו מתקדמים בחסותה של שיירת אספקה, למעלה נמשכת השיירה האווירית — מסוקים מטוסים.

אני חושבת על דודי ועל נירי, שם למעלה. אני חושבת על אחי אלון, על בן־דודי דורון ועל החברים שלהם. ילדים, ממש ילדים.

ברעום התותחים

נפרדים מהשיירה, הממשיכה לאיים ונוסעים לכיוון צידון. בצידון, כך מדווחים לנו החיילים בדרך, מתנהלים קרבות־טיהור מבית לבית. צה"ל עדיין לא השלים את הלחימה בעיר הפניקית העתיקה, שמלכה חירם מכר לשלמה המלך ארזים כדי לבנות את בית־המקדש, וקיבל בתמורה 20 ערים בגליל.

מרגישים את הים, המסתתר מאחרי הרכסים, והנה לפנינו בתי־הזיקוק העולים בלהבות. כעת מרגישים את המילחמה. קולות־פיצוץ באוויר ועשן לבן מיתמר מעל בתיה של צידון. ממול, משתרע הים התיכון, מדהים ביופיו. השמש זורחת ומנגד הים מנצנץ. איזה פרדוקס!

בפאתי צידון אנו נתקלים בצבא ישראל בהמוניו, שמברך אותנו לשלום. לאורי אבנרי קוראים אוריל'ה. הוא גונב לענת ולי את ההצגה. בתחילה מתלהבים מאיתנו, ברגע שמגלים אותו שוכחים בכלל שאנחנו בשטח.

אנחנו עולים על כביש החוף לצידון. על החוף נחתת של חיל־הים, על הכביש טנקים וזלדות. אנחנו עוצרים את המכונית, יורדים לנחתת. החיילים יורדים מהזלדות — יש להם עוד רגע לפני המילחמה. מסביב הפגזים שורקים, והחבר'ה כותבים מיספרי טלפון על קרטונים, על צווי שמונה, על ניירות של מסטיק.

אביב כהן מרחוב ישעיהו בתל־אביב מוצא רגע זמן לכתוב מיכתב להורים, אני מחליטה בגלל הקירבה הגיאוגרפית להעביר להם למחרת היום את המיכתב בעצמי. אמו של אביב, חנה, כמעט חונקת אותי מאהבה כשאני מביאה לידיה את המיכתב. חיילים אחרים מבת־ים ומקיבוץ גבולות מעבירים גם הם מיכתבים שכתבו

הטנק שנשאר טנק שאמור היה להשתתף בכוח הפורץ נתקע בעיירה קטנה. ילדה לבנונית, שאחיה מתפעל את תחנת־הדלק, עוברת ליד הטנק. האח מכר לעיתונאים ישראלים דלק בשישה דולרים לשלושים ליטר.

על רגל אחת, ופיתאום, כמו מתוך חלום, אני שומעת את שמי בוקע בקול גדול מתוך הים.

נדמה לי שחליתי בקדחת, שאני הוזה. אני מתקרבת למים, רואה על הנחתת עשרות חיילים. מישהו מחזיק רמקול ליד פיו, וקורא בשמי. אני לא מזהה איש, כולם נראים דומים זה לזה. מישהו צועק לי: „זה יקי, יקי הלפרין!"

יקי, צלם־האופנה המפורסם, נמצא על הנחתת. „כשהתותחים יורים, האופנה בו־כה," אומר לי מישהו. חייל אחר שואל אותי אם גם אני דוגמנית של יקי. אני מייחסת את המחמאה לאבק הדרכים שהצ־טבר על מישקפיו.

הפגישה עם יקי, שהוא רב־מסל פלוגתי בצנחנים, נרגשת. יקי הבלתי־מגולח כולו נרגש. מי היה מאמין? הוא מספר לי שהחבר'ה שלו הגיעו עם הנחתות לחוף, וכעת הם ממשיכים הלאה, מבלי לדעת לאן, כי הוא מבין שעם האכילה בא התיאבון אבל הוא שבע ולו זה מספיק.

בעודי מדברת עם יקי אני מבחינה בסגן אלוף מוכר, המשוחח עם אורי אבנרי. רן כהן, איש של"י וחבר קיבוץ גן־שמואל הוא אחד ממפקדי כוח הצנחנים.

המילואימ'ניקים מכירים אחד את השני שנים. כשאני מצלצלת למחרת לשרית, אשתו של מוקי, היא מספרת לי שהנשים שומרות ביניהן על קשר קבוע בזכות הבעלים שלהן, העושים ביחד את המילו־אים. אותו דבר סיפרה צפי הלפרין, אשת־העסקים הצעירה, אשתו של יקי הלפרין. היא מזהה את שמות כל חברי הגדוד של בעלה, שהתבקשתי לצלצל אליהם.

ענת מצלמת את הנחתת, החבר'ה על הזלדות צועקים לה: „צלמי אותי, צלמי אותי!" אך כל זה אורך רגע קצר בלבד. החבר'ה מצפינים אל תוך צידון.

אנחנו מצטרפים אל השיירה ומתכוונים להיכנס אל תוך העיר. הדי יריות נשמ־עים בכל מקום, הקרב על צידון קשה ביותר. הטיהורים נעשים מבית לבית. הציר עדיין לא נקי, ועדיין לא פתוח. צה"ל פותח אותו וסוגר אותו על־פי צרכיו.

פני המילחמה

בית־קפה בסגנון טברנה יוונית על חוף־ימה של צור נהרס לחלוטין מפגיעות פגזים. הזגוגיות נופצו והקירות קרסו. העיר צור, שהיתה ידועה כעיר־נופש יפהפיה, נהרסה כליל. בתי־הקפה, המיסעדות והטברנות נפגעו קשות, חלקם נמחו מעל פני האדמה.

אחד המפקדים מציע לנו בעדינות שלא להצטרף. הוא חס על הוולוו.

יקי משביע אותי לחזור הביתה ולא להסתובב בשטח. אנחנו עורכים הצבעה דמוקרטית, ונשארים בפאתי צידון. נכנ־סים לאחד הבתים ומבקשים רשות מבעל־הבית, הדובר צרפתית, לעלות על הגג. הוא מרשה לנו.

בתיה המודרניים של העיר נגלים לפ־נינו. על החוף שכונת חווילות יפהפיה. בעוד יום־יומיים בוודאי לא יישאר ממנה זכר.

סירחון גוויות

הקרב על צידון בעיצומו. צה"ל לא שיער שהלחימה של הפלסטינים תהיה כל־כך עקשנית. אז עדיין לא הת־בקשו תושבי העיר לעזוב את בתיהם ולעבור לשפת־הים. הרחובות שוממים, מטח של הפגזות רועם, ענן לבן מיתמר. השיירה פורצת קדימה בדהרה פראית. על הציר יושבים צלפים והסכנה רבה. אנחנו מניחים כי ההרעשה נועדה להסיח את הדעת מן השיירה ולאפשר לה לעבור.

בזמן שענת מצלמת אני מדברת עם הלבנונים. אני שואלת אותם לדתם ואחת הבנות אומרת לי שזה לא משנה. השמו־עה כי הישראלים מעדיפים נוצרים, עש־תה לה כנפיים, והמוסלמים חוששים לגלות את דתם.

בנו של בעל־הבית דובר אנגלית רהו־טה ומתנדב לתאר את מראה עיניי „הנה, זה הנמל החדש," הוא אומר, „ומעבר לו אחד הנמלים העתיקים בעולם. זהו האי שאלכסנדר מוקדון צר עליו שנים. הוא שפך סוללה לתוך הים וחיבר את האי עם היבשה. רק אז הצליח לכובשו."

כדורים נקבו חורים בקירות הבית, ושרידיה של פצצת־גאז השחירו את קי־רותיו. אנחנו אומרים תודה ויורדים.

כעת, כשמתנהל קרב אמיתי בצידון, אנחנו מצטערים על שלא הצטרפנו אל הכוח. ענת ואני מתנחמות שגם אנשי רשת הטלוויזיה הגרמנית נשארו בפאתי העיר, ושעו לאזהרות הקצין, שיותר מאשר הזהיר אותנו, אסר עלינו להיכנס למקום.

מדרימים לכיוון צור. בדרך עוצר אותנו סגן ונותן לנו עשרות גלויות ירוקות — מהחיילים הביתה.

באחד המחסומים, כששאלנו על המרחק לצור, מציע לי אחד החיילים: „בואי נעשה החלפות — אני אתן לך גרעינים, את תתני לי מסטיקים." מילחמה צודקת או בלתי־צודקת, קשה שלא לאהוב את חיילי צה"ל.

ממשיכים על כביש הצפון. ריח סירחון של גופות נרקבות לאורך כל הדרך. החיילים מזהירים אותנו מפני לוחמים פלסטינים, המסתתרים בין הפרדסים, וה־יוצאים לפתע לאם הדרך כדי לפתוח באש מתת־מקלעים — אין להם מה להפ־סיד.

אנחנו נעצרים ליד בית יפהפה, מוקף בשיחי ורדים ובגדר גבוהה. חייל יוצא מהפרדס עם סל מלא תפוחי־זהב. הבית נטוש, תושביו ברחו. בחצר הבית חממות לגידול ורדים. דרום־הלבנון מלאה בחמ־מות.

אי־אפשר להיכנס אל הבית. לבד מה־איסור החמור שהוטל על חיילי צה"ל בעניין זה, ושאותו הם מקפידים למלא, יושב בפתח הבית כלב זאב אימתני, שאינו מאפשר לאיש לחדור לבית אדונו. אל החצר מגיעים שני לבנונים. אלה הם שכניו של בעל־הבית, שבאו לבדוק את מצבו. חיילים משוחחים איתם, והם הול־כים לדרכם.

אנחנו ממשיכים לכיוון צור. גוויות מו־טלות בצדי הדרך. ענת יורדת לצלם. „מחריד," היא אומרת בקול מזועזע, „אלו־הים ישמור." אני מליטה את פני בידיי. אבנרי אומר שאם אני רוצה לדעת מה זה מילחמה, עלי לראות גם הרוגים.

אני משתכנעת, מעיפה מבט, מבחינה בנעליים, בשלולית קרושה של דם, ומס־תפקת בכך. ענת לא תישן לילות רבים בגלל התמונה הזו, אותי ילווה הריח הנו־רא, שאחר־כך הופך בן לווייה לכולנו.

חוצים שוב את הליטאני. קבוצה של חיילי הנדסה זרוקה

על מירפסת הבית הניצב בסמוך יושבים חיילים. בבית זה ישבו ארבעה לוחמים פלסטינים ששמרו על המעבר לעיר צור. הם נהרגו על־ידי צה"ל והשאירו בבית קפה תורכי. כעת החבר'ה שותים את הקפה, אחרי שקברו את המתים בשדה. לוקחים מיספרי טלפון, שותים מים וממ־שיכים הלאה.

חיילים בני 13

כאן משתוללת המלחמה. עמודי טל־פון שבורים ועקורים, בתים שקרסו. פרבריה של העיר צור. האיזור עדיין אינו בטוח. הרחוב הראשי של מה שהיתה פעם עיר יפהפיה, הרוס לחלוטין. נשים וילדים מסתובבים בין ההריסות לצידם של חיילי צה"ל המפטרלים, תוך יום תימחה צור מעל פני האדמה. עיר־הקיט היפהפיה תהפוך לעיי חורבות.

לאורך שפת הים טברנות משגעות, מיס־עדות ענק בעלות קירות זכוכית. בתי־מלון לאורך החוף, בתי־מלון על צלע ה־הר. חווילות של עשירי לבנון, שבאו לכאן כדי לבלות את חופשת־הקיץ שלהם, ימחקו מעל פני האדמה.

בחסות ג'יפ של צה"ל אנחנו עוזבים את צור החרבה, לכיוון ראש־הנקרה. ב־דרך אנחנו עוברים במחנה־הפליטים ראשידייה שנכבש יומיים קודם. אך חיילי צה"ל גילו בו כיסי התנגדות.

הנשים, הזקנים והילדים רוכזו בפרדס מחוץ ל־

חצי שרוף

אחד הבתים בצידון מנוקב בכדורים, כשחציו האחד שרוף לחלוטין. בעל־הבית סיפר כי חיילי צה"ל עברו במקום וירו ללא הבחנה. בתו סיפרה כי החיילים השליכו פצצות גאז. מימין: חדר־המדרגות ההרוס.

דגל לבן

זקן וזקנה ישובים בפתח ביתם בפאתי ראשידיה, שהופגזה על־ידי צה"ל. נשים, ילדים וזקנים רוכזו בפרדס, בעוד צה"ל מנהל קרבות מבית לבית. הזקן מחזיק בדגל לבן קטן על מקל מאולתר.

מחנה, שבתיו גובלים בים. המראה מחריד. מישפחות־מישפחות הם יושבים מתחת לעצים, מעט מאוד גברים. מאוחר יותר מסתבר כי לגברים נערך מיפקד וזוהו ביניהם לוחמים פלסטינים.

ילדים קטנים בגיל 5 או 6 הולכים לבד לאורך כביש־החוף, כשמזוודות על ראשהם, ראשידייה מופגזת, וכל הזמן נשמעים מטחי יריות. המילחמה פה היא מבית לבית. החיילים הישראליים משתדלים שלא לפגוע באוכלוסיה האזרחית. מכוניות בוערות בצידי הכביש.

קבוצות חיילי אש"ף שנותרו בראשידייה נלחמות על חייהן בעקשנות רבה. ארבע פעמים הסתערו חיילי צה"ל על הכפר ועדיין לא הצליחו להכריע את הלוחמים שהתבצרו במקום.

בין הלוחמים ילדים ממש, בני 13 ו־14. חיילי צה"ל מכנים אותם ילדי אר־פי־ג'י. בתוך כל המהומה מספר לנו אחד החיילים כי ילדה לבנונית שנפצעה, הועברה על־ידי מסוק ישראלי לבית־חולים בשטח ישראל. שני חיילים ישראליים נהרגו בקרב על ראשידיה, ביניהם מפקד הכוח. 19 חיילים נפצעו בקרב על המחנה.

מתרחקים מראשידיה לכיוון ראש־הנקרה. עוברים בסקסקיה, עיירת נופש יפהפיה על חוף־הים החוף מקסים ביופיו. דומה מאוד לחופה של אכזיב. הנוף עוצר נשימה. העיירה סקסקיה ניצלה איכשהו מהמילחמה. פה ושם רואים פגיעות של פגזים וזכוכיות מנותצות של חלונות של בתי־הקפה והמיסעדות.

על מרפסת אחד הבתים אנחנו פוגשים בתושב זקן, המספר כי זוהי העונה הבוערת בסקסקיה. העסקים משגשגים בעונה זו, המיסעדות פתוחות כשמוסיקה בוקעת מהן.

ממשיכים הלאה. עוברים את ראס אל־עיון, מגיעים לנקורה — מחנה יוניפיל הענק. מהעבר הזה הניקרות לבנות, כמו מהעבר שלנו. אנחנו רואים את קצה המנהרה. הפסים עוברים ממש על הים. אם יום אחד יהיה שלום ויפתחו את קו הרכבת תל־אביב־ביירות, תהיה זו חוויה מאלפת לנסוע ברכבת לאורך הים.

"השטח שייך למליציות"

חיילי יוניפיל מתנהגים כאילו הם בנופש. קשה להאמין שבמרחק כשלושה קילומטרים מתרחשת מילחמה, בתים מתפוצצים, אנשים נהרגים ופליטים נאספים בפרדס. בתוך המחנה אנחנו רואים את אחד ממפקדי יוניפיל, עורך מיסדר לאנשיו כאילו הכל כרגיל. חיילי יוניפיל, עם כובעיהם הכחולים, נראים כמו בובות מישחק. ממול למחנה שורה של מיסעדות בעלות שמות לועזיים: ברקודה, בלו סילבר. בארים עם כיסאות גבוהים מלאים עד אפס מקום בחיילי האו"ם. מוסיקת דיסקו רעשנית בוקעת מבאר בלו סילבר, חנויות פטורות ממכס מלאות בכל טוב.

אנחנו רואים חיילי צה"ל נכנסים לחנויות. אחר־כך נפגוש אותם במעבר הגבול בראש־הניקרה. מישטרה־צבאית תחרים מכולם את הסיגריות שרכשו בדולרים או בכסף ישראלי, ותעצור אותם לחקירה. אגף, כסף ישראלי כבר מוכר ומתקבל בלבנון, בתחנות־הדלק מקבלים אמנם דלק רק תמורת דולרים, אך חיילי צה"ל עורכים קניות בחנויות־המכולת ומשלמים בשקלים.

כמה קילומטרים לפני נקודת הגבול אני מצלמת את ענת המצלמת את חיילי צה"ל על הטנקים שלהם. החיילים מתאספים סביבנו ומייד נשלפים העטים ונרשמים מיספרי טלפון. כשאנחנו חוזרות למכונית רודף אחרי מייג'ור של האו"ם. אני לא יודעת עדיין מי מנהל כאן את העניינים — צה"ל, יוניפיל או חדאד? היוצרות מבולבלים. אני ממהרת להיכנס למכונית. למה לי להסתבך עם האו"ם? המייג'ור לא מוותר. הוא שואל אם אני עיתונאית, וכשאני משיבה בחיוב הוא מתחיל לצעוק: „תכתבי שלא נותנים לנו להעביר אמבולנס!"

אני יוצאת מהמכונית ושואלת אותו מי לא נותן לו להעביר אמבולנס, והוא אומר לי שאנשי חדאד. תוך שניות אני נמצאת במצב המפחיד ביותר שנקלעתי אליו מאז חדרנו לאיזור הקרבות. אחד מאנשי חדאד מתקרב אליו במבט מאיים. הוא דומה כמו שתי טיפות מים לרס"ר ויקטור, לבוש מאלף ועד תו במדי צה"ל, פרט למילה צה"ל על החולצה. הוא מכוון את התתמיקלע שלו לעבר המייג'ור בתנועה מאיימת. המייג'ור נסוג בבהלה. ענת מצלמת, ואז בתנועה חדה, מכוון אליה האיש של חדאד את נשקו ודורך אותו. סגן־אלוף ישראלי מזנק וממהר להרגיע את חיילי־השוקולד.

חיילי צה"ל נדהמים. הם מוכנים להכות את האיש. המפקדים שלהם מרגיעים אותם.

תקרית דומה אירעה לנו שוב. ענת צילמה חייל שנדמה היה לה כי הוא ישראלי, והוא התנפל עליה באנגלית: „דונט שוט אור איי ויל שוט!" באמת לא סימפטיים. יש הרגשה כאילו כעת, כאשר צה"ל עשה את העבודה בשבילם, הם יתחילו להתנהג כאדוני הארץ ואוי לו לאיש אשר יפול בידם.

המנצח

חייל צה"ל משתרע מרוצה על כורסה בתחנת־הדלק בחארוף, בפוזה של מנצח. מרבית החיילים אינם יכולים ליצור קשר עם בני מישפחותיהם. אלוף פיקוד צפון נתן הוראה חד־פעמית, כי שום חיילת לא תורשה להיכנס ללבנון בכלל, ולאיזורי הקרבות בפרט. בדרך כלל, היו הפקידות הפלוגתיות נוהגות לטלפן הביתה.

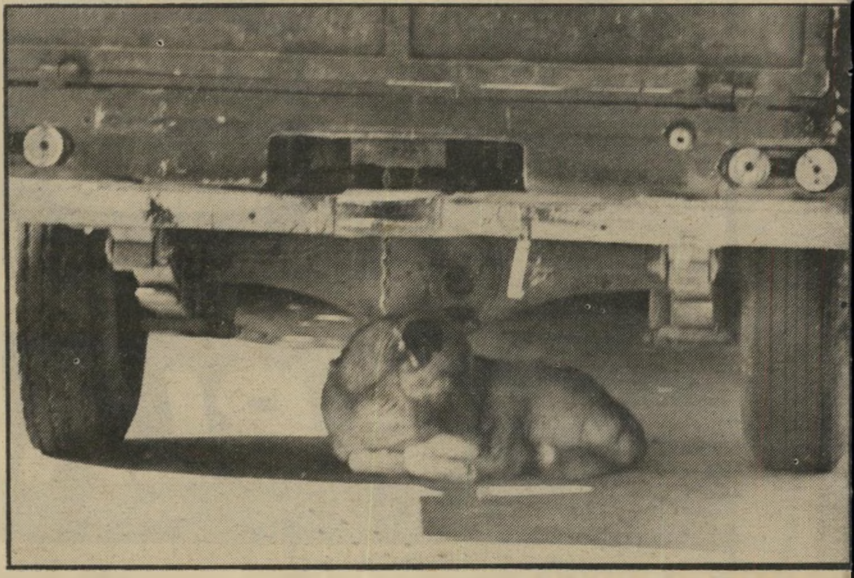

הכלב הנאמן

שנותר לשמור על בית אדוניו שבשולי הדרך בואכה צור, מונע מחיילי צה"ל להיכנס לבית האדונים, שברחו כל עוד נפשם בם ברגע שבו התחיל צה"ל להפגיז את האיזור. הם השאירו את ביתם פתוח לרווחה, ורק כיסו את הכורסות והספה בבדים, כדי למנוע אבק. ידיד בעלי הבית הגיע עם שכן אחר, כדי לבדוק את מצב הבית. חיילי צה"ל שאלו אם אינם פלסטיניים. וכשהאזרחים השיבו שהם לבנונים, הרגיעו אותם. מפקדיהם שומרים שהחיילים לא יזיקו.

"לטכנאים אין פרנסה מבלאופונקט.

...מזל שיש אחרות!"

זוגי

הגיע!
וידיאו-טייפ
בלאופונקט

"אם הייתי צריך לחכות עד שיביאו לי
בלאופונקט לתיקון — הייתי נשאר
בלי עבודה.
טלוויזיות בלאופונקט פשוט לא רוצות
להתקלקל. וזאת בעצם הסיבה שיש לי
בלאופונקט בבית.
אבל כיף לחוד ופרנסה לחוד. לכן, טוב שיש
טלוויזיות אחרות. ופרנסה יש. ברוך השם".

אבי עירון

טל־גל, שירותי טלוויזיה
מעלה השחרור 23, חיפה

TEDELEX

בלאופונקט-בכל מחיר.

BLAUPUNKT

היבואן הבלעדי: טרכף יבוא בע"מ, רחוב בוגרשוב 70, תל־אביב.

נתניה: רדיו אלחוט, ויצמן 5; **חדרה:** חשמלית, הרברט סמואל 80; **חיפה:** טרקלין חשמל, הנביאים 25, הדר כרמל; **קרית מוצקין:** פלג טלוויזיות בע"מ, השופטים 13; **אשדוד:** חשמל כהן, מרכז מסחרי א'; **רמלה:** אסתר אוניברסל, ביאליק 2; **ירושלים:** צדוק שיר, שמאי 23; **באר־שבע:** א.א. אלקטרוניקה, העצמאות 48; **חולון:** סלון חולון, סוקולוב 82; **תל־אביב:** שיווק הוגן, דיזנגוף סנטר; **רמת השרון:** סנסון, סוקולוב 42; **רעננה:** בועז שרותי טלויזיה, בורוכוב 6.

בשדות צידון, 82'

במרחק של כמה מאות מטרים נוחתים הפגזים, בזה אחר זה. עשן שחור מיתמר מעל לבתים של צידון. מפעם לפעם נשמע טירטור של מקלעים ורובים.

במרחק של כמה מאות מטרים מכאן נהרגים ברגע זה בני־אדם, נהרסים בתים, נזרע שכול וחורבן.

המילחמה היא גיהינום. הכל יודעים זאת. הכל אומרים זאת. אין אדם המוכן להודות — ולוא גם לעצמו — שהוא אוהב מילחמה.

אך אילו שנאו בני־אדם את המילחמה — האם לא היה תם סדר־המילחמות מזמן?

פנים קרביות

האמת היא שיחס האדם למילחמה מורכב הרבה יותר.

בצורה מודעת הוא שונא את המילחמה. את ההרג וההרס. אפילו כשזוהי — יחסית — מילחמה דה־לוקס, כמו המילחמה הזאת.

אבל אי־שם בנבכי נישמתו האדם אוהב את המילחמה.

יש חדוות־המילחמה. יש חדוות־הקרב. והיא שייכת לעולם הרגשות העמוקים ביותר שבלב האדם, רגשות שגם הוא עצמו אינו מודע להם.

כל חייל קרבי יודע זאת.

אני מרגיש בה כאן, בדרך־המלך לצידון. אני רואה אותה על פני החיילים, אנשי־החובה הצעירים ואנשי־המילואים הוותיקים. בזלדות, בטאנקים, בג'יפים, בנחתת, בכל הרכב המגוון של צבא אולטרא־מודרני, המתגלגל כאן צפונה, בריכוז מהמם של עוצמת פלדה ואש.

יש דאגה. יש פחד. ויש חדווה. הרבה, הרבה חדווה.

איך להסביר את החדווה הזאת, הראשונית כל־כך. מה מקורה?

יש כאן הרבה יובלים ריגשיים, המזינים את הנחל הזה. וכל עוד יהיו, תהיינה מילחמות עלי־אדמות.

ישנה ההרגשה הפשוטה: אני דרוש! אני חשוב! בשאר ימות־השנה אני אזרח קטן. פקיד־ביטוח, רוכל בשוק, גובה־מס, פועל־מתכת. עכשיו אני חשוב. המולדת זקוקה לי. במילוי נכון של תפקידי תלויים חיי החברים שלי, תלויים חיי המדינה שלי.

זוהי הרגשה נהדרת, בייחוד בעולם המודרני, ההופך את האזרח למיספר במחשב, קורבן כוחות אנונימיים. אח — להיות דרוש! להיות חשוב!

ויש הרגשת־העוצמה. די לחזות בטנק מרכבה, היוצא מתוך ענן סמיך של אבק, כמו מיפלצת פרה־היסטורית — כלי אדיר של עוצמה, של הרג והרס, פאר היצירה האנושית, היכול לדרוס בתים ומכוניות ובני־אדם ועמודי־חשמל אף מבלי להרגיש בכך. להיות שייך לכלי הזה, ולהיות שייך לצבא של כלים כאלה, להיות אבר מאבריו, לדעת שאתה יכול להרוג בלחיצה על הדק — זוהי הרגשה כבירה, שאין אדם זוכה בה בשאר ימות השנה.

אתמול ליד דלפק של בנק, היום ליד תותח של טנק.

והפחד. יש אנשים שהפחד הורג אותם, ולהם אין חדווה ואין תקנה. הם נעלמים מנוף המילחמה הרבה זמן לפני שהמילחמה מתחילה.

אבל אנשים רגילים, החשים בפחד, המרגישים את המועקה המוזרה הזאת אי־שם באיזור הקיבה, היוצאים לקרב, המוצאים את עצמם באש, מסתערים ויורים, והחשים לפתע כי הפחד נעלם, שהם התגברו עליו, שהם יכלו לו — איזו הרגשה נהדרת של השתחררות, של חופש!

זהו הסוד המאחד את כל החיילים הקרביים. הם מסתכלים איש בעיני רעהו, והם מבחינים בניצוץ הזה, והם יודעים, מבלי לדבר על כך.

וההשתחררות מן השיגרה הממיתה של יום־יום, מן האשה והילדים, מן הבוס והצרות ומס־ההכנסה, מכל מאה־ואחת הטירדות של חיים אפורים! אם אתה בן 30, או 40, וכבר חשבת שהחיים נגמרו, בעצם, שכל חלומות־נעוריך נמוגו ונגוזו, ולא הותירו אחריהם אלא כניעה לשיגרה חסרת־תוחלת — הנה אתה שוב צעיר, שוב גבר, שוב גיבור, שוב דרוש, שוב חשוב!

ואתה לפתע יותר נחמד, וכולם יותר נחמדים, ואתה חש שאתה שייך לעם נהדר, המתגלה במילחמה במיטבו.

והשמש זורחת ושופעת חום נעים, והים הכחול משקשק ליד הכביש, ורוח קרירה נושבת, והפגזים עפים מעל לראש ונוחתים בעיר שלפניך, ובעוד כמה דקות עשרה כלים יפרצו קדימה בציר שאינו מטוהר עדיין לגמרי, שיש בו סכנה כלשהי אך לא יותר מדי — והפחד מכרסם במעיים טיפ־טיפה, אך לא יותר מדי — אלה החיים! זוהי המילחמה!

כן, זוהי המילחמה. איוולת היא להתעלם מכך. האדם הוא חיה לוחמת. וכל עוד הוא כזה, המילחמה תחיה. ההרג יימשך. ההרס יימשך.

כל מיני

חדוות המילחמה מולידה גם את אחוות המילחמה. והאחווה היא חלק מן החדווה.

כאשר כל הזיכרונות ידהו, זהו הזיכרון שיישאר, שיחמם את הלב: האחווה הגדולה של החזית.

בחזית הכל אוהבים את הכל. אתה יכול ליהרג בעוד רגע, או שחברך יכול ליהרג. הוא יהיה זקוק לך, ואתה תהיה זקוק לו. כל ישראל חברים.

אתה יושב בטנק אחד. פלוני הוא ימני, אלמוני שמאלי. המפקד הוא מפא"יניק, התותחן בגניסט. אז מה?

רוח זו של אחווה נושבת לקראתך בזירת הקרב. אתה חש בה, כמו ברוח הקלילה הנושבת מן הים. מאירים לך פנים, שמחים לפגוש במישהו שמכירים (מהטלוויזיה, אני משער). אתה אזרח יחידי בשטח, ודיעותיך מוכרות. מתלוצצים עליהן („נו, מה אתה אומר עכשיו על אש"ף. הה?") או מסתייגים מהן בעדינות („תראה, אני שייך לתחייה, אבל מה זה חשוב כרגע...") ופה ושם גם תומכים בהן (צעיר בעל־זקן לוקח אותי הצידה ואומר: „שמע, זה נורא, כל העניין הזה!") אך כל זה נראה, ברגע זה, בלתי־חשוב. בעולם של פגזים, אין פינקסי־מיפלגות.

אך די להדרים בכמה עשרות קילומטרים, כדי להיכנס לעולם אחר לגמרי. פיתאום הכל משתנה — הנוף האנושי, הרוח, הסיגנון, אפילו השפה. עברת מן הצבא הקרבי אל הצבא העורפי. מן החיילים הקרביים אל הג'ובניקים.

מאיתם המוכנים למות בכל רגע לאותם שאינם מתכוונים למות כלל וכלל.

גם כאן יש המון אנשים נחמדים. שמחים לראות אותך, תמהים קצת על האזרח הבא במכונית אזרחית דווקא מכיוון החזית, ועוד בלוויית שתי חתיכות (הכתבת והצלמת). מחייכים, מתלוצצים.

אך הרוח היא אחרת. ויש כאן ריכוז רציני מאוד של פטריוטים, כאלה שרוצים לדפוק את הגבלות ולקבור את הבני־זונות וגם מתרגזים לראות כאן מישהו שהוא בוגד והידיד של הבן־זונות. שיסתלק מכאן, הבן־זונה הזה.

מה אפשר לעשות, זהו החוק בכל המילחמות, חוק שהונצח ביצירות של כל הסופרים שכתבו על המילחמות: הפטריוטיזם במרכאות גדל עם המרחק מן החזית. וה„פטריוטים" הגדולים ביותר של מדינת ישראל יושבים בימי־הקרבות במוצב דיזנגוף ובחזית שכונת־התיקווה.

מי פוחד מהמחבלים?

כמה ימים לפני מילחמת־הלבנון ראיתי בטלוויזיה ראיון עם טייס־קרב בריטי על סיפון אחת מאוניות־המילחמה, מול איי־פוקלנד.

המראיין היה פטריוט גדול, כמו רוב העיתונאים במילחמה. הוא בז לארגנטינים. הוא רצה להוציא מפי הטייס כמה מילים של זילזול בטייסים של האויב. הוא לא הצליח.

הטייס, בחור כבן 30, אמר בקולו השקט מילים יפות על טייסי האוייב. נכון, הטייסים הבריטיים גוברים עליהם. אבל אין זה מעיד כלל על איכות יותר גבוהה. צריכים לקחת בחשבון שטייסי האוייב פועלים הרחק מבסיסיהם, שהם מגיעים לזירה בלי דלק המספיק ללחימה ממושכת, בעוד שהבריטים קרובים לאוניותיהם. יש לתת הגנה של מכ"ם. וכו' וכו'.

העיתונאי התעקש. הוא רצה כמעט בכוח לסחוט הודאה בעליונות הבריטית. הטייס עמד על שלו בעקשנות שקטה. הוא לא הניח למראיין לזלזל בטייסי האוייב.

לבי יצא אל הטייס הזה. בתום הכתבה הוסיף הקריין, בטון יבש, כי הטייס נהרג יום אחרי הראיון.

הבנתי לנפשו.

(אני נזכר בסיפור שנפוץ בימי מילחמת־העולם השניה. בימי הקרב האווירי על בריטניה הכינה מחלקת־ההסברה הממשלתית כרזה, שנועדה להרים את המוראל. הופיע בה תצלום של המטוס הגרמני יו־88, ותחתיו הסיסמה: „מי פוחד מפניו?" כשנתלתה כרזה זו באחד הבסיסים של חיל־האוויר המלכותי, שעמד אז במאמץ על־אנושי, רשמה עליה יד אלמונית שתי מילים קצרות: „חתום כאן!" כל טייסי הבסיס חתמו.)

במילחמת 1948 לא היתה אף תופעה אחת שהרגיזה אותי יותר, בבואי הביתה לחופשה קצרה, מאשר הסוג הזה של „פטריוטיזם" מילולי, האופייני לגיבורים בעורף. האוייב? תה־תה־תה, הוא לא שווה כלום. האוייב הוא סמרטוט. אנחנו דופקים אותו כמו כלום.

לא פעם מצאתי את עצמי לוחם בלהט על טיבו של החייל המצרי, וידידי בחטיבת הראל לחמו באותו להט על טיב החייל הירדני.

אין עלבון גדול יותר לחייל קרבי מאשר להגיד שהאוייב שלו הוא סמרטוט. אם האוייב שלך הוא סמרטוט, מה אתה? במי לחמת, נגד מי חירפת את נפשך? במילחמה עם מי נהרגו ונפצעו חבריך? במילחמה בסמרטוטים, שבהו על נפשם בהישמע היריה הראשונה?

מילחמה זו היתה ב„מחבלים". הם לחמו על הבופור. הם לחמו יום אחרי יום בצידון, במשך חמישה ימים של קרב, וגם לאחר מכן. הם אילצו את צה"ל לכבוש את ראשידיה שלוש פעמים, בשלושה ימים רצופים. מיטב חיילי צה"ל נהרגו ונפצעו בקרבות אלה, אף שנהנו מעדיפות כמותית וחומרית כבירה, שאין לה שיעור.

בעשרות שיחות עם חיילים קרביים לא שמעתי אף מילה אחת של זילזול באוייב זה.

אין זה מקובל לדבר על „גבורה" של אוייב, כי מילה זו שמורה תמיד לכוחותינו. תחת זאת הומצאה מילת־צופן, שבאה לבטא את אותו הדבר: „עיקש". „המחבלים גילו התנגדות עיקשת", ונהרגו עד האיש האחרון בבופור. „המחבלים לחמו בצורה עיקשת בצידון", וכך גם הסורים.

חייל קרבי אמיתי אינו שונא את האוייב, ואינו בז לו. הוא רואה בו לוחם כמוהו — וכך אמר קצין צעיר, אלמוני, שנשאל על כך ביום השני של הלחימה בקול ישראל. אהבתי אותו.

אם אתם רוצים לדעת אם מישהו היה חייל קרבי או לא, הציגו לו את השאלה הזאת: „מה אתה חושב על האוייב?"

השבוי

יש לי בבית שבוי קטן.

ענת הצלמת גילתה אותו באחת הפשיטות שלה בזירת־הקרב בלבנון. הוא עמד, בודד ומיותם, ליד ציר־התנועה, והסתכל משתאה ביצורים המגושמים והמשוריינים שעברו בכביש, הטנקים של צה"ל.

ענת הכניסה אותו למכונית הלבנה הקטנה, שבה נסעה בין מיפלצות־הפלדה, ובלילה הביאה אותו למערכת. יצור קטן, בודד, נפחד, אסופי של המילחמה.

מה יכולתי לעשות? הרמתי אותו והבאתי אותו הביתה. ברגע שנכנסנו לבית, הוא מיהר לאחת הפינות והסתיר

שלום גלילי

את ראשו ליד הקירות. הוא לא זז במשך כמה שעות. ישמתי לידו סלט של עגבניות וחסה, והוא לא אכל.

החלטתי שזה היה אכזרי לקרוע אותו מנוף מולדתו. אולי מחכה לו מישפחתו? הורים דואגים? אחים ואחיות? אך איני יכול להחזירו לשם, כי אלוף־פיקוד־הצפון אסר בהחלט על אזרחים לעבור את גבול הלבנון, ומי אני שאפר צו של אלוף עטור־תהילה?

בינתיים השבוי נשאר בבית. קראנו לו שלום גלילי, על שם המיבצע — ובקיצור שלום או, ככינוי־חיבה, שלומי.

עכשיו מסתובב שלומי בין תרגליים, אם כי בזהירות רבה. הוא אוכל קצת. איני יודע אם הוא חולם על מולדתו המיסכנת, על ריחותיה וצמחיה. לרגע הוא נראה עצוב מאוד. כעבור דקה הוא נראה די פעיל ועליז.

כרגע הוא משחק בלהיות טנק. אבל הוא רק צב.

הכי כדאי לקנות פיאט.

בדוק את העובדות:

כשאתה קונה "פיאט" אתה קונה רכב אמין, בטוח, נוח וחסכוני.
אתה יודע שמאחורי ה"פיאט" שלך עומדת חברה אחראית ומבוססת, עם רשת מוסכים בכל הארץ ושרות חלפים מקוריים במחירים זולים.
אם אתה רוצה לקבל תמורה מלאה לכספך, בחר מתוך המבחר של "פיאט":

Fiat Panda
מכונית חוצפנית

- 903 סמ"ק • 5 מקומות • 3 דלתות
- עד 17.2 ק"מ לליטר*

168,280 שקל.

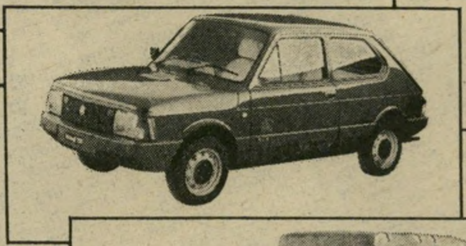

Fiat 127
הנמכרת ביותר מסוגה

- 903 סמ"ק • 5 מקומות • 2, 3, ו־5 דלתות
- עד 17.8 ק"מ לליטר*
- דגמי סופר וספיישל.

החל מ־ **189,168** שקל.

Fiat *Fiorino*
המסחרית הפרטית

- 1050 סמ"ק • תא מטען בנפח 2.5 מ"ק
- הוצאות מוכרות לצרכי מס.

212,800 שקל.

Fiat 128
המשפחתית המבוקשת

- 1116 סמ"ק • הינע קדמי
- 5 מקומות
- דגם CL • 4 דלתות • עד 16 ק"מ לליטר*

199,360 שקל.

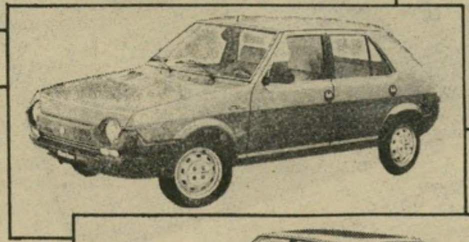

Fiat Ritmo
נוסחה של הצלחה

- 5 מקומות • 5 דלתות • עד 16.3 ק"מ לליטר*
  דגמים: • 1100 סמ"ק - 60CL, 60L
- 1300 סמ"ק - 65CL • 1300 סמ"ק - SUPER 75 – עם תוספות הכלולות במחיר.
- 1500 סמ"ק - 75CL – גם אוטומט ומזגן אוויר.

החל מ־ **219,856** שקל.

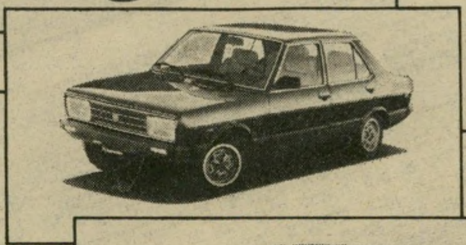

Fiat 131
עדיין ללא מתחרים

מכונית הפאר המרווחת, בדגמים:
- 1365 סמ"ק — MIRAFIORI CL
- 1365 סמ"ק — PANORAMA CL (סטיישן)
- 1600 סמ"ק — SUPER MIRAFIORI
- 1600 סמ"ק — CL — גם אוטומטית.

החל מ־ **312,816** שקל.

Fiat Argenta
פאר ללא פשרות

- 1600 או 2000 סמ"ק
- המילה האחרונה בעיצוב חיצוני ופנימי, הידור, נוחות ובטיחות.
  מכונית חלום במחיר מציאותי אוטומטית עם הגה־כח.

החל מ־ **474,320** שקל.

המחירים ללא תוספות, לפי מחירון החברה מס. 32 מיום 1.6.82
כולל מע"מ — ניתן לשינוי.

*בתנאי ניסוי של ביהח"ר

פיאט. כך נוהגים בכל העולם.

FIAT

תל אביב: סוכנות מכוניות לים התיכון בע"מ - רח' יצחק שדה 30, טל. 03-330971; חיפה: מוסמך בע"מ - דרך יפו 146, טל. 04-522258; ירושלים: גולדין בע"מ - רח' שלומציון המלכה 7, טל. 02-222231; באר שבע: ש.ח.ן. - רח' הדסה 46, טל. 057-74040; נתניה: רכב נתניה - רח' הרצל 44, טל. 053-23453; פתח תקוה: אלי שולרוף - רח' בר כוכבא 15, טל. 03-919937; חדרה: קריצ'מן - איזור התעשיה, טל. 063-32729; נהריה: וינסקוביץ - רח' הרצל 86, טל. 04-925419; אשקלון: אוטו אשקלון בע"מ ע"י בנין העיריה, טל. 051-24774; רחובות: בוקסר לרנר בע"מ, רח' הרצל 208, טל. 054-76823; עפולה: רכב הוד - רח' הרב לוין 17 טל. 065-91480; קרית שמונה: מוסך החולה - איזור התעשיה טל. 067-40574; נצרת: פריד דאהר - אזור התעשיה, טל. 065-55266; רמת־גן רכב רמת גן - רח' ז'בוטינסקי 30, טל. 03-719939; אילת: בית הרכב - איזור התעשייה א' טל. 059-73945; עזה: מוחמד גזל - רח' עומר אל מוכתר טל. 051-60718.

אדרון*

חשבון עובר ושב

מאת שלמה פרנקל

צח כבדולח

„להגביר את הייצור!" קורא מר צח כבדולח כשהוא חולף בין שתי השורות של מכונות הציפוי הגדולות שבמיפעלו. „לעבוד יותר מהר!" הוא צועק ומוחא בחוזקה בכפיו לעבר הפועלים הרוכנים על המכונות. כבר מזמן לא היתה לו עדנה שכזאת. אמנם היו סיפורים על מסירות לארגנטינה, אבל מר צח כבדולח ידע היטב את האמת. עובדה: הוא מכר רק בשני מיליון, אז מה כל הסיפור?

במיפעלו של צח כבדולח מצפים ב־פליז את התרמילים של כדורי הרובה ואת התרמילים של פגזי הטנקים וה־

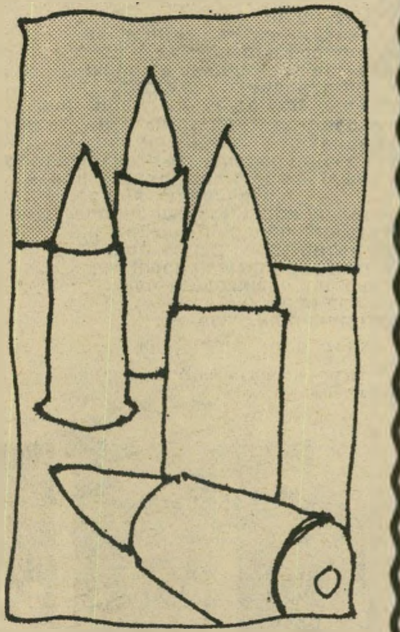

תותחים. כשהוא מסיים את הסיבוב שלו באולם הייצור, חוזר מר צח כ־בדולח במהירות אל מישרדו האטום ל־רעש, ופותח את הטרנזיסטור. כתבנו הנלווה לכוחות בלבנון מדווח על ה־קרבות. יש כתבה מוקלטת על הקרבות בצידון. קול מטחי הארטילריה, יריות הטנקים וטירטור המקלעים והרובים נשמע באוזניו של מר צח כבדולח כמו צלצולי הקופה הרושמת.

מר צח כבדולח ממהר ללחוץ על המקש של מכשיר ההקלטה שלו. מאוחר יותר יעביר את הסרט בקצב איטי, וכך יוכל לספור כל יריה, ולדעת כמה הר־וויח מן הקרב הזה, למשל.

צילצול הטלפון מרגיז אותו. הוא מרים את השפופרת ומתחיל לחייך. הזמנה נוספת ממישרד־הביטחון. מר צח כבדולח עושה מהר את החשבון. הוא על ה־מילחמה הזאת לא יפסיד.

מילחמה לעניים

מנחם בגין, האיש שלא שמע מעודו שריקת כדור ליד האוזן, האיש שלא ראה מעולם כיצד חוטף חייל כדור בבטן, האיש שלא ראה אף פעם חייל שנשרף בטנק או מאבד ראש מפגיעה ישירה של פגז, החליט לעשות מילחמה. עשרות חיילים ישראליים כבר נהרגו ב־מילחמה הזאת. מאות כבר נפצעו, ועל מה שקרה בצד השני הרי לא מדברים בחברה טובה, כמו זו של מנחם בגין.

המילחמה הזאת עוררה אצלי כמה שאלות מוזרות מאוד, כמו: מי אחראי לדם הזה, בשביל מה עשו את המיל־חמה הזאת, מי מרוויח ממנה, ומי מפסיד.

שאלתי שאלות מוזרות, וזה לא מפ־

> הגליל". בפקודת היום נאמר:
> „חיילי צה"ל ביבשה באוויר בים ובעורף.
> „לאחר תקופה ארוכה של מע־שי רצח, חבלה והפגזות ישובים אזרחיים פתח צה"ל בפעילות סרי־קה אחר מחבלים ובסיסיהם בד־רום לבנון. מטרת הפעולה הרי־חקת תותחי ומשגרי רקטות של המחבלים מישובינו האזרחיים.
>
> „הארץ", 6.6.1982

תיע שקבלתי תשובות מוזרות. הכל מה־עיתונים. אז בואו לשוט העיתונים.

בפקודת היום שלו לחיילי צה"ל, ש־התפרסמה בעיתונים ביום הראשון, ב־שישה ביוני 1982, אמר הרמטכ"ל, רב־אלוף רפאל איתן:

„לאחר תקופה ארוכה של מעשי רצח, חבלה והפגזת יישובים אזרחיים פתח צה"ל..."

אפשר לדעת מה הקישקוש הזה? איזו תקופה ארוכה? מה תקופה ארוכה? בפעם האחרונה ששיגרו איזו פצצת קט־יושה, זה היה ב־26 באפריל, כאשר מטוסי צה"ל תקפו בלבנון כדי להסיט קצת את תשומת־הלב של העם בציון מן הפינוי „הטראומטי" של ימית. הפצ־צות ששוגרו אז לא פגעו בכלום, וכל הפצצות הפעם התחילו לרדת רק אחרי שצה"ל התחיל במילחמה הזאת.

ומי שלא מאמין שהמילחמה היתה מתוכננת כבר מזמן, בלי שום קשר ל־„תקופה ארוכה", נא יעיין לו בדברי „מקורות" במישרד־האוצר, אשר אמרו שלא יהיה מס מילחמה מיוחד, משום ש„חלק מההוצאות של המבצע מעוגן בתקציב." מי שלא יודע — את התקציב מכינים לפני אפריל, ועכשיו כבר יוני.

ראש־הממשלה שלנו, מנחם בגין, טוען

> להגיב על מעשה זה. אש"ף הטיל 800 פגזים ביומיים. דמנו נשפך. אלפים ישבו במיקלטים יומם ולילה. יבקיץ קשה מאד לשבת במקלט. הייתי שם שעות מספר. האם יכול עם ישראל לסבול תיפעה כ־זאת ולהשלים עם תוקפנות כזאת?"
> „אני רוצה להודיע באוזני כל העמים.
>
> „ידיעות אחרונות", 8.6.1982

שהמילחמה הזאת נעשתה כדי שיהיה שלום לגליל. כדי שלא יפלו שם פצצות קטיושה, וילדים, נשים וטף לא ייהרגו, ולא יצטרכו לישון במיקלטים. אבל מה לעשות, שכל הקטע של הפצצות, הנשים, הטף והמיקלטים התחיל רק אחרי שה־מילחמה התחילה? ומה לעשות שבמיל־חמה הזאת נהרגו ונפצעו יותר אנשים מאשר נהרגו ונפצעו בכל מטחי־הקטיו־שות, שנורו על יישובי הצפון מאז ומ־עולם? מה לעשות?

מתברר שמנחם בגין לא חוסך בכלל בדם יהודי. להיפך. הוא מבזבז אותו. ואם מנחם בגין חושב שדמם של ילדים ונשים הוא אדום יותר ויקר יותר מדמם של חיילים, זה נובע מאיזו בעייה פסי־כולוגית שיש לו. אולי זו תוצאה של העובדה שהוא בעצמו אף פעם לא היה חייל קרבי, ומביאים אותו במסוק לבו־פור רק אחרי שניקו קצת את הדם וגירדו מהקירות את המעיים והמוח.

נדמה לי שבשלב הזה כבר אפשר לס־כם: את המילחמה הזאת לא עשו כדי לחסוך דם יהודי יקר, וגם לא כדי להביא שלום על הגליל. מנחם בגין יכול להבטיח שוב ש„לנצח נצחים" או „עד עולם" או „לדורי דורות" לא יפלו קטיושות בקריית־שמונה, אבל מי שלא רוצה שלום אם אלה משגרים קטיושות, לא יכול להתלונן כשהם יורים אותן,

> # השפעה מרגיעה
>
> שוב הוכח כי בשעת חרום אין גבול כמעט למידת התושיה והאחדות הלאומית שמגלה העם בישראל. מפה לאוזן עוברת השמועה ש„צה"ל החל לזוז" ומיד נעל־מים הכסכוכים ונרחים העיצומים עד יע־בור זעם. עד שאפשר יהיה לחזור ולשבש את החיים התקינים בהתלהבות ובתנופה...
>
> „מעריב", 7.6.1982

וגם לא יכול להבטיח בשמם שהם לא ישגרו אותן שוב אל קריית־שמונה.

אז אם לא בשביל זה עשו את המיל־חמה, בשביל מה עשו אותה? אני לא יודע. אני לא בעסק הזה, ולא מסרו לי את הסיבות האמיתיות. אני יכול רק לנחש, להעלות השערות — אבל אין לי חשק לזה. כל מה שאני יודע הוא מה שמספרים לי אנשים, שיצא להם לשוחח עם ראש־הממשלה בחודשים ה־אחרונים. הם טוענים שהוא לא מתפקד יותר מחצי שעה ביום, וגם כשהוא עושה את זה, יש לו נטייה עזה להתייחס בשיחה אל כוס התה שלו ומעלותיה. מה שנותר לי להגיד הוא: מזל. מזל שרק חצי שעה.

דרך אגב: מי שרוצה לדעת על אלף סיבות טובות למה לא לפתוח במילחמה הזאת, צריך רק לקרוא את הצהרות מנהיגי המערך בשלושת החודשים האח־רונים. האדונים שימעון פרס, יצחק רבין ומוטה גור — כולם מומחים לביטחון לאומי — הסבירו בנימוקים משכנעים מאין כמותם מדוע תזיק המילחמה ה־זאת — בדיוק זאת — לישראל.

ומה עכשיו? תשאלו אותם. ממש מזכיר את הסיפור על אוריה החיתי ודויד המלך, העניין הזה עם המערך. לפעמים נדמה לי שמנחם המלך שלח כמה מאות חיילים ששמם אוריה החיתי אל פני המילחמה כדי שיוכל לדפוק את המערך בירושלים. אבל במיקרה התנכ"י, בת־שבע לפחות היתה נקייה, אחרי ה־רחצה על הגג. לבגין, כנראה, עניינים סאניטריים לא חשובים כל־כך.

> מנכ"ל האוצר — על הוצאות הפעולה בלבנון:
>
> # לא יהיה מס מלחמה
>
> מקור באוצר: חלק מההוצאות — מעוגן בתקציב
>
> מאת יצחק דייש
>
> הממשלה לא תטיל בשלב זה מסים
>
> הצורך ממיסוי מוגדל וישמר השכר הרי־אלי. לא יתכן, אמר, שיפרצו פירצות ב־
>
> „מעריב", 7.6.1982

נמשיך עם העיתונים, ונשאל מי הרוויח מהמילחמה הזאת. ב„מעריב" מיום ה־שני, ה־7.6.1982 יש כותרת יפה למא־מר־המערכת. למילחמה, כך מתברר, יש „השפעה מרגיעה" על המשק. העיצו־מים והשיבושים נדחים, „עד שאפשר יהיה לחזור ולשבש את החיים התקי־נים בהתלהבות ובתנופה."

אני מקווה שהקטע הזה מובן. חיילי המילואים שנלחמים בלבנון וחבריהם, לא שובתים עכשיו בגלל מצבנו הביט־חוני. מחר יהפכו החיילים הגיבורים הללו וחבריהם העובדים עכשיו כיפליים למחבלים, שישבשו את החיים „בהת־להבות ובתנופה."

כן, באמת, כמה פניות לעובדים היו בזמן האחרון, שיפסיקו לשבות ולתבוע יותר שכר בגלל המצב המיוחד! כל שר וכל סגן־שר, כל מנכ"ל וכל מפד"ל פנו אל רגש האחריות הלאומי הזה. מה שמוזר בעיני הוא שאיש לא פנה, אל התעשיינים ואל הסוחרים בבקשה מנו־מסת להוריד קצת את המחירים בגלל חומרת־המצב. האם מישהו שמע שמר ישראל סחרוב, למשל, זה מקרן לב"י הפטריוטית, הוריד את תעריפי־הביטוח שלו בגלל שהיו פחות גניבות ותאונות בערי הארץ ובכבישיה בעיקבות המיל־חמה?

ואיך יודעים שאלה בדיוק אותם אנ־שים, הפועלים והעובדים שהם גם חיילי המילואים? כי אלה שלא שובתים ולא עוסקים בעיצומים כבר לא נמצאים שם, כנראה, במילחמה. בצה"ל, כך מוסרים לנו, „יש נכונות לשחרר אנשי־מפתח ב־תעשייה". תשאלו מה זה אנשי־מפתח בתעשייה? שאלתם? יפה מאוד. תקבלו תשובה. אנשי־מפתח הם בעלי מיפע־לים, מנהלים בכירים ובכירים פחות, אותו סוג של אנשים שלא מחכה להס־תדרות ולמדד כדי לקבוע לעצמו מה יהיה שכרו. המילחמה בלבנון היא

> # גיוס המילואים לא פגע בפעילות הסדירה בתעשיה
>
> בצה"ל יש נכונות לשחרר אנשי מפתח בתעשיה.
>
> „הארץ", 7.6.1982

חשובה, אבל לא חשובה מספיק בשביל שגם הם יהיו שם. מספיק שהעובדים יילחמו. מה שנקרא: מילחמה לעניים.

זוהי מילחמה לעניים בנקודה נוספת. ביום אחד, יום הרביעי בשבוע שעבר, כבר התפרסמו בעיתונים מודעות אבל. בעיתון „הארץ", למשל, התפרסמו 35 מודעות שהתייחסו לחללי מילחמת ה־לבנון. 18 מודעות מתוך אלה התייחסו לשישה חללים. 17 מודעות התייחסו ל־חלל אחד, בנו של מישהו חשוב. כל אלה שמקבלים אשראי וצריכים לתפוס יחסים פירסמו מודעות, ובהזדמנות זאת לא שכחו לעשות לעצמם פירסומת. והנה המפרסמים: מגדל חברה לביטוח, עמיר חברה להספקה, מפעלי נייר אמריק־איים־ישראליים ומפעלי עלית.

זהו נער ה-טמפו!

המעניק כל יום משחק טלויזיה אטארי® חינם לשותי טמפולי

אם תרצה, תוכל לקבל אופני "ראלי"-10 מהלכים במקום משחק הטלויזיה.

זהו נער ה"טמפולי"-המשקה האהוב שלך ושלי.
נער ה"טמפולי" נבחר ע"י חברת "טמפו" כדי להעניק פרסים לשותי "טמפולי"- המשקה בשקית.
ארבע פעמים בשבוע יוצא נער ה"טמפולי" לחפש אותך כשאתה שותה ונהנה מ"טמפולי".
נער ה"טמפולי" מחפש אותך בחוף הים. ברחוב. בבית הספר. בסופרמרקט. בעבודה. בבית. בעצם בכל מקום.
אם הוא יתפוס אותך "על חם" כשאתה שותה "טמפולי" להנאתך יעניק לך בו במקום "אטארי"- אלוף משחקי הטלוויזיה בעולם- חינם. וללא הגרלה (או אופני "ראלי"- 10 מהלכים לפי בחירתך).
קח לך "טמפולי". אולי ברגע זה נמצא נער ה"טמפולי" לידך?

וזה עוד לא הכל!
אם לא נתמזל מזלך ולא פגשת את נער ה"טמפולי" אל יאוש פעם ביומיים בימים שבהם לא יוצא נער ה"טמפולי" לחפש אותך ברחבי הארץ הוא יערוך הגרלה בין שותי "טמפולי" הזוכה בהגרלה יקבל לביתו "אטארי"-אלוף משחקי הטלוויזיה בעולם-חינם או אופני "ראלי" - חינם לפי בחירתו
כל שעליך לעשות כדי להשתתף בהגרלה הוא -
א. אסוף 5 שקיות "טמפולי" ריקות והשלם את הסיסמא "טמפולי-משקה..."
ב. שלח את השקיות והסיסמא אל "טמפו" - אזור התעשיה חולון מיקוד 58 850 בציון שמך כתובתך מספר הטלפון שלך
אל תשכח לציין מה הפרס הרצוי לך
זכור: ככל שתשלח יותר מעטפות (5 שקיות בכל אחת) תגדיל את סיכוייך לזכות

בהצלחה

עובדי "טמפו" ועובדי פרסום "יואל אבי.מ." אינם רשאים להשתתף במבצע

טמפו!
משקה אהוב שלי

טמפו
משקה לעניין

אנשים

אודי דיין לבש מדי לוחם פלסטיני הרוג

וגם אורי זוהר עלה צפונה

■ דרך מקורית להגיע ישדה־הקרב בלבנון מצאו אהוד („אודי”) דיין וחברו, שימעון („כושי”) ריכמן. כושי מספר ששניהם, שלא נקראו למילואים, החליטו לחצות מיוזמתם את הגבול, בלבוש אזרחי. כושי טען כי באחד מאיזורי־הקרבות הם מצאו גוויות של לוחמים פלסטיניים. השניים הסירו את מדי־ההרוגים, לבשו את בגדיהם והצטיידו בקלצ׳ניקובים שלהם. לדברי כושי, כאשר הם נראו מרחוק על־ידי חיילי צה״ל, החלו הללו לירות בהם. דיין הרים את ידיו, אך לדברי כושי זיהו החיילים דווקא אותו, ולא את בנו של שר־הביטחון לשעבר, והפסיקו לירות.

■ שר־הביטחון, אריאל (אריק) שרון, כינס מסיבת־עיתונאים רבת־משתתפים אחרי הכרזת הפסקת־האש בחזית הלבנונית. בתחילה הוא נאם ליכוד על המתרחש בצפון. הפגישה נערכה בלישכת ראש־הממשלה, מנחם בגין, בשעת־ערב מאוחרת. הח״כים לא יכלו להציג שאלות, משום ששרון נראה כעומד להירדם בכל רגע.

■ שני ח״כים גוייסו במישכן הכנסת. היו אלה ח״כ מפ״ם אימרי רון, וח״כ העבודה יהודה חשאי, שהוא קצין בחיל־המודיעין. חבריהם ליחידות באו לכנסת, ושאלו אם הם מוכנים להתגייס. והשניים השיבו בחיוב. ח״כ עבודה אחר, מיכאל (מיקי) בר־זוהר, נראה ביום החמישי למילחמה, כשהוא לבוש בדגמ״ח ומצוייד ברובה אם. 16, בשערי דמור. כשנשאל מה הוא עושה שם, ענה שהוא החליט להתגייס. הוא התקשר עם יחידתו, ואחרי שקיבל תשובה חיובית, מיהר לצפון. את השלמת הציוד החסר הוא עשה בשטח. כאשר תוח קריית־שמונה. תיכון, בעל מישרד פרטי לייעוץ כלכלי, סיפר שהוא חוזר מהסיור עם רשימת מטלות בעניני־כלכלה, שאותן הוא יתחיל לבצע בימים הקרובים.

■ ח״כ אגודת־ישראל, אברהם שפירא, הביא לכנסת בובות המיוצרות במיפעליו.

■ במונית אחרת יצאו ח״כ ישוב, עזב את המקום באותו זמן נשיא המדינה, יצחק נבון. זייגר פנה לאחד מאנשי המקום: „אנו בסך־הכל חברי־כנסת, ובאנו לבקר כאן.” הם התקבלו ברצון, וכשעמדו שם צפו בירי־טילים שנערך מעבר לגבול.

■ בישיבת סיעת המערך שהתכנסה ביום השני למיל־
חמה, נודע על הצטרפות ח״
אמנון לין למיפלגת העבודה
כחטיבה. העיר על כך ח״
מפ״ם, יאיר צבן: „מיפלגו
העבודה חושבת שעל־ידי צי
רוף לין כחטיבה, היא תהפו
לאוגדה, אבל זה לא נכון.”

רן כהן נשען על ולדה, שירדה מאחת הנחתות במבואות צידון, שתנחיתו כוחות בחוף. כה
סגן־אלוף במילואים הוא חבר הנהלת של״י וראש הסיעה בהסתדרות. ידו אינ
חבושה. זהו נרתיק פלסטיק קטן, שהוצמד לידו, ובו רשימת הצופנים שצה״ל השתמש בהם במיל
חמה בלבנון. לפני־כן פיקד כהן, בן קיבוץ גן־שמואל, על הורדת הכלים מנחתת חיל־הים אל החו

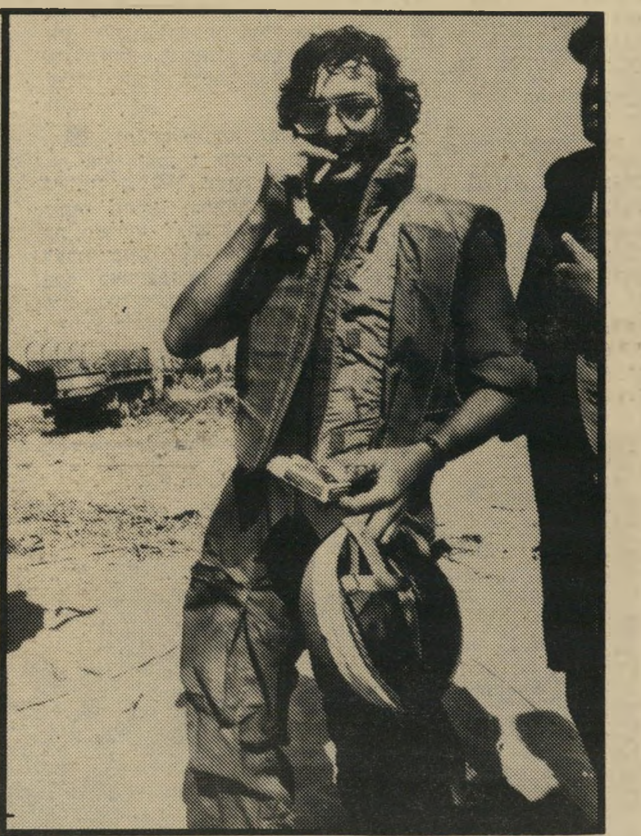

יקי הלפרין צלם־האופנה הנודע, הנמנה עם אנשי היחידה שלחמה בצידון ובדמור. הלפרין, רב־סמל פלוגתי בצנחנים, נקרא לשירות מילואים בעיצומן של הכנות לקראת פתיחת סטודיו חדש שלו, ברחוב דיזנגוף. הוא ידוע בדיעותיו היוניות ובתמיכתו בתנועת שלום עכשיו. „על אנשים כמוני, הלוחמים בקו הראשון, אמר מנחם בגין שהם בוגדים ופרי־ביאושים,” אמר יקי הלפרין והסתער על העיר צידון.

ועונה על שאלות בעברית, אחר־כך באנגלית. העיר אחד העיתונאים שנכחו במסיבה: „קודם הוא ישקר בעברית ואחר־כך בלועזית.”

■ בתום מסיבת־העיתונאים, ניגש עיתונאי ידיעות אחרונות, ישעיהו (שייקה) בן־פורת, אל אישתו של אריק, לילי שרון, שנכחה באולם, והתנשק איתה ארוכות. הגיב על־כך אחד מעמיתיו: „הוא כבר התנשק עם לאה רבין, עם סוניה פרס. יום אחד הוא יתנשק עם אישתו של מאיר וילנר.”

■ ביום השני למילחמה, בין ישיבת־ממשלה מיוחדת ודיווח לוועדת־החוץ־והביטחון של הכנסת, התפנה שרון לדווח לקבוצה של ח״כים מסיעת ה־חבריו מסבירים לו היכן הוא יוכל להשיג שכפ״ץ וקפל״ד.

■ החלטתו של יושב־ראש הכנסת, מנחם סבידור, לבטל את ישיבת־הכנסת ביום הרביעי ולשלוח את הח״כים לסיור בצפון הארץ, עוררה לפעולה את קצין הכנסת, יצחק בן־גל. מה שתוכנן להיות סיור ספונטאני, הפך להיות מתוכנן ומאורגן. בן־גל הכין רשימת צירי נסיעה ופקודת מיבצע. לכל מישלחת צורף עובד כנסת. באחת המוניות נסעו ח״כי הליברלים, שרה דורון ודן תיכון, וח״כ התחיה הנן פורת. לתיכון היה זה סיור עבודה. הוא מכיר את האיזור מתחילת שנות ה־70׳, כאשר היה ממונה על איזורי פיתוח וטיפל בין השאר בפי־

אריה רוזנפלד צלם רשת־טלוויזיה אמריקאית, המתין בצידון לסיום נחיתת חכוחות מהים. כשהם עלו צפונה, ישב רוזנפלד עם מצלמתו על החלק הקידמי של מכוניתו, ותוך כדי נסיעה צילם את התקדמות הכוח. ליד אריה רוזנפלד, איש־הקול האמריקאי שלו, גראהם.

ונתן אותם לח״כים, שיחלקו אותם לילדים בצפון.

■ במונית אחרת נסעו הליברלים יצחק זייגר ו־אלי קולאס, מלווים במזכירת ועדת־הכנסת, מזל. הם נסעו בציר מאולתר, משום שיצאו לפני היציאה המאורגנת מרחבת הכנסת. כשהגיעו לשאר־הליברלים יהודה פרח וח״כ המערך תמר אשל לרמות־נפתלי. שם חיכה להם רענן נעים, תושב המקום, שהדריך את חבריו בכבישי הצפון. בשדה ליד רמות־נפתלי עלה עשן. פרח שאל מה זה וענו לו שאלה שרידי קטיושה. פרח המופתע שאל: „מה, עד לכאן זה הגיע?”

■ בין האנשים הרבים שנו
או בצפון הארץ, בימי המיל
חמה, היה אורי זוהר. הו
נשאל אם הוא בא לבדר א
את החיילים או את תושבי ה
ישובים שלאורך הגבול. אך זו
הר ענה שסיורו בצפון בא כד
להרגיע את „נפשו ההומיה”
כדבריו.

■ צילומי הסרט אות קיי
שהופסקו ביום הראשון למיל
חמה, חודשו כעבור יום, לימי
מעטים. בימאי הסרט, אור
ברבש והשחקן הראשי דלי
וולינייץ גוייסו. ברבש קיוו
להשתחרר כדי שיוכל להמשי
בעבודה, אך בקשתו נדחתה
באותו יום ילדה אישתו ב
והוא שוחרר לשישה ימים. ש
אותם ניצל להמשך ההסרט

■ מני פאר, שגויי
ככתב צבאי של גלי צה״
היה עד להתקפת מיגים סוריי
במובלעת של סעד חדא
בדרום־לבנון. הפצצות פגעו ב
שדות־קוצים שעלו באש. כש
עברה שם להקת חסידות, אנ
רה אחת מתומכות המיליציו
למני: „אלה המטוסים שחדא
הבטיח לשלוח כדי להגן ש
לבנון.”

■ לפני כל הקלטה גנ
מני לומר מישפט מסויים, בזמ
שהטכנאי שהיה צמוד אלי
היה מכוון את הרשמקול. ה
מישפט היה: „כוחותינו מוד
עים שפורט־סטנלי עדיין ל
נכבשה.” פעם אחת שודרה ז
פתיחה כבדיחה בגלי־צה״ל.

■ הטכנאי של מני, צפרי
נרדים, הוא בנו של בעל מ
פיה בחדרה. כאשר עלו השני
לצפון, הם עברו במאפייה
העמיסו על רכב־השידור לח
ניות טריות, אותן הם חיל
לחיילים שפגשו מעבר לגבו

צביקה פיק מוכן לעמוד בשלשות, ובלבד שיעשה פחות ימי מילואים, ואילי גורליצקי הציע לחיילות להתפשט

■ אם לא יחולו שינויים בתוכנית, הרי שאחד הקצינים בצה"ל, בעתיד, יהיה הזמר **צביקה פיק.** בראיון לעיתונאי **אילן שאול** סיפר פיק, שהוא לא שירת כחייל סדיר בגלל בעיות מישפחתיות. כעבור שנים הוא חוייל, והוצב ביחידת הווי ובידור של צה"ל. אחרי שבדק, מצא שהוא עושה כ־60 ימי מילואים בשנה. לכן בדעתו לעבור קורס קציני־חינוך, משום שבתפקידו החדש הוא יעשה פחות ימי־מילואים בשנה. שאול, שהופתע מדברי פיק, שאל אותו: „מה, אתה תוכל לעמוד בשלשות?" ענה פיק: „בטח, בטח."

■ בין האמנים הרבים שהגיעו לצפון הארץ, חלקם בהתנדבות וחלקם בשירות מילואים מיוחד, היו **גדעון זינגר** ו**יעקב** (יענקל'ה) **בן־סירא.** השניים התווכחו כל הזמן של מי מיבצר הבופור ומי יעניק אותו למי.

בן־ציון שירה

משקיף על נהר הליטאני מעל אחד הגשרים, שבהם עבר צה"ל צפונה. שירה, איש־יחסי־ציבור ויועץ לענייני־תיקשורת של שר־הפנים, יוסף בורג, גוייס מייד עם תחילת הקרבות, ככתב במחנה. שירה התלוצץ שכך עשו לו משום שחשר שלו היה היחידי שהתעד ליציאה למילחמה. שירה סיפר שהוא גוייס בדחיפות כשהיה באמצע שיחה במישרדו.

■ הבדרן **דודו טופז,** שגוייס לצוות עם הזמר **נתן כהן,** נראה עם מכשיר ביפר צמוד. התברר שהוא ממתין להודעה מתל־אביב, מתי יצלמו את תוכנית הטלוויזיה צא מזה, שאותה הוא מנחה. אמר לו אחד החיילים: „תן לי את הביפר וקח את הבופור."

■ **גדי יגיל,** שהיה בחולייה עם **שלמה ארצי,** כאשר שמע ברדיו, שבתוכנית טלוויזיה מיוחדת יופיעו „מיטב אמני ישראל," העיר, שמיטב האמנים נמצאים באותה שעה בצפון הארץ, ולא באולפניי הטלוויזיה בירושלים.

■ הזמר **אפרים שמיר** הופיע בצוות עם הבדרן **שלמה** (ג'ינג'י) **גולדברג.** שמיר יכול היה לצפות במישחקי הכדורגל ששודרו בטלוויזיה, משום שג'ינג'י הצטייד במכשיר טלוויזיה נייד.

■ השחקן **אילי גורליצקי** נסע באוטובוס־אמנים. באחת מתחנות־האיסוף לחיילים, עלו לאוטובוס חיילות. אילי הוציא ביגדי־ים ואמר לחיילות: „בגד־הים ינתן כמתנה למי שתתפשט ותלבש אותו, כאן במקום." אחרי שראה שאין היענות להצעתו, חילק את ביגדי־הים, שניתנו כתרומה על־ידי חברה מיסחרית לחיילות.

■ נהג־האוטובוס, שהסיע את אילי ואמנים אחרים, היה **גידעון טלמור,** דובר אגד, שמאז תחילת המילחמה נטש את מישרדו שבתל־אביב וחזר לעבוד כנהג. הוא החל לנהוג בקו באר־שבע־סדום, שאותו הוא מכיר היטב, והתנדב לנהוג באוטובוס־האמנים.

■ צלם הארץ, **עוזי קרן,** שגוייס לבמחנה, נתקל ברחוב בצידון בצעירה יפה, שעמדה בחלון בית־החולים המקומי, והחזיקה בזרועותיה תינוק. קרן נופף לו לשלום, והאם הניפה את ידו של התינוק לשלום. קרן הפריח לעברם נשיקה באוויר, ואז שאלה האם, בעזרת ידיה, אם הנשיקה מיועדת לה או לתינוק. קרן התקשה לענות, משום שליד הצעירה עמד גבר, כנראה בעלה.

■ **נחום גדליהו,** נהגו של סגן שר־החקלאות **פסח** (פייסי) **גרופר,** ואחד מאנשי־הביטחון של ראש־הממשלה, היו לשומרי־מחסום, בימים הראשונים של המילחמה, והקפיד שלא להניח, לחסרי הרשיונות המתאימים, לעבור צפונה.

■ ח"כ הליברלים, **גני שליטא,** ראש המועצה המקומית מנחמיה, סיפר שבימי המילחמה בצפון עברו כל הזמן שמועות במושבה שמטוסים סוריים עומדים להתקיף את הישוב. „אני הרגעתי את התושבים שזה לא יתכן, משום שאנו שייכים לגבול ירדן.' שליטא, מוותיקי צנחני יחידה 101, שמפקד הפלוגה שלו היה **מרדכי** (מוטה) **גור,** נפגש בימי המילחמה גם עם מי שהיה מפקדו אז, אריק שרון, ושמע ממנו הסברים על הנעשה מעבר לגבול.

■ כשקבעו **דבורי ריס,** מנהלת הצגה בתיאטרון הקאמרי, ו**שמואל לוי** את מועד חתונתם ליום החמישי בבוקר, לא ידעו שהחתן המיועד יהיה בשירות צבאי מיוחד. עד יום הרביעי בלילה לא היה ברור אם לוי יצליח להשתחרר מיחידתו, ולוא כדי לבוא לטקס הנישואין ברבנות בתל־אביב. לבסוף קיבל לוי חופשה, לשלושה ימים בלבד. דבורי, לעומתו, נאלצה לחזור לסדר העבודה הרגיל. באותו ערב הוצגה, בצפון הארץ, ההצגה מקום אחר, שעליה היא אחראית.

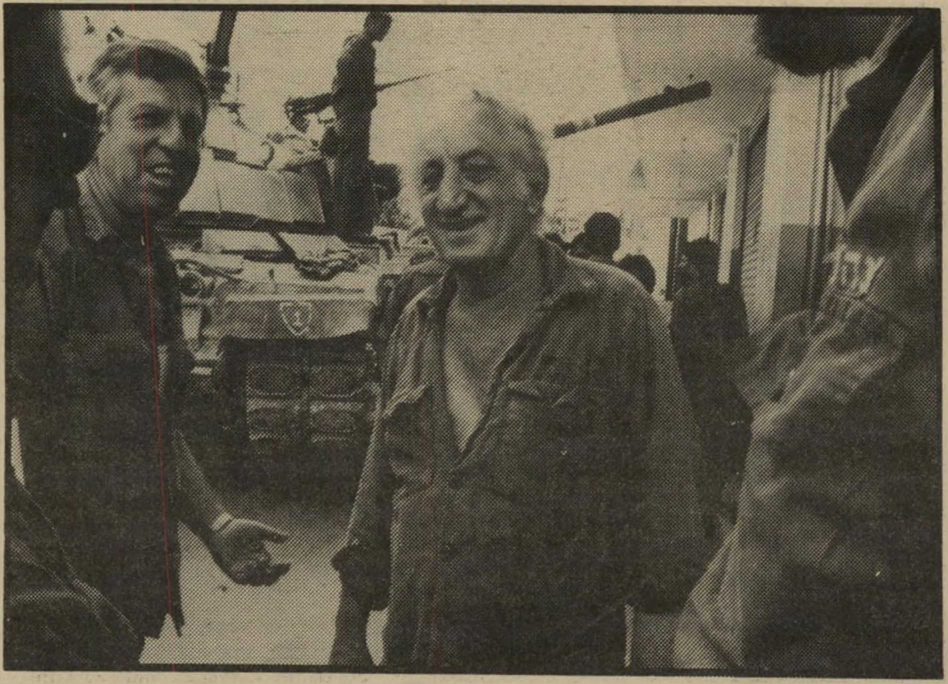

יעקב אגמון

גוייס לשירות מילואים ככתב ב„גלי־צה"ל". הוא שוטט בגיזרה המזרחית ביחד עם נהג וחייל, שידר כתבות ואסף פריסות שלום מהחיילים. אגמון, שפגש בצוות „העולם הזה" בכפר השיעי חאדוף, ליד נבטייה, היה סקרן לדעת אם משדרים את כתבותיו: „כבר ארבעה ימים אני משדר בלי סוף, ואני לא יודע אם שומעים אותי בבית."

פנינה רוזנבלום

מכוונת את התנועה בכביש בגליל. פנינה, שיצאה עם קבוצת אמנים להופיע ביישובים בצפון הארץ, התאכזבה כשהתברר לה שהיא לא תוכל לחצות את הגבול. היא אמרה שהיא לא אוהבת ילדים, ואין לה עניין להופיע לפניהם: „אני רוצה חיילים, אני רוצה אקשן, בייבי," אמרה. לידה, הזמר ששי קשת. על צריח־הטנק עומד הזמר צביקה פיק, ליד העיתונאית ענת קורן.

פסוקי השבוע

● ראש־הממשלה **מנחם בגין,** בכנסת: „דמנו נשפך. אלפים ישבו במיקלטים יומם ולילה, ובקיץ קשה מאוד לשבת במיקלט. הייתי שם מיספר שעות."

● **הנ"ל:** „אני רוצה להודיע באוזני כל העמים כי ילדי ישראל ילכו בשימחה לבית־

אנשים

ספרם, וישובו ברינה כמו ילדי וושינגטון, פקין, רומא ולונ־דון."

● **הנ"ל,** על המילחמה ב־לבנון: "זו אחת השעות ה־יפות ביותר, כאשר אנו מתאח־דים מרצוננו החופשי. השעה הזאת תרשם לדורות רבים."

● **המחזאי יהושע סו־בול,** על המיבצע "שלום ה־גליל": "לאחר שהוא קרא לזה בשם שהוא קרא, נדע לפחות למה הוא מתכוון כשהוא ישיר לנו הבאנו שלום עליכם."

● **הנ"ל:** יש קונסנזוס: מילחמה: "להוציא את הפלס־טינים מטווח ההידברות."

● **העיתונאי אמנון אב־רמוביץ':** "עוד מעט קט ימ־צא הרב (משה) לווינגר שרידי בית־כנסת עתיק. הבופור חזר־נו אליך שנית, אתה בליבנו, ליבנו תמיד."

● **העיתונאי עמוס קי־נן:** "תהילה למי שיזרע בצור את זרע השלום; דיראון למי שיזרע בצידון את זרע המיל־חמה הבאה."

● **העיתונאי אילן**

יבי אוחז בעובר־בטל, שעבר ליד בית־הקפה "כסית" ומונע ממנו להשתולל. האיש נתקף זעם אחרי שהבחין בצעיר, שתלה מודעה על העץ שמול בית־הקפה. למרות שלא לבש מדים, הוא רגז על כך שמבוגרים ממנו, שישבו בבית־הקפה, לא יצאו למילחמה. בעוד יבי נאבק עם הבריון, התערב כוכבי שמש (למטה) לעזרתו.

מילחמה או לא מילחמה — ה־עיקר שהבורסה עובדת!"

● **העיתונאית זיוה יריב,** על הדרישה שלא לפקפק בפומבי בנחיצות המילחמה: "פטריוט לא פותח את הפה. מי שאוהב את המולדת, כל מי שהמולדת יקרה לו, שם פלאס־טר על הפה, תוחב מגבת ל־גרון, מצדיע לממשלה ושותק."

● **הרב מנחם הכהן,** על המטרה האסטרטגית של ה־**שאול:** "לגבי, המילחמה הי־תה תוכנית טלוויזיה."

● **ח"כ רק"ח מאיר וילד־נר,** על השאלה אם הוא החליט לפרוש מהחיים הפוליטיים: "אני בכלל לא חושב על זה. אני לא מרגיש שאחרים כבר חושבים על זה. הבעייה הזו לא קיימת. אנחנו הנהגה צעירה, מלאת מרץ, הראש עובד, ה־רגליים עובדות. אין שום בעייה."

בלונים

מאת **דניאלה שמי**

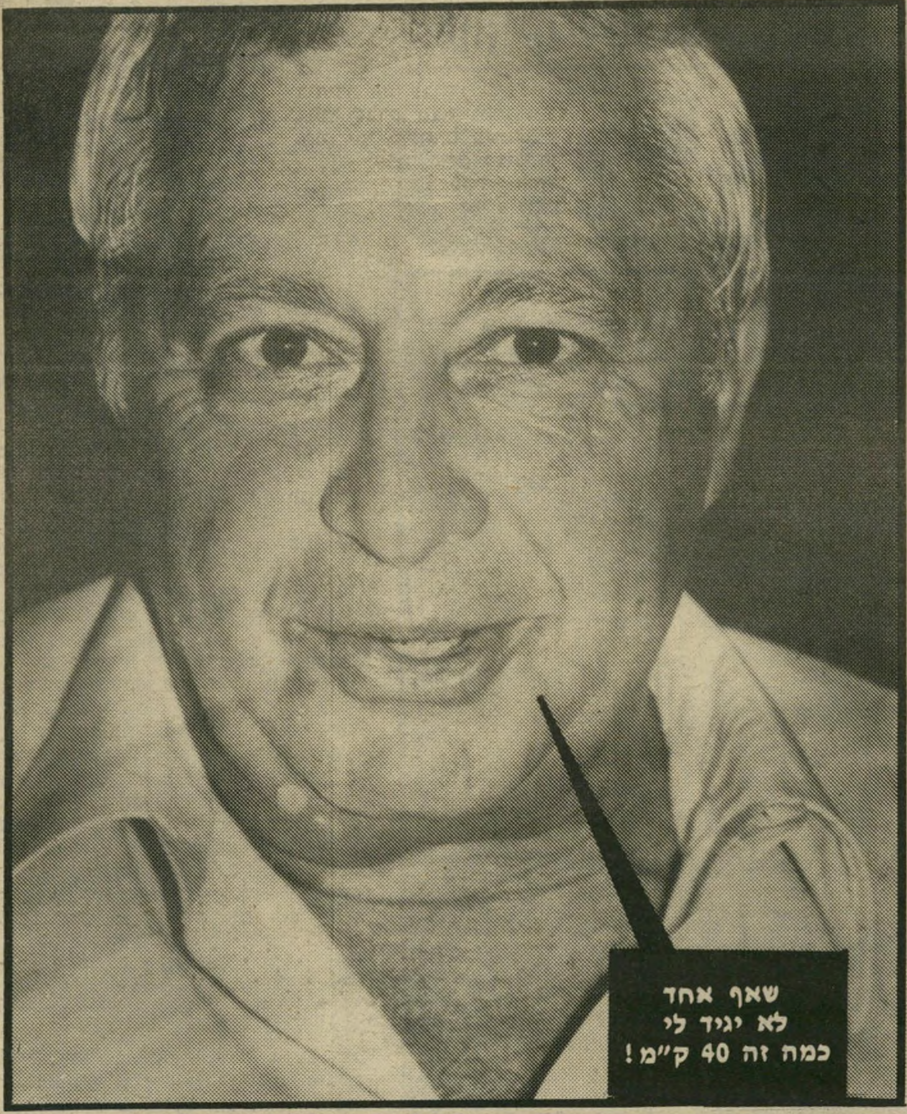

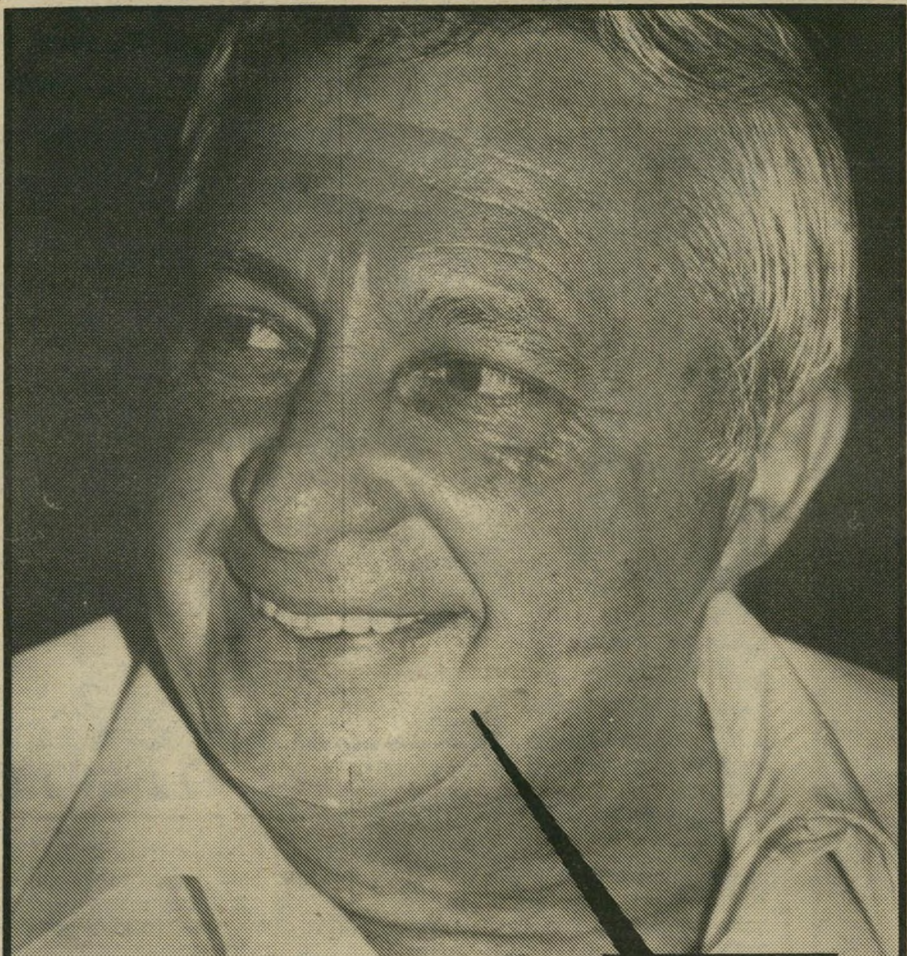

שר־הביטחון אריאל שרון

כאשר התותחים רעמו, שתקו הפוזות ✶ חיי הלילה של תל־אביב

שותקו לחלוטין, ומעט המבלים ברחו מהמצלמות והתנצלו

עולם הדממה

„מה אתם מצלמים כאן! הסתלקו מכאן, יש לי שני בנים בצבא!" צעקה בהיסטריה השחקנית **מרים גבריאלי** לעבר צלמת המערכת, כאשר היא מנופפת בידיה ומלווה את צעקותיה בקללות עסיסיות. השחקנית ישבה בחברת ידידיה במועדון־הלילה שבלול, בסוף שבוע המילחמה.

משונה מה שקורה היום לעם הזה בעת מילחמה. בסך הכל רצינו לראות האמנם שותקות המוזות בעת שרועמים התותחים, ותסביך האשמה היהודי פרץ בכל מאודו. אנשים טרחו להתנצל על נוכחותם במקומות בילוי ואותם אשר בדרך־כלל נדחפים להצטלם עבור מדורי המסיבות, ברחו הפעם מן המצלמה כשבפיהם ביטויים כמו: „מה, באתם לצלם אותנו חוגגים בזמן שהחיילים נלחמים בצפון, הא? לא תצליחו!" וברחו מן המצלמה כמפני נחש.

ניסיתי להסביר שלא באתי לתקוף אותם, שלא גיבשתי לי עמדה שלילית כנגד יציאה למקומות בילוי בזמן מילחמה, אולם הפכתי להיות מותקפת מכל הכיוונים, ומנת־חלקי באותו ערב היו מילות־גנאי וקללות למכביר.

למועדון קיסר התל־אביבי באתי עוד בראשית השבוע. במקום עמדה להיערך באותו ערב מסיבה מלווה בתצוגת־אופנה. כשנכנסתי למקום בשעת־חצות, מצאתי קבוצת חברים, שהתגודדה ליד הטלוויזיה, והאזינה לחדשות מן הצפון. אחרי הדיווחים המדאיגים, התפזרו איש־איש לביתו במצב־רוח רע. בסוף השבוע באתי שנית לאותו מועדון. המקום היה מלא, בניגוד למועדונים אחרים, שהיו ריקים. צעירים וצעירות התגודדו ליד הבר, כשנושא השיחה הוא כמובן המילחמה. ליד השולחנות סעדו אנשים את ליבם. רחבת־הריקודים, שבדרך־כלל היא מלא ואי־אפשר לדחוס בה סיכה, היתה הפעם ריקה. מוסיקת הדיסקו הרעשנית פינתה מקומה למוסיקת רקע חרישית. בחור שישב ליד הבר וביקש בתחילה לצלמו, נתקף לפתע בהיסטריה כשנודע לו כי אנחנו מהעולם הזה. „שמאלנים מסריחים!" צעק לעברנו, כשבידו כוסית ויסקי משובחת. „באתם ללכלך, הא? אתם עושים הפגנות שלום־עכשיו, כן? צריך לסקול אתכם באבנים! שאני אופיע בעיתון המלוכלך שלכם? אתם מראים תמונות של פליטים ליד הטנקים, מיסכנים, הא?

„אתם לא מבינים שצריך להרוג את כולם, את הערבים, אחד־אחד? צריך לעלות על הילדים שלהם בטנקים ולרמוס את כולם! למה אני לא במילחמה? אם הייתי עכשיו במילחמה הייתי מחסל את כולם עד אחד. כולם חרא!" צווח גיבור הוויסקי.

בעוד אני רושמת את הדברים בדיוק כפי שיצאו מפיו של פאשיסט מצוי זה, ומנסה להתחמק מאגרופו, שחבט בכתפי בקצב הכרזותיו המדיניות, נכנס למועדון הזמר **אנריקו מאסיאס**, מלווה באמרגנו ובעדת מזדנבות מפורכסות. כשניסתה הצלמת לצלמו הגיעה אלי בקשה מפי אמרגנו שלא לצלם את מאסיאס במועדון.

התפלאתי מאוד על בקשה זו, מכיוון שרק לפני כמה ימים טילפן אלי בדחיפות איש־יחסי־ציבור, שהזמין אותי לבוא לצלם את הזמר כשהוא אוכל במיסעדה מיזרחית מסויימת.

אחרי שהחלטתי שדי לי מהמועדון הזה, שכניסתו נחסמה על־ידי מכוניות־פאר, הלכתי לקולוסיאום, ומצאתי אותו ריק לחלוטין. באותו ערב היתה אמורה להתקיים בו מסיבה בנוסח שנות ה־50, אך זו התבטלה.

משונה היה לראות את רחבת־הריקודים הענקית ריקה לחלוטין מחוגגים. שני זוגות בלבד הגיעו למקום, והתיישבו באחת הפינות. „באתי לחגוג את מסיבת שנות ה־50. אנחנו מצפים לשאר החוגגים, שיגיעו יותר מאוחר."

כשיצאנו לרחוב דמו רחובות תל־אביב לעיר רפאים. בתי הקפה היו סגורים מחוסר לקוחות, נפש חיה לא נראתה ברחוב. רק מהבתים נשמעו קולות שבקעו ממכשירי רדיו פתוחים, שדיווחו על הנעשה בלבנון.

התקליטן והמלצרית התקליטן גילי והמלצרית אורלי רוקדים יחידים על רחבת הריקודים הריקה של מועדון ספארק. גילי שהוא קוסם חובב, חזר אותו יום מהופעות לפני חיילים בצפון ובא, לדבריו, לפרוק את המתח במועדון ולשנות מצב רוח. מועדון זה כיתר המועדונים בתל־אביב היה שומם במשך כל המילחמה.

פטריוט בבר שתקף את צוות **העולם הזה** בקללות ובגידופים, מופיע בתמונה שלישי מימין. ממרום מושבו ליד הבר חילק עצות חינם: „לעלות עם הטנקים על הנשים והילדים, לרמוס, להרוג ולהשמיד."

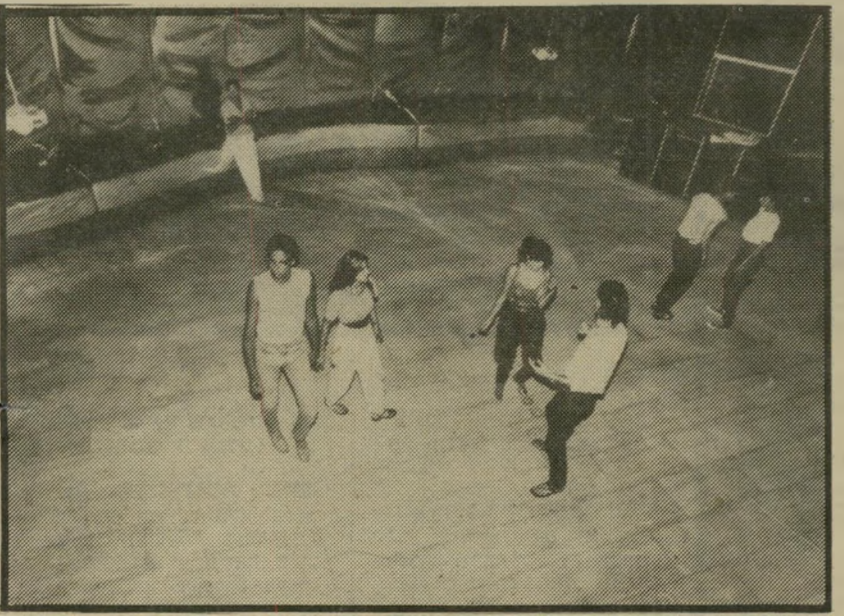

קולוסיאום בלי אריות כך נראתה רחבת הקולוסיאום הענקית בסוף שבוע המילחמה. הזוגות הבודדים הרוקדים על הרחבה הריקה הם המלצרים והקופאים של המקום. כשנותרו ללא עבודה וללא לקוחות, ניצלו את ההזדמנות ורקדו בבידוד מזהיר, כשברקע מוסיקת דיסקו.

נירה גל

יתושן!

מוציא ליתושים את העוקץ.

הקדימי תרופה למכת היתושים החוזרת ונשנית כל קיץ.
מרחי על עורך ועל עור ילדיך "יתושן".
פעמים כי טוב!

מרחיק יתושים
ההרכב המיוחד של "יתושן", דוחה יתושים ומונע עקיצות.

מרגיע
אם שכחת למרוח את העור ונעקצת, "יתושן" מרגיע את מקום העקיצה.

יתושן:
★ משחה שקופה (GEL) שאינה נראית לעין.
★ מצננת את העור. ★ בעלת ריח נעים. ★ בלתי שומנית.

תרימה

תוצרי
רפואה
ישראליים
מעברות בע"מ

להשיג בכל בתי המרקחת.

יתושן פעמיים כי טוב.

תוכנית

המדיטציה הטרנסנדנטלית

האגודה הבינלאומית למדיטצ·ה בישראל,
שמחה להזמין אותך ל· **חגיגת הקיץ — 1982**
ב,גן הפסגה' שביפו העתיקה (מעל איזור הגלריות)
ביום שלישי 22.6.82. בתוכנית 6.00 בערב — התכנסות
וקבלת פנים; 7.00 בערב — מדיטציה קבוצתית; 7.15
בערב — דברי ברכה, פריסת עונת עידן ההארה, חלוקת
תעודות הוקרה, תוכנית אומנותית. הקהל הרחב מוזמן.

הרצאות המבוא

בתל־אביב: בבירת עידן ההארה, רח' יבנה 2 (פינת
מזא"ה), טל. (03)289247/8 בכל יום ראשון ושני,
בשעה 7.30 בערב. הכניסה חופשית.

תכנית המדיטציה הטרנסנדנטלית — ידע מעורבב בתודעה

המודעה נתרמה באדיבותה של חברת דדי הובלות

רק ברהיטי "דירן"

מבחר ענק של רהיטים מרהיבים ביופיים מתוצרת חוץ ומתוצרת מקומית.

תכניות רכישה באשראי:

עד 8 תשלומים חודשיים

בית האופנה לריהוט מודרני

דירן

תל אביב- אבן גבירול 30 03-252470
ירושלים- יד החרוצים 14, איזור תעשיה תלפיות 02-716368/9
חיפה- טרומפלדור 54/56, נווה שאנן 04-229238
הרצליה- ויצמן 20 052-88365

פינת אוכל
דגם TIMOTY - תוצרת I.C.M. איטליה
שולחן להגדלה + 6 כסאות
8,500 שקל במזומן (כולל מ.ע.מ.)

כמות מוגבלת!

מערכת ישיבה
דגם TIVOLI - עודפי יצוא
תלת מושבי + דו מושבי
כולל בדים מתוצרת איטליה
16,500 שקל במזומן (כולל מ.ע.מ.)

אנשים בעולם

אנריקו מסיאס: שיר הנצחון למישל גנום

לא רק בישראל הכדורגל חשוב יותר מן הפוליטיקה — כך גם בצרפת. לכן, כשזכתה נבחרת הכדורגל פאריס סן־ז'רמיין באליפות הארצית, חגגו את האירוע במרכז הבידור הלאומי — מועדון הלילה מולין רוז'. הרקדניות הישקו את הגיבורים שמפניה מגביע־הניצחון, ואחר־כך הצטלמו להנציח את המאורע. בין הבולטים ביותר בשימחה — שחקן הכדורגל וגיבור הערב, **מישל גנום**, מאחוריו ראש עיריית פאריס **ז'אק שיראק** ומיודענו **אנריקו מסיאס**, שהוא אוהד נלהב של הנבחרת.

ג'ימי קארטר: חופשה ביער

רזה, בלבוש מרושל וחיוך על שפתיו — כך נראה הנשיא לשעבר של ארצות־הברית, **ג'ימי קארטר**, רוכב על אופניים ביער בולון. קארטר, שהגיע לפאריס עם רעייתו **רוזלין** לבילוי פרטי, בחר להופיע לפני העיתונות בתחנת אירופה מס' 1, נועד עם הנשיא הצרפתי ואחר־כך החליף בגדים והופ — על האופניים.

מריסה ברנסון:

בחזרה עם מופסאן

„אני אוהבת את מופסאן, על שידע להעניק לנשים את תפקידיהן היפים ביותר," אומרת השחקנית היפהפיה, **מאריסה ברנסון**, החוזרת לבימה, אחרי כמה שנות היעדרות — הפעם אל המסך הקטן, בעיבוד לרומן המפורסם של גי דה מופסאן בל אמי. בן־זוגה בסרט יהיה **ז'אק וכר**, גירסה נוספת של הטיפוס שוברי־הלבבות. „שאם כי אינו קזנובה ואף לא דון־ז'ואן, הנשים הולכות שבי אחריו."

מאריסה, החייבת את פירסומה הגדול לסירטו של קובריק בארי לינדון, נתגלתה על־ידי בימאי שידע להעניק לנשים תפקידים יפים, **לוקינו ויסקונטי**, שנתן לה את תפקידה הראשון על הבד בלמות בוונציה. מאריסה, העומדת להינשא לעורך־דין אמריקאי, השלימה עתה סרט חדש של **בלייק אדוארדס**, אבל מעדיפה לעבוד בצרפת.

נטלי באי: היורשת של רומי שניידר

נטלי באי, הנראית בתמונה (מצד ימין) עם **מארלן ז'וכר**, היא היורשת הבלתי־מוכתרת של **רומי שניידר** על הבד הצרפתי. למרות שרומי היתה אוסטרית, הצרפתים אימצוה כשחקנית האהובה עליהם בקולנוע, שכן היתה מסוגלת להופיע כמעט בכל תפקיד אפשרי. היורשת האפשרית שלה היא נטלי באי, שחקנית עדינת־פנים ואינטליגנטית, שכבשה לאחרונה את ליבות הצרפתים בכמה סרטים. ביניהם: נערת הכפר, שהוצג בישראל. תמונה זו צולמה בהצגת הבכורה של סירטה החדש, שובו של מארטין גר, שבו היא מככבת לצד כוכב הקופה מס' 1 של צרפת, **ז'ראר דפארדייה**.

העולם: האוריינטציה הישראלית

חוגים אינטלקטואליים נאורים נוטים לעיתים לזלזל בדיעותיו הפוליטיות של מנהיג תנועת התחייה, פרופ' יובל נאמן.

הוא איש־מדע מוכשר, אומרים, אבל מבחינה פוליטית הוא מטורף גמור, ד"ר סטריינג'לאב אמיתי. קשה לחלוק על תפיסה כזו. היא מעוגנת היטב במציאות, נשענת על נאומיו, הצהרותיו ומעשיו של ח"כ התחייה. **אלא שלפעמים כדאי להזכיר, אפילו לקוראי** העולם הזה, **שבמדינה מטורפת, שהפכה נורמות של חוסר־אחריות**

פרופסור נאמן
מטורף — אבל רציני

בזירה המרחבית והבינלאומית להתנהגות פחות או יותר קבועה, אסור להתעלם מד"ר סטריינג'לאב. כדאי לעקוב אחרי תחזיותיו בתשומת־לב מדוקדקת. הוא פשוט מקדים את הקונסנזוס הלאומי בכמה שנים. מה שנאמן אומר היום, יעשו ממשלות המערך והליכוד (או אולי ממשלת אחדות לאומית?) מחר. מי היה מאמין לפני כמה שנים שמעשה התנקשות נתעב של קבוצת אבו־נידאל, המנודה לחלוטין על־ידי אש"ף, יביא לפלישה ולשפך־הדמים הנואל והנפשע בלבנון? מי היה מאמין לפני שנים אחדות שמטורפים כמו רפול ואריאל שרון יתנו פקודות אסטראטגיות הרת־אסון לצה"ל? עולמו של יובל נאמן קורם עור וגידים, הופך למציאות מחרידה, שאחריתה מי ישורנו.

הדברים האלה תקפים גם בכל הנוגע לפעילותה של ישראל בזירה העולמית.

„מה שרע לערבים — טוב ליהודים." לפני שנים אחדות כתב נאמן מאמר ארוך ודי משעמם בצהרון הלאומני מעריב. איש לא שם לב לדברים. אחרי הכל, מאמרים משעממים אינם נדירים במיוחד בצהרון הזה. אלא יש קטע אחרת שנחרת היטב בזיכרון. הוא ביטא השקפת עולם שלמה, שנראתה אז כנחלתו הפרטית של פרופסור פוליטי די מסובב, והפכה בינתיים לאידיאולוגיה המתווה את מדיניותה הרישמית של ממשלת ישראל: נאמן כתב מאמר פרו־אתיופי!

מי שתוהה מה לעסקן ימני קיצוני ולדיקטטורה הפרו־סובייטית הזו, לוקה בתמימות יתירה. נאמן הסביר מפורשות שאתיופיה נלחמת במורדים מוסלמים, ובמדינה השייכת לליגה הערבית — סומאליה. האינטרס הישראלי מצטלב כאן בבירור עם האינטרס הסובייטי. נוכח האפשרות ללחץ אמריקאי לפינוי סיני, חייבת ישראל לשחק גם על הקלף הסובייטי. אבל אין לראות בכך רק שיקול אופורטוניסטי לטווח קצר. קיים קו מנחה ניצחי למדיניות הישראלית, והוא חייב להיות נר לרגלם של קברניטי מישרד־החוץ: מה שרע לערבים — טוב ליהודים.

כמובן שנאמן לא המציא את הרעיון הזה. כבנגוריוניסט מובהק הוא פשוט חידד את תורת רבו עד הסוף. טיפוח הדרוזים כיחידה נפרדת, הסיוע הישראלי לכורדים בעיראק (שהיה מוצדק כשלעצמו), לאיראן של השאה, או אפילו טיפוחו של סעד חדאד, נבעו כולם מאותו מקור. כל ממשלות ישראל סירבו להשלים עם עצם מציאותנו באיזור הזה, ניסו מאז ומעולם לטמון את ראשן בחול, סירבו לקבל את העובדה שגורלנו קשור בגורל הערבים, ושסיכויי שרידתנו במרחב — רק בפשרה היסטורית עם הפלסטינים ועם העולם הערבי.

יחודו של יובל נאמן היה בהסקת מסקנה הבלתי־נמנעת הנובעת מניתוח זה, שכמו בכל פאראנויה יש בו הגיון פנימי מסורף משלו: גם המדיניות הגלובאלית של ישראל חייבת להיות עיקבית ולשרת את המטרה הזו.

ההנחייה האופראטיבית של נאמן היתה ברורה. יש לסייע בנשק ואף בהדרכה צבאית לאתיופים, אין להירתע משיתוף־פעולה עם הסובייטים.

שטויות מציאותיות. נאמן לא שאל את עצמו, כמובן, אם הסובייטים מוכנים לשיתוף־פעולה כזה. למעשה, נזרקה ישראל מאתיופיה אחרי פיטפוט מיותר של משה דיין המנוח, אך למשקיפים אין ספק שדיין פשוט זירז תהליך בלתי־נמנע. גם העובדה שארצות־הברית עלולה לסגור את הברז, המאפשר לישראל להילחם בערבים, לא נותחה ברצינות על־ידי נאמן. הוא כתב שטויות, וכל מי שהתייחס אליו בביטול — צדק!

אז מדוע כדאי להעלות עתה את הדברים? היש למישהו ספק שניתוחו של נאמן זהה לחלוטין להשקפה שהינחתה את ממשלת בגין בתמיכה באיראן של חומייני, אך ורק משום שקנאי אנטי־שמי זה נלחם בערבים?

בן־גוריון אמר פעם שמי שאינו מסוגל לחלום — אינו מציאותי. גם מי שאינו לוקח ברצינות את דבריו הבלתי־רציניים של ח"כ יובל נאמן לוקה בחוסר־מציאותיות. הנוסחה היא פשוטה: ככול שהתחזית יותר מטורפת, כן עולה אמינותה.

עולם קטן

ארגנטינה: עיתונאים בכלא

אחד מספיחיה המרגיזים של מילחמת פוקלנד הוא הטיפול הארגנטיני בעיתונאים בריטים.

בעוד אזרחים ארגנטינים נהנים מחופש־תנועה מלא בבריטניה (שחקן טוטנהאם, ריקארדו ויליה, אף זכה לתשואות מרבבות צופים לונדונים בוומבלי, חרף העובדה שלא נטל חלק בגמר הגביע האנגלי בכדורגל), עצורים שלושה עיתונאים בריטיים באושואייה, דרום־ארגנטינה, מזה שמונה שבועות.

כל השלושה הם עיתונאים בכירים וידועי־שם, הכותבים עבור שבועוני־יוקרה בלונדון. העצירים הם סיימון וינצ'סטר מסאנדיי טיימס, איאן מאטר וטוני פריים מהעיתון המתחרה, אובזרבר.

„מרגיזים". בלונדון קמה ועדה בינלאומית הפועלת לשיחרורם, בראשותו של גארט פיצ'גראלד, ראש־ממשלת אירלנד לשעבר. מכיוון שאירלנד הקאתולית שומרת על ניטראליות קפדנית בסיכסוך פוקלנד, מוסיפה נוכחותו של האירי הנכבד יוקרה ואמינות לוועדה.

עורכי העיתונים הבריטיים פנו לכל עיתונאי העולם למחות לפני שגרירויות ארגנטינה על מעצרם של השלושה, שהואשמו ב„ריגול", למרות המוניטין שלהם ככתבי־חוץ מנוסים. פנייה כזו הגיעה גם לעולם קטן. העורכים אף ביקשו מעמיתים ברחבי העולם לכתוב לעיתונאים הכלואים ולהביע הזדהות.

הכתובת:

Simon Winchester, Ian Mather, Tony Prime,
c/o Peter Wilsher, Foreign Editor,
The Sunday Times,
200, Grays Inn Rd. London. WC1
England.

המיכתבים יישלחו הלאה, לארגנטינה.

בריטניה: פושע מילחמה ארגנטיני בכלא

אחד מפושעי־המילחמה הידועים בארגנטינה, הקצין אלפרדו אסטיז, הידוע גם בכינוי המלאך הבלונדי, כלוא כשבוי־מילחמה בעיר האנגלית צ'יצ'יסטר.

שיטות גסטאפו. אסטיז ידוע לשימצה בארצו כאחראי ישיר להיעלמם ולרציחתם של מאות מתנגדי המישטר, בכללם יהודים רבים. הוא התפרסם באהדתו הרבה לנאצים, ובהפעלת שיטות עינויים בנוסח גסטאפו.

בריטניה הודיעה לממשלות צרפת ושוודיה שהיא תאפשר להן לחקור את „המלאך". השוודים והצרפתים משוכנעים שאסטיז אשם באורח אישי בהיעלמות שתי נזירות ונערה בת 16, אזרחיות ארצות אירופיות אלה.

מי הוא יהודי?

שליח הצהרון ידיעות אחרונות בקינשאסה, בירת ידידתנו העיקרית באפריקה, נאלץ להתייצב מול עובדות־החיים.

כסף, הרבה כסף. אדווין איתן הוא עיתונאי מנוסה, והיטיב להבין את משימתו בזאיר. חידוש היחסים הדיפלומטיים עם המדינה הענקית היה מאורע ראוי לציון מיוחד. אין ספק שעורכי הצהרון ביקשו להרים על נס את בעלת־הברית החדשה־ישנה של ישראל. איתן פשוט נכשל בניסיונו למצוא נקודת זכות כלשהי בזאיר, שהיא מתחרה רצינית על תואר המדינה הכי מושחתת בעולם.

צריך לציין את יושרו הרב של איתן. השחיתות, מישטר הבאקשיש, הביזבוז והיעדר היחס לזכויות האדם היכו אותו בתדהמה. איתן גם טרח לחשוף את המוטיבאציה האמיתית של הנשיא, מובוטו ססה סקו.

מובוטו הצנחן, (זוכרים את קודמו, ילד טיפוחיה של גולדה, אידי אמין?), אינו אלא גנב ומושחת, כמעט כמו הקיסר המודח של הרפובליקה המרכז־אפריקאית, בוקאסה. הוא מחפש כסף, הרבה כסף, הן לכיסו האישי, והן לצורך חיפוי על העובדה שהמיליונים הרבים שקיבל מארצות־הברית, ממערב אירופה ואפילו מיפאן כסיוע־חוץ, ירדו לטמיון. מעניין לציין שלא רק תקציבה הדל של ממשלת ישראל ממקד את תשומת ליבו הנלהבת של מובוטו. הנשיא נתן עינו בכסף היהודי. הוא מאמין בכל ליבו שבידי מנחם בגין המפתח לאוצרות־עתק של יהודי המערב. לפרו־ישראליות שלו יש גם נופך אנטי־שמי ברור. יתכן שדווקא קונגו הבלגית לשעבר פתרה עבור הישראלים את הסוגייה המעסיקה את המדינה מאז 1948:

מי הוא יהודי? אמריקאי או אירופי הנוטל חלק בשיחודו של מובוטו.

שליט זאיר מובוטו
ריח מצויין לכסף יהודי

חיים ברעם

שידור

המילחמה

מרד הכתבים

עם תום יום־הדיווחים הראשון של הטלוויזיה ממילחמת הלבנון, תקפה את עובדי מחלקת־החדשות רוח־נכאים. למחרת בבוקר, בישיבת־הבוקר של מחלקת־החדשות, פרצה שערוריה שגבלה במרד. הכתבים הטיחו בעורך מבט **יאיר שטרן** האשמות חסרות־תקדים, בדבר ריכוז הסמכויות וההחלטות בידיו, מצב שהוסיף לקשיים האחרים שעמדו לפני מחלקת־החדשות.

אחרי דין־ודברים קולני הסכים שטרן לפזר את הסמכויות. הוא מינה את **אלישע שפיגלמן** כמפיק־חדשות בפועל, את **יעקב אחימאיר** כעורך מהדורת החדשות של השעה 5 ומחליפו של **מיכה לימור** בעריכת מבט, **משה גלבוע** הכתב לענייני־חינוך מונה כעורך מהדורת חדשות־הצהריים, בעוד שטרן שימש כעורך הראשי וכעורך מהדורת מבט של 9 בערב.

גם חלוקת האחריות בעניין תיאום והגשת החדשות לא שיפרה את אופן הדיווח של חדשות הטלוויזיה במהלך מילחמת הלבנון. דיווח היה חיוור ביחס לסיגנון הדיווח הישיר והאפקטיבי של הטלוויזיה במהלך ימי מילחמת יום־הכיפורים.

צנזורה ב׳

במיסדרון של מחלקת־החדשות בטלוויזיה חדלו לכנות את דובר צה״ל בתוארו הרישמי. עורכי וכתבי החדשות התחילו לכנותו „צנזורה ב׳.” האופן והסיגנון שבהם פעל דובר צה״ל, הפכו אותו למנהל־בפועל של הטלוויזיה ושל מחלקת החדשות שלה. הוא החליט איזה כתב יוצב ביחידה זו או אחרת, הוא ניהל בקרה משלו על דרך הזרמת החומר המצולם מהמערכה אל אולפני־הטלוויזיה. הוא גם ביקר את החומר המצולם — למרות שבאולפני הטלוויזיה בירושלים צונזר החומר בהתאם ללוח ההנחיות המקובל על הצנזורה.

בהתנהגותו זו שירתה יחידת דובר צה״ל את האינטרסים הישירים של שר־הביטחון, **אריק שרון**, ולא את האינטרסים של הצופים. התוצאה היתה תלות מוחלטת של תחנות־השידור (גלי צה״ל, קול ישראל והטלוויזיה) במקורות זרים — רדיו מונטה־קרלו, תחנת השידור של לבנון החופשית וכתבים זרים שדיווחו מביירות ומדמשק.

דובר צה״ל ניסה להפוך את כלי־התיקשורת האלקטרוניים בישראל למכשיר תעמולתי של שר־הביטחון, תחת

כתב בן־ישי
העיקר: הדרגות

לדווח דיווח ענייני מהמתרחש בשדה־הקרב, עם המיגבלות הסבירות, שצנזורה מעמידה לדיווח שכזה.

לאן נעלם רון

במהלך ארבעת וחצי ימי הלחימה הראשונים בלבנון, נותק הקשר בין מחלקת־החדשות של הטלוויזיה וראש השולחן לענייני ביטחון, **רון בן־ישי**, שהעביר את רובם של ימים אלה בכוחות החוד ובחדר־המילחמה הצפוני, שכח כי תפקידו הוא לשגר את כתביו לחזית בהתאם לתנועות הכוחות, תוך התאמתם לאופי המילחמה. הוא הותיר את מלאכת השיבוץ בידי דובר־צה״ל, שהשכיל לשבץ את הכתבים המוכשרים ליחידות עורפיות, ואת הלא־מוכשרים ליחידות הפורצות. התוצאה: שיבושים במחלקת החדשות וחסרונו של איש־מיקצוע, שידע לקרוא את מפת־הקרב.

רק בצהרי היום הרביעי של הקרבות נוצר קשר בין בן־ישי ובין מחלקת־החדשות, ובמהדורת מבט בערבו של אותו יום הוא הסביר את מהלכי הקרבות, כשעל כתפיו דרגות סרן. דיווחו נסל בהרבה מאיכות דיווחו של **אהוד יערי**, שקדם לו בכמה דקות.

מילחמה ללא פרשנות

במילחמת ששת הימים שימש אלוף (מיל׳) **חיים הרצוג** פרשן מהלכי המילחמה ברדיו, שהיה אז כלי־תיקשורת יחיד שדיווח מהמילחמה. במילחמת יום־הכיפורים היה לטלוויזיה פרשן משלה: המיזרחן פרופסור **שמעון שמיר**.

ארבעת ימי הלחימה של מילחמת הלבנון הותירו את הטלוויזיה בלא פרשן.

בבוקר היום הראשון של המילחמה הוצעו שמותיהם של כמה פרשנים, ביניהם רב־אלוף (מיל׳) **מוטה גור**, אלוף (מיל׳) **חיים הרצוג** ואחרים. מנהל הטלוויזיה **טוביה סער** פסל עקרונית מועמדות של פוליטיקאי לתפקיד.

עוד באותו היום הוחלט לפנות אל אלוף (מיל׳) **ישעיהו** (שייקה) **גביש**, שאינו דמות פוליטית, ולבקשו לשמש כפרשן. הנוהג המקובל הוא כי דובר צה״ל מוסר לפרשנים חומר תידרוכי על מהלכי הקרבות, עם מיגבלות צנזורליות. אלא שדובר צה״ל סירב למסור חומר זה לגביש — למרות שזה שימש כמפקד פיקוד הדרום בימי מילחמת ששת הימים, והיה אדריכל כיבוש סיני באותה מלחמה.

ישעיהו גביש סירב להשמיע פרשנות בלא תידרוכי הרקע של דובר־צה״ל. רק ביום הרביעי למילחמה ניאות דובר צה״ל להעביר לגביש תידרוכי רקע.

התטל״ג של גוט

לא ברור מי היה האיש במערכת מבט שהחליט על כך שהכתב הזוטר **אבי גוט** יהיה מחליפו של **רון בן־ישי** (ראש השולחן הצבאי הנעדר) בדיווח מהלכי הקרבות בלבנון. גוט, שניצב אל מול מצלמות הטלוויזיה עם גבת עין שמאלית קפואה ומורמת, דיווח כמבוהל על מהלכי הקרב ועורר בכך מורת־רוח רבה בקרב כתבי הטלוויזיה. הופעתו הבלתי רהוטה של גוט, גם שגיאות הלשון שלו, הביאו את אחד מוותיקי הכתבים לומר: „מילחמת הלבנון הייתה התטל״ג (תרגיל טקטי ללא גייסות) של גוט — תרגיל שהוכיח, כי עליו לשוב לטירונות בטרם יראה את פניו שנית במסך הקטן”.

למחרת הוחלט כי ראש השולחן לענייני המיזרח־התיכון, **אהוד יערי**, יביא בתיאור עיתונאי את מהלכי הקרבות בלבנון. יערי ניהל במשך היום השני למילחמה מירוץ עם הזמן בליקוט מידע, ובמהלך שידור מבט קנה את עולמו: הביא פרשנות מעולה באיכות שעלתה על זו של ראש השולחן הצבאי, רון בן־ישי.

ניידת שידור

תמיהה רבה עוררה העובדה, כי בארבעת ימי הלחימה הראשונים לא נוצלו ניידות־השידור של הטלוויזיה לדיווח ותיאור הפלישה ללבנון. מטענת מנהלי הטלוויזיה בעניין זה היתה: „קיים איסור ביטחוני על שידור מניידות־שידור באיזור הקרבות,” מבלי לפרש את אופיו של איסור זה.

בדיקה שערך העולם הזה במדיה האלקטרונית האמריקאית גילתה את אופיו של איסור זה, איסור שמקורו במילחמת וייט־נאם. מסתבר, כי שימוש בניידות־טלוויזיה באיזורי קרבות מביא לכך שהם קולטים על מסכיהם את דיווחי המל״טים (מטוסים ללא טייס), המשתמשים בגלי מיקרו־גל, שבהם גם מועבר השידור הישיר מניידות־השידור לאולפנים.

בעיתונות האלקטרונית המיקצועית מסופר, כי בימי מילחמת וייט־נאם, נאלצו ניידות־השידור לשדר בשעות הלילה, בהן לא משגרים את המל״טים.

החשש לשיבוש תדרי מיקרו־גל לא מנע בעד יחידת דובר־צה״ל להתיר הבאת ניידת־שידור, לשם שידור ראיון בלעדי של **רון בן־ישי** עם שר־הביטחון, **אריק שרון**.

פסקול

דובר או פרשן

במהלך ימי הפלישה ללבנון הסתובב בבניין הטלוויזיה מנהל הטלוויזיה, **טוביה סער**, מחובר לצעקה האחרונה בפלאי הטכניקה האלקטרונית — טלפון חיוג אל־חוטי בצבע שנהב, שבעזרתו שמר על קשר עם העולם ●● שניים מוותיקי הכתבים, התנדבו עם פרוץ הקרבות לשמש ככתבים בשטח. השניים הם **מוטי קירשנבוים**, מי שהיה בעבר מפיק ניקוי ראש ו**חיים** (כיימול) **גיל**, שתיגברו את כתבי־הטלוויזיה בצפון ●● על ביטול ישיבת מליאת רשות־השידור לרגל המילחמה אמר אחד מעובדיה הבכירים של הטלוויזיה: „כאשר רועמים התותחים — שותקים הפוליטרוקים” ●● כאשר הביא הכתב־הזוטר **אבי גוט** פרשנות בימי המערכה הראשונים, מילמל אחד מעורכי מבט מאחורי זכוכית־האולפן: „גוט צריך להישלח לאולפן כדי לשפר את העברית שלו” ●● בעת הבאת אחת מכתבותיו של **דן סממה** ממילחמת הלבנון, נשמע בקריינות הרקע קולו של הכתב־הכלכלי **אלישע שפיגלמן**. בחדר־הבקרה אמר באותו רגע עורך מבט **יאיר שטרן**, „והקול קולו של ארידור...” ●● על דיווחיו של הכתב־המדיני **אלימלך רם** אמר אחד מכתבי מבט: „אלימלך החל במילחמה לתפקד יותר כדובר־הממשלה ופחות כפרשן מדיני” ●● כאשר באחת התמונות מהצפון נראו נוצרים לבנוניים מוחאים כפיים לטורי השיריון של צה״ל, אמר יאיר שטרן: „הם מוחאים כפיים, כמו שבאירופה מחאו כפיים לצבא האמריקאי במילחמת העולם־השניה”. אחד הנוכחים בחדר־הבקרה העיר לשטרן: „נראה אותך לא מוחא כפיים, כאשר הרובה מכוון אליך!” ●● רוב כתבות הטלוויזיה הישראלית המצולמות

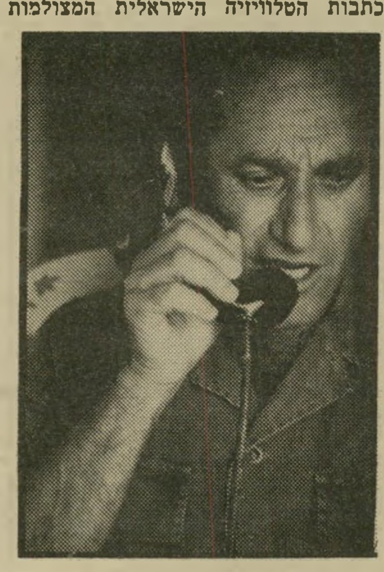

פרשן גביש
הנדרש: תידרוך

בחזית, נרכשות מדי יום להקרנה בתחנות־הטלוויזיה בעולם, למרות היותן כתבות שחור־לבן. כתבות אלה מוקרנות למרות מהדורות חדשות־הצבע המקובלות בעולם ●● בבוקר אחד הימים הראשונים של המילחמה נתלה על אחד מלוחות־המודעות של בניין הטלוויזיה סמל שובבי ומאולתר, שעליו היה כתוב „חיל־ויזיה”, ובמרכזו מסך, ובו מגיש במדים ובכובע־פלדה (ראה: גלופה).

צל״ש - צל״ג

מובאים בזה במרוכז הצל״שים והצל״גים לכתבי הטלוויזיה במהלך המילחמה:

דן סממה — כתבות־מטעם, שניסו להביא תמונה ורודה של מילחמה.

בני ליס — כנ״ל.

מרדכי (מוטי) קירשנבוים — כתבת מגאזין מעולה, שהזכירה את ימיה הטובים של הטלוויזיה.

מנשה רז — כתבה אחת, שהצליחה למסור ממוראות המילחמה, תוך שמירה על איכות מינימום.

משה אלפרט — כתבות של צלם טלוויזיה בלא כתב, שהוכיח כי הוא עדיף על מרבית הכתבים.

עמוס כרמלי — כתבות שישמשו בעתיד את דובר צה״ל, כמופת של כתבות מטעם.

רון בן־ישי — דיווחים שהפרט המעניין ביותר בהם היה דרגות־השדה על כתפי הכתב. כתבות שנשמעו בדיווחים לאוקוניים של קצין־מיבצעים גדודי.

אהוד יערי — דיווחיו משולחן־המערכת היו נקודת־האור היחידה במהדורות מבט.

עמוס ארבל — כתבות דיווח לא מעניינות על חיל־האוויר, עם צלליות של טייסים, עם תנועות ידיהם ועם העוויות של הכתב לנוכח המצלמה.

אורי גולדשטיין — כתבת יומן על פצועי צה״ל, שהזכירה את ימיה הטובים של הטלוויזיה.

חיים (כיימול) גיל — כנ״ל.

יום רביעי

16. 6

● **גביע עולמי בכדורגל (5.10 — שידור בצבע, פרשנות עברית).** שידור־ישיר ממהלך מישחק הכדורגל בין אנגליה וצרפת, במיסגרת תחרויות הגביע העולמי בכדורגל.

● **סידרת טלוויזיה: הדוכסית מרחוב דיוק (8.03 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** סידרה דרמטית על חייה של משרתת, פילגש יורש־העצר ובעלת בית־מלון בראשית המאה. בפרק השני, לכבד ולציית, נישאת לואיזה בעל כורחה לאגוסטוס, בעוד את החשבונות משלם הנסיך מוולס.

אישטוואן סאבו: האב
יום רביעי, שעה 10.05

● **סרט קולנוע הונגרי: האב (10.05 — שידור בצבע, מדבר הונגרית).** אחד הסרטים הראשונים של הבימאי ההונגרי אישטוואן סאבו, שביים אחר־כך את התוודעות ומפיסטו. גיבור העלילה הוא ילד שהתייתם בילדותו מאביו הרופא, את מרבית שנותיו הוא חי בצל הזיכרון ובעת התבגרותו הוא מנסה להשתחרר מעברו. בסרט מובאת ההיסטוריה המודרנית של הונגריה מאז 1949, עת השתלטו עליה הקומוניסטים, דרך המרד של 1956 ועד ראשית שנות ה־60. בסרט מתואר גם מצב היהודים בהונגריה.

בתפקיד האב מופיע שחקן התיאטרון ההונגרי, גאבור מיקלוש.

●— **חדשות + תקציר אירועי הגביע העולמי בכדורגל (11.30 — שחור־לבן).**

יום חמישי

17. 6

● **סידרה לילדים: כמו כולם, אבל אחרת (6.00 — שידור בצבע, מדבר עברית).** סידרה חדשה המיוחדת לבעיות הילדים הפגועים בישראל. הסרט הראשון המוקרן היום עוסק בילדים עיוורים ובעיותיהם המיוחדות.

● **תעודה: הקרב על דיין־ביין־פו (9.30 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** במאי 1954, אחרי מצור שנמשך 56 ימים, נחלה צרפת תבוסה מכרעת בווייט־נאם. מפלה צרפתית זו גרמה למעורבות האמריקאית שם. הסרט התיעודי מתאר את הקרב על מצודת דיין־ביין־פו.

● **בידור: אוליביה ניוטון ג'ון (10.20 — שידור בצבע, מדבר ומזמר אנגלית).** תוכנית יחיד בכיכובה של הזמרת הפופולארית.

● **חדשות + תקציר אירועי הגביע העולמי בכדורגל (10.45 — שחור־לבן).**

יום שישי

18. 6

● **סרט קולנוע: תעתועים (10.15 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** סרט המבוסס על רומן מאת הווארד פאסט. העלילה מספרת על מדען הסובל ממחלת שיכחה ונזקק לטיפול פסיכיאטרי.

● **חדשות + תקציר אירועי הגביע העולמי בכדורגל (12.00 — שחור־לבן).**

שבת

19. 6

● **סידרה בידורית: בנסון (8.30 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** בפרק חשיפה כפולה נמשך סיפור הצלחתו של בנסון, שהפך להיות הממונה על התקציבים של המושל גטלינג.

ג'ורג': עניין של בחירה
יום שני, שעה 10.05

● **מותחן: בלש על הגל (10.30 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** פרק נוסף בסידרה המספרת על בלש רדיו אנגלי. שם הפרק: על החוק.

● **סידרה קומית: שלי (11.20 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** סידרה קומית חדשה, שהופקה בידי אנסוני פרקר. כוכביה הם שחקנים ידועים בבריטניה, כהיוול בנס, בלינדה סינלקאיר וג'וזפין טיוסון. בפרק הראשון, עוברים דירה, שלי ופראן מחפשים דירה. העניין אינו קל, ולבסוף הם מחליטים על עיסקה הכוללת גם את בעלת־הדירה שהם שוכרים.

● **חדשות + תקציר אירועי הגביע העולמי בכדורגל (11.45 — שחור־לבן).**

יום ראשון

20. 6

● **סידרת טלוויזיה: דאלאס (9.30 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** הפרק אהובי שב הביתה, שבו ממשיך ג'יי־אר את תהליך השתלטותו החוזרת על חברת יואינג, ומתכנן את המהפכה במזרח־הרחוק.

● **מותחן: לא יאומן כי יסופר (11.20 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** הפרק רעל — עוד אחד מסיפוריו של רוהלד דאל.

יום שני

21. 6

● **דרמה: עניין של בחירה (10.05 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** סרט קנדי העוסק בסיפורו של אנס, ומביא את ההשלכות השונות של האונס והקורבן. סרט זה זכה בפרס הסרט המעולה של הטלוויזיה הקנדית.

יום שלישי

22. 6

● **הגביע העולמי בכדורגל: ברית־המועצות מול סקוטלנד (9.00 — שידור בצבע, פרשנות עברית).** שידור־חי.

● **מותחן: בעיקבות הפשע (10.55 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** תחת הכותרת מה קרה לקנדי מובא סיפורה של נעדרת, אשתו של שופט. הסרט מביא את חוקרי המישטרה לקהילת מהגרים מאיי מערב הודו ולפולחני וודו. בתפקידים הראשיים: מייקל קיין ופול הארדינג.

תוכניות מומלצות בטלוויזיה הירדנית

יום רביעי 16. 6

● **קומדיה: המעביד (8.30 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 25 דקות, מדבר אנגלית).** סידרה קומית שבמרכזה, בעל בית־חרושת קטן בפרבר לונדוני, איש שמן וחביב שלצידו מזכירה בלונדית נאה. על מאבקיו של האיש נגד ועד העובדים והאיגוד המיקצועי, על דאגתו לפועליו ועל קשריו עם ידידיו ומכריו בסידרה קלילה זו.

יום חמישי 17. 6

● **למישפחה: השריף לובו (5.50 — ערוץ 3 — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר אנגלית).** סידרה אמריקאית בכיכובו של מילס ווטסון, המגלם שריף שמן ודי שלומיאלי, בעיירה קטנה בארצות־הברית. השריף ושני עוזריו, בריאן קרווין וניל קרטר, מנסים להשליט חוק וסדר, רודפים אחרי עבריינים בכל כלי־תחבורה אפשרי, ותוך כדי כך נוצרות סיטואציות קומיות מצחיקות.

יום שישי 18. 6

● **קומדיה: אהוב את שכנך (8.30 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 25 דקות, מדבר אנגלית).** קומדיה של סיטואציות, שבמרכזה שני זוגות: לבן ושחור. בני הזוג השחור, ילידי טרנידד, ביל וברבי ריינולדס, עוברים לגור בשכונה של לבנים, ליד ביתם של אדי וג'ואן בות'. הסידרה עוקבת אחר שני הזוגות בחיי היום־יום ומאירה צדדים שונים של בעיית הגזענות באנגליה, בהומור אנגלי טיפוסי.

יום שבת 19. 6

● **קומדיה: האצילות מחייבת (8.30 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 25 דקות, מדבר אנגלית).** פרקים חדשים מהסידרה הקומית האנגלית, שהוקרנה עד לאחרונה בטלוויזיה הישראלית.

● **סרט קולנוע: (10.15 — ערוץ 6 — שידור בצבע, מדבר אנגלית).** מדי מוצאי־שבת, בשעה זו, מקרינה הטלוויזיה הירדנית סירטי־קולנוע אמריקאיים, במיסגרת פסטיבל סרטי קולנוע. אלה הם סרטים בעלי איכות, אך ישנים יחסית. אוהבי הסרט הערבי יוכלו לצפות באותה שעה בסרט מצרי, המוקרן בערוץ 3. שמות הסרטים יתפרסמו רק ערב הקרנתם.

יום ראשון 20. 6

● **אנימציה: מכבי האש (4.50 — שני הערוצים — שידור בצבע, 25 דקות, מדבר אנגלית).** סידרת אנימציה משעשעת על יחידת מכבי־אש הנענית לכל קריאת־עזרה — אם לכיבוי אש של ממש, ואם לפעולות הצלה אחרות.

יום שני 21. 6

● **מדע בדיוני: האשה הביונית (6.35 — ערוץ 3 — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר אנגלית).** לינדסי וגנר מגלמת את התפקיד הראשי בסידרה זו של מדע בדיוני, המתבססת על הצלחתה של הסידרה האיש השווה מיליונים, בכיכובו של לי מייג'ורס.

● **סידרת מתח: קאסי ושות' (10.15 — ערוץ 6 — שידור בצבע, 50 דקות, מדבר אנגלית).** סידרה בת 13 פרקים, בכיכובה של אנג'י דיקסון כחוקרת פרטית בעיר לוס־אנג'לס.

יום שלישי 22. 6

● **דרמה: מבריח (6.50 — ערוץ 3 — שידור בצבע, 25 דקות, מדבר אנגלית).** עלילת הסידרה מתרחשת בראשית המאה ה־19. קברניט בצי הסוחר, בשם ג'ק וינסנט (השחקן אוליבר טוביאס) משנה כיוון והופך למבריח מסוכן הפועל לבדו, הנלחם באנשי־החוק ובכנופיות של מבריחים אחרים.

ספרד 82' בטלוויזיה הירדנית

דלות לוח־המישדרים של הטלוויזיה הישראלית ממישחקי הגביע העולמי בכדורגל, הביא ישראלים רבים להתקין אנטנות טלוויזיה שתקלוטנה מישחקים אלה מהטלוויזיה הירדנית. מובא בזה לוח מישדרי המישחקים בירדן:

ד'	16.6	אנגליה — צרפת	5.15
ד'	16.6	גרמניה — אלג'יר	9.00
ה'	17.6	צ'כיה — כוויית	5.15
ה'	17.6	יוגוסלביה — צפון־אירלנד	9.00
ו'	18.6	איטליה — פרו	5.15
ו'	18.6	ארגנטינה — הונגריה	9.00
ש'	19.6	פולין — קאמרון	5.15
ש'	19.6	בריה"מ — ניו־זילנד	9.00
א'	20.6	מזרח גרמניה — צ'ילה	5.15
ב'	21.6	אלג'יר — אוסטריה	5.15
ב'	21.6	צרפת — כוויית	9.00
ג'	22.6	בלגיה — הונגריה	5.15
ג'	22.6	בריה"מ — סקוטלנד	9.00

(רק 2 מתוך מישחקים אלה — ברזיל — בריה"מ ובריה"מ — סקוטלנד יוקרנו בטלוויזיה הישראלית.)

אותו החוף, אבל

200 ק"מ ד

נחתת ליד צידון נחתת של חיל־הים הנחיתה רכב של חיל־רגלים על חוף־הים במבואות העיר צידון. שיירת נגמ"שים וזלדות יצאה מנקודה זו לתוך צידון, שבה ישבו עדיין צלפים וירו על חיילי צה"ל, שחצו את העיר לאורכה כדי להמשיך צפונה. ביום הרביעי עדיין לא הובסו הלוחמים הפלסטיניים בעיר.

200 **אלף צעירים** תיכננו לחצות את גבולות הארץ בחודשי ה־קיץ. רבים מהם הקדימו זאת, ובלית־ברירה שינו גם את כיוון נסיעתם. רובם ככולם היו גברים. המילחמה הפכה את תל־אביב לעיר־נשים.

דרכן של נשים — לכך הרי חונכו — היא לבלות בחנויות־הבגדים. אופנת־הקיץ מציפה אותן והן ממהרות לרכוש את ההי־צע הטרי, כדי להעסיק את עצמן בנוש־אים מרגיעים. הישיבה בבית מעיקה לעי־תים יותר מאשר הישיבה בצוותא.

רוב אנשי־העורף הופכים בשעת מיל־חמה לפרשנים צבאיים. השיחות המתנה־לות ברחובות התל־אביביים נסבות בעיקר על המילחמה. כמעט בכל בית יש בן, או אב חייל, וכל נערה שניה מצפה לידיעה מבן־זוגה, אולם הציפייה מורטת עצבים. **נשות תל־אביב מנסות להשקיע מירצן בדברים שוליים, כביכול, כדי שלא לחשוב כל־כך הרבה.**

חייל קרבי בחוף

לאורך חוף־הים פרושות נערות רבות. גברים כמעט שאינם נראים. אותם שנשארו בעורף מתביישים להראות פני־הם בחוצות העיר, במקומות הנחשבים כ־מרכזי בילוי. חבורות־חבורות של נשים, צמודות לטרנזיסטורים ומקשיבות לידי־עות הטריות המגיעות מן הצפון.

מצב־הרוח אינו מן המשופרים. הישי־בה על שפת־הים אינה מעידה על עליי־צות. המחשבות נישאות הרחק מן החול הלוהט ומן המים הכחולים. בתחילת הש־בוע שעבר, כשערפל־הקרב כיסה על הי־דיעות ועדיין שכנה התקווה בלב רבים, כי המתיחות הינה זמנית בלבד, אפשר היה לראות נשים רבות בחנויות הבגדים ובבתי־הקפה, אולם ככל שעברו הימים התרוקנו הרחובות כמעט לגמרי.

אותם שהבינו כי חוסר־המעש לא ית־רום במאומה לשיפור מצב־הרוח, ניסו ל־העסיק עצמם בתחומים שונים. על חוף־הים, השוקק בדרך־כלל חיים בעונה זו של השנה, עומדים כיסאות נוח מיותמים מאנשים.

הגברים הנמצאים שם מסרבים בכל תו־קף להזדהות או להצטלם. „בינתיים עוד לא גייסו אותנו.” ההרגשה הכללית היא שיש צורך בהתנצלות על כך שהם עדיין בתל־אביב הבטוחה. „אני לא אשם שלא קראו לי, אבל בשביל מה שאצטלם, כדי שאחר כך יגידו שאני מייצג את הצבא בחוף שרתון?” התרעם אחד המשתזפים.

סמוך לקיוסק ניצב רדיו גדול, סביבו ניצבים אותם שאינם מצויידים בטרנזיס־טורים פרטיים. המשתזפים מנסים להע־סיק עצמם במשחקי שש־בש, בין מהדו־רת חדשות אחת ושניה.

לפתע עובר רחש קל. חייל לבוש מדים יורד לכיוון החוף. רבים מתגברים על הביישנות וממטירים עליו שאלות רבות. **חייל במדים הוא בעת כזו גיבור לרגע. המבטים המופנים אליו מלאי סימני־שאלה.**

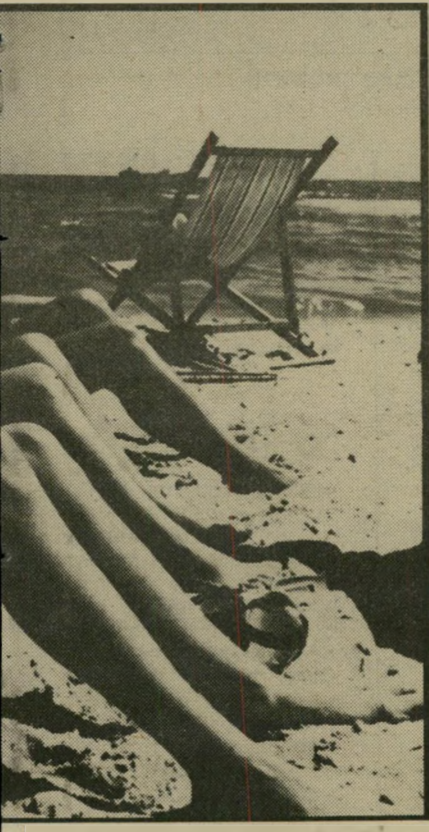

חתיכות בתל־אביב

את זה?” הן תמהו. חתיכות רבות היו שרועות

חייל בים שסירב להזדהות. משמאל: המשורר יאיר הורוביץ, שסיפר כי החייל היה פקוד שלו בטירונות. בתמונה משמאל: אורי ואלי מנשה ויורם יוסף, שעזבו את קריית־שמונה לפני חצי שנה ועברו להתגורר בתל־אביב.

אביה של אחת מהן נמצא בצפון והשניה מקשיבה לדרישות־השלום, הנמסרות ב־רדיו „אולי החבר שלי ישמיע קול.״

„נורא דואגת״

„אולי הכתבה תשכנע את אמא שלי לתת לי לצאת מן הבית,״ אומרת איילת סלע בת ה־15. איילת, ה־שוהה עם חברותיה בנות גילה ומחזרים שמיניסטיים בשפת־הים, ממשיכה לספר כי אביה והחבר שלה מגוייסים, ואמה טו־ענת שאין זה נאה כי בזמנים כאלה תצא לבלות.

„כן, אני דואגת להם,״ מרצינה איילת, „אבל אני מוכרחה להעסיק את עצמי ב־משהו. אני לא יכולה לשבת כל היום בבית.״

הגברברים הצעירים שרויים במתח עצום. בקרוב מאוד ייאלצו לפשוט את ביגדי־הים וללבוש מדים. „אנחנו דואגים ומנסים להינות היום, כי אצלנו אי־אפשר לדעת מה יהיה מחר.״

מגרשי־החניה אינם עמוסים. בפעם ה־ראשונה אפשר למצוא מקום חניה בתוך שניות ספורות, אבל גם עובדה זו אינה משפרת רבות את מצב־הרוח. „אני נש־בעת לא להתעצבן ולא לקלל יותר, כש־אבוא לים ולא תהיה חנייה,״ מצהירה בלונ־דית חטובה, „רק שהיום הזה יזדרז להגיע.״

נשארו לבד

הגיסות לעתיד גילה ומינה ביירנבאום. בעלה לעתיד של מינה גוייס כבר בתחילת המילחמה, ואילו בעלה של גילה לא גוייס עדיין. הוא סירב להצטלם או להזדהות, וטען שמעשה זה יעשה לו שירות־דוב, שכן לשונות רעות יטענו אחר־כך שהוא היה נציג צה״ל בחוף־שרתון.

רבו להזדהות. „בש־ מה אנחנו צריכות אין מפריע על חוף־הים. שלא כבימים רגילים, לא הצטופפו אנשים על החוף, ואפשר היה להתרווח על החול. בתמונה למעלה: מירי צוקר משתזפת להנאתה. היתה זו אחת הפעמים הנדירות שבהן לא הקיפו את מירי מטרידנים.

הוא שומר על שתיקה. יושב לשעה קלה בין ידידים, הוא מספר: „אני עייף. כרגע ירדתי משם,״ ואינו מוסיף מילה. עיניו נעצמות, והוא עוזב את החוף בצעדים אי־טיים.

עוד מהדורת חדשות המלווה בהמולה קלה. דומה שהיום מורכב אך ורק מן הדיווחים העדכניים ברדיו.

שלושה נערים מקריית־שמונה, ששבעו ממטחי הקטיושות ועברו לגור בתל־אביב, נמצאים גם הם על שפת־הים. „היינו בת־חילת השבוע בקרייה״, מספרים האחים אורי ואלי מנשה. „כנרגעו הרוחות, חזרנו לתל־אביב. בוודאי שאנחנו מודאגים. גם לנו יש חברים שנלחמים, אבל בכך שנ־שב בבית לא נתרום דבר.״

כולם סבורים שיש לשמור על מוראל גבוה. כל אחד מחפש את דרכו. חוף שר־תון הפך מוקד הרכילותי על אודות ה־מילחמה. שאלות כמו „מי חזר״ ו„מי עלה״ נשמעות מכל עבר.

„זה שאנחנו שרועות על החול,״ מצ־הירות שתי נערות המסרבות לציין את שמותיהן, „זה לא אומר שהכל בסדר.״

משתזפת אחרת מבקשת שלא לדבר על המילחמה. „בעלי ורוב חברי נלחמים. לא שמעתי מהם כלום. אני נורא דואגת, ולא יכולה להקשיב לכל הפרשנויות שמסביב. לכל אחד יש דיעה שונה, וכל אחת מן הדיעות מורטת את עצבי.״

היום אין את מי להרשים. החתיכות ה־שרועות על כיסאות־הנוח אינן מנסות לצוד גברים, כבימים רגילים. גם הם אינם צדים. אחדים מנסים לגנוב עוד כמה דקות של מתיקות, בטרם ילבשו מדיהם וי־ידהרו להפגין את ידיעותיהם בשדה־הקרב. אחרים נחים אחרי לילות־שימורים בצפון.

חוף־שרתון של יום השישי בצהריים. פעם ראשונה שלא מחליפים כתובות של מסיבות ולא מתכננים מה ללבוש. לאיש אין עתה מצב־רוח לבילויים. מנסים למ־שוך את שעות אחר־הצהריים על חוף הים, „כי בלאו־הכי לא נצא מהבית בערב.״

לאט־לאט ננטשים הכיסאות. החוף מת־רוקן. שימחה, בעל הקיוסק, ובניו אינם מלאי־שימחה כבכל יום שישי אחר. „גם אנחנו כבר הולכים הביתה.״

סוגרים את הים. סוגרים את העיר. עיר־נשים תל־אביבית. **טיבי זכרוני** ■

הדור הבא

ליאת ואיציק נמנו עם חבורת השמיניסטים, שטענו בלהט, כי גם תחת השמש הלוהטת הם עסוקים בוויכוחים ובהעלאת השערות אודות המילחמה. „שלא יחשבו שזה לא מעניין אותנו רק בגלל שבאנו לים.״

„אין גבול לחמדנות של רחל דיין!" אומרת אביגיל, אשתו הראשונה של אודי ואם שני ילדיו, שמשה דיין הוריש להם דירה - ורחל תבעה וקיבלה את מחציתה

כיבשת הרש במישפחת דיין

אביגיל ואודי דיין (1968)
אהב את אביו אך היה חלש

כל אדם נבון הקורא את הצוואה הזאת, יודע שהילדים קיבלו אחרי מותו את מה שהם קיבלו ממנו בחייו. לא הופתעתי כלל מהצוואה הזו. שום דבר לא קרה בהפתעה. כולנו היכרנו אותו, והיינו ערים למצב הבריאותי והנפשי המידרדר שלו. היה לי ברור שהכל יעבור אליה. אך קיימת תחושת עלבון חזקה מאוד כש־הסעיפים הקשורים בילדים הם כל־כך נק־מניים.

אמרתי לרות שאני חושבת שבאמצעות הצוואה הוא גמר איתה חשבון משהו ב־נוסח: „שאת וילדיך תיחנקו ביחד."

פעם, בגלי צה"ל, הוא אמר שאילו היה יכול להתחיל את חייו מחדש, הוא היה מוותר על מישפחה. את המיגרשים שהוא הוריש לילדים הוא קנה מאביה של רות, וזהו מקום שהופקע על־ידי המדינה. גם על המיגרשים ברמת־השרון אומרים שהם של אביה של רות. כשדיין גילה שזה לא שווה הרבה הוא העביר זאת להם. אם זה היה שווה, זה בוודאי היה עובר לאשה. אפילו יעל, שכיבדה אותו וביקרה אותו ושמרה על קשר, גילתה שיש לה שליש באפס.

אהבה אצלו נמדדת בסרגל

אני מניחה שהילדים האמינו שהקשר הביולוגי יהיה בכל זאת בעל משמעות כלשהי. אבל הוא אמר להם בפירוש שהם אנשים מבוגרים, בעלי מישפחות ושהוא אינו צריך לעזור להם.

הוא דאג לכך שתגיע אלינו שמועה שהוא רשם שתי דירות על שם היל־דים. זה עלה על הפרק כשאני רכשתי את הדירה הנוכחית בבאר־שבע. בשלב מסויים ביקשתי ממנו עזרה בחלק מן המימון.

כשבאתי לצהלה, היו שם רחל, אודי וגם עורך־הדין צ'חנובר. דיין אמר: „מה פתאום? מה אני חייב לך?" הסכמתי ש־הוא אינו חייב לי דבר ושאני באה על סמך שיחה שהיתה בינינו. הוא ענה: אין לי שום חובות כלפייך וכלפי הילדים. אחר־כך היתנה את הסיוע הכספי החלקי בכך שארשום את הדירה על שם אהוד. כששאלתי מדוע? הוא ענה שהוא חושב שצריך להגן על הילדים מפניי. הוא גם אמר לי שהוא לא יעזור לי לעשות פרוס־פריטי על חשבון הילדים. אמרתי לו תודה רבה, קמתי והלכתי. הוא נעלב מאוד כי הוא אינו רגיל שאנשים קוטעים פגישה איתו באמצע. הוא מרגיש שרק לו מותר — הוא המלך.

הוא תמיד שמר על רצף ביקורים אצ־לנו. למרות שהחלפתי כתובות ולא הודע־תי על מקום מגורינו החדש, הוא טרח לאתר אותנו. אני לא התרגשתי מזה, כי כל מה שהוא עשה הוא עשה למען עצמו.

כשהוא בא לבקר כאן, בדירה החדשה, הוא הסתובב בחדרים ובדק כיווני אוויר וכמה חדרים יש. הרגיז אותו שהסתדרנו בלעדיו, שבכל זאת הצלחתי לרכוש דירה.

הוא אינו אוהב את הילדים שלו, אז מה פתאום שיאהב את הנכדים? יש לו דרך משלו לאהוב. אמרתי לו שאהבה נותנים, מראים. אבל אהבה אצלו נמדדת בכמות. בסרגל. זה יותר וזה פחות. כך גם הוא אהב את הילדים. וזה היה כך בעיקר אחרי שהתחתן איתה.

מהיום הראשון שהיכרתי אותו, נדהמתי מהצורה שבה דיבר אל ילדיו. הוא מעולם לא שוחח, יעץ. הוא תמיד פסק. הוא לא נתן לילדים תמיכה רוחנית, חום, הקשבה. הוא תמיד היה שופט. בחיי שהוא היה דיין. שיחה איתו — זה להגיש לו דו"ח. לא היתה אף לא פעם אחת שהוא לא שאל כמה אני מרוויחה. כמו נציג של מס־הכנסה.

הוא לא היה מעולם האדם משה דיין. תמיד הוא היה בתפקיד. מיתוס. גם בשיחה עם הילדים ועם אנשים קרובים.

לפצות את הנכדים?

כל מה שאודי כתב ושבנהלל כועסים עליו, זה אפס קצהו של מה ש־היה דיין האב באמת. וזה הדבר העצוב. זה ממש טראגי כמה שזה אמת. אודי שמר כל הזמן על שתיקה. הוא היה חלש ולכן זה התפוצץ רק עכשיו. אבל אודי אהב את אביו. והאב מעולם לא הפגין כלפיו אהבה. אני חושבת שהתגובות על דבריו של אודי היו מתחסדות. אודי ידע כמה כסף עשה דיין מהמצוקות של ישראל. אורי אבנרי הלך עוד יותר רחוק ואמר שהוא יצר מצוקות בשביל האינטרסים שלו.

לשני ילדיי מנישואי לאודי דיין, גל בת ה־17 וחצי וסער בן ה־15, הוא הוריש דירה ברחוב אשכול 20 ברמת־אביב. הוא אהב אותם יותר מכל נכדיו. פה היתה הפגנת אהבה חזקה מאוד.

יתכן שחלק מהנקמנות או גמירת החש־בונות שלו עם הילדים הועברה גם לירו־

מאת
אביגיל דיין
בשיחה עם
שוש מיימון

שת הנכדים. עובדה שילדיי הם היחידים שהוזכרו בצוואה, בצורה בולטת. לא היתה כאן העדפה של אודי על פני הילדים האחרים. משה ידע על יחסו המנוכר של אודי לילדיו, ובכך כאילו רצה לפצות אותם.

הוא אהב מאוד את הנכדים שלו, בעיקר אחרי הגירושין שלי מאודי. הוא התעקש לשמור איתם על קשר. כי האמת היא ש־הוא אהב, אך לא ידע כיצד להראות זאת, והוא היה אומלל מאוד בגלל זה. הדבר היקשה עליו מאוד, חוסר־היכולת ליצור קשר.

הוא נהג לחבק ולנשק את הנכדים המון. תמיד היה צריך לגעת בהם. היה לוקח אותם לאכול גלידה, לקירקסים. זהו דבר שהוא מעולם לא עשה עם הילדים שלו. אולי בגלל שהילדים יכלו לבקר אותו, והנכדים לא.

פעם, כשגלי שהתה אצל רות בוושינג־טון, הוא ביקש להטיס אותה אליו לניו־יורק כדי שתאכל איתו ארוחת־צהריים. הוא מימן את הטיסה. כשהילדה הגיעה לשם, היא גילתה שזו ארוחה חגיגית עם 35 איש ועיתונות וצלמים. רחל כבר דאגה שזה יהיה „שואו": היא רצתה להראות שדיין סבא טוב. הילדה נפגעה מאוד.

בסעיף ג׳ של הצוואה נכתב: „הדירה ברחוב אשכול 20 ת״א (גוש 6648, חלקה 111) תועבר בחלקים שווים לבעלות בלעדית של שני נכדיי, סער דיין וגל דיין. ילדיו של אהוד מנישואיו הראשונים.״ אני מניחה שהוא רשם את הדירה על שם הילדים, כי אולי הציק לו שהוא לא עזר לי ברכישת הדירה.

אחרי המיקרה עם הדירה, הוא בא הנה ושאל אותי מדוע אינני מדברת איתו. אמרתי לו שאין לי מה לומר לו. הוא לא אהב שמדברים אליו כך. הוא ענה לי: אני אדם זקן וחולה, ואני לא מרשה שאת לא תדברי איתי. אמרתי לו את דעתי על יחסו אל המישפחה, ויחס מישפחתו אל ילדיי. הוא החוויר וביקש שאסלח לו. אבל לאשתו הוא אמר שאני חצופה.

„היא השתלטה עליו טוטאלית״

היא לא סבלה אותי וגם לא הזמינה אותי לקריאת הצוואה. גם על מותו שמענו מהטלוויזיה. היא הקסימה את מי שהיה לה חשוב להקסים. חלק גדול מהידע והיחס שלה אל המישפחה נבע בעצם ממנו. פעם, כשאמרתי לה: „תהיה דעתך על רות אשר תהיה, היא בן אדם גדול ונפלא. יד האלוהים ביצירתה.״ היא לא יכלה לענות מרוב כעס. כשהילדים שלי חטפו מכות אחרי מילחמת יום־הכיפורים, אמרתי לו: עכשיו אני רואה כמה החינוך שלי היה נכון. לא מדובשך ולא מעוקצך.

מאז שהם התחתנו, היה תהליך מהיר מאוד, דראסטי, של ניתוק משה מהמישפחה שלו. כי כשהוא ורות היו יחד, בכל שבת הוא הזמין אותנו ואת הילדים אליהם. הוא התאהב בבובה. זו היתה אהבה של ילדים קטנים. הוא היה כותב לה שירים. מאז שהוא היה איתה, הוא הלך ונמוג, הלך והתפורר. אז התחיל תהליך השקיעה והנפילה שלו. זה היה תהליך שאפשר היה לראות ולחוש אותו. כשרחל הגיעה לצהלה, היא בודדה אותו. יכול להיות שהיא רצתה להגן עליו מפני הציבור. הוא כבר לא כל־כך שמע וראה. והפחדים מפני המוות התחילו להטריד אותו. הוא נהג לעיין במודעות־אבל בעיתונים.

בכל פעם שביקשת ממנו דבר מה הוא היה עונה: „זה בסדר, תסדירי עם רחל.״ היא ממש תפסה עליו פיקוד. פעם ביקש שאשלח אליו בפסח את הילדים לצהלה. היינו צריכים לתאם שליחה של רכב ש־

רחל היתה כולה „שאו״. בובה נרקיסיסטית מאוד

יבוא לקחת אותם מהתחנה המרכזית. כשהתקשרתי לשם, היא ענתה: מה פתאום הם באים? מי זה בכלל קובע עם משה?

אני חושבת שכל מה שהיה חשוב, מבחינת רכוש, היא כבר דאגה להעביר זאת אליה, כשהוא היה עוד בחיים. בצוואה מצויין רק חשבון בנק אחד. והיה לו יותר מחשבון בנק אחד. הרבה כספים בחו״ל, ותמלוגים.

גם העניין עם העתיקות. היה הסכם שזה יעבור אחרי מותו למדינה. כשהיה חולה, סמוך למותו, היא רכשה על שמה דירה בת חמישה חדרים במיגדלי־דויד. רכישה כזאת לא נעשית מהיום למחר. ביחסים שלו איתה הוא היה נדיב מאוד. אך אני חושבת שהוא לא ידע הכל על מעשיה.

משה ורחל דיין
„היא כל מה שבן־כפר שואף להגיע אליו״

משה ורות דיין עם הנכדים גל וסער (ברקע: העתיקות)
דיין אהב אותם יותר מכל יתר נכדיו

היא אשה ערמומית ומפותלת. היא השתלטה עליו לגמרי. היא היתה דואגת שהוא ילך לישון בצהריים, והוא הגיב כמו ילד קטן: „כן רחל, כן, רחל.״

כשהילדים שלי היו באים לבקר, הוא נהג לומר לסער: „אתה רואה את הגן הזה, את הבית הזה, הכד הזה? זה יהיה שלך. אבל אנחנו כבר ידענו שהיא השתלטה עליו טואלית, שהכל יהיה שלה.

היא מכרה את הבית בצהלה, כי כל זמן שהיה חבר־כנסת, שולמו החשבונות על־ידי המדינה. והיא קמצנית נורא, היא לא מוכנה לממן את הוצאות האחזקה השוטפת של הבית.

היא היתה יותר קמצנית ממנו. יכול להיות שהיא חיכתה לו בנאמנות במשך 18 שנה, אבל אני לא מאמינה לכך. לא בהתחשב באישיות שלה. אני חושבת שהיו לה קשרים נוספים. הוא גם לא כל־כך מיהר להתחתן איתה. הוא רצה להנות משני העולמות. אבל היא ידעה לסובב אותו, ללחוץ על הכפתורים הנכונים, להביא אותו לזה שהיא תהפוך גברת דיין.

עובדה שבכל זאת, במשך 18 שנה, הוא עשה מה שהוא רוצה. הוא לא היה איש־מישפחה למופת אך לא חשב שצריך להתגרש. רות היא זאת שרצתה להתגרש. אני חושבת שהוא נישא לה בסוף כי זה היה תהליך של התערערות ותחושה חזקה של זיקנה. בסך־הכל היו לו שרידי פציעות מהרבה מאוד אירועים בחייו, ומאז שהתמוטטה עליו הגבעה בחפירה באזור ב־1968, זה כבר התחיל להשפיע עליו. הוא לא שמע טוב כבר די הרבה זמן.

„היא דורשת חצי דירה!״

אנחנו חייבים לקבל את זה: הם אהבו אחד את השני, אפילו אם בעינינו זה נראה נלעג. ומכל הזנזונות שהוא התעסק איתן, היא זו שהצליחה.

כשהוא היה מבקר את המישפחה, ברוב המיקרים עשה זאת בגפו. אחר כך היא הכניסה לו לראש: מי שלא בא אליך אתה לא צריך לבוא אליו. כל הזמן זה היה אצלה מידה כנגד מידה. הם נורא דומים. מצא מין את מינו. היא היתה כולה „שואו״. גם הוא. מה שהיא אהבה אצלו זה הסטאטוס וכל הגינונים שהוא יכול היה להעניק לה.

ב־27 באוקטובר 1981 קיבלנו את הצוואה ואיתה מיכתב נוסף. במיכתב צויין: „הננו להעיר כי רק מחצית הדירה המצויינת בסעיף ג׳ של הצוואה רשומה על שם המנוח, ועל כן רק מחצית זו היא נשוא סעיף ג׳ של הצוואה.״ מהמיכתב הזה הייתי צריכה להבין שלמרות שמשה הוריש דירה בלעדית לשני נכדיו כך שחצי ממנה שייך לרחל. היתה לי הרגשה שיש כאן שקר.

נפגשתי עם עורך־דין פומרוק, נציג שלה, בתל־אביב. ביקשתי לראות את הדירה ולא נתנו לי. אותו פומרוק אמר שהניסוח „בעלות בלעדית״ הוא טעות של עורך־דין ושזה נוסח ברישול. הוא אמר שהדירה היא של משה ורחל. הוא ביקש שאמכור לה את הדירה, או שאגייס 10 מיליון ואקנה את החצי ששייך לה, כי

הוא התאהב בבובה. זו היתה אהבה של ילדים קטנים

היא מסרבת להיות שותפה איתי. עניתי: לא בא בחשבון. זה שייך לילדים, ולפני גיל 18 זה כלל לא יעלה על דעתי.״ משהו כאן הריח לא טוב.

רות הגיעה לארץ לבר־מיצווה של הבן של יעל, וחששה מאוד לגורלה של הדירה הזו. רות ואני ניגשנו לשופט, קרוב־מישפחה, והוא הסביר לנו שצריך לבדוק כה רשום בטאבו. ואם באמת יסתבר שחצי דירה על שמה, אז יש טעות בצוואה כי אדם אינו יכול להוריש דבר שאינו שלו.

הלכתי עם רות לטאבו, ומסתבר שזה באמת רשום על שמם. אך הרישום על שמם בטאבו נעשה לפני שנתיים, כשהוא כבר לא תיפקד. הדירה הזאת נרכשה זמן רב לפני כן. לפיכך היה מדהים לגלות שדף הרישום בטאבו חלק לחלוטין, והרישום היחידי שנמצא בו הוא משנת 1980.

עניין הצוואה יתנהל בשקט. האשה הזו היא ערמומית מאוד. לדעתי הם לא היו צריכים לחתום. היא זרקה להם כמה פי־רורים ועכשיו ידיהם כבולות.

היא רצתה להשתיק אותם ועשתה את זה בדרך הכי זולה. היא גם מאוד פחדה שאודי וטליה יתגרשו במשך השנה הזו, ושלחה להם עורך־דין שיעשה סדר, כדי

מאז שהם נישאו, חל תהליך השקיעה והנפילה שלו. רחל השתלטה עליו לגמרי

למנוע סקנדל ושהזרקורים לא יופנו אליה. אבל מיסמכי הרכישה, הבעלות וההעברה של הדירה ברחוב אשכול, לא הועברו אלינו ואליהם. היא רק אישרה שהיא מרשה להשכיר את הדירה, אך גם זה היה בתנאי שנשלם את כל החשבונות של הדירה מלפני פטירתו של משה. וזה מיסים, מים, חשמל, טלפון וכו׳. אז ביחד, ילדיי, אודי, אמי ויעל שילמנו יותר מ־8000 שקל כדי לקבל כבר את הדירה.

עורכת־הדין שלי תובעת עכשיו מרחל שתחזיר את מה ששילמו הנכדים. הם לא חייבים לשלם סך של 4886 שקל מי־סים עבור תקופה שבה לא היתה להם חזקה על הדירה. לא שמענו ממנה עד היום. כיום הדירה מושכרת. אך בטאבו זה עדיין רשום על שמה. מסתבר שאין גבול לחמדנות שלה.

אבל יש כאן גם נקמנות. היפגנו חוסר־התייחסות אליה, ועכשיו היא גומרת אי־תנו את החשבון. דווקא יעל ניסתה להת־קרב אליה. שיחקה את המישחק. אך כל היחס אליה נבע בגלל ההתנהגות שלה. היא גרמה לניתוק מוחלט מהרגע שהיא נכנסה הביתה.

תהליך השקיעה של דיין התבטא גם בתגובות עצבניות וחדות ולא משנה אם היה מדובר בנהג או בראש־מדינה. הוא היה די מנותק והתחיל להיות כבר תלוי בה באופן מוחלט. זו היתה תלות מוח־לטת. הוא היסווה את המיגבלות שלו, אבל הוא התקשה בראייה, והיא הקריאה לו את העיתונים. דרכו היא קלטה את

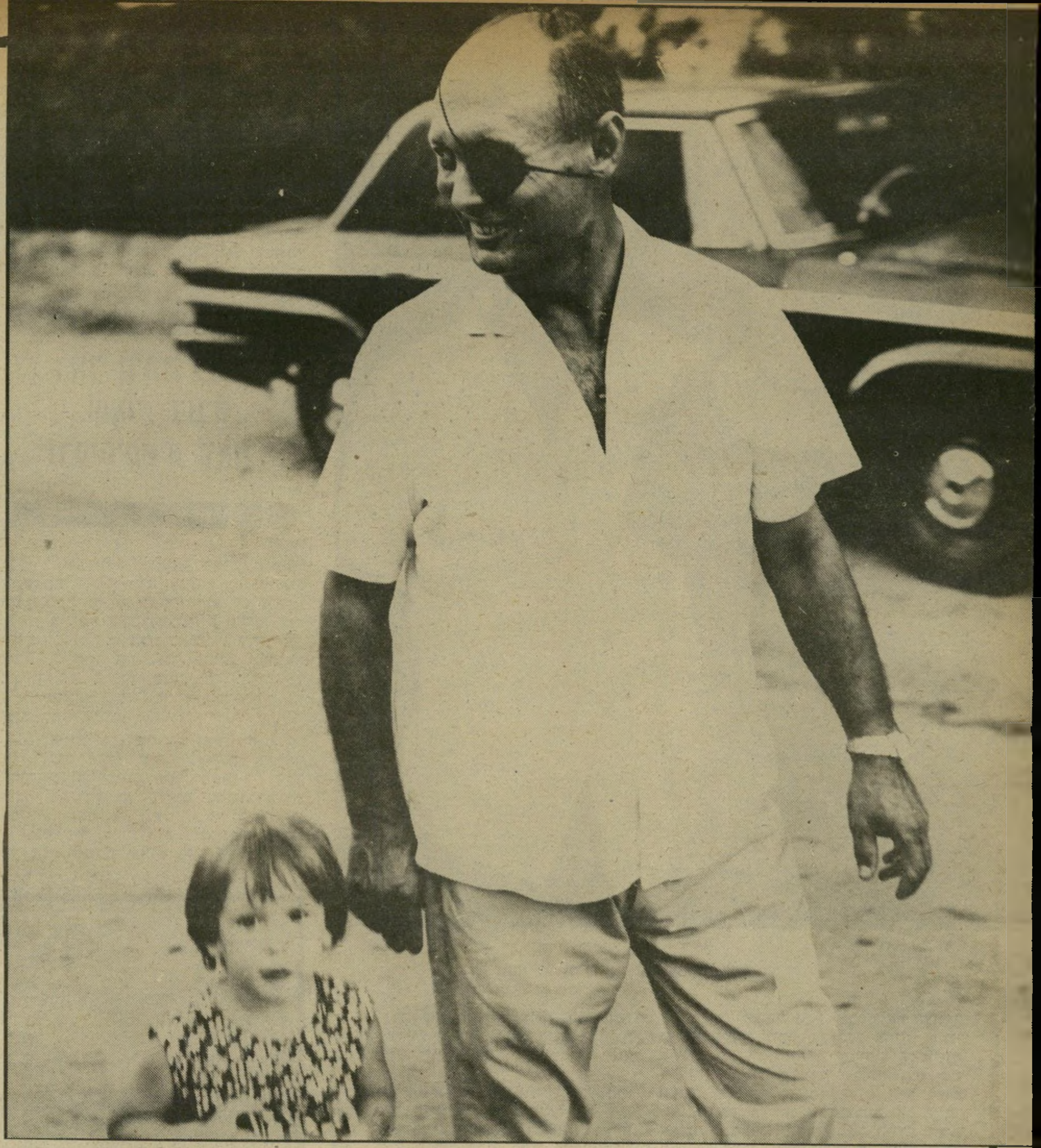

משה דיין עם גל (1968)
הפגנת אהבה חזקה

לא מצויין שם למי הדירה היתה שייכת מאז תקופת הרכישה עד 1980. מה ש־מביא אותי לחשוב שהרישום בטאבו אינו נקי. ושמשה בכלל לא ידע שזה רשום על שמה.

זה החלק הוולגארי שלו, שנמשך לכל הג׳ינדורים האלה. היא כל מה שבן־כפר שואף להג׳יע אליו

מה גם שמשה היה ידוע בהקפדתו על דיוק בניסוחים. ולכן אני לא מאמינה שהיה נוקט בניסוח „בעלות בלעדית”, אם לא היה מתכוון לכך, ואם לא היה לזה תוקף חוקי. עוד סיבה לתחושה החזקה שלי, שהוא כבר לא ידע מה קורה סביבו. היא בוודאי ידעה כל הזמן שחצי מהדירה שלה. לכן היא גם נתנה לו לרשום ב־צוואה בעלות בלעדית. עורכי־דין סידרו לו תמיד את הדברים. הם היו אומרים לו: תחתום פה, תחתום שם. היא בטח כבר דאגה לשלם להם הרבה כסף כדי שהם

יעשו את רצונה. הם ראו שהיא הגבר במישפחה.

לדעתי כל העניין עם הדירה הוא שקר. קשה לי להאמין שמשה הוריש בלעדית דבר שהוא ידע שרק חצי ממנו שייך לו. אמרו לי שיש שתי דירות. בסוף ראינו רק חצי דירה.

כשהוא אמר לי שהוא לא יוכל לעזור לי ברכישת הדירה, היא אמרה שתיכף הם יצטרכו לשכור מספלת צמודה, ושאלה: „ומאיפה את חושבת נשיג את הכסף?” הם היו באמת מיקרה־סעד.

בשלב מסויים, כשיעל, אודי ואסי תב־עו ממנה לפצות אותם על מה שקרה בצוואה, היא הסכימה מייד לתת להם חצי מהדירה בצהלה. מה הנדיבות הפת־אומית הזאת שלה? כשהם רצו שזה יהיה מנוסח וחתום, היא סיבבה. אחר־כך, כשהיא גילתה כמה הדירה הזו שווה, היא נסוגה ואמרה שמדובר רק בבית עצמו ולא במיגרש. כי המיגרש, הכולל גינה ופסלים, שווה הרבה יותר. אחר־כך הצי־עה שאת החצי שלה בדירה ברחוב אש־כול היא תיתן לשלושת הילדים, ובכך תסגור עניין. מעניין מדוע ויתרה מהר כל־כך על חצי מהדירה ברחוב אשכול, כשרק כמה חודשים קודם לכן היתה להו־טה להביא לידיעתי שחצי שייך לה?

„בובה נרקיסיסטית”

הוויתור הפתאומי הזה שלה תמוה בעיקר לאור העובדה שעד עתה היא מממשת את הנכסים של משה בתמורה כספית, ולא במעשי צדקה. כל דבר היא מוכרת. בהתחלה רצתה שאקנה ממנה את

משה דיין עם גל (בארצות־הברית, 1980)
פגישה מישפחתית עם צלמים

חלקה. כשהבינה שמדובר בקטינים, והיא לא תוכל לממש את המכירה במשך שלוש השנים הקרובות לפחות, מיהרה להציע אותה כפיצוי וכדמי־שתיקה לילדים.

וזה לא לפני שהיא טרחה להחתים או־תם קודם לכן על מיסמך שהם ישמרו על שתיקה. שלא יהיו פירסומים ושכל

שוויים הכספי של המוצגים הארכיאולו־גיים שבבעלותו, הערך ההיסטורי לא עניין אותה.

נשים של אישי־ציבור בדרך כלל גם תורמות משהו, אך היא היתה עסוקה מאוד בעצמה ובניתוחים הפלסטיים שלה. רות עמדה בהרבה מאוד מיפעלים של

משה דיין עם אודי וסער (1967)
„הוא רצה לפצות אותם בגלל הגירושין!"

סעד ורווחה. אבל היא? היא לא עש־תה דבר. היא בובה נרקיססיסטית. הצד הוולגארי שלו נמשך לכל הניגודים ה־אלה. מה שהדמות הזו ייצגה קסמה לו. היא אשה נאה ומטופחת, סיפ־טופ. היא כל מה שבן־כפר שואף להגיע אליו.

„את מי היא מנסה לעשוק!"

נדהמתי כשהתחתן איתה. לא חשב־תי שזה הולך ביחד. הוא ישראלי שורשי. מההתיישבות העובדת, עם קשר לקרקע: עובד, גודר, משקה את הגינה שלו. היה לו קשר פיסי עם האדמה. ומה היא? בשבילה גינה זה מקום להשתזף, לקבל אנשים. היא היתה מסתכלת עליך מגבוה, כאילו היא מי־יודע־מה.

היא יצרה סביבו מין מיסגרת כזו שאי־אפשר היה בכלל לגשת אליו. היתה קובעת לנו פגישות איתו ב־12 ועשר דקות ומודיעה לנו בטלפון, שברבע ל־אחת הוא הולך לנות. ברבע לאחת היא היתה מגיעה ואומרת לו: אתה צריך ללכת. והוא היה קם והולך. היתה מקציבה לנו פגישה של 20 דקות.

כשבאנו לבקר אותם היא אמרה לנו שאנחנו אוכלים בחוץ, כי היא לא רוצה שהילדים יעשו פירורים על השטיח. אפ־שר לחשוב שהיא היתה צריכה לנקות זאת.

אצל רות הבית היה פתוח, חם. המון אנשים. תחנת־רכבת. זה היה בלגן של בית שחיים בו. ואצלה זה היה כמו מוסיאון. נקי, סטרילי.

במשך הזמן דיין נתן לילדים כל מיני מתנות. אחרי שהיא הגיעה לצהלה, היא עשתה רשימה של כל מה שיש אצל הילדים ושלחה אותו לילדים ולנכדים לבקש את כל המתנות בחזרה. דיין בא לכאן ואמר על ציור שקיבלנו ממנו ש־רחל רוצה את זה. אצלה הכל היה שקול בכסף.

לנהג של משה ולאנשי־הביטחון שלו היא התייחסה כמו אל כושים קטנים. רות תמיד נתנה להם לשתות, להש־תמש בשירותים. כשהיא הגיעה היא בנ־היכנס לחדרי וקח. היא אמרה: לא, אל תיכנס, אני אביא לך. היא לא רצתה שיכנסו אליה הביתה.

בחדר שלה היו חרפושיות — חיפו־שיות מצריות עשויות מחימר בצבע טורי־קיז. דיין רצה להראות את זה לסער. שניהם התגנבו לחדר שלה כמו שני ילדים קטנים. כשהיא גילתה זאת, היא כעסה מאוד וצעקה על שניהם כמו על שני תינוקות.

מה שגמר את משה זה המירוץ בבחי־רות. תל"ם התישה אותו לגמרי. לפני מותו, בסוף ספטמבר, הוא הרגיש שהוא הולך למות, אז הוא הלך לכל בית ב־נהלל ונפרד מהם בלחיצת יד. דבר שהוא מעולם לא עשה. פתאום הוא גם זכר את השמות הפרטיים של כולם.

הוא גם כינס את כל המישפחה ואיחל שנה טובה. את ילדיי הוא נישק בחמי־מות רבה.

היחס שלו לנכדים, העקשנות שלו

(ג) הדירה ברחוב אשכול 20, תל-אביב (גוש 6648 חלקה 111) תועבר בחלקים שווים לבעלות בלעדית של שני נכדי סער דיין וגל דיין - ילדיו של אהוד דיין מנישואיו הראשונים.

הקטע על הדירה בצוואת דיין
בעלות בלעדית

הנדון: צוואת המנוח משה דיין ז"ל

הודעה לזוכה על-פי הצוואה

1. בהתאם לתקנה 6(ג) לתקנות סדר הדין בעניני ירושה תשכ"ו-1965, הננו מביאים בזה לידיעתך, כי בצוואתו של המנוח משה דיין ז"ל מיום 27 באוגוסט 1981, שנפטר ביום י"ט בתשרי תשמ"ב, 16 באוקטובר 1981 במרכז הרפואי על-שם שיבא (תל-השומר), הוא ציווה להעניק לך את רכושו כמפורט בסעיף ו (ג) של הצוואה (שהעתקה מצ"ב). הננו להעיר כי רק מחצית הדירה המצויינת בסעיף ו (ג) של הצוואה היתה רשומה על-שם המנוח, ועל-כן רק מחצית זו היא נשוא סעיף ו (ג) של הצוואה.

2. בכוונתנו להגיש עתה לבית-המשפט המחוזי בתל-אביב את הבקשה למתן צו קיום הצוואה של המנוח הנ"ל.

בכבוד רב,

י. גורניצקי ושות'
עורכי-דין

מיכתב פרקליטה של רחל דיין לסער דיין
אין גבול לחמדנות

ולראיה באתי על החתום:

משה דיין

תאריך: 27.8.81

חתימת דיין על הצוואה
תחתום פה, תחתום שם...

תה להם שירותים בחוץ. היא לא רצתה לראות אותם בבית. כשסער היה שם, הוא ביקש לצלצל. היא אמרה: אני או־ציא את הטלפון החוצה. פעם אחרת הוא ביקש מדיין דף נייר ועט. דיין אמר: להתראות איתם למרות כל מערכת־ההגנה שהיא בנתה סביבו, רק משכנע אותי שמשהו בצוואה שלו לא בסדר.

את מי היא הולכת לעשוק עם המיל־יונים הכבדים שלה!

קולנוע

בימאי

מות פאסבינדר

על ריינר ורנר פאסבינדר, בימאי ה־קולנוע הגרמני שנפטר בשבוע שעבר, אפשר לומר, תוך שימוש בביטוי לועזי, כי הוא שרף את נר חייו משני הקצוות.

את סירטו העלילתי הראשון עשה בגיל 23. בתוך 13 השנים הבאות הוא הספיק לעשות לא פחות מ־32 סרטי עלילה, ארבע סידרות טלוויזיה, קרוב ל־30 הפ־קות תיאטרון. באותו זמן אף הספיק לכתוב כמה תסריטים, שבוימו על־ידי אחרים.

הוא היה „הנער הנורא" של הקולנוע הגרמני, האיש שעורר שערוריות רבות בסרטיו ורבות יותר בהתנהגותו האישית; איש אשר סרטיו הראשונים נעשו בפרו־טות בלבד, מתוך הקצבות שניתנו לו על־ידי הטלוויזיה, ואילו סרטיו האחרונים נשאו את כל סימני ההיכר של הפקות יוקרה.

אם היה או לא, הבימאי החשוב ביותר של גרמניה אחרי המילחמה, על כך יהיו בוודאי עוד ויכוחים רבים. אבל אין ספק שבעולם הוא נחשב להתגלמות הקולנוע הגרמני הצעיר, המתמרד, הקולנוע שגי־בוריו הם יוצאי־הדופן הנידחים בשאט־נפש על־ידי החברה המסתאבת כחדש

ריינר ורנר פאסבינדר בפסטיבל ברלין, פברואר 82', עם הבימאי שמעון דותן
הפסטיבל האחרון

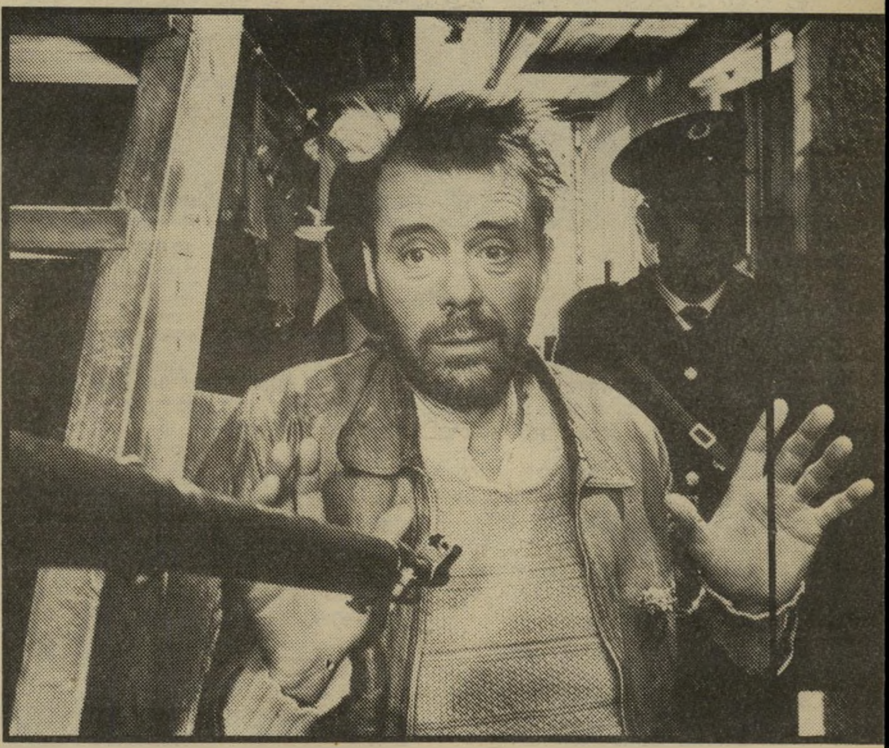

דירק בוגארד בתמונת הסיום של „ייאוש"
התחושה האפשרית היחידה בעולם שלנו

בארצו. יוצאי הדופן אלה היו פעם מהג־רים, פעם הומוסקסואלים, פעם נשים ופעם טירוריסטים.

התחושה היחידה — ייאוש. כא־שר נשאל על־ידי כתב השבועון שטרן, לפני כשנה, אם אינו סבור שהוא דורש מעמצו יותר מדי, שהוא עובד בקצב קדחתני מדי וזה עשוי להתנקם בו, השיב פאסבינדר בביטחון: „אין אצלי עוד הפ־רדה בין העבודה והחיים. בעיני שני הדברים הם היינו־הך.

„חוץ מזה, במה שנוגע לבריאות, אני זוכר שכאשר הייתי עדיין נשוי לאינגריד קאוין, והיינו יחד בטאנג'יר, נתקפתי כאבים באיזור הלב, והייתי משוכנע כי הגיע קיצי. מיהרנו לשוב לגרמניה, הלכ־תי לרופא, זה בדק אותי בקפדנות והבטיח לי שאין שום פגם בלבי. חזרתי לעבודה, והכאבים נעלמו כלא היו."

אולי כן ואולי לא. פאסבינדר היה ידוע כמי שמבחינה פיסית אינו חס על עצמו. הוא השתמש בסמים, הרבה לשתות, לפע־מים עשה את שני הדברים יחד. נדמה היה שניסה להמחיש בחייו את אחת מאימרות־הכנף, שאותן נהג לזרוק בר־ראיונות עיתונאיים: „לגבי, התחושה האפשרית היחידה היום בעולם שלנו היא הייאוש."

לא שהיה חסיד גדול של העיתונות. למען האמת, הוא סבר שהיא נוטה לעוות כל מילה שיוצאת מפיו כדי להפוך אותה לסנסציה. משום כך, ברוב המיקרים, הוא נקט בעמדה תוקפנית מאוד, בכל פעם שנאלץ להופיע במסיבות־עיתונאים ולה־שיב על שאלות שנראו לו מעליבות, מת־גרות או נבזיות. מקורביו הופתעו לא מעט כאשר הסכים, למשל, להקדיש ראיון להעולם הזה אחרי סיום הפסטיבל האחרון בברלין, ואף נעתר לבקשה להקדים את הראיון לשעה בלתי־אפשרית לגביו — ל־12 בצהרים. מה עוד שה־דבר היה אחרי ליל־ההילולה, שבה חגג את קבלת הפרס הגדול על סירטו כיסופיה של ורוניקה ווס. באותו ראיון נראה ניגוח ורוגע יותר מן הרגיל, אם כי פניו נעדרי הצבע, עיניו הנפוחות וכל חזותו העידו על משהו שבין עייפות קיצונית ומחלה אפשרית. זה, כמובן, לא הפריע לו לשוב למחרת כדי להתחיל בבימוי מה שאמור היה להיות סירטו האחרון, המריבה ב־ברסט, לפי ז'אן ז'נה.

נטיות ההומוסכסואליות. כחסיד מושבע של הבימאי הדגי, שעשה קאריירה באמריקה, דאגלס (נכתב ברוח) סירק, אימץ את סיגנון המילודראמה במידה שנראתה לרבים מוגזמת. אלא שלדבריו, „קולנוע ריאליסטי הוא בלתי־אפשרי." והסרט נועד „להעביר את המציאות כפי שהיא קיימת בראשו של היוצר." בנוסף לכך, הדגיש, תפקידו הראשון הוא ליצור מגע עם הקהל, ובכך ראה עצמו חניך של סירק והיצ'קוק. רק אחרי שנוצר המגע, אפשר להעביר מסר.

אשר למסר, לא היה אף פעם ספק במה שפאסבינדר רוצה לומר. המארכ־סיסט שראה בשובה של גרמניה לנירמות החברתיות מלפני מילחמת העולם, את הכישלון הגדול של מולדתו, ניסה להת־ריע נגדו כל הזמן, לא חשש להודות בנטיותיו ההומוסכסואליות (במערבון ש־ביים בגרמניה בסתיו הוא מראה את עצמו במערומיו, יחד עם חבר למיטה) ולא היסס להביע את חיבתו לכל מוכי הגורל.

קשה לתאר סרט קורע־לב יותר על מצב ההומוסכסואלים בגרמניה מן הסרט לשנה 13 ירחים. בסרט אחר, הדור ה־שלישי תיאר את הטירור הספונטאני וה־תמים ככלי שרת העוזר למעשה למימסד הקאפיטליסטי תחת לפגוע בו, שוב תוך כדי הדגשת הטראגדיה של האנשים ה־מעורבים בכך, והמשלים את עצמם שהם משרתים אידיאלים נשגבים.

חנה שיגולה ואליזבת טריסנאר ב„נישואיה של מריה בראון"
אין אצלי הפרדה בין העבודה והחיים

בכל סרטיו האחרונים הוא ניסה לכתוב מחדש את תולדות גרמניה, מנקודת ה־מבט הפרטית שלו, להראות בבירור כיצד מדחיקים כל נסיון לשינוי בערכי החברה (נישואיה של מאריה בראון) וכיצד הכסף חוזר להיות הערך העליון (כיסופיה של ורוניקה ווס).

החוש האסתטי שלו וראייתו הקולנועית המובהקת לא הוטלו בספק, אם כי טעמו וגישתו היו נתונים תמיד בוויכוח. נטייתו לצלם השתקפויות יותר מאשר דמויות (אפי בריסט, נורה) נראתה לרבים כתרגיל סיגנוני הפגנתי, בו בזמן שאחרים טענו כי המדובר באנשים שחייהם מעוצבים על־ידי ההשתקפויות שלהם, בעיניים של הזולת. הוא הואשם לא אחת שהוא מת־פלש בתוך הפאר של ימי היטלר ושר לו שירי תהילה, תחת להציגו כפי שהוא. התשובות לכך רבות. יש הרואים בדירה הלבנה לחלוטין של לילי מארלן הפגנה של חוסר־הטעם באותה התקופה, ויש שטוענים כי ללא הצגת כל המיפגן המפו־צץ של הנאצים, קשה יהיה להבין מה משך אליהם המונים.

כל מיני נרדפים. עם זאת, אין איש מערער על העובדה שפאסבינדר תיכנן ובנה את סרטיו בקפידה מתאימה, כאשר עומק הראיה של המצלמה בסרט כמו הפחד אוכל את הנשמה עוזר להד־גיש את מערכת־היחסים המוזרה בין מהגר ערבי בפרנקפורט ובין אשה מבו־גרת שנישאה לו. תנועות המצלמה האר־כות והמתוחכמות הופכות את הדמויות המרות של פטרה פון קאנט לסרט מרהיב, למרות שהוא צולם כולו בחדר אחד. התיפאורה אצלו עמוסה בעשרות פרטים קטנים, שאינם באים בהכרח לייפות את התמונה, אולם הם יוצרים שלמות בפני עצמה, אולי לא ריאליסטית אבל משכ־נעת, כפי שזה קרא בייאוש — סרט שעשה לפי רומן של נאבוקוב.

אם תדמיתו הציבורית היתה אנטי־פטית, הרי הצוות שעימו עבד היה נאמן לו באורח מדהים. זאת, כנראה, גם הסיבה שהוא יכול היה לעבוד עימו במהירות

מסחררת כל־כך בהפקת סרטיו. שחקנית כמו חנה שיגולה, שהופיעה בסרטיו החל מן הראשון (קאצלמאכר, משנת 1969), נדמה כאילו הבינה בתת־הכרתה מה רוצה ממנה פאסבינדר, שעה שהתקשתה הרבה יותר, במשך שנים, כשעבדה עם אחרים.

ולבסוף, אמרו עליו שהוא אנטי־שמי. הדוגמה הבוטה לכך היתה המחזה שכתב, שנאסר להצגה בגרמניה והפך אחר־כך לסרט צל מלאכים של ידידו, דניאל שמידט. פאסינדר, שהופיע בסרט באחד התפקידים הראשיים, עיצב דמות של סרסור זונות הנחנק, אחד מיני רבים, תחת העושק של היהודי העשיר המשתלט על העיר פרנקפורט. כאשר נאמר לו שהסרט אנטי־שמי, הוא השיב שזו המציאות. דוגמות אחרות לגישה מעין זו אינן חסרות בסרטיו. בראיון עימו בברלין הוא דחה את ההאשמה, משום שהיא מנוגדת לכל מה שהוא מנסה לומר בסרטיו, כלומר לכל הזדהותו עם מינים נרדפים. עם זאת, טען, אסור לשכוח שהתנהגות יהודים מסויימים היא פועל יוצא מן התנאים שבהם אולצו לחיות על־ידי סביבתם. חוץ מזה, אין עם או גזע המחוסנים מפני נבלות או שיפלות, גם אם אין זה נעים לשמוע.

מותו, בגיל 36, קטע את הקאריירה הקולנועית הפורה ביותר היום באירופה. קאריירה של איש אימפולסיבי, שרבים מסרטיו מצביעים על תגובה רגשית לפני שההגיון מתערב (אולי זה סימן־אופי של אמן אמיתי), סרטים בעלי הבעה עשירה ודמיון קולנועי רב. יתכן שעם הגיל, היה מתוסף אליהם גם מימד של שיקול־דעת ותבונה. בכל אופן, אין ספק שבמיקרה זה, מדובר במותו של אדם אשר הספיק אמנם הרבה, אבל היה רחוק עדיין מלמצות את עצמו.

שיגולה ב„לילי מארלן"
סוף בגיל 36

תדריך

חובה לראות:

תל־אביב: מנהטן, האדומים, כלבי הקש, ממאו עד מוצרט, חקירה לילית.
ירושלים: האדומים, פדרי פדרונה, שלושת האחים.
חיפה: אהובת הקצין הצרפתי, האדומים, חלף עם הרוח, גליפולי.

תל־אביב

★★★★ **מנהטן** (דקל, ארצות־הברית) — וודי אלן בסיפור אהבה על רקע מרכז הבוהמה בניו־יורק מחזר אחרי נערה צעירה ומחליף אותה עם מבוגרת ממנה.
★★★★ **ממאו עד מוצרט** (מוסיאון תל־אביב, ארצות־הברית) — סרט תעודי, מקסים ומרתק על ביקורו של אייזיק שטרן בסין ועל משמעותה של המוסיקה כשפת תיקשורת בינלאומית.

ירושלים

★★★★ **האדומים** (אדיסון, ארצות־הברית) — סרט מרשים על לידתן של התנועות הקומוניסטיות בארצות־הברית, כשברקע המהפיכה הרוסית.

אשה נוחפשת

חיים רגילים

לנה (רב־חן, תל־אביב, ישראל) — לנה, עולה חדשה מברית־המועצות, מאמנת־כדורסל במיקצועה, שבעלה נשאר עדיין בכלא הרוסי, מתאהבת במורה שלה לעברית. אחרי שהקדישה שלוש שנים לפעילות ציבורית למען הבעל העצור, היא שואפת לחזור לאנונימיות, לחיים נורמליים ולתיפקוד פשוט וטבעי, כאשה וכאדם.

איתן גרין, שכתב את הסיפור הזה וביים אותו, נמנע מניצול הזדמנות, שנראתה כמעט מפתה, לטפל בבעיות העלייה הרוסית. אלה מהווים רק רקע לעיקר, והעיקר הוא סיפור האהבה. זאת, לפי מיטב התיאוריות הקולנועיות המטיפות לטיפול ברגשות ולא בתיאוריות.

אין שום פסול בהשקפה הזאת, שהיתה בזמנו נר לרגלי הגל החדש בצרפת, כפי שאין שום פסול בסיגנון שמאמץ הבימאי לעצמו: איפוק מרבי, עצירת כל תגובה בוטה או חריפה ועימעומה, דרישה מן הצופה להבחין מה מתרחש בלב הגיבורים, תחת לפרוש רגשות לעוסים על המסך, נסיון בצילום ובעריכה שלא לגלוש אף פעם אל האפקטים החריפים מדי, המובנים מדי והקלים מדי.

אולם כאן, מרוב איפוק, מקבל הצופה רושם של אדישות, והמאמץ שלא להיות מפורש מדי מוביל להרגשה של שיטחיות. סיפור־האהבה אינו מובן די הצורך. המורה לעברית, היפוכונדר מפונק הבורח מפני בעיות, אינו ניחן, לפחות למראית עין, באף תכונה אחת היכולה לכבוש אשה שקולה כמו לנה, אפילו היא מצויה במשבר (אלא אם כן יוצאים מן ההנחה שהאהבה היא עיוורת).

אפילו על־פי המישחק, נדמה שלא תמיד היתה שפה משותפת בין הבימאי וציוותו. שעה שהעולים החדשים מרוסיה, החל בפירה קנטר (לנה) ויצחק קשת (בוריס) משכנעים, השחקנים הישראליים נראים כמו טועים בערפל. לכן, עם כל ההערכה לכוונות, צריך עדיין להמתין לתוצאות.

קנטר וגליקמן: העולים משכנעים

2 נוחפשים

בינואי

מייקי וניקי (פאריס, תל־אביב, ארצות־הברית) — הסיפורים מסביב לסרט זה מעניינים הרבה יותר מן הסרט עצמו — פרי ידיה של איליין מאי, אחת הנשים המקובלות ביותר על האינטליגנציה האמריקאית. הפקתו נפסקה באמצע על־ידי חברת פאראמונט, שסברה כי היא הולכת להפסיד בו כסף רב, וגלגלי־הסרט הוסתרו על־ידי הבימאית ושני ידידיה, השחקנים הראשיים ג'ון קאסאבאט ופיטר פוק, החברה תבעה, הבימאית השיבה בתביעה והן הלאה.

הסרט כולו מתרכז בלילה אחד. על המסך רואים כמעט ללא הפסק את שני הגיבורים המתנצחים ביניהם, והבימוי מנסה ללכת בעיקבות סיגנון קאסאבטס, של מצלמה העוקבת אחרי שחקנים ומאפשרת להם תנועה חופשית, התנהגות בלי מיגבלות וטבעיות מירבית.

אולם, מה שנראה בסרטי קאסאבאט כסידרת מעמדים הסוחפים את הצופה לתוך מערבולת של רגשות הגיבורים ובעיותיהם, מתקבל כאן כתרגיל סרק, הן משום שהדמויות אינן מעוצבות די הצורך והן משום שהדיאלוגים הם יותר מדי סתמיים.

צריך לומר שיש סצינות, מעניינות בהחלט או משכנעות, למשל, ביקור השניים בבית־קברות. אבל עצם העובדה שאין כאן המשכיות, שאין קו מוביל שידחוף קדימה, ומשום כך כל הסצינות נראות כאילו חן על אותו מישור, נוצרת הרגשה של ליאות, ומאה הדקות על המסך נמשכות לילה שלם, כמו העלילה. פוק וקאסאבטס, המורגלים לעבוד בתנאי אילתור־למחצה, עושים את מלאכתם על הצד הטוב ביותר, בהתחשב בעובדה שהיו חייבים להתמודד עם חומר לא גמור.

פוק וקאסאבטס: תרגיל סרק

גיבור אבירי

נוחפש תסריט

הגבול (תל־אביב, ארצות־הברית) — מעשה בשוטר־גבול מקליפורניה העובר לגור בטכסאס. בשני המקומית עיסוקו העיקרי הוא בהחזרתם למולדתם של המכסיקאים המתגנבים צפונה לחפש עבודה. אולם שעה שבקליפורניה נעשה הכל בנועם ובהבנה הדדית, כאשר ברור לכל כי ללא המכסיקאים כל המשק ישבוק חיים, הרי שבטכסאס נתקל האיש במערכת מושחתת של החוק, ההופכת את עניין העבודה השחורה לחכנסה צדדית נאה. אם לא די בכך, כל נסיון לקיים תחרות חופשית בשוק הזה מזמינה שימוש בכוח, ופירוש הדבר חיסולים המוניים.

הגיבור שלנו, צאצא ישיר של האביר בשריון הלבן ושל האקדחן בעל הכובע הלבן, אינו יכול, כמובן, להשלים עם דברים שכאלה, בסופו של דבר, בגלל חיבה יתרה שהוא רוכש למכסיקאית צעירה (ולפי חוקי האבירות, אין בחיבה הזאת שום רמז למין), הוא מתקומם נגד עמיתיו למיקצוע ומחסל את הנבלים. אשר לבעייה עצמה — משאירים אותה לטיפולו של הסרט הבא.

חובה לציין שעניין העבודה השחורה בדרום ארצות־הברית הוא בעיית כאובה, שהניב עד עתה כמה סרטים ראויים לשמם. אך אלה לא הובאו לארץ, משום שלא נראו מסחריים די הצורך (לדוגמה: אלמבריסטה של רוברט יאנג). כאן, אין הבימאי טוני יצ'ארדסון טורח אפילו לחרוג מן הנוסחות העייפות של סרטי־הפעולה האמריקאיים, אלא שבהיותו זר, אשר לא גדל במסורת הזאת, הוא מתקשה להשתמש בהן או להסתיר את החוטים המפעילים את הדמויות. אשר לג'ק ניקולסון — הוא נראה מיסכן מאוד בתפקיד הראשי.

ניקולסון וקייטל: מיסכן מאוד

נמר של נייר

פיטפוטים על הנילוס ✶ „ומלת את עורלת בשרך״

נוסח מנחם בן ✶ היום בן פגש יותם ראובני את אריק שרון

אצל יפה ירקוני ✶ תל גמלא כמראה לישראל 1982

תרגום

מחפוז

תארו לכם רומן ישראלי העוסק בחבורת אינטלקטואלים תל־אביביים, מסוממים מדי ערב בערב, בדירה על גדות־הירקון, מבלים עולם בהבל פה, ומשמשת סאטירה עוקצנית ונוקבת על חיי־הרוח בישראל. יום אחד, כשהיא מסוממת, יוצאת חבורת יפי־הנפש לדהירה במכונית־ארידור של אחד מחבריה, ובמהלך נסיעה דורסת למוות קבצן לילי, ונמלטת ממקום התאונה. בימים שאחרי התאונה, מטיחים יפי־הנפש ביקורת, השמצה וחרטה — עד שהם מחליטים להסגיר עצמם למישטרה.

רומן ישראלי כזה טרם נכתב. אחיו של הרומן הישראלי שטרם נכתב ראה־אור כבר לפני שנים במצריים, ומחברו הוא הסופר המצרי המעולה **נגיב מחפוז**. כותרת הרומן היא פיטפוטים על הנילוס*. אחרי שצפיתי פעמיים, בטלוויזיה הישראלית (במיסגרת סירטי יום שישי המצריים) בגירסה הקולנועית של פיטפוטים על הנילוס, העוסק במשבר המשכילים של מצריים, קראתי את הרומן ונשביתי בקסמיו.

פיטפוטים על הנילוס מקבץ על גדות היאור דמויות תלת־ממדיות המנסות להשכיח מליבן את השלמתן המסורסת והכנועה עם משיחיות־השקר של **גמאל עבד אל־נאצר**. המשכילים, אשר קיוו לשוב לשורשי התרבות המצרית עם תום תקופת הריקבון של המלך פארוק, גוייסו לשמש את האמנות־מטעם של אל־נאצר. בעוד שגיבוריו של מחפוז בחרו בשתיקה, סימום והזייה — בדומה לאנשי־הרוח הישראליים בעשור האחרון, ובעיקר בימי שילטון ממשלות הליכוד.

אל חבורת הבורחים אל הזיות הסם נקלעת עיתונאית אידיאליסטית צעירה, חסידת המישטר הנאצרי, המחברת טיוטת מחזה, שבעזרתו היא מנסה לעורר את החבורה המסוממת מתוך תרדמתה. הספר נפתח בפתיחה הנהדרת „אפריל. חודש של אבק וכזבים...״, ועובר מייד לשיגרה של מישרד ממשלתי, שבו עובד אחד מגיבורי הספר המוסר „דו״ח מפורט על תנועת החומר הנכנס בחודש שעבר״. הוא כותב ברוב סימומו בעט נובע, שבו אזל הדיו, בעוד שמנהלו מנסה להשיבו למוטב: „אתה כבר בשנות הארבעים שלך. זהו גיל הכיתה והגיע הזמן שתפסיק את מעשי ההוללות שלך.״

סופר מחפוז
כנעניות בנוסח מצרי

זאכי המסומם שב ממקום־עבודתו, אל העוואמה שלו, אותה סירת מגורים, הניצבת נינוחה על גדת הנילוס, ודואג שמשרתו יכין את הכלים ואת הסמים לאורחי־הלילה שלו. כאשר מגש־הנחושת, הנרגילה ושאר האביזרים מוכנים, מתחילים להופיע חבריו לאשליית־הבריחה, כמו **ליילא זיידאן**: „רווקה בת 35, כראוי לחלוצה בחלל החירות ששילחה מבסים של שמרנות. אתה לא נגעת בה, אבל הגיל כן.״

בעיקבותיה של ליילא מגיעה שאר ה־חבורה: **אחמד נסר, מוסטפא ראשד, עלי אל־סיד, ח׳אלד עזוז**, כאשר אימרות־הכנף שלהם הן: „כל עוד הנרגילה סובבת, מה איכפת לכם... לימדו חוכמה מפי מסוממים... מאז הפכו חיינו לבריחה מכוערת לא נותרו עוד בדיחות...״ לבסוף מגיע אחרון בני החבורה, השחקן **רג׳ב אל־קאדי** בחברת **סנא אל־רשדי**, סטודנטית בפקולטה למדעי־הרוח, ומציג לפניה את בני־החבורה: „אנים זאכי, פקיד במישרד־הבריאות, האפוטרופוס של ה־עוואמה שלנו, שר לענייני ה,כף׳, אדם משכיל... אחמד נסר, הנזכר שלנו... עורך־הדין הנודע מוסטפא ראשד... עורך־דין מצליח וגם פילוסוף... עלי אל־סיד, מבקר אמנות ידוע. בוודאי קראת דברים שכתב. דעי לך, שהוא מרבה לחלום על עיר אוטופית, אבל במציאות הוא נשוי לשתי

---

* נגיב מחפוז — **פיטפוטים על הנילוס**; עברית: מיכאל סלע; אחרית דבר: פרופ׳ ששון סומך; הוצאת כתר; 121 עמודים (כריכה רכה).

החווייה הישראלית

„מצב־השירה רע״ וברית־מילה ללא סכין

ערב פתיחת שבוע הספר העברי פגשתי בקבלת פנים בבית נשיא־המדינה במשורר **מנחם בן**, במהלך טקס שבו קיבל הנשיא את אנשי הספרות והמו״לות בישראל. בן נשא מתחת לבית השחי מעטפה חומה, ובה כמה גיליונות של עיתונו החדש, המילים, שיצא באותו בוקר ממכבש־הדפוס. מנחם בן אמר לי: „יש בכוונתי למסור עותקים מהמילים לנשיא ולשר־החינוך־והתרבות זבולון המר. אני מקווה שכאשר אמסור זאת להמר, אומר לו: „אני מאמין שבפלורליזם שלך תדע כיצד להתייחס להמילים.״ ואכן, בן מסר את עיתונו לידיהם של הנשיא ושר־החינוך.

המילים, המעוצב בפורמאט של עיתון יומי, מביא סידרת מאמרים פרי־עטו של מנחם בן. מאמרים אשר מוספי הספרות וכתבי־העת הספרותיים לא היו מוכנים לפרסם בשל עינם הצרה. המעולה שבמאמרים הוא מצב השירה רע, שבו עורך בן מאזן עם מצבה של השירה העברית, נכון לשנת 1982, ומעמיד את השירה עם הגב אל הקיר: „ומיטב המשוררים החיים — אלה שכתבו עוד לפני עשר ועשרים שנה שירה נפלאה, דוממים כיום בחלקם (למשל, אמיר גלבוע, דליה רביקוביץ, שלמה זמיר, דליה הרץ) ובחלקם מפרסמים שירה מיותרת, המכסה כמו חול־מדבר את חלקת־הירק של שירתם המוקדמת יותר, ומטביעה ב,ערימת התבן׳ העצמית את זכרון הזהב של שיריהם (אבות) ישורון, שכתב פעם שירה נפלאה מפטפט עכשיו בלי גבול. וכמוהו אהרון שבתאי. זך איבד את כל כוח־ההפתעה שלו, והוא כותב עכשיו שירה סחוטה ומטושטשת... (יהודה) עמיחי התמסחר איכשהו, ושירתו־של־עכשיו יש בה הכל חוץ משירה — כלומר, חוץ מנעימה, ממוזיקה. פנחס שדה, זה שנים אחדות, אינו יוצא בדרך כלל מגדר הליטרטיות. שום דבר ממה שכתב בשנים האחרונות איננו מתקרב לשיאי שירתו, לא ל„שירת ירושלים החדשה״ ולא לשירי 70—60 שלו... (יאיר) הורוביץ נע כבר שנים ללא כיוון... יונה וולך יהירה ומרבת מילים, הפכה להיות בלתי־קריאה לחלוטין... (דויד) אבידן, שכתב שירה מצויינת עד־זה־לא־כבר... ובסיפרו האחרון „תישדורות מלוויין ריגול״, אכן הישתפל לדרגה מאוד לא מזהירה... אורי ברנשטיין... ממשיך לפרסם בעקשנות שירה חיוורת וחסרת־זהות וכו׳... נדמה לי, כי בשנים האחרונות, המשורר הפעיל היחיד (מקרב ידועי־השם), שעדיין כותב לפעמים שירה מצויינת (כלומר, בין השאר, חדשה, גם לעצמו) הוא מאיר ויזלטיר. סיפרו האחרון „מוצא אל הים״ הוא אכן החלש שבספריו, ובכל זאת יש בספר זה כמה שירים עזים...״

במצב השירה רע מנהל בן חשבונות עם משוררים ולא עם השירים והשירה. במקום לגנות תופעות שיריות שליליות, מינה עצמו לבית־דין ולמוציא־לפועל של מלכות השירה העברית. זו זכותו. למרות שכותב שורות אלה מסתייג הסתייגות שלמה מהערכתו את שירתם של **יהודה עמיחי, נתן זך, פינחס שדה ויונה וולך** — ומצטער על שמנחם בן אינו תוקף את משחיתי השירה העברית נוסח **יעקב בסר, רוני סומק** ועוד רבים אחרים, אלא מעדיף ליידות אבני לשונו באילנות גבוהים.

תחת הכותרת אף עורך אחד, תוקף בן, והפעם בצדק מוחלט, את חמשת מוספי־הספרות של ימי ו׳, התלושים ומנותקים מהחוויה הישראלית ומעשיית השירה בישראל:

„על זה בדיוק צריך לדבר. על שיממת השקר של המוספים ועל הפחדנות החנפה שלהם ועל הפיטפוט היהיר והצחיח ועל הטיפול בהם שמסרב לפרוש ועל העיקר שאינגנו... חמשת העורכים מגיתים זה על עורו של זה... אגודה אחת של פחדנים שהאינטרס מספר אחד שלהם הוא עורם הפרטי והלא־שזוף...״

בהתייחסו לעקרות ולשיממון של מוספי־הספרות של ימי ו׳ הוא כותב: „יכול איפוא אחד ארציון ברתנא להשמיע הבלותות חרוצות בראש המוסף הספרותי הנפוץ ביותר במדינה („ידיעות אחרונות״, לא „מעריב״ כידוע), ויכול אחד אלכס זהבי להפיץ את מחשבתו הרופסת (הבחור איננו מבדיל בין ימינו לשמאלו בשירה — תופעה נפוצה למדי בקרב ההמזנים על השירה. גם הממנים הקטנים אצלנו) ואין מי שישפוך מררה שורפנית על ה,סיסי׳ קשה־המוח הזה...״

חלק מאמונתו בשירה, הוא מביא בציטוט שבאמצעותו הוא מסביר עצמו: „בסיפרו רב־היופי של עמיחי, ,ברוח הנוראה הזאת׳, אומר מישהו: ,יום אחד אפשר יהיה לכתוב שירים במוח אלקטרוני. כיצד? יקחו את כל המילים ויצרפו אותן בכל אפשרויות הצירוף. באופן כזה יהיו בין ביליוני הדפים המודפסים כל השירים שכבר נכתבו ואשר עוד ייכתבו, אלא שצריכים שוב למשוררים שיוציאו את דפי השירה האלה מתוך הערימה׳...״ ומנחם בן מוסיף: „זהו המצב שאליו נקלעו קוראי־השירה בארץ: הם נחשפים לשירים רבים ועצומים — שרמתם היא בערך כרמה המשוערת של ,כל השירים׳ שהיה פולט מחשב־גולם...״

בנוסף למצב השירה רע מפרסם בן בעיתונו רשימה רגישה ומבריקה תחת הכותרת שירת הדיבור ושירת החרוז, שבו מוליך בן את הקורא בטיול אל השירה. בעמוד השער של המילים מביא בן שתי רשימות אישיות־מאוד, האחת לקרוא בשם יהוה, לחלק את הכפות, בו הוא מביא ספק אני־מאמין של אמונה ברורה, ספק תהיות של משורר החש צורך בדת, לנוכח החומייניזם הדתי בישראל. ברשימה שניה, איך מלתי את בני כהלכה — ללא כאב, ללא סכין, ללא מוהל — במילים בלבד, מוצא בן פורקן לחוויית ברית־המילה שאותה עבר בנו, לאחרונה. בצד אלה מביא בן משיריהם של **אסתר מור, אריה סיוון, אהרון שבתאי, ישראל פינקוס ועזרא פאונד**, ומנתח אותם. בן הוא המעולה במנתחי ובמפרשי השירה בארץ.

משורר־עורך בן
בית־דין ומוציא־לפועל

למרות הייחוד, פיתחון־העט הבלתי מוגבל ושאר מעלות העיתון המילים של מנחם בן, ישנה סיבה נוספת לכל שוחר שירה ללכת ולרכוש אותו; עיתון זה ייהפך ליקר־מציאות, שהרי אמונותיו השיריות של מנחם בן, כפי שמובעות בהמילים, עוד יהדהדו שנים רבות ויזינו פרופסורים רבים באוניברסיטאות.

מנחם בן, שבנערותו כונה בידי מבקרים כגאון, ולפני כמה שנים פירסם את סיפרו האישי־חושפני פלונטר, עשה זאת שוב, והצליח להטיל אבן עצומת־ממדים אל בית־הספרות העברית. ושוב, למרות שברוב הדיעות אין כותב שורות אלה מסכים לדיעותיו של בן, הרי שכנותו של בן, ונכונותו לקרוא תיגר על מלכי השקר והאמת של השירה העברית, והאשראי כמשורר מעולה שבמעולים — די בהם.

נשים... ח'אלד עזוז, נמצא בשורה הרא־שונה של כותבי הסיפור הקצר. בעלים של בית־דירות, וילה ומכונית ויש לו מניות באסכולה של אמנות לשם אמנות...״

על אי־פחדם של בני החבורה מהחוק, מבהיר רג'ב: „המדינה שקועה רובה ככולה בבנייה ואין לה פנאי להטריד אותנו...״

כמה לילות לאחר מכן, מספר לחבורה מבקר־האמנות עלי אל־סיד, כי העיתונאית **סמארה בהג'ת** רוצה לבקר בעוואמה. נערכת הצבעה, והיא מוזמנת. סמארה מייצגת את העתיד, את הדור החדש, את הדור המאמין שמוכן ללחום. היא מציגה לפני בני החבורה את בקיאותה בעשיה האמנותית של כל אחד ואחד מהם. סמארה מבקשת להכיר את השקפותיהם של בני החבורה: „במחצית הראשונה של היום אנו עובדים לפרנסתנו. אחר־כך אנחנו מתכנסים בסירה הנושאת אותנו אל מלכו־יות עליזנות״, עונה מוסטפא. סמארה שו־אלת: „האם שום דבר מן המתרחש סביב אינו מעניין אתכם ?״ ומוסטפא משיב: „לפעמים זה מועיל לנו כחומר לבדיחות שלנו.״

בין פליטי התרבות היושבים על העוואמה בולט **אניס**, דמות טראגית שהזיותיו הן המסר התרבותי של מחפוז, הזיות כנעניות בנוסח מצרי, החובקות תקופות עתיקות מתקופת־האבן דרך הפרעונים והאינקווי־זיציה, תוך שהוא משקיף מבעד לעברו הים־תיכוני לעידן הגרעין שבו עשוי ה־אדם להשמיד את עצמו („האדם התחיל בעשר אצבעות וסיים בטילים״) כאשר מחפוז מגדירו „אניס צחק מזכרונות חנו־טים שעלו בו״.

במסע הפיטפוטים הבלתי מסתיים של בני החבורה פולט מוסטפא ראשד: „די, די! נגמר העידן הרומנטי. אפילו העידן הריאליסטי גווע״ בעוד ליילא זיידאן מו־סיפה: „מוסכם בעוואמה שלנו, ששום דבר אינו ראוי לצער!״ בקיצור, מלל ניהיליסטי לחלוטין, כאשר אחמד נסר אומר על האהבה: „בעידן של טילים, כמו שלנו, אהבה הנמשכת חודש תמים היא אהבת חיים.״

באחד הלילות, אחרי הילולת־הסמים ו־הפיטפוט, מוצא מוסטפא ראשד מחברת של סאמרה, בה מצויים ראשי־פרקים ל־מחזה שרעיונו מנוסח בעטה: „רצינות לעומת קלות־דעת. קלות־דעת פירושה אובדן של משמעות. כל משמעות. התמו־טטות האמונה. אמונה בכל דבר חיים הנמשכים מתוך אינרציה בלבד. ללא כל הכרה פנימית, ללא תקווה אמיתית...״ במחברת זו משורטטים אנשי החבורה, עם הערותיה של סאמרה.

כאשר משלים מוסטפא את קריאת מח־ברתה של סאמרה היא שבה לעוואמה, ושניהם מנהלים ויכוח, שבמהלכו מטיחה בו סאמרה: „כולכם עלובי חיים מדרניים, המחפשים מיפלט בהתמכרות ובחלומות שווא...״ תוך שהיא מנסה לשכנעו להודות שיומנה מצוי בידיו.

שיגרת הפיטפוטים והסמים בעוואמה נמ־שכת לה עד ליום ההיג'רה*, שבו הסימום והפיטפוט מגיעים לממדי־ענק ובסופו מח־ליטים בני־החבורה לצאת לטיול לילי במכונית. הנסיעה מתנהלת בדרך חשוכה ועזובה, במהירות בלתי רגילה, או כמאמר ח'אלד עזוז לרג'ב: „אל תעבור את המהי־רות המתאימה למסוממים.״ הם נוסעים ומשתוללים עד אשר: „לפתע נשמעה צווחה נוראה. פקח עיניים וראה דמות שחורה מתעופפת באוויר. המכונית נז־דעזעה בכוח וכמעט איבדה את שיווי המשקל שלה...״ מסתבר שהמכונית דרסה איכר עני.

בני החבורה מנהלים דיון אם להימלט אם לאו. רג'ב אומר להם: „שלא ייאמר מחר שאני לבדי החלטתי לברוח. אני מבקש לדעת מה דעתכם! ענו לי!... אני מבטיח לצוות לפקודתכם...״ כאשר הם מחליטים להימלט, מתחיל הוויכוח: „מח־שבות מצמיחות רק נדודי־שינה... היתה לנו כוונה טהורה... אבל לברוח זהו פשע...״ העיתונאית הצעירה, בת המישטר החדש, מעוררת את שאלת המצפון.

כאשר מפוטר זאכי המסומם ממישרתו הממשלתית, מתחשרים ענני הסופה מעל לעוואמה. סאמרה תוקפת את בני ה־חבורה: „האם החיים יכולים להימשך כך כמו שהיו ?״ ומטיחה בהם: „אנחנו, בעצם, רוצחים.״ כאשר מתברר כי מעבידו של זאכי עשוי להגיע לעוואמה, הם משלי־כים מסיפונה את הנרגילה ואת מנות הסם: „גן־העדן שלכם הפתיים!״ כפי שאומר אחד מהם. כאן מתנהל הקרב הסופי בעניין תאונת הפגע־וברח, כאשר רג'ב מטיח בסאמרה: „לא איכפת לך שהעיתונים יספרו שבילית עם גברים מפוקפקים במחצית השניה של הלילה, שעה שהם התהוללו והרגו ?״ בעוד היא משיבה לו: „לא איכפת לי!״ העימות בין סאמרה לבין אנשי העוואמה מסתיים ב־כניעתם, שאף היא נעשית תוך כדי פיט־פוטים ושברי הגיגים פילוסופיים, מאותה פילוסופיה של עקרות, המאפיינת את הספר כולו.

כשבני החבורה יוצאים להסגיר עצמם למישטרה, נותרים על סיפון העוואמה סאמרה ואניס ומנהלים ויכוח של חרשים, שבמהלכו אומר אניס: „הוא ירד מגן־העדן של הקופים אשר על צמרות העצים אל אדמת הג'ונגל...״

פיטפוטים על הנילוס הינו משל ספרותי על חבורה של אינטלקטואלים שבעים ו־מתוסכלים אשר לקו בציניות ובשחיתות. משל, אשר אינו בלעדי למצריים של ימי אל־נאצר. אלא משקף לא במעט את השובע והתיסכול, הציניות והשחיתות של התרבות הישראלית בימים אלה. ספר מומלץ ביותר לקורא העברי, שיגלה בו עד מהרה את כפל המשמעות התרבותי.

---

* יום ההגירה של הנביא מוחמד ממכה למדינה בשנת 622, יום שנקבע כראש־השנה וכשנת הראשית לספירה המוסלמית. יום חג רשמי בארצות האיסלם.

מקור

ראובני

דומה שמעולם לא היה בסיפורת הישראלית סופר צעיר, שזכה לאשראי שבו זכה הסופר **יותם ראובני** כאשר היה בראשית דרכו. בסיפורו הרביעי, מילים*, שראה־אור בימים אלה, ביזבז יותם ראובני את כל האשראי שלו זכה בראשית דרכו.

מילים הוא בבחינת מילים ותו לא. קובץ

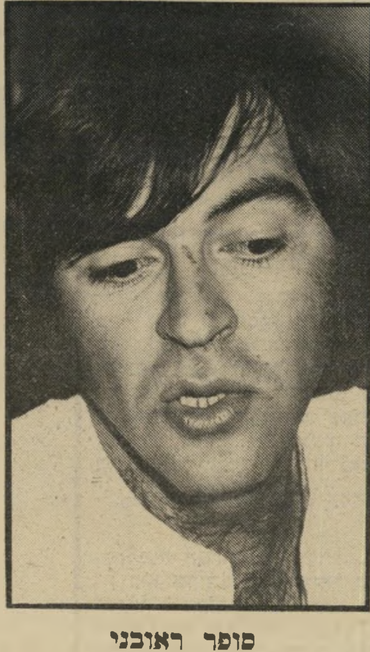

סופר ראובני
מיהו ז'אן ריבן

של סיפורים שאת מרביתם פירסם ראובני בכתבי־עת ובמוספים לספרות, סיפורים שאותם הוא קיבץ בלא השגחה, עריכה, שיפוץ והתאמה. בסיפורים של מילים חוזר ראובני בפעם המי־יודע־כמה ומציג את הקלישאות הספרותיות שאותן כבר מיצה, בדבר גורלם המר של ההומוסכסואלים ב־ישראל, כמאמין במישפט הפתיחה של סי־פורו למה אמרתי מה שאמרתי על זכריה סטנקו: **„נולדתי לתוך עולם מהיר מדי, מלוכלך ובלי מוצא.״**

סיפורי מילים נקראים בעיני מי שקרא כבר את סיפורו של ראובני בבעד ההזייה ובהתפכחות* כחזרות משעממות, הרצופות בדרך תלאובות של בנאליה, שאותה מרצף ראובני — אם כי בכישרון לא מבוטל — בתמונות מתוך החוויה הישראלית, מקומות כמו מחנה 80, מיגדל שלום ואחרים. דומה כי יותם ראובני השתכר מהביקורות האו־הדות שלהן זכה בעבר (כולל במדור זה) ולכן הפך את נוסחת הפטנט שלו לנוסח־תמיד, נוסחה המגיעה לכדי המחשה בתיאו־רים רבים כמו: „לעולם אין לדעת מראש את מידת הפגיעות, ואני נמצא מעליב אף שלא התכוונתי לכך. אולי הייתי צריך לומר: ,צדיק באמונתו יחיה?׳ פתגמים בשפות זרות מעוררים דאגה מסויימת. וזה בנוסף לבלבול הכללי. קשה יותר בלי אלכוהול. צריך ללכת לדואר ולשלם את חשבון החשמל. כן. בכל אשם החשמל. אם אלוהים היה רוצה לפטור את עצמו ממאה שנות הטרדה היה ממטיר גשם של דולארים על האדמה, והכל היה בא על פתרונו...״ באמת נוסחת הפטנט שהביאה את ראובני המוכשר לדרוך על מקומו, ולאבד את כל האשראי הרב שלו זכה בעבר.

אחת מהשורות המצחיקות היחידות שבמילים מופיעה בסיפור עופר איילים, ובה כותב ראובני: „פגשתי את אריק שרון במסיבה אצל יפה ירקוני. לפני שלוש שנים, אני חושב. האיש היה כל־כך נחמד...״ ומה אומרים במיקרה כזה — „למה התכוון המשורר ?״ מדוע אין ראו־בני מסביר, מנתח, פורש או מנמק את נחמדותו של **אריק שרון**, ומספר במה התבטאה ?

בסיפור האחרון, קיץ אחרון בגליל, משטה יותם ראובני בקוראיו בזכות ה־אוטוביוגרפיה שלו, וכותב על אחד מגיבוריו: „ז'אן ריבן הוא כעת משורר אמרי־קאי. הוא נולד ברומניה, ובא לישראל ב־1964. פגשתי אותו במשכב עם... העב־רית שלו מושלמת; אבל הוא מסתיר זאת מיורדים ומיהודים אמריקאים...״ בעוד שז'אן **ריבן** אינו אלא יותם ראובני, או שמו קודם לשיעבורו. אין ספק שבמילים מנסה **יותם / ז'אן ראובני / ריבן** להשתעשע בקורא, ולספק בעתיד הרחוק להיסטוריון הספרות נושא למחקר. אלא שראובני/ריבן עושה את פיצול־האישיות הזה בחד־ממדיות, העלולה מן הסתם להח־ריד גם אותו בבוא היום.

כל שנותר הוא להתפלל, ולקוות שיותם ראובני יעשה פסק־זמן ספרותי, מעין חשי־בה מחדש, ובעקבות אלה — ילמד כיצד להפוך את עולמו ואת עולמם של הנרדפים בחברה הישראלית לספרות איכותית של ממש, עם כל המשמעויות הכרוכות בכך.

מילים אינו מומלץ לקריאה בשל הערך הספרותי הנחות שבו, בעוד שספריו הקוד־מים מומלצים ביותר.

---

* יותם ראובני — **מילים**; ספריית מקור בעריכת רות קרטון־בלום ואשר רייך; הוצאת יחדיו; 163 עמודים (כריכה רכה).

* **יותם ראובני** — בעד ההזייה; ראה־אור בהוצאת „עכשיו״. יותם ראובני — **התפכחות**; ראה־אור בהוצאת „תירוש״.

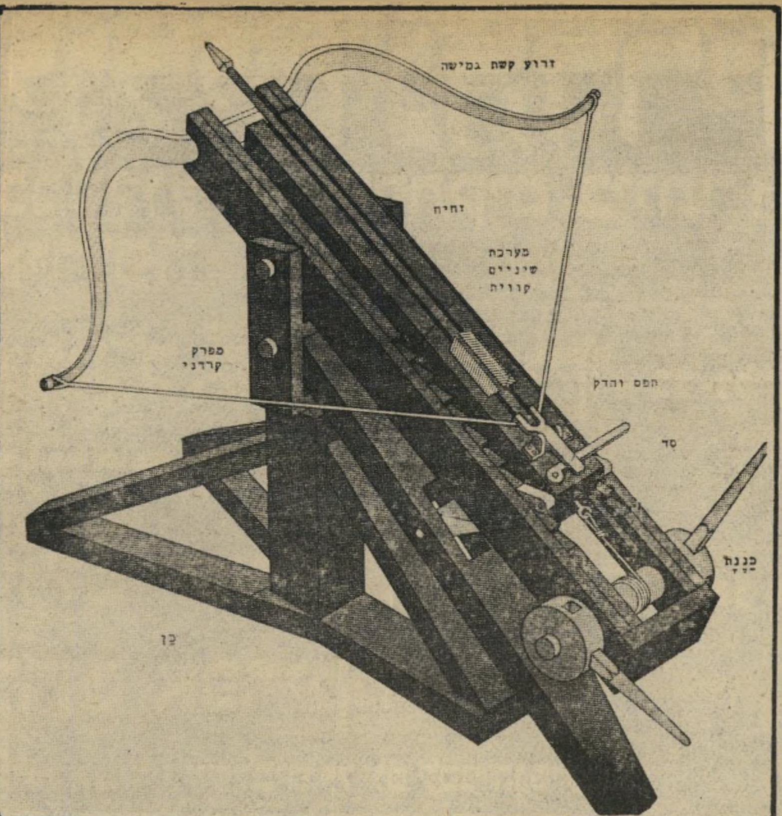

קטפולטה רומית משוחזרת מגמלא
אותו משגר חיצים, קטיושה קדמונית

שיחזור

גוטמן

„בגמלא יושב שמריהו גוטמן, איש נעו. הוא חופר את העיר הזאת, וזוהי עונת החפירות הרביעית, וכל מלה של בן־מתתיהו הבוגד, אמת. מה הוא מחפש, שמריהו. הוא מחפש את מה שכולנו מחפ־שים...״ כך כתב **עמוס קינן** בסיפרו אל ארצך, אל מולדתך.

החודש ראה־אור סיפרו של **שמריה גוטמן**, גמלא — החפירות בשלוש העו־הוא כופר את העיר הזאת, וזוהי עונת־לשחזר את עולמה של העיר גמלא, וסיפור נפילתה בידי הרומאים בשנת 67 לספירה.

בסיפרו בוחן גוטמן את דייקנות תיאורי נפילתה של גמלא של **יוסף בן־מתתיהו** בסיפרו מלחמות היהודים. מימצאי גוטמן בשלוש עונות החפירה מאמתות את רוב תיאוריו של בן־מתתיהו.

בגמלא מצוי דיווח חסכוני ומעולה של חפירות ארכיאולוגיות, של שיחזור הזמן, תוך הבאת פרטי מיבני החומות, ראשי החץ, אבני הקלע, הבליסטרות ושאר כלי־המשחית שסייעו לנפילתה של גמלא. הוא משחזר את ה„קטפולטה״, אותו משגר חיצים, או קטיושה קדמונית, שסייעה בסופו של דבר לחורבן בית־שני.

גוטמן הארכיאולוג אינו מצרף את הגיגיו לסיבות מפלת בית שני, אך הקורא הנבון יידע לצרף את פרטי העבר המשוחזר למציאות היומיומית שלו, ואת שניהם למציאות של ישראל 82 — והוא לא יזדקק להרבה כדי להשלים את התמונה החסרה. ספר מומלץ ביותר.

---

* שמריה גוטמן — גמלא; הוצאת הקיבוץ המאוחד; 97 עמודים (כריכה רכה + תמו־נונת המימצאים).

מאת דן עומר

מכתבים

אש בארזים

קוראים כותבים על המיל־חמה בלבנון:

מעולם לא היתה בתולדות מדי־נת ישראל מילחמה צפוייה יותר. מעולם לא היתה מילחמה מיותרת יותר. מעולם לא היתה מילחמה שבה דם רב כל־כך נשפך לריק.

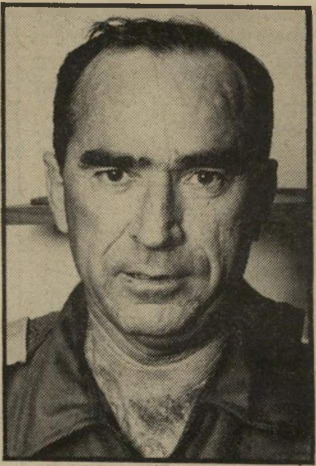

רמטכ״ל איתן
מנצח קטן

שר־ביטחון שרון
מנצח גדול

מתי יבינו סוף־סוף הליכוד וה־מערך גם יחד שאי־אפשר — פשוט אי־אפשר — לפתור את הבעיה הפלסטינית על־ידי תותחים, מטו־סים וטנקים, בדיוק כפי שאי־אפ־שר היה לפתור את הבעיה היהו־דית (להבדיל) על־ידי תאי־גאזים?

ארנון גרליק, תל־אביב

המנצח הגדול של מילחמת לב־נון הוא שר־הביטחון אריאל שרון. המנצחים הקטנים הם מנחם בגין, שיכול היה סוף־סוף להצטלם ב־חברת „החיילצ׳יקים שלנו" בשדה־הקרב, והרמטכ״ל רפול, שסוף־סוף יצא לו להיות מפקד צה״ל בשעת מילחמה. אבל מי שבסופו של דבר יקצור את הפירות הפוליטיים בתוך תחומי ישראל הוא אריאל שרון, שכרגע כבר אין לו מתחרים רצי־ניים לכהונת ראש־הממשלה.

די אפילו רק בסיבה זו כדי לחשוב שהמילחמה בלבנון היא אסון.

גילה הרטוב, חיפה

תאמרו אתם מה שתאמרו, תכ־תבו מה שתכתבו, תגבחו מה ש־תנבחו, אבל המילחמה נגד המחב־לים הרוצחים היא מיצווה לאו־מית, וצריך עם ישראל לקום על מרצחיו, בחינת „הקם להורגך השכם להורגו". גם אתם תיהנו מכך שיהיו פחות פצצות ופחות פיגועים, ולכן חובה מוטלת עלי־כם לרסן את הרגשות האנטי־פט־ריוטיים שלכם.

משה מתן־יה, הרצליה

● ● ●

תודאה בגוויעה

על דברי שימעון פרס אח־רי שהתחילה המילחמה בלבנון.

אלו היו דברי יו״ר מיפלגת ה־עבודה אחרי שהתחילה המילחמה: „במצב זה אין מקום לרגשות או־פוזיציוניים. את כל מה שהיה לנו להגיד, כבר אמרנו."

האמנם מאמין שימעון פרס, כי גם בנושא כה קריטי ומהותי, כ־הפרת הסכם הפסקת־האש, אין מקום להבעת דיעות אופוזיציונ־יות? האם בעצם הימים האלה, כשראשי הליכוד זורעים בעם פחד ואימה מפני התפתחות השלום עם מצריים, אין מקום לדיעות כאלה?

ראש־ממשלה בגין
מנצח קטן

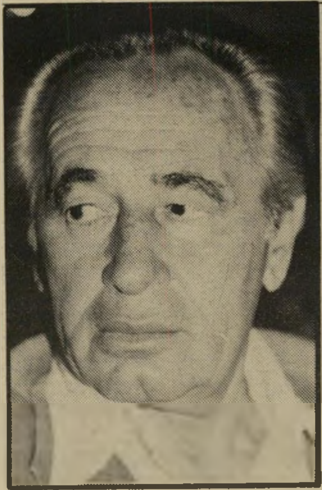

יו״ר פרס
כל מה שהיה להגיד

אכן, נראה ששימעון פרס מאמין שאל־לה למיפלגת העבודה להיות עתה אופוזיציה לממשלת הליכוד.

אולם, האמנם זהו אותו שימעון פרס, המכריז בגאווה כי „אין כלל מה לדבר על הצטרפות מיפלגת העבודה לקואליציה, והקמת ממש־לת אחדות?"

היכן, אם כן, נמצאת היום מיפ־לגת העבודה? את התשובה לכך נותן פרס עצמו, בסוף דבריו: „את כל מה שהיה לנו להגיד כבר אמרנו." כלומר, מיפלגת העבודה כבר מיצתה את עצמה, ומעתה ו־הלאה, אין לה אף בשורה חדשה.

(המשך בעמוד 18)

טיולים נהדרים
במסלולים המרתקים ביותר!

★ אירופה – 8-31 יום.
★ ארה"ב, קנדה ומכסיקו – 22-31 יום.
★ המזרח הרחוק – 23-30 יום.
★ דרום אמריקה ומכסיקו – 31 יום.
★ דרום אפריקה – 16 יום.

● 10% הנחה למשלמים 75 יום לפני הנסיעה.
● 40% בתשלומים לא צמודים וללא ריבית.
● 10% הנחה למשתתפים בטיולינו, בכל טיול נוסף של אירופה טורס עד סוף 1985.

הארגון התכנון והביצוע ע"י אירופה טורס, רח' בן יהודה 100, ת"א טל. 243227 (03)
חוברת עם פרטים מלאים והרשמה בכל משרדי הנסיעות!

הטיול הטוב ביותר עם
אירופה טורס
EUROPA TOURS
51 שנות נסיון לשרותך!
בתנאים הסבירים ביותר!

קול המפרסם

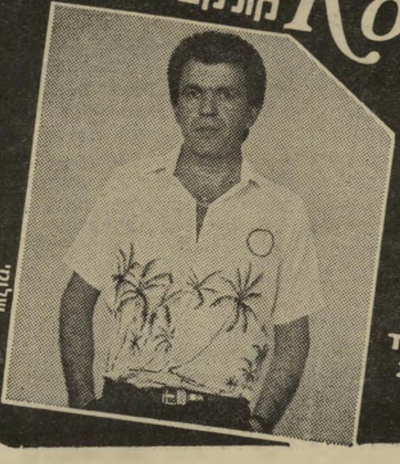

תן טרמפ לחייל

מטעמים מובנים לא ניתן לפרסם מודעה זו בעתון מסוים! קוראי העתון ההוא אינם יודעים את האמת.

ספר להם את האמת!

הלוח החדש הוא הנפוץ ביותר במדינה:

עובדה: מודעה אחת למכירת רכב המתפרסמת בגוש דן מופצת באמצעות "מעריב", "הארץ," "ג'רוזלם פוסט" ו"העיר" ב־540,000 עותקים, ומלבדם לכל בעל טלפון באמצעות המחשב!

הלוח החדש מגיע גם לקוראי ידיעות אחרונות:

עובדה – ה"לוח החדש" מגיע גם לקוראי "ידיעות אחרונות" באמצעות עתון גוש דן "העיר" ובאמצעות עתון ירושלים "כל העיר". עתונים אלה מופצים במאות אלפי עותקים.

המפרסמים הגדולים מעדיפים לפרסם מודעות דרושים בלוח החדש:

עובדה: מה־1.4.82 התפרסמו במדורי ה"דרושים" ב"לוח החדש" 1450 אינטש יותר מאשר בלוח האחר.

הלוח החדש עובד טוב יותר:

נסיון מצטבר ותגובות הציבור מוכיחים ש"הלוח החדש" עובד טוב יותר. עובדה: רק אנשים שפרסמו ב"לוח החדש" הביעו דעתם על הצלחת הלוח (בסידרת מודעות "הטלפון לא הפסיק לצלצל"). הלוח האחר שותק – מדוע?

הלוח החדש

מודעה אחת שלך מגיעה לכל אדם במדינה

מכתבים

(המשך מעמוד 16)
מיפלגת העבודה סיימה למעשה את תפקידה. היא גוועת ומתה.

גיא לירון, ירושלים

● ● ●

השתוללות מחירים

על המצב הכלכלי ומה ש־צריך לעשות.

אני חושבת שיש השתוללות מחירים, חוסר יציבות. השפע וה־כסף הרב שבידי האנשים מבלבלים את הציבור וגורמים לדרישות

קוראת אלון
חוסר יציבות

שכר, לשביתות ועיצומים ולשיבו־שים במשק.

חייבים לגרום לייצוב המצב ו־לייצוב המחירים לתקופות ארו־כות יותר.

מיכל אלון, רמת־גן

● ● ●

אל תשליכנו

לעת זקנה

הזנחת המגיפה השקטה של המאה ה־20 (מחלת אלצהיימר).

ביום השלישי, במאי 1982, הז־דעזעתי מתוכנית הטלוויזיה הברי־טית על המגיפה השקטה (מחלת אלצהיימר).

דו"ח הקולג' הממלכתי הבריטי הצביע על הזנחה במחקר הרפואי של מחלה זו, ורמז שלרופאים אין עניין במחקר, משום שאין בפית־רון הבעיה אותו הזוהר שיש ב־פיתרון בעיות הסרטן או מחלות־הלב.

מנסיוני יכול אני להעיד שב־ארץ לא רק שהבעיה מוזנחת לח־לוטין, אלא שהמימסד הרפואי אף אינו מסוגל להסביר תופעות ה־מחלה. עשרים הדקות של התוכ־נית הטלוויזיונית הבהירו לי תס־מוניה אופיה יותר מכל השיחות הארוכות עם רופאים רבים.

בדורנו, כאשר תוחלת החיים ה־ממוצעת עולה על 70, סיכויי כל אחד מאתנו לחלות במחלה הינם של 10% בקירוב — סיכוי הגבוה למיטב ידיעתי מסיכויי סרטן או מחלת־לב!

האם יכולים אנו להרשות לעצ־מנו להמשיך ולהתייחס לבעיה ב־שוויון־נפש?

איני רופא, אך אני מאמין ב־כוחו של מדע הרפואה, אם לא לרפא כליל את המחלה, לפחות להקטין סיכויי פגיעתה.

נוכח האיום של הסיכוי הגבוה של 1:10 (גם בגיל פחות מ־60), קורא אני לכל אחד החרד לעתידו

(המשך בעמוד 20)

תשבצופן 2337

מאת נדיב אבידן

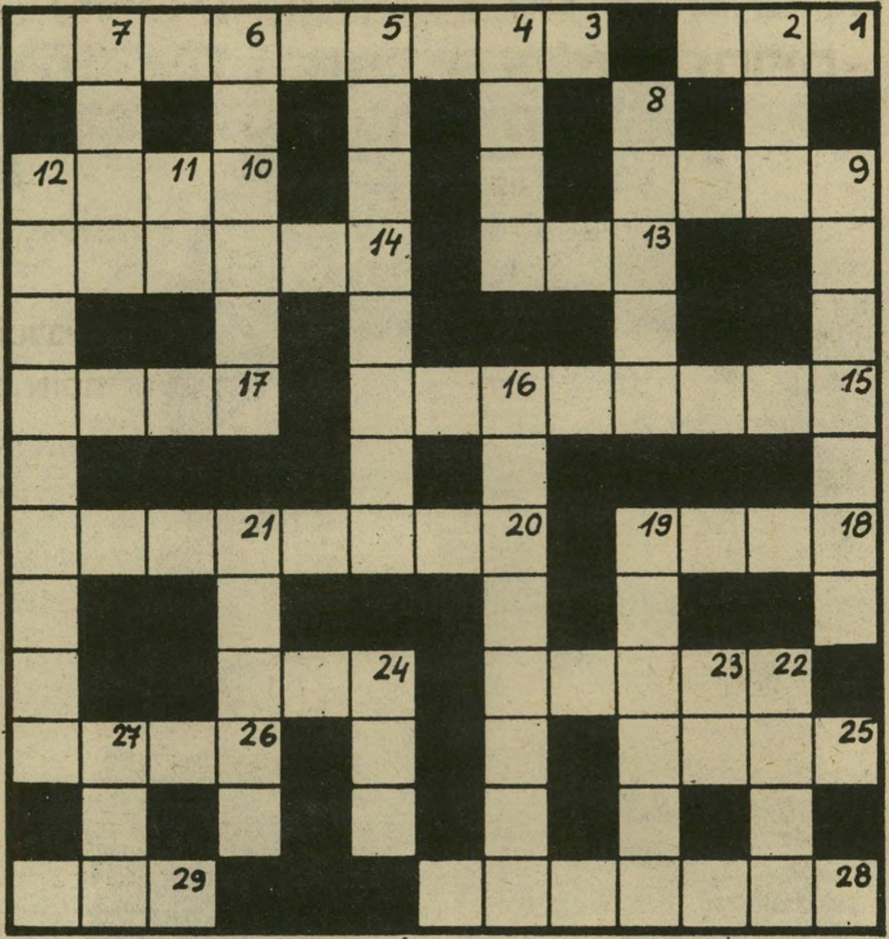

מאוזן:

1. כשהכל נגמר שמענו ש־נכמרו רחמיו (3)
3. ברגשות חרטה הוא מבצע שליחות קצב (4, 5)
9. אפשר להסביר את קמצנותו במספר סיבות (4)
10. הוא יהפוך את מה שזורם בארצנו למכשיר הפחדה (4)
13. מכשיר את לשונו לתפי־שת חרקים (3)
14. מאז ששני הטורפים חזרו, החל החתול הידוע לשג־שג (3, 3)
15. יש לנו כאן עניין עם מלך משוסט בפראות. הפולט שטויות (5, 3)
17. פקודה מגבוה שחזרו והש־מיעו בתחרות (4)
18. כמובן שהוא מדליק ב־שובו (4)
20. מה היתה תגובתו הטבעית של הפלייבוי המופתע, כאשר לא הצליח לתפוס חתיכה? (4, 4)
22. לאסוף עצים וכו'... לנתיב האוטובוס (5)
24. אחד הבתים עדיין קיים (3)
25. מחפשים אותו בשיעורי מתמטיקה למרות שהשאיר אבק (4)
26. שתול עץ בתנאי שאגע בו בלשוני לפני כן (4)
28. מזגו הסוער הפך את כעסו למרכז לשאלות (4, 3)
29. בבית משפט רבני היא מספרת שבעלה למך (3)

מאונך:

2. אתה רוצה לפגוש אחד כזה? גש לנמל! (3)
4. סבלו הרב בא לידי ביטוי בשיעור טריגונומטריה (4)
5. מאמן כדורגל סתום כמו פנינה (8)
6. דוד! לך לישון בחלל החי־צון! (6)
7. שר וקנה פרח (4)
8. הציבו קיסר במרכז (5)
9. יריקה לא מכוונת (5, 2)
11. גם זה ניכר באפיו (2)
12. אסור להכניס כאן חולות מצמח (4, 5)
16. חבר־ממשלה כזה מתעורר מוקדם, על פי השמועה, ומת־חיל למזוג (2, 6)
19. מאיר לא שומר על־כללי הלבוש (6)
21. י"ג איר, זה תאריך לא סימפטי, למרות שרבים מחכים לו בכליון עיניים כל שבוע (3, 2)
22. היא בזה לשימוש בסלנג (4)
23. להוציא עכבר אמריקאי מ־האיגוד, זה ענין של מה בכך (2)
24. הכדורגלן מזוהה בהבל פה (3)
27. בעל מקצוע אקדמאי שאף פעם אינו מסתפק במה שיש לו (3)

פתרון תשבצופן 2335

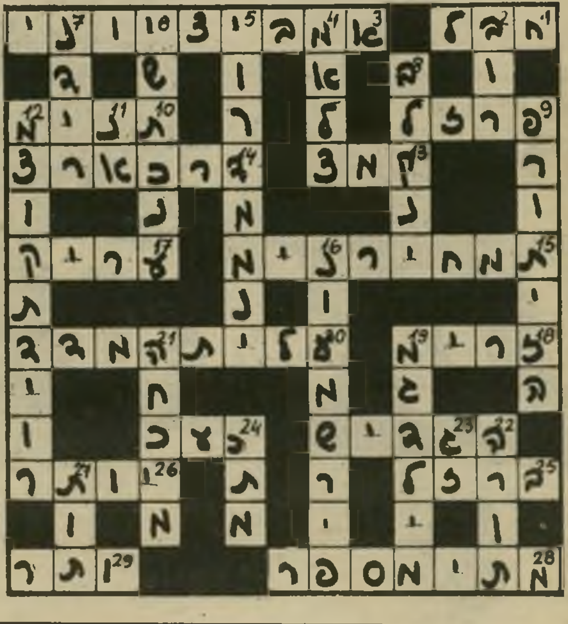

חדש
בככר המדינה
בית אופנה
למידות גדולות
(44-54)
ה' באייר 52 ת"א
טל. 455938

אוניברס בשיתוף עם חב' בלקנים מציעים:

* כל הנרשם עד 10.6.82 ומשלם את הטיול יזכה בהנחה של $55

מיזוג מושלם של אירופה והבלקנים בטיולי חוויה נפלאים ובמחירים ללא מתחרים - שרק חב' "בלקנים" יכולה להעניק!

15 יום - יוון, יוגוסלביה	*1155 $ בלבד!
15 יום - יוון, יוגוסלביה, אוסטריה	*1255 $ בלבד!
22 יום - יוון, יוגוסלביה	*1355 $ בלבד!
22 יום - בולגריה, יוגוסלביה, יוון	*1455 $ בלבד!
22 יום - יוון, יגוסלביה, אוסטריה, מינכן	*1555 $ בלבד!
22 יום - יוון, יוגוסלביה, אוסטריה, איטליה, מינכן	*1555 $ בלבד!
15 יום - יוון - סיור מקיף	888 $ בלבד!
8 ימים - יוון - טיול מאורגן	555 $ בלבד!
8 ימים - יוון - נופש בפורטו-קראס	555 $ בלבד!
טיסות צ'רטר לסלוניקי (כולל אכסון) החל מ-	299 $ בלבד!

לראות, ליהנות ולשלם פחות - רק בטיולי "בלקנים"!!

כל מחירי הטיולים הנ"ל, כוללים: טיסות, איכסון במלונות "דה לוקס", דרגה א' ו"תיירות מעולה", פנסיון מלא בבולגריה וחצי פנסיון ביוגוסלביה, אוסטריה איטליה ויוון.

פרטים והרשמה בכל משרדי הנסיעות

תל-אביב: רמב"ם 17 טל. 03-622976
נחלת בנימין 15 טל. 03-622976
דיזנגוף 190 טל. 03-241163,224427
חיפה: דרך העצמאות 88 טל. 04-522228

שורין-שורץ

כן, אתה יכול להרשות לעצמך Nikon

5 צבעים לבחירתך

להשיג גם משקפות "ניקון".

בואו ל"הדר" אחד העם 36 ת"א

HADAR הדר

ספר להם את האמת!

הלוח החדש

מגיע גם לקוראי "ידיעות אחרונות"!

עובדה – ה"לוח החדש" מגיע גם לקוראי "ידיעות אחרונות" באמצעות עתון גוש דן "העיר" ובאמצעות עתון ירושלים "כל העיר". עתונים אלה מופצים במאות אלפי עותקים.

מילחמת הלבנון
למה דווקא בשבת?

מכתבים

(המשך מעמוד 18)
להצטרף למאבקי לעשות כל מא־מץ אפשרי להדברת המגיפה.
יוסף הס, רמת־גן

● ● ●

קיפוח נפש גויים

דוחה שבת

מדוע היה צריך לתחתיל במילחמה בשבת דווקא?

בלונדון נעשה מעשה נפשע ש־בעיקבותיו יצאה ממשלת ישראל בהפצצות מאסיביות ובהפגזות של הארטילריה וחיל־הים על לבנון. צה"ל החל בפעולותיו בערב שבת ועסק בהן בכל יום השבת.

צעד זה של ממשלת ישראל מעו־רר מספר תמיהות ושאלות, המופ־נות לכל אלה הכופים על ישראל שבת כהילכתם:

האם הכרח היה להביא יהודים לידי חילול־שבת המוני שכזה, ב־ניגוד לדעת תורה, שרק פיקוח־נפש דוחה שבת?

האם ההתקפה על לבנון בערב השבת וביום השבת היא בגדר פיקוח נפש?

מדוע אי־אפשר היה לדחות את המילחמה ליום הראשון בשבוע, כאשר איש לא כפה על ישראל לפתוח את התקפתה בשבת דוו־קא?! הלא ההתקפה נפתחה עוד בטרם היתה שהות בידי ממשלת ישראל ועם ישראל לדעת מי ה־מתנקשים ובשם מי פעלו ומי ש־לחם. האם מותר לפי ההלכה להק־דים הוצאה לפועל של פסקי־דין מוות בטרם התברר האשם?

אפשר להבין את הצורך של ממשלת ישראל לקשור את ההת־נקשות בלונדון למגמותיה המתוכ־ננות בלבנון מטעמים של אפקט פוליטי־מוסרי כלפי דעת־הקהל ב־ישראל ובעולם. אך האם רווח זה של אפקט פוליטי מתיר ביזוי וחי־לול־שבת המוני בפרהסיה, בראש־חוצות ולעיני תבל כולה?

והרי כבר אמר ח"כ אברהם שפירא, בקשר להפסדים הכספיים הכבדים שתגרום למדינה סגירת אל־על בשבתות וחגים ש„אין מחיר כבד מדי לישראל למען שמירת השבת." ואף ראש־הממ־שלה אישר ש„קדושת השבת היא ששמרה את העם." מה נשתנה אם כן? מדוע לפתע נאלמה דום מו־עצת גדולי־התורה? היכן כבוד הרבנים הראשיים לישראל, גורן ונסים?

או שמא ניתן פירוש חדש למיצ־וות התורה, שקיפוח נפש גויים דוחה שבת?!
יצחק חסון, תל־אביב

● ● ●

משאלות חסודות

התייחסות לפרשת איי פולקלנד, כפי שנדונה ב„עולם קטן" („העולם ה־זה" 2332).

החיים מלאים דילמות וברירות אכזריות. אחת הדרכים להתחמק מהן היא על־ידי הבעת משאלה חסודה (באנגלית: Pious Wish). למשל, שימעון ולוי מסוכסכים ב־שאלת בעלות על חפץ מסויים ו־מחליפים מהלומות. יכול פלוני לטעון כי שימעון צודק, או לוי צודק. אחת הדרכים האלטרנטיביות היא להביע משאלה חסודה, בנוסח: „למה לריב? האם זה כדאי?" „האם הנזק שווה בצער?" „אני עבד הסדר בדרכי שלום." לעתים המשאלה החסודה היא מציאותית ובת־ביצוע, לעתים זו התחסדות גרידא.

כל המשמיע משאלה חסודה צד כמה ציפורים ביריה אחת. ראשית, הוא משחרר את עצמו מדילמה הכרוכה בעצם ההחלטה מי צודק. שנית, הוא בסדר עם כל העולם — איננו מרגיז את שימעון ולוי גם יחד. שלישית הוא בסדר עם מצפונו: תמיד יופיע כאיש־שלום, שלא ליכלך את ידיו, תמיד יוכל לאחר מעשה לבוא ולומר: „אמרתי לכם. האם זה היה כדאי?"

מי עושה משאלות חסודות? עושה זאת האפיפיור, בגלל מע־מדו כראש הכנסיה הקתולית, שיש גם יחד;

עושים זאת דיפלומטים, והרבה אנשים צבועים המנסים להפיק תועלת אישית או ציבורית מחוסר המעורבות ומהנייטרליות.

אך עושים זאת גם אנשים בעלי רצון טוב, שאינם מצטיינים ב־עודף מעשיות. חיים ברעם שייך לסוג השלישי. הוא טוען שלפנינו פרשה אנכרוניסטית מטופשת, טר־גדיית דמים, שבה שני הצדדים מפוקפקים. הגנרלים הפשיסטים בארגנטינה וגברת תאצ'ר השמר־נית באנגליה, בעלת שיא באבט־לה. הבעייה היא שהכותב מנסה לשחרר את עצמו מהכרעה מי צודק יותר.

שאלתי היא מה היה עושה, חיים ברעם אילו נמצא במכנסי בתולת־הברזל. האם היה אומר פירקי תהילים? פונה למצפון העולם? מכריז על יום צום? או סומך על אובייקטיביות מזכיר האו"ם?

הצעתי למר ברעם להניח מש־אלות חסודות לאפיפיור. הברנש הרע והברנש הטוב מצויים רק בסירטי בוקרים. החיים מחייבים בדרך כלל בחירה בין הרע והרע יותר. משאלות חסודות הן ביטוי לבריחה מהמציאות.
צבי פייגין, תל־אביב

● ● ●

משפט חוזר

הקורא מציע מישפט חוזר לשר־לשעבר.

השר־לשעבר אבו־חצירא, פרק־ליטיו ותנועתו טענו לאורך המיש־

שר לשעבר אבו־חצירא
„פרשת דרייפוס"

פט, או לפחות יצרו רושם, שיש כאן מישפט „מוטה", מין מישפט דרייפוס שכזה.

לאורך כל השבוע האחרון ל־מישפט הוטרדה השופטת באיומים, בכתובות על הקירות, וחיה בפחד. היא הבינה שאם היא תפגע ב„מנהיג" ותגזור עליו עונש בפו־על, ייעשו פוגרומים נגדה ונגד מישפחתה.

אבו־חצירא טוען שהוא רוצה לטהר את שמו.

אם כך, אני תובע לערוך לו מישפט חוזר, בהרכב של יותר משופט אחד!
רפי אליהו, תל־אביב

מישפחות מצוקה

על מצוקת הנשים הגרושות.

האם יודעים אנשים העושים למען מעמד האשה (ולמען ילדיה), כי יש ניכוי מס־הכנסה משכרן של נשים גרושות שאינן נתמכות, בגובה השווה לזה של נשים אשר בעליהן הם מפרנסים ראשיים או מפרנסים־שותפים של המישפחה?

אין כמובן צורך לפרט כמה עוול נגרם לנשים אלה, המשמשות ברוב המיקרים כאב וכאם, כמפרנס יחיד אשר כל המעמסה ועול הדאגות, הן הכספי והן המוראלי, מוטל על כתפיהן.

מדוע לא קמה צעקה במדינה של נשים אלה עד כה — לא ברור. אין זאת כי נשים אלו כל־כך טרודות בדאגותיהן, שאינן יכולות למצוא להן כוח וזמן לטפל בבעיה קשה זו שלהן.

אני פונה בשמי ובשם הנשים שאני מכירה ושאיני מכירה. ייעשה משהו למען מישפחות מצוקה חד־הוריות אלה. יורד עול המס הכבד הזה מעל שיכמי נשים אלה כדי שיוכלו לעשות למען אזרחי העתיד, בלא שיישבעו קשי־יום ומרורים יותר מהמנה אשר גזר עליהן הגורל.
הניה סימון, ירושלים

היה זה יום חם ופתחתי חלון
כשנתקעתי בפקק בצומת חולון.
פתאום הרגשתי שאני כמעט נחנק,
כי מולי עמדה משאית ענק.
מה לעשות?
הטריק פשוט וגלוי —
אצלי במכונית "עץ הפלא" תלוי.

להשיג בריחות שונים,
בחנויות לאביזרי רכב ורשתות השיווק.
היבואן: אוטו־פרט, 03-331863

מרתף "ליריק"
דיזנגוף 190, ת"א
• ספרים
• תקליטים
• ציורים
פתוח יום יום (כולל מוצ"ש)
עד 11.00 בלילה

איתן עמיחי
הדברת מזיקים
בע"מ
מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים.
רמת־גן, רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272
טל. 790114-5-6 רש' מס' 21 עסק 481/75
שמירה על בריאותך ורכושך

רעים לתורת נישואין
העסק הנבחר · 1980/81/82 בחסות משרד המסחר והתעשיה
שרות הוגן, יחס אישי ומסור,
אמינות ומספר חתונות רב.
20 שנות נסיון והצלחה!
תל אביב בן יהודה 58 טל 03-282932

קבוצות לשכלול יכולת התנועה בשיטת פלדנקרייז
מתקיימות באבן־גבירול 103 תל־אביב
קונסרבטוריון „רון" מול השקם
בימי שני וחמישי — בוקר ואחה"צ
פרטים: טל. 03-232182 — אלי ודלר

תן טרמפ לחייל

הורוסקופ

מרים בנימיני

מזל החודש: תאומים

מה לובשים בני המזלות?

ההתרשמות הראשונה שלנו מאחרים מושפעת בדרך כלל מלבושם. ההופעה מדברת לעתים יותר מכל המלים היפות. לבושו של האדם מצביע על אופיו, תרבותו ויחסו לחברה.

לכל מזל אופי והופעה המאפיינים אותו, לכן לא כל בגד מתאים לכל מזל. מה שיכול להרשות לעצמו בן מזל דלי, ייראה שונה לגמרי כשבן בתולה ילבש אותו. דלי, למשל, יכול להרשות לעצמו להתלבש בצורה מוזנחת כביכול, ולהיראות מעניין ומושך. אותם בגדים על בן בתולה יהפכו את מראהו למוזנח

מה אוהבים ללבוש בני המזלות השונים ומה מתאים להם? הכתבה מתאימה יותר לנשים. גברים מוגבלים יותר. המאה ה־20 אינה מאפשרת להם חופש בחירה כפי שהיה להם במאות שעברו, כשגברים נהגו להתגנדר לא פחות מהנשים.

טלה

בנות טלה נמשכות לצבעים חזקים, בולטים ורועשים. אופיין סוער והתנהגותן עליזה ורועשת לפעמים. בגדים צועקים מבשרים למרחוק, שכאן נמצאת אישיות תוססת מלאת חיים ואופטימית. לבנות טלה מתאים להתלבש בגוונים אפורים, ירוקים וחומים. הבורדו, האדום והצהוב החזק מעידים על אופי תוקפני. לעתים קרובות בנות טלה מייצרות ומתכננות בעצמן את ביגדיהן. היצירתיות הקיימת באישיותן מאפשרת להן להתלבט במקוריות גם ללא הזדקקות לצבעים חזקים.

שור

בנות שור אוהבות להתלבש יפה. תלמוזנחים גורמים לבת שור דיכאון. חשיב לה שהבגדים יהיו מותאמים לגופה. לא גדולים ורחבים ולא הדוקים וצרים. ההתאמה לגוף מאוד חשובה לה. מכיוון שבנות שור אינן בוחלות בדברי מתיקה, גופן בדרך־כלל נוטה להשמנה. לכן טוב להן ללבוש בגדים שמצויירים עליהם פסים דקים לאורך, או שנותנים הרגשה של גובה ולא של רוחב. אנשי שור אוהבים בגדים נוחים ועשויים בטעם טוב. גוונים של כחול, ירוק בהיר, ורוד, סגול בהיר ולבן מתאימים להם.

תאומים

לא משנה להם מה הם לובשים. הם גם אינם מדקדקים בתלבושותיהם של האחרים. לא מעניין אותם אם מישהו מתלבש בצורה אופנתית או זרוקה — הם מקבלים הכל. הם עצמם מעדיפים בגדים שימושיים ופרקטיים, בד חזק והרבה־הרבה כיסים. מיכנסי הג׳ינס כאילו הומצאו עבורם. למרות נטייתם ללבוש מה שבא להם, הם נראים אלגנטיים כמעט בכל בגד. מה שחשוב להם באמת, זה להיות נקיים וצחים. הם שומרים על נקיון גופם ובגדיהם. למרות שהם נראים כאילו העניין אינו חשוב להם, הכתם הקטן ביותר יכול להוציא אותם מהכלים. כל הגוונים מתאימים להם, אך רצוי שיוותרו על הצבע השחור. הוא אינו מתאים לאישיותם.

סרטן

בנות סרטן מפונקות מאוד כשמדובר על בגדים. הן רוצות שהבגדים יהיו נוחים. בד עבה מעצבן אותן, וגורם להן להרגשה שכל גופן מגרד. הן מחפשות בדים דקים ועדינים שיחמיאו לגוף. בגדים גדולים ורחבים לא אהובים עליהן כי הן רואות את עצמן אלגנטיות ומסודרות, ודברים לא מוגדרים גורמים להן לחוסר שקט. כחול, ירוק וחום פופולריים אצל בני המזל. הם יודעים להתאים צבעים בטוב טעם. למרות שחסכנות היא מידה שאין לזלזל בה, לדעתם, הם תמיד נראים כאילו קנו לעצמם דבר־מה חדש.

אריה

ההופעה חייבת להרשים. אריה רוצה להתלבש בבגדי מלכות. כל עין שתתבונן בו תדע שמולה ניצב הוד מלכותו האריה. מעט מאוד מזלות מבזבזים כל־כך הרבה כסף על ביגוד כמו האריות. הם מבורכים בטעם משובח ואוהבים צבעים שמזכירים את צבעי רעמת האריה — כל גווני החום והזהב. חולשתם של בני המזל היא נטייתם להאמין לדברי חנופה. מוכרים שמשכנעים אותם ומאיצים בהם לקנות, מוצאים קונים נוחים ואסירי תודה. נוסף לבגדים יש לבנות

(המשך בעמוד 54)

ענייני כספים הטרידו אתכם בשבועות האחרונים. צעדים נמהרים הובילו להפסדים והמצב גורם לכם דאגות. הדברים עומדים שוב להסתדר. רצוי להימנע ממעשים נמהרים ומשינויים. היציבות תוביל לרווחים. החיים החברתיים יהיו משעשעים ומהנים. נסיעות משותפות יביאו לתוצאות מקוות. מכרים חדשים עומדים להצטרף למעגל הידידים הקרובים והמשמעותיים. בשטח הרומנטי צפויה הצלחה.

* * *

העייפות שתפקוד אתכם בתחילת השבוע תיעלם יומיים לאחר מכן. מצב־הרוח ישתנה, והפתעות משמחות יובילו פעם נוספת לאופטימיות. אך זו עלולה לגרום לאכזבה קטנה. בני המין השני נמשכים אליכם אך המצב לא תמיד הדדי. אתם אינכם חשים אותו דבר ביחס אליהם. המצב הכספי משתפר. אפשר לצפות להתקדמות בתחום זה, אך גם אז כדאי לשמור על הכספים. בחודש הבא צפויה הוצאה פתאומית.

* * *

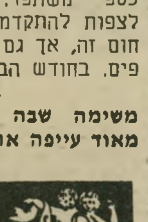

משימה שבה עסקתם בעת האחרונה מאוד עייפה אתכם. אתם חשים סחוטים ומותשים. התייחסות שקטה והתנהגות בטוחה יביאו להצלחת הפרוייקט. השבוע טוב יהיה להתרחק מהכל, לנוח ולהרבות בשינה. לקראת סוף השבוע שוב תחושו מרץ מחודש ותוכלו להתפנות לעניינים שבלב. מצב־רוח רומנטי יביא אתכם למופעים אמנותיים, קונצרטים, ביקור בתערוכות והצגות שמהם תפיקו הנאה.

תוכניות חדשות שקשורות לעניינים מיקצועיים עלולות להתעכב. מורגשת חסימה בשטף המאורעות. לא טוב להתחיל בעסקים חדשים ברגע זה. קיימת אפשרות לתיסכולים או אכזבות שאותם אפשר למנוע על־ידי דחיית תאריך ההתחלה בכמה ימים בלבד. בחיי המישפחה צפויות השבוע בעיות. לא טוב לתכנן חופשות מישפחתיות. חופשה שתוכננה קודם לכן תהיה מוצלחת ואין לה קשר למצב הנוכחי.

* * *

עניינים הקשורים לנסיעה ארוכה מעסיקים אתכם בימים אלה. גם אם צצות בעיות והדברים אינם זורמים בקצב המצפוה, יתברר תוך כמה ימים שהכל כשורה. התוכניות בכל זאת ייצאו לפועל. סטודנטים ותלמידים עלולים להיתקל בקשיים פתאומיים. אל בהלה, הדברים יתיישבו במהירות. התנהגות שלווה ומרוחקת תביא להתנצלות מפי אלה המעורבים בעניין. בשטח המיקצועי צפויה התקדמות רבה.

* * *

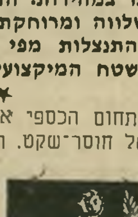

התחום הכספי אינו יציב ומביא להרגשה של חוסר־שקט. תוכניות מיקצועיות הקשורות להסכמתם של אחרים אינן ברורות. ברגע זה נראה כאילו לא יקיימו הבטחות כספיות הקשורות לפרוייקט חשוב. תוך יומיים עשויה להגיע ידיעה משמחת מחו״ל ואז יתברר שאפשר להתקדם כמצופה. השטח הרומנטי קשור אף הוא בנסיעה לארץ אחרת, או בביקור של מישהו קרוב שעימו לא נפגשתם זמן רב.

בעיות עם בני הזוג מביאות למצב של חוסר־ודאות. ההתנהגות שלו או שלה מוזרה וגם אתם, המבינים את מניעיהם של האחרים, לא תופסים מה קורה איתם הפעם. סבלנות, השינויים אינם כל הזמן לרעתכם. קיימת נטית להסתכן בעת נהיגה. היזהרו מהתנהגות קיצונית ונמהרת, ותרו על נסיעות לשם הנאה בלבד. מבחינה בריאותית חשוב להשגיח על עצמכם ולא להרבות במאמצים.

* * *

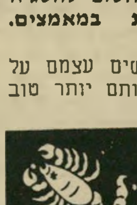

העקרבים עדיין אינם חשים עצמם על הגובה. למרות שמצב בריאותם יותר טוב משהיה, צפויה השבוע בעיה בריאותית נוספת, אך זו תטריד אתכם במשך יומיים בלבד. לאחר מכן תחושו טוב יותר. כדאי להתחיל לתכנן את הנסיעה הבאה. השותפים לנסיעה כבר דואגים ומעוניינים לדון אתכם בנושא זה. אל תפחידו אותם בהתנהגות תוקפנית או עוקצנית, הם רוצים בטובתכם. עבודה רבה צפויה השבוע.

* * *

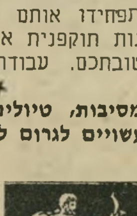

מסיבות, טיולים ועיסוקים ספורטיביים עשויים לגרום להתלהבות והנאה השבוע, אך כבר עכשיו כדאי לדעת שלא כל השבוע תוכלו לחגוג. בן־הזוג זקוק לעזרתכם, ואתם תצטרכו להקדיש לו חלק ניכר מזמנכם. השכר יתבטא בעבודה נוספת, או במשא־ומתן עם אנשים היכולים לקדם את בן־הזוג. כמו כן יש להשגיח על מצב בריאותו. גם בשטח זה יהיה זקוק ליותר תשומת־לב. חיי האהבה בלתי ברורים.

בעיות מישפחתיות עלולות לגרום למתיחות השבוע. רגישות מופרזת עלולה לגרום לאי־הבנה או למריבה. נסו לבדוק את עצמכם ולראות אם לא הפרזתם בדרישותיכם מהאחרים. אל תשפטו את בני־המישפחה לפי אישיותכם אתם. זיכרו שלכל אחד אופי שונה ותגובה אחרת. הציפיה להתנהגות כזו או אחרת חייבת להביא לאכזבה. חיי־האהבה מלהיבים מאוד. בן־הזוג אוהב ומעוניין, אך הזמן אינו מספיק לכם.

* * *

נסיעה שתכננתם. ליום מסויים תידחה מעט. הקצב המואץ שבו חייתם לאחרונה מותיר עיקבות. כדאי לרסן עצמכם ולהירגע. הכל יתבצע קצת יותר מאוחר, אך כלום לא יתבטל. ענייני הבית והדירה יעסיקו אתכם השבוע. יתכן שתיאלצו לחתום על חוזה חדש, או לשלם מיסים באופן מפתיע. לדאגות הקשורות לכספים אין מקום בימים אלה. התנהגות זהירה ומחושבת תביא ליציבות ולשקט בשטח זה.

* * *

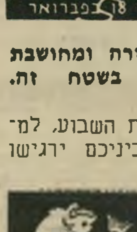

טוב לנהוג בחסכנות בתחילת השבוע, למרות שאפילו החסכנים שביניכם ירגישו צורך להוציא יותר מדי כסף ולבזבזו על דברים שאינם כל־כך חשובים. מוטב לא להתחיל בתוכניות ובמיבצעים חדשים גם אם תכננתם דבר מעין זה, דחיה של כמה ימים תביא תועלת. תוכניות מהפכניות אינן מביאות ברכה בתקופה זו. בני־מישפחה מבוגרים דורשים יותר טיפול ותשומת־לב. תוך שבוע תוכלו להשתחרר מהאחריות הנוספת.

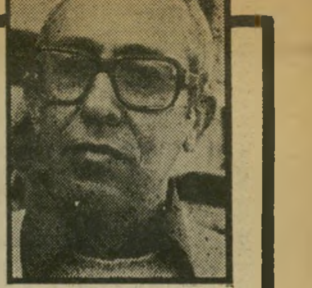

יעקב שרת / איש ממאדים

בימים בינוניים

לכתוב היום, 9 בחודש, דברים על מילחמת 1982 כדי שיראו אור בעוד שבוע ימי־לוח, אך אולי שנת־אור מבחינת תאוצת ההתפתחויות וההשתנויות המיזרח־תיכוניות ואף העולמיות, מגוחך, כמדומה, לא פחות מאשר לכתוב דברים חמישה ימים לפני פרוץ המילחמה, כדי שיתפרסמו אחריה, כפי שאירע לי פה בשבוע שעבר, שלא לדבר על אותו שלג צחור שירד בעוז בימי קיץ אלה על נסיון כן לטפל בדרך אלגורית בניצני בעיה חברתית עקרונית, שפירותיה השחורים משחור מי ישורם.

מגוחך, ואף על פי כן בלתי־נמנע, שכן מה שכבר קרה במילחמה החדשה שהפריצה ממשלתנו בתגובה על התנקשות בחיי שגריר־ישראל בבריטניה, דיו לעורר כמה התייחסויות.

מילחמת 1982 היא קודם כל ניקמת 1973. אי־אפשר להסביר את העוצמה, המחץ, היכולת, ההצלחה וניצולה של המערכת הצבאית כולה אלא בנחישות סגל שלם של קצונה, והרמטכ"ל בראשו, שעשה לילות כימים מאז מילחמת 1973 בבניית מכונת מילחמה אדירה, שתסיר את חרפת הימים הראשונים של מילחמת 1973 בצורה שתבהיר קבל עולם מהו ומיהו צה"ל. ועינינו הרואות.

אבל מילחמת 1982, אולי אף יותר משהיא חוטר מגזע 1973, היא המשכה של מילחמת 1967 במישור השטח, והמשכה של מילחמת 1948 במישור האדם.

אסביר למה אני מתכוון:

מילחמת 1967 שינתה את מפת המיזרח התיכון (אף שמלכתחילה לא זו היתה מטרתה). גבולות נחצו שלא על מנת להיסוג אליהם בתום הקרבות. חמדנות־שטח — מתוגברת על־ידי שיכרון הכוח וההצלחה — דבקה ברבים וטובים (ואנוכי הקטן בתוכם), בהסתייעה כמובן בתרצנויות הגיוניות למיניהן, שחיפו כולן על האמת הפשוטה של יצר ההתפשטות הישראלי, נתגלתה אז במערומיה. מסוממי מעמדנו ה„מעצמתי" באיזור הרשינו לעצמנו לספח בפועל וליישב שטחים של מצרים ושל סוריה מזה, ושטחים בעלי מעמד מדיני לא ברור — אך גדושי אוכלוסיה פלסטינית — מזה. השלטנו סדר גבולות חדש. האין מילחמת 1982 המשך ישיר של קו זה?

אבל האמת הגדולה היא שמילחמת 1982, עוד יותר, היא המשכה הישיר של מילחמת 1948. מדוע? מפני שמילחמת 1948 הולידה את הפליטות הפלסטינית. ולא חשוב כרגע, לצורך דיוננו זה, מי אשם בהיווצרות בעיה זאת. לצורך הדיון אני נכון להניח, שהאשמה כולה מוטלת על כיתפי הפלסטינים עצמם ועל כיתפי מדינות ערב השכנות — שכן בעינה נשארת העובדה הפשוטה, שאין לחמוק ממנה, והיא שאחת התוצאות המוחצות של מילחמת 1948 היתה היווצרות פליטות פלסטינית רבתי, שביקשה כמובן את פיתרון בעייתה בצורות מצורות שונות, שאחת מהן היתה — בצדק או שלא בצדק — חתירה לריבונות פלסטינית תחת השמש המיזרח־תיכונית, תוך הסתייעות בטירור להשגת מטרה זו.

מדינת־ישראל עמדה איפוא — מראשית קיומה — מול תאום סיאמי שנולד יחד איתה, תחת אותם שמים, בתוך אותה ארץ — התאום הסיאמי של הבעיה הפלסטינית, שהוא עצמו נחלק לכמה וכמה תאומי־מישנה — האוכלוסיה הערבית־פלסטינית שבגבולות מדינת־ישראל, האוכלוסיות הפלסטיניות השונות שהתגבשו בחבל עזה, בגדה המערבית שבשליטת ירדן, בסוריה ובלבנון.

היסטוריונים כבר עמדו על התופעה המעניינת המאפיינת את הפליטות הפלסטינית — זוהי פליטות שאינה נעלמת. במרבית המכרעת של מיקרי פליטות פרי נחשולי־מילחמה, שהעולם היה עד להם במאה הנוכחית, הם נעלמו כ„בעיה" מסדר היום הבינלאומי משום שהפליטים עצמם השלימו רובם ככולם עם מר גורלם והתיישבו השתרשו במקום שאליו נפלטו, בלא לטפח שאיפות וחלומות של חזרה. לא כן במיקרה הפלסטיני. כאן לא היתה היעלמות. ושוב, אין זה מענייננו כאן לחקור ולדרוש מדוע דווקא כאן קרה דווקא כך. כרגע צריכה לעניין אותנו התוצאה, כלומר המציאות הממשית. והמציאות הממשית היא שהבעיה הפלסטינית על רכיביה, ובראש וראשונה בעיית הפליטות הפלסטינית, כלומר יצר השיבה למולדת, לא נעלמה.

מדינת־ישראל לא יכלה, כמובן, להתעלם מקיומה של בעיה זו, ומה גם שהיא החריפה והלכה הן מכוח ההתפשטות בשטח, פרי נצחונות מילחמת 1967, שעשו את ישראל שליטה ביותר ממיליון פלסטינים בחבל עזה ובגדה המערבית, והן מכוח התפתחות תנועות פלסטיניות פוליטיות, שנזקקו לטירור בחתירתן אל מטרתן המדינית. ומכיוון שמדינת ישראל לא יכלה להתעלם, היא השיגה במרוצת הזמן כי עליה לבחור בין שתי דרכי פיתרון לבעיה הזאת, שאינה חדלה מלהתקיים, שממשיכה להציק בלי הרף ואף ביתר שאת. דרך אחת של פיתרון היא בראש וראשונה הכרה בקיום ישות פלסטינית, שזכותה לריבונות אינה נופלת מזכות כל עם אחר בעולם להיות עם חופשי בארצו. אם הפלסטינים הם עם — ורק להם זכות לקבוע זאת — עם זה זכאי למיסגרת ריבונית כלשהי, למדינה. איזו מדינה, היכן בדיוק, מה יהיו גבולותיה בשטח — על זה אפשר לדבר וצריך לדבר. אבל העיקרון של זכות קיום ריבונית פלסטינית קיים מרגע שאתה מכיר בקיום עם פלסטיני.

מדינת־ישראל, משום מה, שללה דרך פיתרון זו, שפירושה המעשי הוא התפשרות על שליטה במרחבי ארץ־ישראל, התפשרות שמשמעה צימוק שטח הריבונות הישראלית לטובת התאום הסיאמי התובע את חלקו. (נכון, התאום הסיאמי רב־הפנים הזה טוען באחת ממסכותיו שהוא אינו נכון לפשרה, שהוא רוצה את הארץ כולה לעצמו — אז מה אומר השכל? ללכד ולאחד אותו סביב דגל זה על־ידי סירוב להכיר בו ובזכויותיו הטבעיות, או להיפך, להיות נכון להתפשר עמו ולהחליש מכח זה, אם לא לעקר כליל, את קיצוניותו?)

לא. מדינת־ישראל דגלה יותר ויותר בדרך הפיתרון האחרת של הבעיה הפלסטינית, דרך ביטולה על־ידי מחיקתה בכוח.

לא פשרה, לא השלמה, לא ויתור, לא הכרה, לא הסכמה, לא שלום. להיפך — התעלמות, התנכרות, התכחשות, התנשאות, כיבוש, דיכוי, דריסה, מחיקה. העלמת הבעיה תחילה על־ידי ביטולה במחשבה, בהשקפה — ואחר־כך, בהגיון בלתי־נמנע — על־ידי ביטולה הגשמי, בשטח.

נרצה או לא נרצה, אחת התוצאות של מילחמת 1948 היתה היווצרות ריכוז פלסטיני גדול בלבנון. הריכוז הזה לא נוצר יש מאין. הריכוז הזה הוא חיפה הערבית, ועכו, וכפרים שלמים בגליל, ועוד ועוד. בעיה. בעיה מציקה. מציקה מאוד, שכן, כאמור, היא מתבטאת גם בטירור אנטי־ישראלי למינהו.

אז מה עושה מדינת־ישראל כדי לפתור בעיה זו? היא פותרת אותה בדריסתה בטנקים.

מילחמת 1982 היא נסיון ישראלי יזום ומחושב להשמיד את הבעיה הפלסטינית על־ידי מחיקת הקיום הפלסטיני שנוצר בלבנון מכוח מילחמת 1948, שהביאה לעולם את מדינת־ישראל, אך גם הולידה את התאום הסיאמי־פלסטיני. מבעד לערפל המידע אין לדעת אם מדובר בהשמדה ממש של קבוצה לאומית, כלומר בירי ובהפגזה של ישובים פלסטיניים בלבנון על כל יושביהם, או בגירוש המוני של פלסטינים לעבר סוריה (במטרה שהנדודים, מכיוון שהחלו שוב מקץ יותר מ־30 שנה, יימשכו עד ירדן, כדי להגדיל שם עוד יותר את התאחוז הפלסטיני כדרך להפיכת ירדן למדינה פלסטינית מוצהרת, או שניהם גם יחד — או אולי לא זה ולא זה). אבל דומה שכבר ברור לחלוטין, שבלבנון נוצר מכוח מילחמת 1982 מצב חדש לגמרי — הפלסטינים שהיו גורם של ממש במדינה המיוסרת ששמה לבנון איבדו את מעמדם זה לגמרי. הם, כמו שאומרים הילדים, „איננם" עוד.

ואם הם אינם עוד גורם בלבנון, אם הם מוכים, מושמדים, מגורשים, עקורים, סחופים ודוויים שם, כתוצאה ישירה של מחץ העוצמה הצבאית הישראלית — היש צורך להסביר מה מתרמז מכל זה לפלסטיני חבל־עזה והגדה?

מי שהסיכסוך היהודי־פלסטיני־יהודי נתפש אצלו כסיכסוך יעקב ועשיו, בסיכסוך אני־או־אתה, מילחמת 1982 היא מתנת חג כבירה. הבעיה הפלסטינית כבעיה מדינית־ביטחונית פשוט נעלמה מן המפה העולמית. זוהי עובדה ניצחת. העם האחד שנעשה ריבון ב־1948 — נעשה אדון ב־1982. העם האחר, שלא נעשה ריבון ב־1948, נעשה עבד נרצע ב־1982. ובמילים אחרות: הבעיה הפוליטית־ביטחונית נעלמה — הבעיה המוסרית נשארה (בעיה מוסרית אי־אפשר להעלים בסאון טנקים ובנהום מטוסים).

כמובן, מישקלן של בעיות מוסריות בימינו, מהו? לא הרבה יותר מאשר בימי יהושע בן־נון, שהקפיד בשעתו מאוד על פיתרון הבעיה הכנענית בהרג שיטתי — וההיסטוריה ציפצפה על אותם מחייליו ובני־דורו, שעיקמו חוטם למראה הכנענים המושמדים, מטף ועד זקן, לפי חרב; על השאלה האם אפשר לנהוג בעשור השמונים של המאה ה־20 בשיטות בן־נוניות במהותן, אם לא בממשותן — ולצאת נקי — אין בפי תשובה, שכן מה פירוש „לצאת נקי"? היש נקי בעולם של ימינו?

ואף על פי כן? ואף על פי כן, לא אל ישראל בן־נונית שכזו התפללו אבות הציונות ומקימי המדינה, ומכאן שישראל בלבוש 1982 היא ישראל אחרת לגמרי, שונה לחלוטין מישראל של 1948. אולי זה טוב ואולי זה לא טוב, אך עם עובדות אין טעם להתווכח. ביוני 1982 התחוללה מהפיכה בסדר גודל של מהפיכת 1948. נשתנו סדרי בראשית במיזרח־התיכון. נפתחה תקופה חדשה בחיי ישראל ובחיי האיזור כולו. כל כלי־המישחק (מלבד אחד) הופלו ועד מהרה יוצבו מחדש בסדר שונה מקודם. אשרי המזדהה והרץ אחרי המרכבה. אוי למסתייג שביקש ליישב סיכסוך מתוך כבוד הדדי לאדם ולעם, והיה נכון לוותר ולהתחשב בזולת למען החלום של פשרה־מכובדת; מעכשיו יהיה עליו לחיות במציאות שכל כולה כוח ללא חלום, ומי יודע אילו מסקנות אישיות מרחיקות־לכת ינבעו מכך...

האסטרטגים ינתחו את יחסי־הכוחות במילחמת צה"ל־אש"ף ואת המעבר לעיקור צבא סוריה, ויבררו האם על ישראל חזקה זו איימה סכנה ממשית, מצדיקת־מילחמה.

ההיסטוריונים יעלו על נס את חוכמת העיתוי הבגיני־שרוני, המושלם מאין־כמוהו, את גאון צה"ל הרפולי, התעוזה המדינית־צבאית הישראלית, את ניצול ההצלחה שהפתיעה גם את הנשבעים בה מלכתחילה, את שעון־החול עתיר־הגרגרים. המדינאים יתהו על טיבו של הזרז למיוחד במינו ששמו הכימי „ישראל", המחולל ריאקציות כה חריפות בסביבתו, אף שהוא כטיפה באוקיינוס.

הוגי־דעות ישאלו האם כל זה כבר היה רשום בצופן הגנטי של היהדות בלבושה הריבוני המחודש, או שמא אין כאן אלא שלשלת של החלטות שהחליטו אנשים ספורים מאז 1948 ועד היום, החלטות שכולן היו יכולות להיות הפוכות.

ואחרונים אחרונים, אך לא בחשיבות, הדמוגרפים — והלא בינינו ובין עצמנו אנו יודעים (ועוד איך אנו יודעים!) שביסוד־כל־היסודות של הסיכסוך הפלסטיני־יהודי מסתתרת לה לא־שאננה הבעיה הדמוגרפית הגולמית — יספרו את הגולגלות וישרטטו עקומות וימלאו טבלאות אשר יבהירו לאדונים המנצחים ולעבדים הנרצעים האם השתנה היחס התאחוזי בין יהודים ופלסטינים, בין יהודים וערבים, וביתר אכזריות — האם נוסף למדינת ישראל יהודי אחד הודות למילחמת 1982 המהממת.

(המשך מעמוד 53)
אריה חולשה לתכשיטים וביחוד לתכשיטי זהב. התוצאה המתקבלת מרשימה ומעוררת הערצה.

בתולה

בנות בתולה חייבות להיות האופנתיות ביותר. הן נראות יפות אפילו בבגד הפשוט והישן. רובן מסוגלות לתקן, לסדר ולהתקין מחדש את בגדיהן הישנים. הן מוסיפות כפתורים, סרטים, מלמלות ותחרות ואוהבות להצטעצע. הן ערות לכל חידושי האופנה ועוקבות בקפדנות אחרי כל שינוי. הן לא מצפות מאחרים שיאמרו להן איך להתלבש. הן חשות באינסטינקט מה מתאים ללבוש.

מאזנים

לבני מאזניים הופעה נאה ושובת־לב. הבעת פניהם נעימה, הם בעלי חיוך מקסים, גומות חן בלחיים, בסנטר, או אפילו בברכים. היופי טיבעי לבני המזל. הם אינם סובלים כיעור. גם אם ילבשו סמרטוטים הם ייראו נאים ונעימים. הם נוטים לבחור צבעים בהירים, עדינים ולא רועשים. מעט מאוד אנשים יכולים לשלב ישן עם חדש, ולהיראות כאילו זה עתה המציאו את האופנה.

עקרב

הקיצוניות המאפיינת את בני המזל מוצאת ביטוי בדרך שבה הם מתלבשים. או שילבשו את הבגד ה,זרוק' ביותר ויתנו הרגשה שלעולם אינם נותנים דעתם להופעתם, או שיתלבשו בשיא האופנה וייראו אלגנטיים. הם מוכרחים לעורר תשומת־לב מסביב לאישיותם ולתלבושתם. בנות עקרב מסוגלות ללבוש את הבגד היפה ביותר כדי להדהים את השכנים, להרגיז את החברות לעבודה, או להתנקם בחברה שפגעה בהן.

קשת

בנות קשת נותנות לכולם הרגשה, שכלל לא איכפת להן מה הן לובשות. איש לא חושד בהן שהן מקדישות מחשבה רבה להופעתן. כל אחד יודע שהן מעדיפות לקרוא ספר טוב, לשמוע הרצאה מעניינת או להשתתף בטיול מפרך. למעשה הן מבורכות בטעם טוב ויודעות מה מתאים להן. הן מרגישות הכי טוב בבגדי־ספורט, וגם לשמלות היקרות והמהודרות ביותר יהיה אופי פשוט.

גדי

בנות גדי נראות טוב בבגדים סולידיים. הן מוכנות להתאים לעצמן את כל הצבעים והגוונים. הצבעים הכהים מתאימים להן ביותר. חשוב שהן תראינה אלגנטיות, כי בדרך־כלל הן עובדות במקומות שבהם נחוץ להופיע בצורה מכובדת. חידושי האופנה אינם מדברים אליהן. עד שהתרגלו לבגד מסויים כבר נודע להן שעליהן להסתגל לבגד אחר. למזלן הן לא מאבדות את הפרופורציה, ומתלבשות בצורה יפה ומעניינת.

דלי

בנות דלי אוהבות להפתיע את הסביבה. הן מתלבשות כאילו היו שחקניות על בימה. הבגדים עבורן הם כעין צעצועים להשתעשע בהם. הן ממש מזנקות לתוך האופנה. יש להן טעם טוב והן מתלבשות כאילו היו בתחרות אינסופית עם נשות כל המזלות האחרים.

דגים

בנות דגים המפונקות מעדיפות נוחיות על פני אופנה. אילו רק יכלו להתהלך בחלוקי־בית מבלי לעורר תשומת־לב, הן היו מאושרות. אך מכיוון שאין ברירה הן מחפשות לעצמן בגדים בצבעי הסגול, הטורקיז, הכחול והכסף, ומנסות למצוא סגנון שאותו לא יצטרכו להחליף לעולם. בכל בגד הן נראות דורשות פינוק. קשה לומר להן להתלבש לפי האופנה. האינטואיציה אומרת להן מה מתאים להן ללבוש, וזאת בהתחשב במצב־הרוח שבו הן נתונות.

ח"כ אמנון רובינשטיין מספר על יחסיו עם יגאל ידין ושמואל תמיר, על חילוקי־הדיעות שלו עם אשתו, על יחסיו עם אריק שרון ואומר שכל פרשת ד"ש היתה לגביו „מסע אלונקות"

כשנפרדנו מד"ש הבנתי בפעם הראשונה מדוע זוג שמתגרש חוגג אחרי טקס הגירושין שבא אחרי שיברון־לב ומועקה

●

כשאשתי רוני עזבה את ד"ש, אחרי ההצטרפות לממשלה נגד רצוני, היא גרמה לי הרבה נזק. בעיקבותיה עזבו הרבה

●

ידין השמיד קרוב למאה אלף עותקים של עיתון ד"ע, מפני שתמונתו, שהתפרסמה בעיתון, לא מצאה חן בעיניו

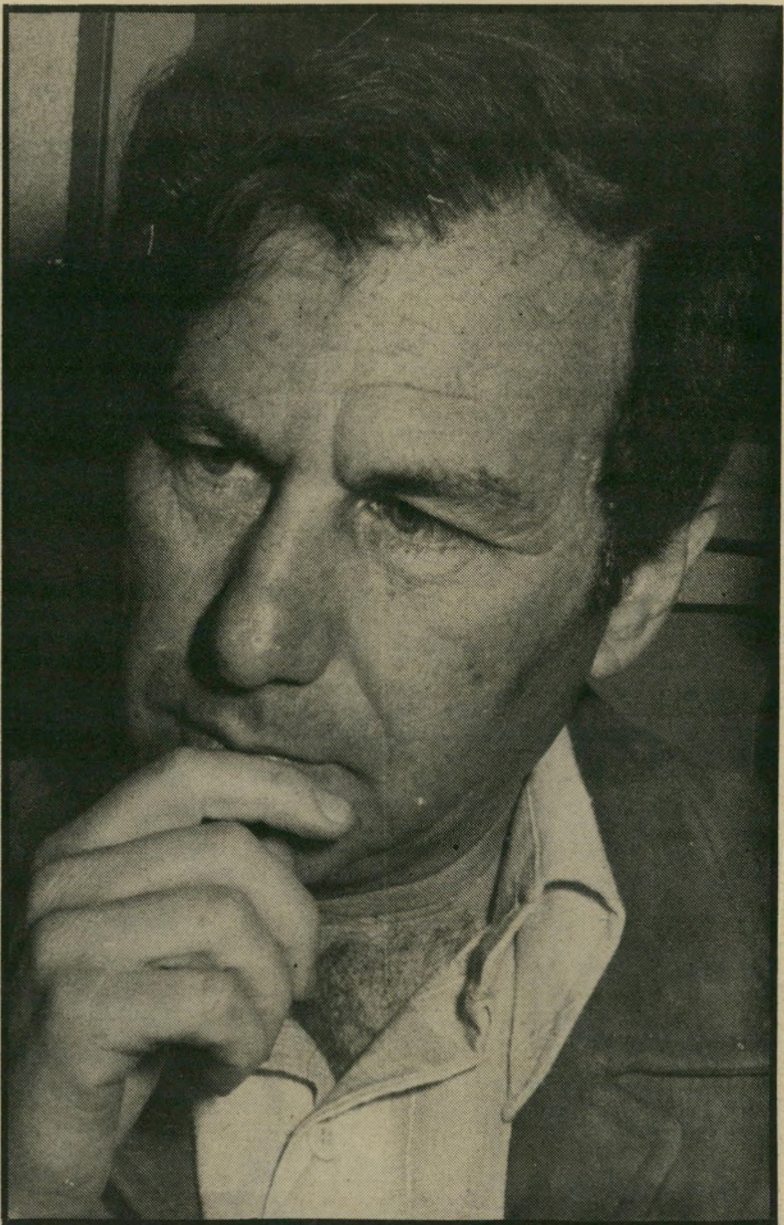

ריאיינה שרית ישי

רוני מילוא הלך איתי ליגאל אלון כדי להשפיע עליו שלא יהיו שינויים בשאלת „מיהו יהודי" בחוק־השבות

●

ידין בא לד"ש בודד, ללא רע, ללא חבר, ומקץ שנתיים עזב את עולם הפוליטיקה, כשהוא נותר ערירי ומסוכסך עם תומכיו

●

אריק שרון ואני נהגנו להסתובב במועדוני הג'ז של לונדון, ולקנא בילדי־הפרחים ארוכי־השיער בכיכר־פיקדילי

„יכולתי להפוך את ידין למלך!"

חבר־הכנסת אמנון רובינשטיין, לצד חבר־הכנסת מרדכי וירשובסקי, הוא מ־שרידי תנועת ד"ש האחרונים. בימים אלה יצא־לאור סיפרו, המתאר את חוו־יותיו האישיות בפוליטיקה הישראלית. בד בבד יצא סיפרם של העיתונאי אמנון ברזילי והמו"ל נחמן אוריאלי, על עליי־תה ונפילתה של ד"ש.

סיפרו של רובינשטיין כתוב כיומן אי־שי. המביך ביותר בספר הוא תיאור מצבים עם הפרופסור ייגאל ידין. כפי שאומר רובינשטיין — קשה להאמין למיקרא עיניים.

רובינשטיין הגיע לפוליטיקה הישרא־לית הישר מספסלי הפקולטה למישפטים של אוניברסיטת תל־אביב, שם כיהן כדיקן. כיום יש בכנסת חמישה מתלמי־דיו — משה שחל, שבח וייס, אריק שרון, רוני מילוא ומיכאל קליינר.

עם שניים מהם, אנשי ליכוד, פיתח רובינשטיין יחסי ידידות יפים. שר־הבי־טחון אריק שרון היה ידיד קרוב של מישפחת רובינשטיין. המישפחות נהגו להיפגש בסופי־שבוע. שרון אף התארח אצל רובינשטיין בלונדון. השניים נהגו לבלות במועדוני ג'אז ולהתקנא בהיפים שמילאו את כיכר פיקדילי. במיוחד הת־קנא בהם אריק שרון, שהביע את רצונו ללכת יחף ולגדל שיער.

התלמיד השני שאיתו היה רובינשטיין מיודד היה רוני מילוא. יש אומרים ש־רובינשטיין, שטיפח את מילוא והפך אותו לעוזרו לבעיות סטודנטים, תרם למהפך שהביא לשליטת הימין באגודת־הסטודנטים.

רובינשטיין מספר כי בזמנו הלך עם מילוא ליגאל אלון בנסיון להשפיע עליו שלא יישנה את הסעיף המגדיר מיהו יהודי בחוק־השבות. היום, אומר רובינ־שטיין, אני שואל את מילוא כיצד יצביע

(המשך מעמוד 55)
בכנסת, והוא משיב לי שתהיה לו בעיה.

רובינשטיין, בנו של קבלן עשיר, נולד עם כפית־זהב בפה. הוא זכה בשם עולמי בתחום המישפט הקונסטיטוציוני, נשוי לרוני, שהיא היועצת המישפטית של חברת רובינשטיין ואב לשניים. המישפחה מתגוררת בבית דו־מישפחתי גדול ומפואר בשכונת תל־ברוך. במוסך חונות שתי מכוניות־פאר.

כשבאתי לראיין את אמנון רובינשטיין, מצאתי אותו ואת אשתו צמודים למקלט הרדיו. בנם החייל משרת בצפון.

רוני, אשה נאה מאוד, מכבדת אותנו בסודה עם פילחי לימון ובענבים. אומרים שיש לה השפעה עצומה על בעלה. היא מעוררת כבוד בדיעותיה העצמאיות. בזמנו היא לא היססה להביע בגלוי את דעתה נגד הצטרפותו של שמואל תמיר לד"ש. כאשר הצטרפה ד"ש לממשלה, היא עזבה את התנועה באופן הפגנתי, חרף התנגדות בעלה, וגררה אחריה גדודי אוהדים.

אמנון רובינשטיין התפכח מהכישלון של ד"ש. הוא קורא לד"ש „מחלת ילדות". הוא בטוח כי תנועת שינוי נמצאת על סף פריחה מחודשת, דוגל בעונש־מוות למחבלים שהורגים בני־ערובה; ומאמין כי פרשת ד"ש רק חיזקה את דמותו בעיני הציבור, גרמה לציבור להאמין שהוא אינו רודף שררה ושמילה שלו היא מילה.

כחבר־כנסת הוא אינו מצטיין במיוחד. רובינשטיין, שהרים בזמנו תנועה שאיימה להפוך לשון־המאזניים שתשחרר אותנו מעול המיפלגות הדתיות, לא בלט, על אף רדידותם של יתר חברי־הכנסת. אומרים שאמנון רובינשטיין הוא איש נחמד מאוד, משכיל ומעורר כבוד, אך אין הוא פרלמנטר גדול.

● **כיצד אתה מרגיש בכנסת, כחבר בסיעה בת שני חברים?**

היה לי קשה מאד להתרגל, אבל אני לא רוצה להתחלף עם הסיעות הגדולות, שיש להן הרבה יותר חברי־כנסת. לבד מזה, אין כל יחס בין הפעילות הפרלמנטרית של שינוי ובין גודל הסיעה. אבל לי, אישית, היה קשה להתרגל לסיעה קטנה.

● **האם הירהרת בזמן האחרון בפרישה מהחיים הפרלמנטריים?**

לפרוש? מה פתאום? אני ממשיך הלאה. יותר לא יקרה מה שקרה לנו עם ד"ש. גם הטריק של המערך, שלקח לנו הרבה מאוד מצביעים בטענה שצריך להפיל את הליכוד, לא יעבוד פעם שניה. בזה אני משוכנע.

● **אינך סבור כי כישלונך היחסי בבחירות האחרונות נבע מכישלון**

> **גרשום שוקן דיבר איתי על צירופו של תמיר לד"ש. בוודאי שהיה מישקל רב להמלצה שלו**

ד"ש? האמנם קיבלה שינוי שני מנדטים בלבד בגלל תעמולת המערך שאמרה „רק לא ליכוד"?

היה גם העניין של כישלון ד"ש. אך אני מאמין כי הכישלון הזה ניתק באופן סופי את הקשר הגורדי בין שינוי וד"ש. אני מרגיש כעת מעין התעוררות של חברי שינוי. אני מרגיש כי יש רצון להתאחד מחדש. היתה לנו אסיפה בשבת. חששנו מאוד והנה, למרות הגיוס, הגיעו 350 איש, מכל הארץ. יש התעוררות ובחלק מהסניפים שלנו הולכים לבחירות לרשויות המקומיות.

● **האם יש קשר בין התעוררות שלום־עכשיו לבין התעוררות שינוי?**

אני לא יודע. זה נכון שציבור אוהדי שינוי נזון מאותו הלך־רוח ציבורי של אוהדי שלום־עכשיו. אני אישית תומך לא פעם בפעולות שלום־עכשיו. בשלום־עכשיו יש אנשים בעלי דיעות מגוונות, כולל מערך. עובדה שתמכו בתנועה 26 חברי־כנסת של המערך. זהו מיספר מאוד מרשים.

● **נחזור לימים של הקמת ד"ש. מדוע התנגדת לשיתופה של תנועת ר"ץ, שהיתה קרובה לדיעותיה של שינוי?**

אילו צירפתי אלינו את ר"ץ בהתחלה, זה היה סוגר לנו אופציות להרחבה נוספת. ציבור שלם של בוחרים לא היה מצטרף אלינו. אנחנו היינו מעונינים בהקמת גוף יותר רחב שינגוס גם במצביעי הליכוד. לכן ההצעה לצרף אלינו את שולמית אלוני נפלה למים. אחר־כך כשקמה ד"ש, רציתי לצרף אליה את שולמית אלוני אבל זה לא הסתדר.

● **שינוי קמה כתוצאה מגלי המחאה שפקדו את הארץ, ושהופנו בעיקר נגד משה דיין. תנועתך הציעה שינוי, והנה הלכת והצטרפת אל ייגאל ידין, שהיה אחראי לזיכויו של דיין בוועדת־אגרנט.**

מהרגע הראשון לא היינו תנועת־מחאה וההליכה עם ידין על רקע ועדת־גרנט לא היתה הדבר המרכזי ב־1976. בוועדת אגרנט ישב גם השופט לנדאו, שאני מאוד מוקיר ומעריך.

● **ביקרת קשות את ועדת אגרנט.**

זה נכון, אבל זאת לא היתה הבעיה עם ידין. הבעיה היתה חולשתו הגדולה וחוסר יכולתו לגבש דיעה עצמאית. הוא היה עובר מהלך־רוח אחד למשנהו. לעולם לא יכולנו לדעת מה יחליט בסופו של דבר.

● **אם כך, מדוע לא נפרדת ממנו אחרי השלב הראשוני?**

מדוע אינך שואלת מדוע הצטרפו לד"ש, אחרי השלב הראשוני, אנשים שהכירו אותו בצבא? אנשים כמו מאיר עמית, מאיר זורע, שהכירו את ידין במשך שנים רבות? אני לא היכרתי אותו.

> **זה שהסכמתי להצטרפותו של תמיר לד"ש היתה שגיאה גדולה מאד ופאטאלית**

● **יתכן כי בצבא הוא היה איש שונה.**

אני לא מעוניין בצד הפסיכולוגי. לקח לי זמן להכיר את ידין. לכל הציבור לקח זמן. בתחילה כולם ראו בו מנהיג פוליטי בעל שיעור־קומה לאומי. משה דיין היה מוכן לכהן תחת ידין כשר.

● **הוא היה מוכן לכהן כשר תחת כל אחד...**

לא נכון. הוא לא הסכים לכהן תחת שימעון פרס. יותר מזה — בן־גוריון, יותר מכל האנשים, הועיד אותו להיות יורשו. ידין של 1976 היה שונה מידין שהתגלה לאחר־מכן. אני מייחס את השינוי לטרגדיה של המנהיגות הצבורית כולה.

■ ■ ■

● **איך אתה מסביר את הטרגדיה הזו?**

אין לי הסבר אחד ויחיד. יונתן שפירא מסביר כי זוהי קבוצה שגדלה בצילה של מנהיגות חזקה מאוד ואיתנה בדיעותיה. זהו דור שהלך לתפקידי ביצוע ואמר כן, אבל לא קיבל החלטות. דור שחי בצל מנהיגות של ילידי הגולה, שהגיעו ארצה עם עמדה פוליטית יציבה. את יודעת מה היה הימנון הפלמ"ח? „הזקן יתן פקודה". לכן ברור שישנה כאן תופעה כללית. המיקרה של ידין הוא לא מיקרה אחד ויחידי, אלא חלק מהכישלון של בוגרי דור תש"ח. אין כאן מיקריות. אי־אפשר היה לחזות זאת מראש לגבי ידין. כולם ציינו אותו כאדם עיקבי, בעל כושר הכרעה, החלטה ואירגון. מה שקרה לו היכה בתדהמה את כל מכריו ומוקיריו. אנשים קראו מה שכתבתי בספר ולא האמינו למיקרא עיניהם. הכל נמצא שם, מיסמכים, פרוטוקולים — קשה להאמין למראה עיניים.

● **מעבר ליחסי־העבודה, האם הצלחת ליצור איתו קשר גם על בסיס אישי?**

בשלבים מסויימים, כאשר הוא חש בודד בתביעתו לא להיכנס לממשלה, הרגשתי עד כמה הוא מר־נפש והבנתי אותו.

● **האם לא הבחנת בסימני אזהרה בהתנהגותו של ידין? האם הכל ניחת עליך בבת אחת?**

היו הרבה דקירות־מחט, אבל דקירות־המחט האלה לא הכינו אותי לכך שבן־לילה הוא יעבור מקיצוניות לקיצוניות.

● **כיצד הרגשת כאשר ידין, כי סגן ראש־הממשלה, עמד מעל דוכן הכנסת ונשא נאום נגד שינוי שיטות הבחירות, שהיתה אחד האלמנטים המרכזיים במצע של ד"ש?**

עברתי כמה מיקרים כאלה, כשידין הפך את עורו ואת המצע של ד"ש. כך כשזה הגיע לשינוי שיטת הבחירות, כבר התרגלנו. אבל האמת היא שחשנו נבגדים. חשנו שאנחנו הקורבנות הראשונים של הבגידה. הרגשתי יותר מר־נפש מסתם בוחר שנתן קול. אני נתתי כמה שנים מחיי. ראיתי איך מטפסים על גבי בניין שאני הקמתי אותו. בפוליטיקה לומדים להתגבר על רגשות, להסתגל למצבי־לחץ. זה קשה, קשה מאוד. ד"ש היתה מחלת ילדות.

● **מחלת ילדות זו נראית יותר כמו מחלה טרמינלית...**

טרמינלית? את זה את אומרת. אני רואה בד"ש אפיזודה. יצאנו מהמחלה הזאת יותר מחוזקים. את יודעת, הדבר היחידי המקביל לעוצמת הרגשות שבפוליטיקה היא עוצמת הרגשות בין בני־זוג. בפעם הראשונה בחיי הבנתי כיצד זוג המתגרש, חוגג את הגירושין אשר באים

> **המדהים הוא, שאנשים, שהכירו את ידין שנים רבות, האמינו בו. אנשים כמו עמית ותמיר**

אחרי תקופה של שיברון־לב ומועקה. עברנו בעניין הזה מסע אלונקות. אני לא יודע אם יש עוד איזו מיפלגה שעברה את מה שעברנו אנחנו.

● **במיסגרת אותו מסע אלונקות פרש הפרופסור יונתן שפירא, אחד ממייסדי שינוי. כיצד הרגשת אז?**

זו היתה תקופה איומה לשינוי. הוא לא רק היה מייסד, הוא היה חבר אישי. זה היה קשה, קשה מאוד.

● **אתה מצטער שנכנסת לפוליטיקה?**

לא, אני לא מצטער, למרות שאיבדתי הרבה זמן ובריאות. ולמרות כל הוויכוחים, החוויה היא מאוד אינטנסיבית. האווירה בשינוי, החברות. ואני חושב שעשינו משהו. יצרנו נורמה חדשה בפוליטיקה.

● **כאשר הופעת בבחירות האחרונות בטלוויזיה היכמתי בך ולא יכולתי להאמין לך. לא יכולתי להאמין לך אחרי שבפעם הקודמת, כשהאמנתי בך, הלכת עם איש כמו ידין וגרוע מזה, עם איש כמו תמיר.**

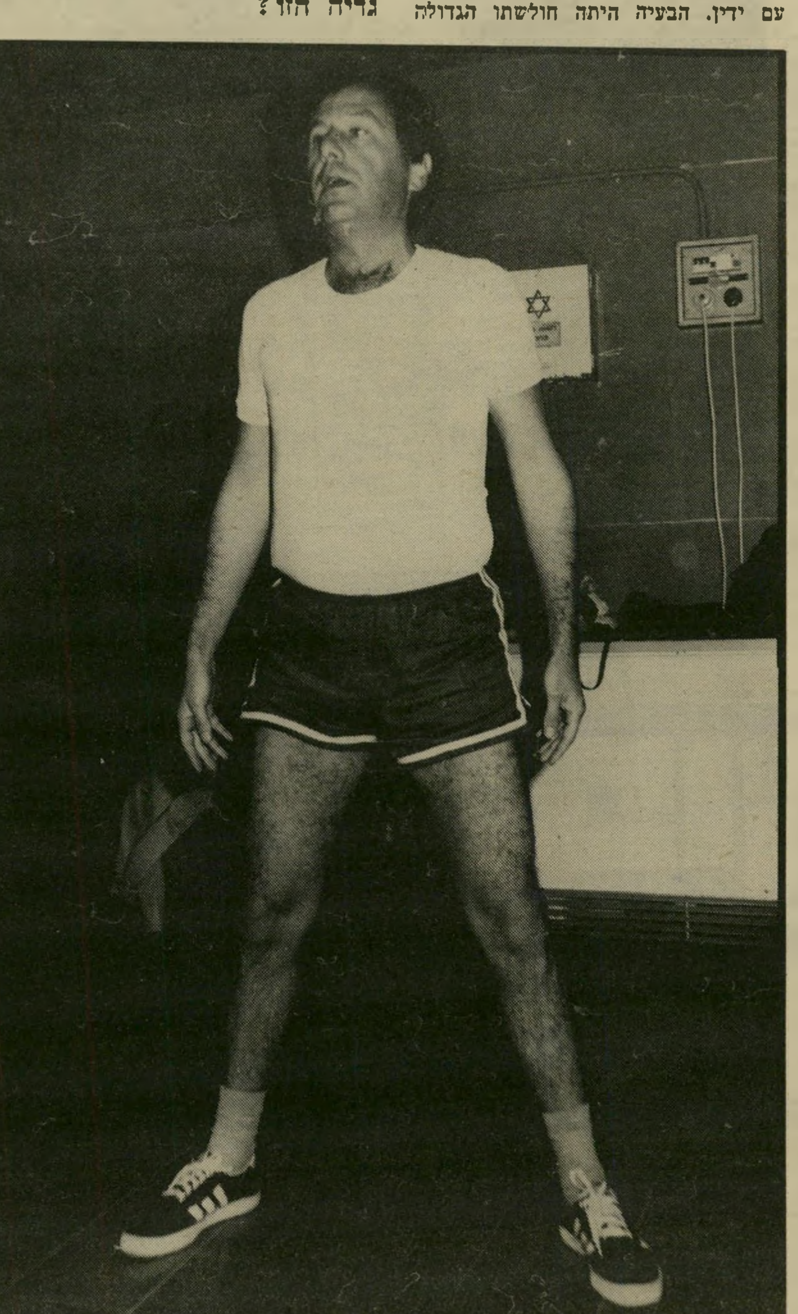

רובינשטיין בתרגילי התעמלות
לפרוש מהפוליטיקה? מה פיתאום?

לדעתי, ההיפך היה צריך להיות. לפני הבחירות לכנסת התשיעית יכולת לשאול את עצמך: איך אני יכולה להאמין בו? אבל בבחירות לכנסת העשירית, ובגלל פרשת ד"ש, כבר הוכחנו שלא התפתינו לא לשררה ולא לג'ובים. אותה שריפה ששרפה את ידין ותמיר, אותה שריפה חישלה אותנו והוכיחה שמילה שלנו היא ברזל. דווקא בגלל פרשת ד"ש התחזקה האמינות שלנו.

■ ■ ■

● **נחזור לתקופה של הקמת ד"ש. מדוע התנגדת לצירופו של לובה אליאב?**

הוא הכריז שהוא שמאל ויעודו בחידוש פניה של העבודה. אלה לא היו המטרות שאליהן שאפה שינוי. אני לא ראיתי את תפקידי כמחדש ימיה של תנועת העבודה, ובוודאי שלא ראיתי עצמי כשמאל. למרות זאת, הצעתי לו להתאחד עם שינוי. הוא לא היה מוכן לשבת תחת קורת־גג אחת איתנו וליצור מיפלגה. אנשינו לא מצאו איתו שפה משותפת. הייתי מוכן לצרף את החוג־לליבון שהוא עמד בראשו, בתנאי שכל האלמנטים ישתתפו. העובדה שלא הסכמתי בסופו של דבר לצירופו של לובה אליאב הוכיחה את עצמה. שמרתי את שינוי כגרעין למשהו יותר גדול.

● **היתה תקופה שבינך ובין אריק שרון שררה אידיליה של ממש...**

הוא היה תלמיד שלי, סטודנט למישפטים. כך היכרנו והתיידדנו. שתי המשפחות שמרו על קשרים הדוקים, אבל חילוקי־דיעות פוליטיים עמוקים הביאו לניתוק היחסים בינינו. לא שאנחנו ברוגז, אבל לעיתים מאוד קרובות קורה, בעיקר בארץ, שחילוקי־דיעות משפיעים גם על היחסים האישיים.

● **מה גרם למשבר בינך ובין שרון?**

אני התנגדתי מאוד לעניין פינוי הבדואים בפיתחת־רפיח. היו לי הרבה הסתייגויות מימית מהפיתחה. באחד המאמרים שלי, שאני מאוד גאה בהם, ניבאתי את אשר עתיד לקרות. כך התפתחה דינאמיקה ביחסים בינינו, שהביאה אותם לאן שהם היום.

● **קראתי בסיפרו של אמנון בר־זילי, שכשביקר אותך אריק שרון בלונדון, עברתם ליד כיכר פיקדילי, ושרון, שראה את ההיפים ארוכי־השיער אמר לך שהוא מקנא בהם, וכי גם הוא היה רוצה לגדל שיער וללכת יחף.**

זה נכון. הוא היה אז בדרכו לארצות־הברית ואני הייתי בשנת־שבתון בלונדון. חרשנו את כל מועדוני הג'אז של לונדון ונהגנו לחלוף על־פני ילדי־הפרחים. אריק התקנא בהם מאוד, במיוחד בעובדה שעשו כל שעלה בראשם.

● **כאשר עמד הרמטכ"ל, חיים בר־לב, לפטר אותו מתפקידו כי אלוף פיקוד־הדרום, יצאת להגנתו.**

באתי להגנתו כדי למנוע את סילוקו מהצבא, כי השבתי שחבל לבזבז את כישוריו הצבאיים.

● **האם לא הגנת עליו מתוך ידידות?**

לא, זה לא היה כך. אם כי גם הידידות היתה קיימת. פשוט חשבתי שאריק הוא קצין יוצא מהכלל.

● **ומה היחסים ביניכם היום?**

בסדר. אין בינינו שום ריב ושום חילוקי דיעות אישיים, אך כמובן שאני חולק על עמדותיו.

■ ■ ■

● **נחזור שוב לד"ש. כיצד התברג שמואל תמיר בד"ש?**

הוא רצה מאוד להצטרף לד"ש. אילו הלך לבחירות לבד, לא היה עובר את אחוז החסימה. דווקא ידין התנגד מאוד לקבלתו. העמדנו לו תנאים שהיינו משוכנעים שהוא לא יקבל אותם.

● **אתם הצעתם שינוי, הבטחתם לשחרר את הבוחר מפוליטיקאים משופשפים. מדוע צירפתם אליכם שועל ערמומי כתמיר.**

התקבלה בד"ש החלטה שרשאי להתקבל לד"ש כל מי שמקבל את התנאים. לידין היתה שיטת תיאום אלגברית. רק מאוחר יותר הבנתי שהשיטה הזאת נועדה לשחרר אותו מקבלת הכרעות. ברגע שתמיר קיבל את התנאים, היה כימעט בלתי־אפשרי לומר לו לא.

● **שמעתי שאשתך איימה לעזוב את ד"ש אם יצטרף תמיר.**

לא, זה לא היה כך. היא עזבה את ד"ש עם הצטרפותה לממשלה. היא עשתה זאת בניגוד לדעתי, וגרמה לי נזק, כי רבים ראו בה דוגמה ועזבו בעקבותיה. אולם היא הביעה את התנגדותה להצטרפותו של תמיר ואמרה לו בצורה גלוייה שהיא מתנגדת לו.

● **מדוע לא מנעת את צירופו?**

כי צריך להבין שאחרי שנתקבלה החלטה, הייתי צריך להטיל וטו אישי כדי למנוע את קבלתו.

● **האם אשיותו של תמיר לא הצדיקה הטלת וטו?**

זו היתה שגיאה גדולה מאוד, פטאלית. היום הכל נראה אחרת. אז קיבלה ד"ש החלטה של צירוף אוטומטי. החלטה מוטעית. רוב האנשים תמכו בהחלטה ויצא אבסורד, ר"ץ, שהיתה קרובה אלינו בדיעותיה, נשארה בחוץ והמרכז־החופשי נכנס.

● **עבדת עם תמיר. מה דעתך עליו?**

אין ספק שהוא אדם מוכשר מאוד, בעל כושר־ביטוי נדיר וכושר־עבודה רב. אך בכל המחמאות האלה יש רק בעיה אחת: כשזה נוגע לקידום מעמדו האישי, הוא ישבור וינתץ כל מיסגרת שבתוכה הוא מצוי. כמו שעשה בכל מיפלגה, כך עשה גם בד"ש. הוא מוכן לעבור ממיפלגה למיפלגה ולאמץ לעצמו כל השקפת עולם, בלי שום בעיות ובלי שום היסוסים. כשבא לד"ש הכריז שהוא ניתק עצמו באופן סופי מהשקפת־העולם של ארץ־ישראל־השלימה.

● **שמעתי כי עם היוודע על ה־**

> **הכרתי את אריק שרון דרך זה שהוא היה תלמיד שלי באוניברסיטה. התיידדנו. שתי המישפחות קיימו ביניהן יחסים הדוקים**

מהפך, הוא התחרט על שלא הצטרף לליכוד.

על זה אני לא יכול להעיד. האיש המפליא בד"ש אינו תמיר. תמיר היה צפוי. המפליא הוא ידין וישראל כץ. הם באו ממחנה לא ימני או מתון, אלא ממיפלגת העבודה, והמירו את דעתם הפוליטית תמורת נזיד שאפילו עדשים לא היו בו, תמורת גינונים של שררה. זהו הפלא של ד"ש. ייגאל ידין בא לד"ש בודד, ללא רע, ללא חבר, ללא מכר, ומקץ שנתיים עזב את הפוליטיקה בלא תומך אחד. הוא נותר ערירי, כשהוא מסוכסך עם כל תומכיו. זוהי תופעה שאין לה מקביל בפוליטיקה.

> **תמיר מוכן לעבור ממיפלגה למיפלגה, ולאמץ לעצמו כל השקפת־עולם בלי שום בעיות ובלי שום היסוסים כשזה מגיע לקידום מעמדו האישי**

הרבה מאוד מהשקיעה של ד"ש קשורה באישיותו של ידין. הוא היה מוכן להאמין לכל מה שסיפרו לו, ביחוד אם השם רובינשטיין היה בתוך הסיפור. הוא סיפר, למשל, שכאשר סטף ורטהיימר, מרדכי וירשובסקי ואני החלטנו על פרישה מד"ש, חתכנו את ורידי ידינו וחתמנו בדם על מיסמך הפרישה. כששאלו אותו מניין לקח את הסיפור, השיב כמנהגו: אומרים לי.

● **מי אמר לו?**

בזמנו האמנו שאלה אנשי המרכז החופשי, אבל הוא מכחיש שזה היה תמיר שסיפר לו את הסיפור הזה.

■ ■ ■

● **המאבק בינך ובין תמיר עד ייגאל ידין הגיע לממדי גיחוך, כאשר שניכם הגעתם לשדה־התעופה כדי לקבל את פניו. אתה ניסית להניאו מלהצטרף לממשה ותמיר ניסה לשכנעו לעשות ההיפך. ו־תמיר נסע אתו לבסוף לבד לירושלים וחבריך טענו כי אותה נסיעה הכריעה לבסוף את הכף לטובת ההצטרפות לממשלה.**

יש גבול למה שאדם יכול לעשות. אני זוכר שאמרתי לעצמי שאם גורלה של תנועה תלוי בחטיפה מלוד לירושלים, אז מה אני עושה שם בכלל? עוד לפני שידין ירד מהמטוס שאלתי את עצמי מה אני עושה במיפלגה שהמנהיג שלה מוברח ארצה, וגורלה תלוי במי שיפגוש אותו יותר.

● **יש שמועות כאילו ייגאל ידין ...**

הוא אינו סנילי. אני דוחה את הסברה שאותות הגיל ניכרים בו. הוא בעל אינטליגנציה גבוהה מאוד. עובדה — ברגע שניתק מהפוליטיקה הוא חזר לאיתנו. אבל אז הוא שיגע אותנו עם ה„הם אומרים לי" שלו ועם ה„וכו' וכו' וכו'". זה מוזר, האיש הזה לא בא מאיזשהו כפר. הוא היה רמטכ"ל, עמד בראש מכון אוניברסיטאי. אדם בעל שם בינלאומי, והוא מודה שהוא מאמין בכל דבר, אפילו בדבר כל־כך מטורף כמו חתימת מיסמך בדם. הוא האמין גם שהצלחתי לגייס את כל העיתונות הישראלית נגדו, שהיה לי הכוח המאגי הזה. גם את זה אמרו לו. הוא האמין בכך שכל ההתקפות נגדו מתוזמנות על־ידי. אחרי שנואשתי מלשכנע אותו שהעניין אינו בידי, אמרתי לו: תניח לרגע שיש לי כוח דמיוני, שיש לי כוח כזה. מהי תשובתך הפוליטית? הוא שתק.

הטרגדיה שלו איומה. אני רציתי, וגם יכולתי, לעשות אותו מלך. אילו נשארה ד"ש באופוזיציה, הוא היה עומד בראש מיפלגה גדולה מאוד. אך הוא העדיף להיות שולייה לבגין, על פני התפקיד שאני הועדתי לו. וזוהי הטרגדיה. איש לא איים על מעמדו, איש לא התחרה בו. לא היו לו הבעיות שיש לפרס. הוא היה מס' 1 ללא עוררין. והוא, במו ידיו, הרס הכל. הוא התחכך עם כולם, ובסוף נשאר בודד. זוהי טרגדיה איומה.

● **והאם אתה אינך חלק מהטרגדיה? הקמת מיפלגה שהפכה אחר־כך למיפלגה אדירה. אחרי שנתיים לא נותר ממנה כלום.**

אני נותרתי ללא טרוניה. נותרה בי רק כמיהה: איך זה קרה? הרי ידין היה ברוב הדיעות יותר קיצוני ממני. הוא היה יותר יוני ממני, הוא תמך ברעיונות הכי קיצוניים של שינוי. הוא לא רצה בצירוף ל"ע, כי יש להם שני שרים על שני חברי־כנסת והם מקבלים מימון־מיפלגות. ומה קרה בסוף? היו לו שלושה שרים על שלושה חברי־כנסת ונשאר לו מימון־מפלגות שהוא לא ידע מה לעשות איתו.

■ ■ ■

● **שגיאה נוספת שלך היתה צירופו של איש־הביטוח שלמה אליהו לד"ש.**

חיפשתי מנהיג שימשוך את הקולות

(המשך בעמוד 74)

רובינשטיין, ידין ותמיר בהצבעה בד"ש

„ידין אינו סנילי!"

פליטי אופירה מצאו מיפלט חדש בבית ערבי שהיה מוסד בתל־אביב

על נהרות הירקון

שם ישבנו וגם בכינו, בזוכרנו את שארם. אלכס הצוללן המפורסם של דרום־סיני, וכלבו המפורסם לא פחות, לודוויג, בחצר בשייח'־מונים שם הקימו מיסעדת דגים. גם אלכס וגם לודוויג מתחילים להשתלב באווירה התל־אביבית. שניהם לא מדברים על כך, אך ברור לגמרי כי קשה להם בלי שארם.

שארם אל שייך מונים

פעם גר שם שיקה. שיקה הוא טייס בחברת ארקיע. אין טעם לשאול מה שם מישפחתו, איש אינו יודע.

שיקה הפך את ביתו הערבי בשייח'־מוניס למוסד תל־אביבי ידוע. בחצר של שיקה היו מבלים כולם, כל ערב, יושבים עד השעות הקטנות של הלילה, שותים ומדברים.

כמה חיזורים התחילו וכמה רומנים נגמרו בחצר של שיקה? אין מי שיספור. הסיפורים הכי מעניינים בעיר הזאת התרחשו מאחרי גדר־האבנים בחצר הרומנטית. בתוך הבית התקיימו מסיבות שהפכו לאגדה.

שיקה חי לו במשך שנים תחת גפנו ותחת תאנתו, כשמסביבו חבורה גדולה של חברים והוא מבסוט חאלאס. בדירה הצמודה לדירתו התגורר איש־המחשבים, בועז תבורי. גם הוא היה מאושר ושמח בחלקו. ונטל חלק פעיל בפעילות החברתית שהתקיימה בחצר המשותפת, לו ולשיקה.

תבורי, אחיו של כתב קול־ישראל אבנר תבורי, היה נשאר בחצר עד עצם היום הזה, אילמלא הכיר את מיכל שטראוס — זאת המופיעה על פירסומת לבנק בגודל של קיר, לאורך הכבישים. השניים שברו שיאים באהבה שלהם, והסוף הבלתי־נמנע אירע בל"ג בעומר — הם התחתנו ועברו לבית משלהם, באחד המושבים.

שיקה נשאר עם שתי דירות וחצר, ואז — רק אז — עלה במוחו רעיון מבריק. ממילא הוא מארח בחצרו את כל העיר מדי ערב, אז למה לא לעשות מזה כסף?

בזמן שחשב על כך, הוא פגש במיקרה את ידידו משכבר הימים, אלכס, הצוללן הנודע מאופירה, שהסתובב יחד עם אריה פלוגי ממיסעדת המפלט האחרון בחוף נעמה. השניים, מפוני אופירה, שוטטו בתל־אביב עם כמה מיליונים בבנק ומבט כבוי בעיניים. שיקה זרק להם את הרעיון והוא הצית את דמיונם.

השניים באו לחצר המפורסמת, חשבו, תיכננו, שברו את הראש ונכנסו למישטר עבודה בן שלושה שבועות. איש לא ראה אותם, איש לא שמע אותם אחרי שלושה שבועות הוזמנו החברים לפתיחה הבלתי־רשמית של החצר.

געגועי פליטים

כל מי שנקלע לחצר שיפשף את העיניים בתדהמה. החבר'ה האלה פשוט הפכו את המקום לגן־עדן עלי אדמות.

את החצר הענקית מקשטים אהילים. סיפור האהילים הביתיים הוא פרשה בפני עצמה — השלושה הקדישו תקציב־ענק לסעיף זה. אחת מבנות שארם הנאוות, שאינן משות מהחצר, הציעה לשיקה ללכת לשוק, לקנות תחתוניות וקומבינזונים. הבנות ישבו ותפרו במו ידיהן אהילים מבגדי־הנשים.

• דן קימל, ידידו הוותיק של שיקה, בנה שולחנות וכיסאות־עץ, נדנדת־עץ ובר מוגבה. את יתר הציוד — מקררים, גריל, גאז ומיתקנים אחרים הדרושים למיסעדה, נתן לחבריו חינם אין כסף טוביה המפורסם, בעל תחנת־הדלק בשארם.

אילו היו צריכים אלכס פלוגי ושיקה להוציא כסף כדי לקנות את כל הציוד היקר הזה, לבטח היו מרימים ידיים. למזלם, הציע להם טוביה הצעה שאי־אפשר לסרב לה: „אם ילך לכם, תקנו ממני את הציוד. אם לא ילך, תחזירו לי אותו."

אם לא די בעזרה שהושיט טוביה, הסתבר כמעט מייד לשלושה כי החצר של שיקה, החצר התל־אביבית הנודעת, עומדת להפוך לא רק לבית־ועד לחכמי־הלילה של תל־אביב, אלא גם בית חדש לכל פליטי שארם־אל־שייח', שעדיין לא מצאו את עצמם בעיר הגדולה. מדי לילה אפשר לפגוש בהם בחצר, מסתופפים מסביב לבר הגביה כמו דבורים מסביב לכוורת.

כל המלצריות, ללא יוצא מן הכלל, הן חברות הקומונה המפורסמת של שארם. אפשר לפגוש שם את יעלי וציונה, מרי ואלי היפהפיה, שנחשבו כמלצריות הכי טובות בשארם, וממשיכות להצדיק את התואר גם בתל־אביב.

אלכס אחראי על הבר והמשקאות החריפים, פלוגי אחראי על הגריל ובישול הדגים — הוא צולה את דגי הים התיכון בדיוק כמו שצלה את דגי ים־סוף, שאלכס נהג להביא בכל בוקר למיפלט האחרון. הטעם הוא אותו טעם. טעם גן־עדן — טוב מבשר שור ולווייתן. שיקה הוא החצרן, מתקן פה, בונה שם, מרים ניירות, בודק את המנורות, משגיח בשבע עיניים על האהילים, בני טיפוחיו.

מדי לילה אפשר לפגוש בחצר של

מיכאלו בשייח' מונים

מיכאלו בא לבקר את אלכס ופלוגי בשייח'־מונים. בתמונה הוא נראה עם איריס, חברתו הדיילת של אלכס. מיכאלו הגדול עומד לפתוח עסק משלו באילת.

מיכאלו באופירה

מיכאלו הגדול, יום לפני הפינוי, על שפת־הים באופירה. עד לסוף הוא לא האמין שיפונה, תיכנן לשרוף את מיסעדתו **המפלט האחרון** במחאה על הסכם־השלום. אך חזר בו.

שיקה מבלה תל־אביבי ותיק, טייס במיקצועו. הבית שלו בשייח׳־מוניס הפך למיסעדת דגים המושכת אליה את כל הלועסים של מישור־החוף.

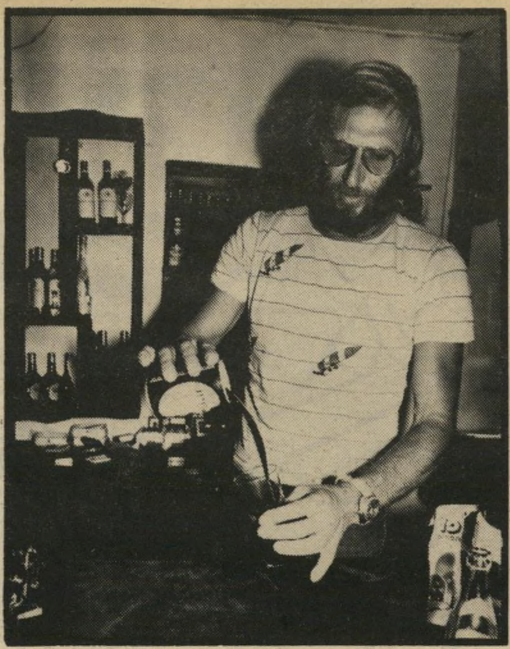

אלכס אחת הדמויות הידועות ביותר בשארם־אל־שייח׳, שנדד בשנתיים האחרונות אל דאהב והפעיל שם את מועדון־הצלילה של כפר־הנופשש.

פלוגי אחד משותפי מיסעדת **המפלט האחרון** על הטיילת של חוף נעמה, העתיק את הגריל לשייח׳־מוניס וצולה כאן את הדגים הכי טעימים בשכונה.

באחד הערבים השבוע באה לשייח׳־מוניס קבוצה של חברים קרובים. תחת לשבת בחצר, ישבו החברים בתוך הדירה, שהיתה פעם ביתו של שיקה. שם, מול הטלוויזיה הציבעונית, אכלו ברבוניה, סלטים שהכינה דינה וחציל מטוגן, שתו יין לבן. הטלוויזיה הקרינה אין סוף שרשרות טנקים.

לאט־לאט החלו להגיע למקום חברים נוספים — יגאל קראוס, השחקן עזרא כפרי בימאי־הקולנוע איתן גרין וחברתו הצלמת, יעל. איתן סיפר כי גם בו פגעה המילחמה — סירטו לנה יצא אל הבד בשבוע שבו פרצה המילחמה.

ישבו כולם ואכלו ברבוניות, שתו יין ודיברו חרישית על הראש המצוי בתל־אביב ועל הלב שבמילחמה: מה יהיה, ומי צריך את המילחמה ומתי היא תיגמר?

בינתיים באו עוד אורחים. לאט־לאט ו־בשקט, בניגוד לימים הראשונים, בקעה מהרמקולים מוסיקה שקטה: אריק איינשטיין, קרוסבי, סטילס נש ויאנק. גם בשייח׳־מוניס, כמו בכל הארץ, הנמיכו את קול המקלט.

שרית ישי

אינגו והבנות אחת הדמויות **השארמיות** הידועות, צלם תת־מימי שהגיע לשארם כ־תייר מגרמניה, התאהב במקום, נשאר והפך לאחד מהחבר׳ה. כעת הוא מתגורר בקארוואן ומבלה ערב־ערב בחצר של שיקה. לידו: שולי שיק, ציונה זקן וורדה ברשאי, כולן משארם. החבר׳ה שעזבו את שארם אוחזים זה בזה כמעט כמו היו פליטי מילחמה.

שייח׳־מוניס, לצד הבוהימה התל־אביבית הוותיקה, גם את מפוני שארם, יושבים שותים עראק, ויסקי וודקה, ומתגעגעים. בתל־אביב שעל גדות הירקון הם יושבים וגם בוכים, בזוכרם את שארם. „זוכר איך היית בא מהים ואומר לי: ,תעשה משהו מהר על האש,׳ ואני אף פעם לא לקחתי ממך כסף, יא מאניאק?” אומר משה מ־מיסעדת ברקודה בחוף נעמה למוטי, גם הוא פליט שארם.

הפקידה הבלונדית של מלון מארינה בשארם יושבת עם ציונה, והן מעלות חוויות מהימים המאושרים והמשוחררים של חוף נעמה. „אף אחד לא מוצא את עצמו,” אומר בעצב פלוגי, „כולם נראים כאילו איבדו משהו.”

יש משהו שפוף במפוני שארם. הם מחייכים, הם מתלוצצים על כך שרבים מהם, שהיו עד לפני זמן קצר חסרי־פרוטה, מנהלים כעת חשבונות פעלתניים ב־בנק, הם חולמים על נסיעות לארצות רחוקות, לחופים מופלאים שיזכירו להם את חוף נעמה, אבל הם נאחזים זה בזה כמו הרוסים הלבנים שברחו למערב אחרי ה־מהפיכה הבולשביקית. מצב־רוחם הוא כאילו היו פליטי מילחמה ולא מפוני־שלום.

החצר היפהפיה של שיקה בשייח׳־מוניס תהפוך, ללא ספק, למרכז החברתי הראשון במעלה של תל־אביב בקיץ הזה.

מתלונן אלמוני

אם חסרה למישהו הוכחה שהחצר הולכת להכות את כל מועדוני הבוהמה האחרים, הרי שמדי לילה, בשעה 11 וחצי מופיע בחצר שוטר ומודיע כי השכנים התלוננו על רעש. בפעם הראשונה הלכו אלכס, שיקה ופלוגי אצל השכנים לבקש סליחה, והבטיחו להנמיך את קול המקלט. אך השכנים לא רק ש־הודיעו חגיגית כי איש מהם לא התלונן, אלא בירכו אותם על פתיחת המקום. כש־שמעו כי שניים מהשלושה הם מפוני שארם, גם הזמינו אותם לקפה. אחד ה־שכנים גם הזמין את החצר לערוך בה את חגיגת הבר־מיצווה של בנו. כך שהמתלונן היה ללא ספק מתחרה, הרוצה לגרום נזק למקום היפהפה.

שוטרי תל־אביב גילו הבנה, וכשנודע להם כי אלכס ופלוגי הם משארם, איחלו לשניים הצלחה והלכו לדרכם. כך לילה־לילה, עד שלמתלונן האלמוני נמאס.

פליטי סיני בעלי מעמד מיוחד בחצר הם הכלבים. אפשר לפגוש שם את כל הכלבים השארמים הנודעים, לודוויג, באפי, שארם ועוד אחרים. הם מסתובבים בין האורחים כבעלי־הבית. אך גם הכלבים, כך נדמה, כמו הבעלים, עדיין לא מצאו את עצמם. משייח׳־מוניס קצת קשה להריח את ריח הים. ריחו של הים התיכון קצת שונה מריח ים־סוף.

מי צריך מילחמה?

כעת שקט בשייח׳־מוניס. המקום ש־אמור היה להפוך למרכז החברתי מס׳ 1 של תל־אביב, יאלץ לחכות זמן מה עד שיהפוך לכזה. המילחמה עיכבה את התוכניות.

אפילו הבוהימה התל־אביבית, שוחרת־הבילויים, שאמורה היתה להיות המרכיב המרכזי בקהל־אורחים הקבוע, מדירה רגליה ממקומות הבילוי ונצמדת לטלוויזיה.

שיקה, פלוגי ואלכס מחכים בינתיים בסבלנות לסיומה של המילחמה. פלוגי פותח את המיסעדה מדי יום, כדרכו. פה ושם מזדמנים אורחים.

יעלי המלצרית הסימפטית של החצר, גם היא מהקומונה של שארם־אל־שייח׳, עברה לעבוד במיסעדה החדשה.

במדינה

דרכי אדם

משוגע הרחוב

מנחם סולימני, נכה בעל 100 אחוזי נכות, נלחם במשך 11 שנה כדי לקבל סיוע בדיור, סיוע מישפטי ושיקום.

„מנחם סולימני הוא בעל אי־שיות פסיכופטית עם קווים פאראנואידים בולטים. הוא נוטה למצבי דיכאון וסובל ממחשבות שווא. דיעות רדיפה מתפשטות בכל ה־תיפקידים שלו. ההגיון שלו פגום. בתהליכי השיבה מופיעה הערכת מציאות חלשה. הוא נמצא על גבול התמרצות פסיכוטית. במצבו הנוכחי אינו מסוגל להתחייב ולשלם את המזונות לאשתו ולילדים שלו. ההתחייבות הזאת גורמת להחמרת הפרעותיו הנפשיות.״ כך תיאר הפסיכיאטר, ד״ר יואל סוג׳ה, ב־11 באוגוסט 76׳ את מצבו הנפשי של סולימני.

הסניגור גנב צ׳קים. ב־1960 נפגע סולימני בתאונת־דרכים. נגרם לו זעזוע־מוח. אחרי שבוצע

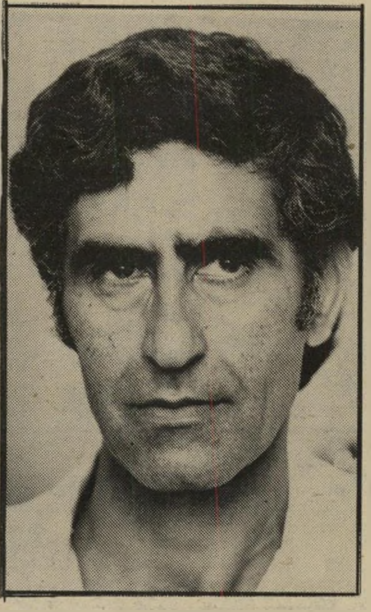

נכה סולימני
ללא עזרת מישפטן

תפר בראשו הוא היה מאושפז כחודש ימים. מאז ועד 1974 נזקק סולימני לטיפול פסיכיאטרי. פעמיים היה מאושפז בבתי־חולים לחולי־נפש, ומשנת 1966 אין לו, לדבריו, מקום עבודה קבוע, ולא מיקצוע קבוע.

ב־1974 הכיר מנחם את מלכה, וזמן קצר אחר־כך נשא אותה לאשה. חודשים ספורים אחרי־כן התגלעו סיכסוכים בין בני־הזוג. מלכה הוציאה נגדו צו־מניעה והוא חוייב בתשלום מזונותיה.

מאחר שלא עבד בעבודה קבועה, לא היו בידי סולימני הכספים הדרושים לתשלום מזונות. משלא שילם, נמכר חלקו בדירה איתה חילק עם אשתו ובנותיו. סולימני ניסה אמנם לבטל את רוע הגזירה, אולם מזלו לא שפר עליו. מאז שנפגע בתאונת ועד היום לא פסקו כאביו. עורך־הדין שייצג אותו במישפטים שבהם נתבע על־ידי אשתו, היה אריה בן־חרוץ, שבמהלך המישפט הורשעה מעבורדתו, אחרי שהואשם בגניבה ומשיכת צ׳קים ללא כיסוי.

בית־המישפט סירב להעניק לסולימני, הנראה מבוגר מ־46 שנותיו, סיוע מישפטי, ובלית־ברירה נאלץ סולימני להילחם לבדו, ללא עזרת מישפטן. דירתו נלקחה ממנו והוא עבר לגור עם הוריו בבת־ים.

במשך שבע השנים שבהן נמשכו המישפטים בין בני־הזוג סולימני,

כל הדרוש לך ולמכוניתך
עכשיו במ.ש.ב!

הגיעו דגמים מרהיבים של:
• מתקנים מיוחדים לנשיאת סירות וגלשנים
• גגונים למכוניות
• גגונים לתא המטען
• מסכי שמש אחוריים
• מאווררים
• פנסים ופנסי ערפל
• מערכות רדיו־טייפ באיכות מעולה
• אקווליייזרים ואביזרי הגברה
• כיסויים למושבים וכריות ישיבה משוכללים
• כימיקלים לרכב
• אביזרי קישוט
• מראות למכוניות
• אביזרי ניקוי
• מיכסים למיכלי־דלק
• מנעולי־הגה
• עור־צבי אורגינלי וסינטתי
• פסי מגן
• כיסויים ושטיחים
• מערכות אזעקה

אביזרים אוריגינליים לדגמי סובארו, ב.מ.וו., פיאט, פיג׳ו, סיטרואן ועוד • המכירה בסיטונות וליחידים
• אולם תצוגה ומכירות משוכלל
• הספקה לחנויות ולמפעלים
• שירות לכל חלקי הארץ
• ייעוץ לחנויות חדשות

מ.ש.ב.
חלקי חילוף בע״מ

סוכנים בלעדיים, יבואנים ומפיצים של חלפים ואביזרים למכוניות.
רח׳ בית־אלפא 15 ת״א, פינת רח׳ רבניצקי. טלפונים: 332625־331889־03 • חניה במקום

עכשיו במ.ש.ב. • עכשיו במ.ש.ב. • עכשיו במ.ש.ב. • עכשיו במ.ש.ב.

תן טרמפ לחייל

המכון הישראלי לספרות נשים קוסמטיקה ופדיקור

קורסים ספרות נשים – קוסמטיקה – פדיקור מניקור
הוצאת שער בחשמל (אפילציה)
* סלון ומכון יופי

תסרוקות, תספורות, החלקות, סלסול,
צביעה, פסים, סיפול פנים, איפור,
הוצאת שיער בשעווה
* גננת נלות *
• מחירים עממיים • שרות מעולה •

תל־אביב יורפת 4 ליד דיזנגוף 190 226066 229388
רמת־גן הרצל 86 מול בנין אואזיס ״סלון אוה״

העסק הנבחר 1982

ניסה מנחם להביא לפתרון הבעיה על־ידי פניות חוזרות ונשנות אל נשיא־המדינה, אל שר־הדתות ואל נשיא בית־הדין הרבני. סולימני ביקש לשנות את הרכב הדיינים ששמעו את התיקים שלו, משום שלדבריו היו הם האחראים לכך שהבעיה עדיין לא נפתרה.

תעודה בכיס, מרירות בלב. „חיי על סף גיהינום,” טען אז סולימני באחד ממיכתביו. „היא מסיתה נגדי את הבנות, אני לא זוכה לראותן ושרוי בהתפרצויות־בכי.” סולימני לא היה מוכן לתת גט לאשתו. „שהיא תישבר ותרד על ברכיה,” קיווה, אולם הדבר לא התרחש.

כיום הוא אינו מקבל כל טיפול פסיכיאטרי, שכן אין בידו האמצעים לשלם עבורו. אין לו קורת־גג קבועה מעל ראשו, וכבר תקופה ארוכה שאינו מסוגל לעבוד. טענתו העיקרית היא כנגד הרכב הרבנים שישבו בבית־הדין הרבני ופסקו לו מזונות. הוא אינו רוצה דבר מאשתו, פרט לקשר עם בנותיו. עד לפני זמן קצר עוד היה לו חלום, שייערך שלום־בית בינו ובין אשתו, אולם גם חלום זה גז וכיום הוא נלחם, לדבריו, עבור עריכת מישפט צדק.

לטענתו, לא התחשבו הפוסקים במצבו הנפשי ובעובדה שבקושי רב הוא מקיים את עצמו בלבד, בזמן שאשתו עובדת במישרה בכירה בבנק־הפועלים. מדינת־ישראל לא נענתה לתחינותיו לעזרה בדיור, והמערכת השיפוטית לא הכירה בצידקת מתן סעד מישפטי.

חייו הם כמעגל אימים. הוא אינו מסוגל לחשוב על דבר אחר, או להתרכז בעיסוק אחר. „11 שנה אני זועק,” הוא כימעט מתייפח, „ואין מי שיענה לי.” סולימני נושא בכיסו תעודה המציינת כי הוא בעל 100 אחוזי־נכות, ובליבו מרירות עזה.

משוגע־הרחוב הוא ההגדרה המקובלת למצבו של סולימני, החולה בנפשו, המובטל מעבודה והמשוטט ברחובות רדוף בבעיותיו האישיות.

מישפט

כמיצוות הרבי

„אם הרבי יצווה — אדבר; אם יאסור — אשתוק וארקב בבית־הסוהר!”

„המישטרה רוצה לעצור אותי רק כדי ללחוץ עלי, שאגלה את שמו של האיש שמכר לי את הזהב,” טען אריה פסטרנק, איש דתי מבני־ברק, החשוד בתיווך בלתי חוקי במכירת שני מטילי־זהב שערכם רבבות דולרים.

המישטרה ביקשה את הארכת מעצרו של פסטרנק בעוד 10 ימים, למרות שהגבר כבר הודה בכל הקשור לעבירה. הוא רק לא הסכים לגלות למישטרה את שמו של האיש שמכר לו את הזהב. את הקונה הכירה כבר המישטרה, מכיוון שהיה איש מישטרה, אשר הושתל כנראה לצורך גילוי עסקות כאלה.

„יטרח הרבי ויבוא”. „מימילא לא אדבר ולא אגלה את שם המוכר לפני שאגיש שאילתא לרב,” הסביר העציר לשופט חיים שימחה נחמני. „אם הרב יתיר לי, אגלה למישטרה, ואם הרב לא יתיר לי, ארקב בכלא ולא אספר,” הסביר החשוד. הרבי הוא הרב נסים קרליץ, בן אחיו של החזון־איש ופוסק ידוע בבני־ברק.

השופט החליט לעצור את פסטרנק בכל זאת, והציע למישטרה להביא את הרב אל העציר: „אם הוא דואג לצאן־מרעיתו, יטרח הרב ויבוא אל הכלא. ואם לא יסכים הרב, תוכל המישטרה להביא את העציר אל הרב כדי לשאול בעצתו.”

לי
לה
לו

מה הולך

★ **כתבנית.** מעבידים — אם אתם זקוקים לכתבנית להדפסה דחופה לפי שעות או לצילום דחוף — טלפון 02-244539.

★ **אקצנט אנגלי.** בואו ללמוד אנגלית בעזרת שמיניסטית מצטיינת בעלת „אקצנט אנגלי” וב־50% הנחה. טלפון 03-482920.

★ **תמורת כל מיני.** מוכן ללמד ערבית, לקרוא ולכתוב, מ־אלף ועד תו תמורת כל מיני הצעות. אלי, טלפון 03-395377.

★ **פחות מתחילים.** שעורים בגיטרה למתחילים ולפחות מתחילים. גיל, טלפון 03-492839.

לא לגזענים

למסירה גורים מקסימים של כלבה ליד־דוברמן. טלפון 03-745710.

★ **מקרין סרטים.** שמיניסט חמוד מקרין סרטים לילדים בימי הולדת ובחגיגות ומארגן את המסיבה עם אקורדיון. אייל — טלפון 03-482920.

★ **שותף/ה לדירה בצפון תל־אביב עם טלפון, 120 דולר, תשלום מראש. טלפון 03-235521.**

★ **טלוויזיה צבעונית.** מערכת חדר שינה — ארון 4.4, מיזרון פרדייס, שתי שידות, ארגז מצעים במצב נהדר, תמורת טלוויזיה צבעונית או הצעה הוגנת. טלפון 03-312619.

★ **אינצקלופדיה.** קח מקרנה 8 מילימטר סופר המשוכללת בעולם, תן אינצקלופדיה בעברית או שווה־ערך. קח אופניים לילדה — מכונת כביסה — שולחן סלוני — מדיח כלים — תן שווה ערך או שקלים. טלפון 03-482920.

מיד־ליד

★ **עגלת ישיבה.** מחפשת עבור אנושקה עגלת ישיבה מתקפלת. טלפון בערב: 03-246276.

★ **טבעת זהב.** בהזדמנות תכשיטי יהלומים חדשים ואופנתיים ובעלי ערך. טלפון 03-764458.

פינת הגלידה

למכירה מיטה זוגית, כולל שידה. לפנות לדני, 053-27386 או לפינת הגלידה בהרצל 20 בנתניה.

★ **מצויין.** טייפדק טנדברג 310 מצויין. 5500 שקלים, טלפון 03-257347, אהרון.

נוגע ללב

★ **וגם.** רווק 24/176 מחפש רווקה בגיל 18 עד 24 למטרות ידידות וגם למטרות רציניות. ת״ד 1331 רמת־השרון.

★ **מחפשות קשר.** שתי סטודנטיות בנות 23 מאסו בבדידות ומחפשות קשר רציני. ת״ד 33559 תל־אביב, מיקוד 61334.

★ **בחורה נאה.** דתי בן 27, נחמד ורווק מעוניין להכיר בחורה נאה, כנה ונחמדה למטרה רצינית. ת״ד 16309 ירושלים, מיקוד 91162.

★ **לבנות בית.** אם הינך סנוייה, יפה ועדינה ומתחשבת, לא קמצנית ולא אגואיסטית אלא טובת־לב, אנושית ואוהבת ילדים, הרוצה לבנות בית במיסגרת משפחתית, הינך מוזמנת ליצור קשר עם אפי, טלפון 053-42201.

★ **כחולת־עיניים.** נחמד 23/172 מעוניין להכיר כחולת־עיניים, נחמדה ורצינית. כתבי לרמי, ת״ד 67 יקנעם, מיקוד 20692, תשובה מובטחת.

★ **היכרות רצינית.** בחור נאה וביישן מעוניין בהיכרות רצינית עם בחורה בת 22 עד 32, מסודרת עם דירה. ת״ד 3928/ב ירושלים, מיקוד 91039.

צירופים אפשריים

★ **לציין טלפון.** נאה ובעל־אמצעים מעוניין ביפה וחטובה לידידות דיסקרטית, עד גיל 35. נא לציין טלפון ולשלוח לכתובתי: ת״ד 32306 תל־אביב, מיקוד 61322.

אמן הסכס

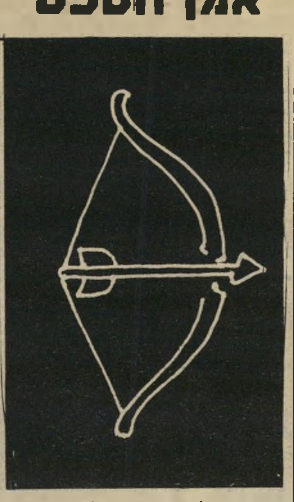

בן מזל קשת, 30/188, אמן הסכס, מציע את עצמו לאשה בת 20 עד 40 לבלות בדירתה בשעות היום. ת״ד 37593 תל־אביב.

★ **עם ציירת.** צייר, 28, מעוניין בהיכרות משמעותית עם ציירת/אמנית. הוא גר בירושלים הרחוקה. ת״ד 3928/א ירושלים, מיקוד 91039.

תלוי בצד

אמרגן 33/178 בעל דירת פאר, רווק ורציני, מעוניין ברצינית ויפה — טוב להיות תלוי זה בצד זה מאשר להיות תלוי זה ליד זה! טלפון 03-441998.

★ **סכס סוער.** נאה מאוד, 30/170 מחפש בחור בסביבות גיל ה־30, נאה, גברי וקשוח לסכס סוער. ת״ד 2555 תל־אביב, מיקוד 61025.

★ **סודיות חובה.** מעוניין באשה סימפטית עד גיל 50 להיכרות דיסקרטית. סודיות חובה ותשובה מובטחת. ת״ד 44748, חיפה.

רוצה מדריכה

צייתן חסר־נסיון 26/190 מעוניין במדריכה מבוגרת ומטופחת + דירה. ת״ד 6762 ירושלים, מיקוד 91067.

שיקוצים

★ **מחוץ לגדר.** לאנשי קיבוץ שניר שגרשו שני חיילים באמצע הלילה אל מחוץ לגדרות הקיבוץ, לאחר שביקשנו ללון על הדשא — לא יזיק לכם להתבייש קצת. דב כץ.

★ **שתשרף.** אתה נהג משאית המק הגדולה שירדה מירושלים ביום שלישי בערב וכמעט שעשית ממני בפיאט הקטנה פלסה שטוחה יותר מנייר, ארנון.

★ **למכולת.** לכם בפינת גורדון שלוקחים במכולת מחירים של בית מרקחת. אתם רוצים שאשלח אליכם את האגודה להגנת הצרכן? שרה.

ברכות

★ **לחורש.** אם את לא תקחי את עצמך בידיים, עוד מעט אף אחד לא יוכל, וחוץ מזה בתיאבון, מאהרון.

★ **לגברוש, רוחלה ואורית** ברכות והרבה אושר, מיעקב, אס תר וציפי.

מהחזית ובחזרה

★ **ליוסי אייזנשטט.** צא מזה! מה יש לחפש במקומות כאלה! זה לא בשבילך! אתה כבר זקן! ואנחנו לא סומכים עליך שבאמת תשמור עלינו כמו שצריך! אתה יודע ממי.

★ **לקטיה.** אני מוסר לך ד״ש למרות הכל, למרות שלא מגיע, ולמרות שאני אוהב. מדני באי־שם.

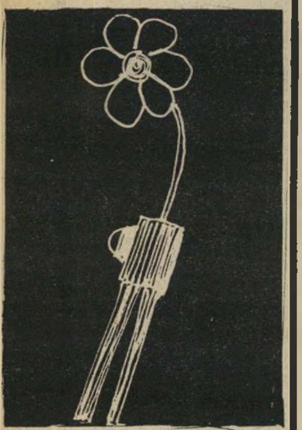

★ **לשולה.** ד״ש מחיים. הכל בסדר, מגדל זקן קטן, כאב השיניים עבר, אל תדאגי לבורסה.

★ **למישה.** קיבלנו את הד״ש שלך, שולחים לך בחזרה. שלחנו חבילה עם יורי מהיחידה, תשמור על עצמך, משפחת סמינוב בחיפה.

★ **לדנה.** אל תדאגי, הכל בסדר, מיורם כץ.

★ **לחנה והילדים רמי ויורם,** תהיו טובים ואל תרגיזו את אמא, תהיי טובה ואל תתרגזי עליהם, משמשון.

★ **לשמעון אברג'יל.** ד״ש מהאשה חיה והילדים, אצלנו הכל בסדר, מקווים שתחזור מהר, כולם מחכים.

★ **לצדי.** ד״ש מההורים ברמת־גן.

★ **לנכדים החמודים:** גול קרן, ירון, איתי, ודודי הנכד ה טרי, תמשיכו לפרוח ולגדול, ול לעצבן את ההורים. כל זאת מא תנו, משפחת צוברי בחולון.

חינם אין כסף!

אז אם יש לך מה להודיע, להציע, לבקש, לברך, לספר בדיחה טובה, ואפילו לקלל — קדימה!

● **כל הודעה יכולה לכלול עד 20 מילים.**

● **מי שרוצה לצרף תמונה — הכלב האבוד, עולת־הילדים המוצעת, הדירה המוצעת לחילופין, הרווק המציע את עצמו להיכרות — יכול לעשות זאת. במידת היכולת, תפורסם גם התמונה.**

● **ההודעה תיכתב על גבי גלויית־דואר, למערכת „העולם הזה”, ת״ד 136, תל־אביב (אלא אם כן מצורפת לה תמונה. במיקרה זה יש להשתמש במעטפה). לא תתקבלנה שום הודעות בעל־פה, בטלפון או בביקור אישי.**

● **הגלוייה תכלול את שמו, כתובתו ומיספר הטלפון של בעל־ההודעה.**

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

גליון „העולם הזה", שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, עסק בכתבת־השער, „מדוע אנו מתנצרים ?", בחשיפת עולמם של הנדכאים המוצאים את מיפלטם בצל הצלב. כתבה אחרת, „קנונייה בכורסה", המשיכה בחשיפת השחיתות בכורסת־היהלומים. תחת הכותרת „המכשף מכפר־סבא" מביא סיפורו של רופא־האליל, הנעזר במלאכי־מרום לריפוי חולים. כתבת שערוריה אחרת היא „הכדורסל לסל", שעסקה באחת משערוריות הכדורסל הראשונות בישראל — נסיעת הנבחרת לבולגריה.

כתבו־המשוטט של „העולם הזה" במיזרח־הרחוק, רפי נלסון, סיפר על פגישותיו בבורמה, תחת הכותרת „ערבים בבורמה". תחת הכותרת „ילדי איים לרצוח אותי" סיפר אברהם מזרחי את סיפורו האישי המזעזע, כאשר אשתו וילדיו קשרו נגדו קשר.

בשער הגליון: מתנצר שלמה כהן („מן הרעב אל הצלב").

משבר העיתונות המיפלגתית ✶ מלכיאל גרינוואלד

חוזר למערכה ✶ השאילתא הארוכה מכולן

תאריך: 19.6.1957
„העולם הזה" 1027

מדיניות

טיפול בשן

יש שתי שיטות לריפוי כאב־שיניים. האחת היא לרפא את הכאב על־ידי טיפול בשורש. השניה היא לתת לחולה מכה כה מכאיבה על הראש, שהוא שוכח בגללה כל כאב אחר.

לישראל קרה השבוע משהו דומה. היא ישבה על הכורסה המסתובבת של שר־החוץ האמריקאי, ג'והן פוסטר דאלס, וביקשה לטפל בשן הכואבת שלה: חסימת תעלת־סואץ לפני אוניותיה, חצי שנה אחרי שחיילי צה"ל התרחצו במימיה.

אמריקה לא היתה מעוניינת לעורר בשעה זו את בעיית תעלת־סואץ. לכן כאב לפתע מקום אחר. המלך סעוד, המשרת העליון של ארצות־הברית במרחב, הודיע ששילטון ישראל במיפרץ מסכן את הדרך הקדושה של עולי־הרגל המוסלמיים.

כך התפתחה סערה בינלאומית, וארצות־הברית מיהרה להציע את תיווכה. ישראל שמחה כי הדוקטור דאלס ניגש לטפל בפצע חדש זה, ושכחה כי באה בעצם לקבל טיפול במקום אחר.

עיתונות

מהדורה אחרונה

חצי־תריסר אנשי־ציבור ועיתונאים ישבו השבוע בבית ציוני אמריקה, דנו בארוכות על בעיית העיתונות היומית העברית. בין שלל הבעיות שהועלו על־ידם נעדרה רק הבעייה העיקרית, המטרידה כיום את כל עורכי־היומונים ובעליהם: הירידה העצומה שחלה לאחרונה בתפוצה.

איש לא ידע את הסיבה. העיתונים החשובים ביותר, שהפסידו תוך שבועות מעטים מ־15% עד 20% מתפוצתם החופשית, נאלצו להסתפק בניחושים. הסיבות המשוערות העיקריות:

● עייפות הקוראים ואדישותם, אחרי שההתלהבות הגדולה של ימי סיני והמאבק על עזה נסתיימו באכזבה מכאיבה.

● המצב הכלכלי, שהפך את קריאת העיתונים הוצאה יומית ניכרת.

אנשים מן החוץ יכלו להוסיף סיבה משוערת שלישית: חוסר־העניין בעיתונים שוויתרו מזמן על כל נסיון לגלות ולפרסם אינפורמציה שאינה נעימה לבעלי השררה במדינה. התעניינות הקהל עברה כתוצאה מכך במידה ניכרת מן היומון אל השבועון.

ללא תנופה. תופעה זו לא נעלמה מעיני בעלי היומונים. תחת לתקן את הליקוי שגרם לה, עלה על דעת אחדים מהם לעבור בעצמם לשטח השבועונים, ולהשקיע בו את עודף מירצם וכספם, להעסיק בו את מכונות־הדפוס החדישות והמיותרות שקיבלו מכספי השילומים מגרמניה.

בראש תנועה זו צעד מעריב, שהכריז בתופים ובחצוצרות על ייסוד שבועון חדש, מעריב לנוער.

התוצאה של טעות זו היתה צפוייה מראש: מעריב לנוער זכה בתפוצה מצומצמת בלבד, שאיכזבה קשות את בעליו.

מעריב לנוער לא היה שבועון מיפלגתי, אף שעורך בעריב פנה בבקשת־עזרה לכמה מיפלגות, הבטיח להן להציל את הנוער מהשפעתו ההרסנית של העולם הזה. לעומת זאת בלטה מגמתו המיפלגתית של שבועון חדש שני, שפנה אף הוא לנוער המתבגר. היה זה תנופה, שבועון שהכריז בקולי־קולות על עצמאותו, אף שנעזר על־ידי תנועת החרות. בטכסיס מחוכם ביותר, שם על שער גיליונו הראשון את תמונתו של יגאל אלון. למרות זאת, היתה התנופה של תנופה אפסית.

מחלת הזולת. גם הרפתקות שבועוניות אחרות היו רחוקות השבוע משיגשוג. השבועון המוצא על־ידי קבוצת טדי קולק ואהוד אבריאל, שבו הושקעו כבר למעלה מרבע מיליון לירות, ירד לתפוצה של 3800 טפסים. שבועון המטכ"ל במחנה, שתפוצתו עלתה מאוד בימי מיבצע סיני, ירד בקיוסקים לתפוצה של 6000 טפסים.

היה נראה השבוע כי העיתונות, הרגילה להקדיש את מיטב מירצה לריפוי כאבי־הזולת, תיטיב לעשות אם תפנה עתה את אור־הזרקור למחלות של עצמה.

הנדון: ציד הקופים

בורוע מפלגתית נטויה

מאת אורי אבנרי

שילטון מפלגת השילטון

קריקטורה שנלוותה למאמר העורך במדור הנידון, תחת הכותרת **ציד הקופים**. המאמר התייחס לזרוע המיפלגתית הנטוייה, שאיפיינה את השילטון.

עסקנים

המשך יבוא

אחרי חצי שנה, שבה נעלמו עלוניו המודפסים של מלכיאל גרינוואלד מתיבות הדואר של ראשי המדינה ומנהיגיה, חזרו ונשלחו החודש לנמעניה הקודמים. גרינוואלד, שחזר מתקופת־הבראה ממושכת בשוויץ בריא ומלא מרץ, על אף 70 שנותיו, פתח בהתקפה חריפה על כל אויביו המרובים בישראל.

טען גרינוואלד בשני עלוניו האחרונים, המכונים כרגיל מכתבים לחבריי במזרחי (פנימי), והמשוכפלים בעברית ובגרמנית משני צידיו של גליון נייר אחד:

● הש"ב אחראי להתקנת מכשיר־האזנה בשולחן־עבודתו.

● הש"ב אחראי לגניבת תיק ניירות אישיים וכסף, שנעלם מחדרו של גרינוואלד במלון הר ציון בירושלים.

● הש"ב פירסם חלק מתעודותיו האישיות הגנובות של גרינוואלד באחד מביטאוניו המוסווים.

השבוע, אחרי שדויד בן־גוריון נטל על עצמו בפומבי את האחריות לעבודתו ופעולותיו של מנגנון־החושך, פירסם גרינוואלד עלון נוסף, קרא לראש־הממשלה לגלות „אומץ־לב מספיק שהנך מקבל עליך את האחריות המלאה" לכל הפעולות האלה, אחרת „אדע שכל הכרזותיך במסיבת־העיתונאים היו בלוף ואחיזת־עיניים".

בסוף העלון, כאילו נזכר במאוחר, הוסיף גרינוואלד כמה שורות: „בימים הקרובים אגלה את פרשת בגידתו של הקצין לתפקידים מיוחדים מאיר נוביק, שהיה מוסר ידיעות לאנשי־המודיעין של לח"י..."

כדורגל

הפיל התעטש

על מישחק רבע־גמר הגביע, בין מכבי תל־אביב למכבי רחובות (0:2) כותב שייע גלזר:

אתם מכירים בטח את הסיפור על הפיל שרצה להרוג נמלה ולא יכול לעשות את זה, מפני שכמה שלא דרך עליה היא אפילו לא הרגישה, עד שלבסוף הוא כבר התעטש מרוב כעס והנמלה טבעה ברוק שלו. זו היא ההרגשה של קבוצת־צמרת כמו מכבי תל־אביב, כשהיא עולה לשחק נגד קבוצה תחתית כמו מכבי רחובות. הרחובותים ידעו שאין להם הרבה מה לסחוט ממכבי תל־אביב, ולכן שיחקו כאילו שאין להם כבר מה להפסיד. אולי חשבו אפילו להרוויח בעזרת נס משמים, כמו שקרה להם במישחק נגד מכבי פתח־תקווה.

מכבי תל־אביב עשתה גם היא את השטות שעושה כל קבוצה חזקה, העולה להתמודד נגד קבוצה חלשה — בהרגשת ניצחון וזילזול ביריב. תחת להתעטש כמה פעמים בכל הכוח ולגמור עם יריב כמו רחובות, ירדה מכבי תל־אביב לרמת המישחק של הרחובותים, ואילמלא השער הראשון, איני יודע אם לא היה מתעורר צורך להאריך את המישחק.

אני רוצה להגיד כמה מילים לאיגוד־השופטים: תדאגו לשלוח למשחקי־גביע את השופטים הטובים ביותר שלכם, לפחות ממשחקי גמר־הגביע והלאה. כי בשבת האחרונה היה שיפוט חלש מאוד והפריע למהלך המישחק.

לסיום: שמעתי שנתוסף לי שותף למיקצוע העיתונות — ידידי הוותיק יעקב חודורוב, שיכתוב גם הוא רשימות על כדורגל. אני מאחל ליענקל'ה חודורוב, השוער הלאומי, שלא יבייש אותי ושיתן לי אפשרות ללמוד ממנו משהו.

אנשים

● הרמטכ"ל, רב־אלוף **משה דיין**, ישתטח בקרוב על קיברו של **בניהו בן־יהוידע**, שר־צבאם של מלכי ישראל דויד ושלמה. הוא הוזמן לכך על־ידי חברת זוהר של ק"ק צפת, הרוצה להחיות את מסורת העלייה לקברו של איש־הצבא העברי הקדמון על־ידי טקס צבאי מפואר.

● את השאילתא הארוכה ביותר בתולדות הכנסת, שכללה 13 שאלות בעניין הוצאת דרכונים, הגיש עורך הארץ ח"כ פרוגרסיבי **גרשום שוקן** — זאת גילה השבוע שר־הפנים **ישראל בר־יהודה**.

● ראש עיריית רמת־גן **אברהם קריניצי**, במסיבה בתל־אביב לפני צאתו לחוצלארץ: „תנו לי בבקשה כוסית של ויסקי, כי מים של תל־אביב איני יכול לשתות..."

● הקומיקאי **שמעון דז'יגאן**, בהסבירו מדוע אין הוא ושותפו **ישראל שומאכר** בונים לעצמם תיאטרון בישראל: „בנו פה כל־כך הרבה תיאטרונים, שאחד מהם יפול ממילא לידינו."

מוץ מוץ

משקה מפרי טבעי

אם אתה רוצה משקה שמקורו בפרי טבעי ולא בכימיקלים, משקה שטעמו מצוין שהופק מתפוזים עסיסיים, או תפוחי עץ טריים, או אולי פטל רווי מיץ.
אם אתה מעדיף משקה על פני אבקה – בוא ועשה הכרה עם מוץ–מוץ.

מוץ–מוץ מופק ממיטב הפרי, ארוז בשפופרת חסכונית ונוחה לשימוש, עם פקק פטנט המאפשר מזיגה קלה ללא לכלוך.
כל שפופרת מכילה סירופ ממותק ל־6 כוסות ויותר של מיטב המיץ.

מוץ–מוץ – משקה במקום כימיקלים, ובמחיר הנמוך מהאבקה.

מחיר ליטר משקה:
מוץ–מוץ מפרי טבעי
9.4 שקל בלבד
אבקת שתיה מוכרת
10.9 שקל

מוץ מוץ

מוציא לפרי את המוץ!

ב־5 טעמים: תפוחים, תפוזים, פטל, אשכוליות ולימון.

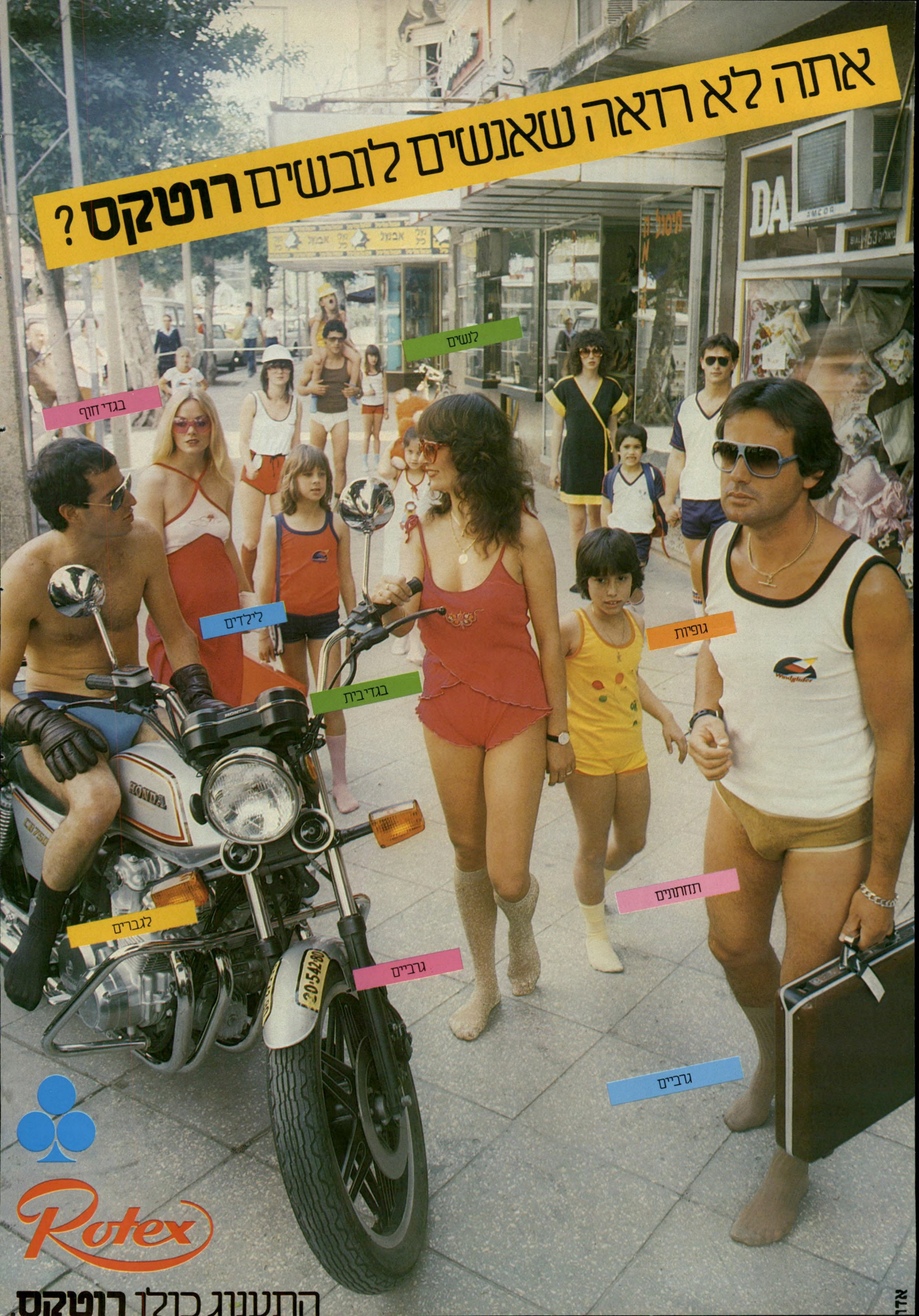

אתה לא רואה שאנשים לובשים רוטקס ?
לנשים
בגדי חוף
לילדים
גופיות
בגדיבית
תחתונים
לגברים
גרביים
גרביים
Rotex
התענוג כולו רוטקס.

בלי מיץ פז - אני לא זז!
מיץ פז
מיץ היצוא מס׳ 1 של ישראל.
ב-18 מדינות ברחבי העולם
שותים אותו בהנאה.
שתה אותו גם אתה.
תהנה...
מיץ פז
תפוזים, אשכוליות, ענבים.
מיץ פז
משקה קל תפוזים

TUBORG BREWERIES LTD. DENMARK
BY APPOINTMENT TO THE ROYAL DANISH COURT
TUBORG
בירה טובורג
BY APPOINTMENT TO
THE ROYAL DANISH COURT
THE ROYAL SWEDISH COURT
Tuborg Beer
TUBORG BREWERIES LTD. DENMARK

Genuine
Beer
מיובא ומשווק ע"י טמפו בירה שיווק ושות'
גיתם מערכות תדמית

הבורסה

מאת מאיר תדמור

בורסה קרבית

לך ותכתוב על הבורסה בשבוע סוער כמו השבוע האחרון. כל מה שתאמר או תכתוב, בטל בכמה פעמים שישים, לעומת המילחמה בלבנון. כל נושא הבורסה נדחה לפינה מטבע הדברים. אבל בכל זאת.

כל אלה הטוענים שהיה, או יש, צורך לסגור את הבורסה בימים אלה, טועה. אילמלא היתה קיימת, אי־אפשר היה להטיל היטל של שני אחוז על הפודים את ניירות־הערך שלהם, שנקנו, וכמובן גם נמכרו, באמצעות הבורסה. הבורסה היא אחד המוסדות שכמעט כל מדינה מתוקנת זקוקה לו. יכולה הבורסה לשאת אופי שונה, מזג שונה, אך בעיקרה היא מקום מיפגש של קונים ומוכרים של ניירות־ערך, אלה ואחרים. עיקרה הוא בכך שניתן לגייס בה כספים, בתנאים מסויימים, למיפעלים שונים, גם לבנקים ולמוסדות כספיים.

ויש עוד עיקר אחד: הבורסה חייבת — אם היא רוצה למלא את תפקידה — להמשיך ולפעול כל עוד ניתן הדבר, למרות ואולי דווקא בשל מאורעות הרי־גורל.

הבורסה היא חלק מריקמת הפעילות המישקית. חשיבותה עולה עוד יותר, אם ניקח בחשבון שהמעורבות של האוכלוסיה הישראלית העירונית עולה על כל הידוע בעולם המערבי. מעריכים את מיספר המשקיעים באמצעות הבורסה ב־400 אלף איש; רובם של אלה הם משקיעים שקטים, שעיקר כספם במניות הבנקים וקרנות הנאמנות. כמה עשרות אלפים הם משקיעים פעילים, שעושים את רוב הרעש בבורסה. אבל אלה הם העושים את הבורסה למה שהיא.

הבורסה מגלגלת ביום מיסחר רגיל סכומי־עתק, אלה המקוזזים לפני המיסחר בבורסה, ואלה המתגלגלים בשעת המיסחר. „יומית" ממוצעת של הבורסה מגיעה ל־50 מיליון דולר, וזהו סכום שלא צריך להתבייש בו, גם באירופה. השנה בוודאי יגיע מחזור העסקות בבורסה ל־10 מיליארד דולר.

בורסה היא גם מיפלט ומיקלט לכספים עודפים של משקיעים קטנים וגדולים, שאילמלא היא, היו משקיעים את הכסף במוצרי־צריכה, וככל שהיה גדל הביקוש היתה גדלה האינפלציה. הבורסה היא בבחינת אגם שאליו מתועלים עודפי כספים, בכוח משיכתה בלבד, ואילמלא היא יתכן שכמות הכסף הישראלי שהיתה מומרת במט"ח היתה גדולה פי כמה והמט"ח היה נעלם ומחלחל לארצות חוץ. הבורסה היא גם מקור לא אכזב של גיוס כספים על־ידי הממשלה באמצעות בנק־ישראל.

בקיצור, כמו שאמר כבר אחד מחכמי העת האחרונה: „אם לא היתה בורסה, צריך היה להמציא אותה."

ערך מוסף לאינפלציה

אני לא מבין למה העלו את מס־ערך־מוסף. הסיבות שגרמו בשנים האחרונות לכך שמס זה לא הועלה, עדיין קיימות. את מחצית ההכנסה, הצפויה מהמס, תשלם במילא הממשלה והמוסדות הנתמכים על ידה; רבע ייבלע על־ידי אלה שלוקחים מע"ם, אך שוכחים לשלמו, והיתר ייכנס לקופת האוצר, אך בדרך יגרום לעליית מחירים, לעליית המדד, לאינפלציה של שלוש ספרות, לתוספת־יוקר ששוב תנטרל את ההכנסה הצפויה. אז למה זה כדאי?

שעון למשקיעים

לחברת קורום השווייצית יש עיסוק מיוחד: ייצור שעונים מיוחדים. המיוחד בהם, בדרך־כלל, הוא היותם תכשיט יקר ויוצא־דופן, המהווה השקעה עוברת לסוחר והמשמשת גם כשעון מהודר ואמין.

הלהיט האחרון של חברה זו הוא שעון העשוי על בסיס של מטבע זהב אמריקאי בן 20 דולר. בין יתר התכונות הטובות

שעון „קורום"
מטבע זהב של 20 דולר

והיפות שיש לשעון זה, ראויים להיזכר היותו דוחה מים, מופעל על־ידי קווארץ, או אפילו מנגנון קפיץ רגיל.

הוא מיועד לאספנים, לסתם עשירים, ולאלה הרוצים לראות מה השעה ולהיות בטוחים שכאשר יתרוששו, לא יצטרכו למכור את כותונתם ויסתפקו ב־20 דולר של זהב הענודים על פרק ידם.

אגב, במודעה שפורסמה בעיתונות הבינלאומית, לא צויין מחירו של השעון. לעומת זה צויינה הכתובת, שבה אפשר לקבל פרטים וחוברת צבעונית המתארת את כל מעלותיו של השעון.

היטל ארידור

עכשיו שכבר ברור כמעט הכל. עכשיו, הוטל ההיטל והבורסה נסגרה ליומיים, כדי להתארגן, כדברי דירקטוריון הבורסה. כל מה שעלינו לעשות הוא למצוא ולהעריך בעזרתם הנבונה של ידעוני הבורסה ומקורביהם, מה יהיה.

מה יהיה, היא לשון עתיד, הזהירו אותי מייד הנשאלים. יש עתיד קרוב, וכמובן גם עתיד רחוק; נתחיל בטווח הקרוב, בשבועות הקרובים.

כאן תלוי הרבה במאורעות החיצוניים,

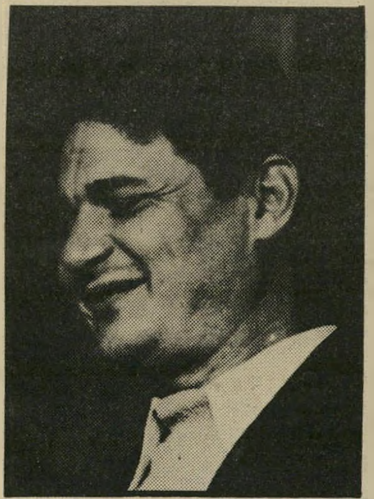

שר־אוצר ארידור
היטל 2%

קשה יהיה לנתק את השפעת המאורעות החיצוניים ממה שיקרה בבורסה. קושי זה גם יקשה לבחון את השפעת ההיטל של 2% על מכירה של נייר־ערך על התנהגות המשקיעים. איך אמר לי יועץ מתוחכם? „קודם־כל אני צריך להרוויח את ההיטל, ואחר־כך עוד כמה אחוזים יפים ורק אחר־כך, וגם זה אולי, למכור."

בלשון פשוטה, תהיה נטייה הולכת וגוברת להחזיק בנייר־ערך זמן רב יותר, לגלגל את הכסף פחות פעמים, ולהימנע מלשלם היטל על־ידי הארכת התקופה של החזקת המניה. כלומר, המניות המועדות למניפולציות תאבדנה חלק מהחן המפוקפק שלהן ומהפרטנציאל הספקולטיבי. „זה," אמר לי יועץ פיננסי אחר, „טוב בשביל המשקיע העצמאי, אולי אפילו בשביל הקרנות. מנהלי התיקים ימשיכו לנהוג כאילו לא קרה דבר."

המסקנה: בבורסה תהיה קצת רגיעה, יהיו פחות „מ"מים, ואולי גם פחות „ק"ופים. אולי.

באשר לטווח הארוך, אמר לי הברוקר המנוסה: הכל יתזור להיות כפי שהיה. אם במקום עמלה של אחוז אחד שמשלמים היום על כל עיסקה בבורסה, נתאר לעצמנו שנשלם שני אחוזים, מה קרה? כמעט כלום; בחו"ל משלמים עמלות הרבה יותר גבוהות בכל עיסקה, אנחנו חיים מבחינה זו בגן־עדן פיננסי. גם מבחינת מס־הכנסה הרי לא השתנה דבר, אז מה הבעיה? נתרגל, נעשה עוד שני אחוזים, ואם לא, תמיד נוכל לומר שהרווחנו 8% במקום 10%, אז זה נקרא מס? בסך־הכל היטל. אבל מה, אנחנו נתרגל, רק שהאוצר לא יתרגל ויעלה במשך הזמן את ההיטל.

לפני שפנה ללכת, נזכר ואמר: סוף־סוף העניין שלשמו הוטל ההיטל חשוב. נשלם ברצון.

הבשורה של חומייני אינה נפט

הזיכרון הוא קצר. רק לפני פחות מ־10 שנים, מייד אחרי מילחמת יום־הכיפורים, הפך העולם כולו לבן־ערובה של מפיקות הנפט חברות אופ"ק. תופעה זו חזרה על עצמה בעקבות מהפכת חומייני באירן ב־1979, כאשר שוב צומצמה הספקת הנפט. אלה נשכחו במחצית השנה האחרונה כשמחירי הנפט התחילו לרדת. יבואני הנפט חדלו ממאמציהם למצוא תחליפי נפט, ואגירת נפט הפכה לבלתי כדאית.

שני מאורעות, האחד כלכלי והשני פוליטי, הפכו שוב את הקערה על פיה.

הצלחתן של חברות אופ"ק לקצץ בתפוקתן ולאלץ על־ידי כך את בריטניה ונורבגיה להעלות את מחיר הנפט שלהן הוא הישג.

גודלו של הישג זה מתברר מעצם יכולתן של 13 מדינות אופ"ק לתמרן את תפוקת הנפט שלהן כך, שמחירו יישמר ואף יעלה, וכל זאת בשוק שבו שיעורי הריבית הם גבוהים משהיו אי פעם. דבר זה גרם לנפילת מחירי הנחושת, הגומי, האבץ והזהב ומרבית יתר הסחורות.

המאורע השני, הפוליטי: אירן מכיסה את עיראק. השליטים של מדינות הנפט במיפרץ הפרסי, שקשרו גורלם במערב, כי המערב קונה את הנפט שלהם והשקעותיהם במערב הופכות אותם לעשירים עוד יותר, חרדים.

עיקר פחדם נובע מ„בשורתו" של חומייני, שבה תופס האינטרס הכלכלי חשיבות מישנית. פחד זה הוא שיוצר כבר עתה רקע נוח לאי־יציבות, שפירושה אי־ודאות באשר להספקת נפט מאיזור זה.

האינטרס הבסיסי של כל מדינות העולם הוא להקטין את התלות במפיקות הנפט המאוגדות באופ"ק. מדינות אופ"ק מפיקות היום כ־48% בלבד מכושר תפוקתן, ומחירי הנפט נקבעים לא בשל ביקוש גואה, אלא בשל יכולתן של מדינות אופ"ק והצלחתן להקטין את התפוקה שלהן. חלקן של מדינות אופ"ק בתפוקת הנפט העולמית ירד מ־63% ב־1973 ל־40% ב־1981 ול־35% ברבע הראשון של

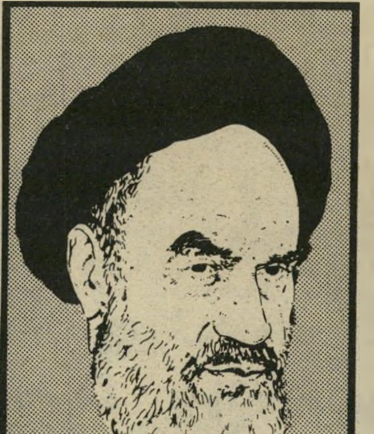

מנהיג חומייני
נפט לא חשוב

1982. צריכת הנפט של המדינות המתועשות ירדה ב־13% מאז 1979, כמות השווה לבערך פעמיים מתפוקת הנפט בים הצפוני.

כדי לעמוד באתגר החדש־ישן, צריכות מדינות המערב לחזור לתוכניות שימור האנרגיה והפקת אנרגיה ממקורות אחרים. בידיהן שלושה אמצעים: העלאת המיסים על נפט ומוצריו כדי להקטין את הצריכה, הגדלת תפוקת הנפט של המדינות מפיקות הנפט שאינן חברות אופ"ק, והקצבת סכומים גדולים יותר למחקר ופיתוח של מקורות אנרגיה חליפיים. הקו המפריד בין מחסור בנפט ובין שפע בנפט הוא דק מאוד. צריך לדעת לנצל עובדה זו.

(המשך מעמוד 9)
חדאד, ובחייליו שהוצבו על הגגות מסביב. המושל סיים את דבריו באומרו: „יש פיתגם חכם שלמדנו מכם: ,טוב שכן רחוק מאח קרוב'. כדאי שתזכרו את הפיתגם הזה. תחי לבנון החופשית!"

אנשים במקום הקפידו כל העת להאיר פנים לחיילים ולספר בשבח הצבא. אולם מדבריהם מסתבר כי שימחתם היא גם

חר שם חוזרים למסלולם. באל־נבטיה ניתן כבר לראות פירות ישראליים המו־צעים למכירה, גם בשקלים. אולם מדי פעם, כשנערכות סריקות אחרי פלסטינים ואחר מיצבורי־נשק, מצווה הצבא לסגור את החנויות ולהיכנס לבתים.

ביחס מיוחד זכו תושבי העיירה הדרו־זית חאצביה, מתוך כוונה לרכוש את אה־דתם. למרות ההתנגדות העיקשת במקום,

שבוי פלסטיני

גם תמונה זו לקוחה מסירטו של מרדכי קירשנבוים. שבוי פלסטיני — אחד מרבים — מוטל על הארץ, כשהוא כבול.

על עצם העובדה שנשארו בחיים, ולאו דווקא רק מפני שנכבשו בידי כוחות אחרים והועברו לשילטונו של חדאד, ש־איש לא בחר בו.

„פחדנו מאוד שהיהודים ישחטו את כולנו," סיפר אסד קאנצור בן ה־22, שהיה סטודנט באוניברסיטת צידון, „זה מה ש־חשבנו על הצבא הישראלי. אבל כשה־חיילים באו, ראינו שהם היו בסדר. הם מחפשים רק פלסטינים. זה טוב."

התושבים באיזור זה של לבנון המזרחית והמרכזית שסבלו בעת הקרבות, יכולים עתה ליהנות שוב משקט יחסי. חיי־המס־

נמנעו כוחות צה"ל כמעט לחלוטין מלפ־גוע במקום זה במיבנים. הצבא מנסה להחזיר שם עד כמה שאפשר את החיים למצב של שיגרה. אולם הכתובות הרבות על הקיר מדברות בעד עצמן. מתוכן בולט סימלה של חזית השמאל המאוחדת של כמאל ג'ונבלאט המנוח, המונהגת כיום על־ידי בנו, ואליד ג'ונבלאט, הנמצא במעצר־בית בידי כוחות צה"ל.

אין זה סוד שחלק גדול מ־8000 הדרו־זים בחאצביה משתייכים לאירגון זה, הפועל בשיתוף־פעולה עם הקומוניסטים, אירגוני־השמאל ואש"ף. מגמות האירגון

חייל של חדאד

מן הכוח שאיבטח את הרב־סרן סאעד חדאד, בעת שבא לאל־נבטיה, כדי לקבל שם את השיל־טון על האזור מידי צה"ל. חייליו של איש זה משרים סביבם אווירה של המערב הפרוע.

עומדות בניגוד גמור לחיוכים ולברכות־השלום של התושבים, הנמצאים כעת תחת כיבוש. צה"ל מנסה להבליט את היחסים הטובים שיצר עם התושבים, תוך התעל־מות מן המציאות הפוליטית.

אולם תושבי חאצביה אינם משתפי־פעולה. על נכונותם להיאבק מעידים מצ־בורי־הנשק שנמצאו בכל מקום. הם הת־גלו בתוך מיפקדות אירגונו של ג'ונבלאט.

מיפקדת ג'ונבלאט

מטה של חזית השמאל המאוחדת של כמאל ג'ונבלאט, המונהגת כיום על־ידי בנו, ואליד ג'ונבלאט הנמצא במעצר־בית בידי כוחות צה"ל. במיפקדה, השוכנת בעיירה הדרוזית חאצביה, שוררים הרס ומהפיכה. בכל מקום מתגוללים מיסמכים, וכרזות. משמאל ניצבת תמונתו של כמאל ג'ונבלאט.

בורסה בצל התותחים

„לא לצלם!" צעקו המשקיעים שהתגודדו ליד הבורסה, בשעה שבצפון היה נטוש הקרב

הלצה חדשה בקרב הלוחמים בלבנון: בין הלקחים שיפיק צה"ל מה־פלישה ללבנון תהיה הצבת קציני־בורסה, שיתלוו לכל יחידה שתצא לקרב. תפקידו של הקצין יהיה כפול — הן מסירת עידכון שוטף לחיילים על המתרחש בבורסה, הן קבלת פקודות קנייה ומכירת ניירות־ערך.

לא במקרה דובר על כך גם בצפון וגם במקומות אחרים ברחבי הארץ, לא פחות מאשר על הכדאיות ועל המחיר האנושי של המילחמה השישית.

בד־בבד עם הודעות דובר צה"ל על התקדמות הכוחות בשטח, נפתח ויכוח שבוודאי עוד ידושו בו, אם יש לאפשר לבורסה לפעול כרגיל בימי־מילחמה.

מדוע היו שדרשו לסגור בימי מילחמה את הבורסה דווקא, ולא את בתי־הקפה, את בתי־הקולנוע או אפילו את הבנקים? התשובה נעוצה במיספרים המדהימים הבאים:

לפי סקר של המכון החברתי שימושי והערכות של גורמים בנקאיים, יש כיום בישראל כ־300 אלף בתי־אב שהם בעלי תיקי־השקעות בבורסה. זהו כרבע מכלל בתי־האב בישראל!

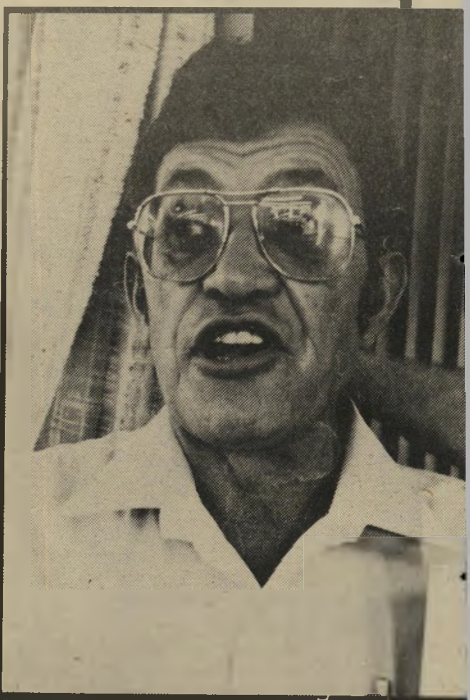

ברוקר שרון
— רק כאשר המשק יתמוטט

שווי שוק ניירות־הערך, במחירים מעודכנים, הוא 235 מיליארד שקל. סכום זה מתחלק ל־150 מיליארד שקל במניות ו־85 מיליארד שקל באיגרות־חוב. בתרגום — להילך החוקי בארצות־הברית, מדובר ב־11.7 מיליארד דולר.

235 מיליארד שקל הם כמעט חצי מתקציב המדינה כולו, 475 מיליארד שקל בשנת־הכספים הנוכחית, לפני שנוספו הוצאות מילחמת הלבנון. שווי ניירות־הערך גדול פי 1.8 מתקציב־הביטחון ש־תוכנן לשנת 1982 — כ־130 מיליארד שקל. מה שנמצא כיום בבורסה מהווה קצת פחות משליש מהתוצר הלאומי ה־גולמי (תל"ג)*, החזוי לשנת־הכספים ה־נוכחית.

בשירות השילטון

סכום ענק זה מקורו בכך, שהבורסה הפכה למעין הקאזינו הלאומי הישראלי. כאשר מרבית השכירים במשק, שלא לדבר על העצמאיים והספקולנטים, משקיעים שם את כספם, אין ספק שכל מה שקורה בקומה הרביעית ברחוב אלנבי 113 מדיר שינה מעיניהם של ישראלים רבים.

* התל"ג הוא סך־כל הפעילות הכלכלית במשק.

כדי להשלים את תמונת מצב שוק־המניות, יש לציין עוד פרט חשוב, המסביר מדוע, גם כאשר יש תנודות חזקות, כמו אותן שאירעו ביום הראשון למילחמה, לא מתמוטטת הבורסה. כ־58 אחוז מערך המניות הן מניות הבנקים. השאר, 42 אחוז, הן מניות חופשיות. חלקן נקראות ספקולטיביות, והן נעות בין שערים גבוהים באופן בלתי־סביר ושערים נמוכים, במהירות רבה.

כאשר כל־כך הרבה ישראלים מעורבים בקאזינו הלאומי וכסף רב כל כך מושקע שם, אין ספק שכל שמועה, כל ארוע לא כלכלי, או כזה שיש לו השפעה שולית על הבורסה, משפיע מייד על ה־היצעים או הביקושים.

מיספר הקשורים לבורסה, בהשוואה למדינות מערביות אחרות, הוא גדול, לדעת מומחים.

בבורסה הרווחים פטורים ממס על־פי מדיניות הממשלה — תופעה חריגה ב־מערב. אחרי שיתבהר הערפל סביב המיסוי החדש, 2% שהונהג על פדיון ניירות־ערך, יתברר שהבהלה היתה לשווא.

טיפוח הבורסה משמש היטב את השילטון הנוכחי. כסף רב, שיכול היה לשמש לקניות מוצרים ושירותים, היה מגדיל את האינפלציה. כך הוא מושקע בניירות־ערך. כסף שחור שיכול היה לצאת מחוץ לגבולות הארץ, בצורת מטבע זר, מוצא את מקומו בבורסה, שהיא בסופו של דבר מקום לגיוס הון עבור מיפעלים שו־נים, לצורך התרחבותם. עובדה היא ש־אנשים מרוויחים בבורסה, אם הם נוהגים בזהירות.

על רקע זה התעוררה הדרישה לסגור את הבורסה בימי מילוזמה. הטענות, הן מפי לוחמים והן מפי תושבים בצפון הארץ, ערב המילחמה ובימיה הראשונים, היו בערך כאלה: מרבית הישראלים, יש להם תיקי־השקעות בבורסה, המניבים הכנסות נאות מדי חודש. חוסר האפשרות לעקוב אחרי המגמות היומיות ולבצע קניות ומכירות באמצעות הבנקים, או ברוקרים אחרים, גורם להם הפסדים, בעוד אחרים, שאינם משרתים בצבא או שלא גרים ליד הגבול, ממשיכים להרוויח.

הקאזינו הלאומי

טענה אחרת, מורכבת יותר, שנשמעה גם מקרב פקידי מחלקות לניירות־ערך בבנקים: כמעט כל מי שיש לו תיק־השקעות ונמנע ממנו לקחת חלק יום־יומי במישחק הלאומי, מינה לצורך כך בן־מישפחה או נאמן אחר. רבים לא שעו לעצות שניתנו להם על־ידי היועצים. היו כאלה שביקשו לממש ניירות־ערך למזומנים, ואחרים פשוט לא הבינו איך פועל השוק.

כך קרה, שביום הראשון למילחמה נוצרה בהלת־מכירות חסרת־תקדים בשוק ה־מניות, כאשר ל־219 מניות לא נמצאו קונים, ו־65 אחרות נמכרו תוך ירידות של יותר מחמישה אחוז.

מכיוון שהבורסה היא הקאזינו הלאומי, שבו נוטלים חלק רבים כל־כך, מן הראוי שיהיו תנאים שווים לכל המשתתפים, טענו המומחים. בזמן מילחמה הדבר אינו אפשרי. ולכן יש להפסיק את המיסחר.

חוגים בנקאיים, שלהם אינטרס ישיר בבורסה, ואנשי הבורסה התל־אביבית עצמם דחו את ההצעה בשתי ידיים. יושב־ראש דירקטוריון הבורסה, הד"ר מאיר חת, טען שאחד היסודות החשובים בבורסה הוא שאפשר למכור ולקנות מתי שרוצים. על אחת כמה וכמה בשעת מצוקה, כמו מילחמה, כשמיפעלים או בעלי אינטרס זקוקים לכסף וחייבים לממש ניירות־ערך.

סגירה תעורר בהלה

חת, איש נעים־הליכות, מסכים ש־חלק מהמשקיעים אינו יכול לקחת חלק יומי רציף בבורסה, אך הוא מייחס זאת לתופעה המסוכנת שהתפשטה לאחרונה, שאם אדם לא קונה ומוכר מדי יום, הרי שהוא מפסיד כסף. „אנו שומרים במידת האפשר על חיים נורמאליים בעורף. כך זה היה בימי מילחמת יום־הכיפורים וכך זה עכשיו," אמר חת וציין שה־הבדל הוא שאז היו הרבה פחות אנשים מעורבים בפעילות בבורסה.

חת סבור שבמיקרים מיוחדים ניתן ל־הפסיק את המיסחר ליום אחד, אך זהו חריג. דברים אלה אמר חת להעולם הזה ביום הראשון, בשעות אחרי־הצהריים. כעבור כשעתיים החליטה הנהלת הבורסה לסגור את המיסחר ליומיים, אחרי הטלת המס על פידיון של ניירות־ערך אך ברור שהסיבה היתה מתן זמן להתארגנות לתנאים החדשים. חת טוען שדווקא סגירה בשעת־מילחמה תגרום לבהלה, לאי־אמון של הציבור כלפי הבורסה, ולבריחת כספים לאפיקים אחרים, לא־רצויים, כמו מטבע זר והגדלת הביקוש האינפלציוני במשק.

חת הסביר שמה שאירע ביום הראשון למילחמה נבע מאי־ודאות לגבי היקף ה־מילחמה. כאשר התברר שמדובר בחזית אחת, בה היתה ידם של חיילי צה"ל על העליונה, כבר בהתחלה, והפעילות בעורף נמשכה כרגיל, חזרו המשקיעים לפעילות נורמאלית.

כאשר נשאל מה הוא מציע למשקיעים הנבוכים, הוא גרס שבעלי ניירות־הערך צריכים לראות את ההחזקה לתקופה ארוכה, ולא לתקופה של 24 שעות.

מזדנבי בורסה

דיעה דומה, אך בתקיפות רבה יותר, השמיע הברוקר שלמה שרון, מנכ"ל החברה המרכזית לניירות־ערך. לטענתו, תפקידה של הבורסה הוא לקיים שוק שיהיו בו נכסים נזילים, כל הזמן, גם במצבי חירום. בורסה תיסגר רק כאשר כל המשק יתמוטט — כאשר הבנקים לא יפעלו, לחם לא יגיע לשווקים ואף לא תהיה הספקת חשמל. מכך, אין להעלות על הדעת הפסקת מיסחר בניירות־ערך.

שרון דחה על הסף את הטענה שה־מגוייס לא יכול לקחת חלק במיסחר. לדבריו, אפשר להשאיר יפוי־כוח לבן־מישפחה, שבעזרת ייעוץ ידע מה לעשות בכסף המושקע. מעבר לכך הוא קובע שכל מי שמתלונן הוא זה שהשקיע במניות ספקולטיביות. מחזיקי תיק־השקעות סולידי, שיש בו מניות בנקאיות ואיגרות־חוב הנחשבות לבטוחות, יכלו לישון בשקט אפילו בטנק שהשתתף בקרבות. „אם מישהו משקיע במניות ספקולטיביות, הרי גם ביום רגיל, כשהוא לא נמצא בחזית, המניה יכולה ליפול והוא יפסיד. כבר היו דברים מעולם."

המילחמה בלבנון השפיעה גם על בניין הבורסה. אחת משלוש הזירות, שבהן נערך המיסחר בו־זמנית באולם הבורסה, נסגר, משום שחלק מעובדי הבורסה ונציגי הבנקים גוייס. גם מיספר הצופים במיסחר באולם מעבר לחלון פחת. בפסז' הבניין וברחוב לילינבלום מתקבצים ביום פחות מזדנבי־בורסה, הממתינים לפירסום השערים החדשים.

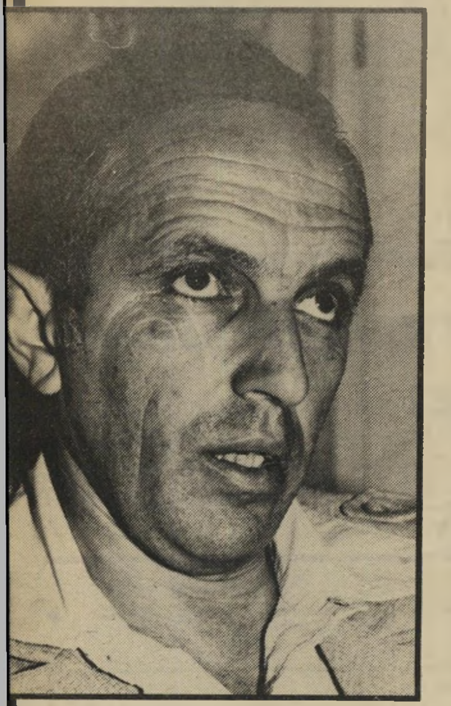

יד"ר חת
— תיסגר הבורסה

כאשר העולם הזה ניסה לצלמם ולשאול לדעתם אם יש להפסיק את המיסחר, הם איימו לשבור את מצלמת הצלמת, והסכימו לדבר מבלי להזדהות. רובם לטענתם הם נכי־צה"ל ומשקיעים זעירים בבורסה. הטיעון שהם השמיעו נגד הסגירה היה מאלף: דווקא הלוחמים בצפון הרוויחו, כך הם טענו בגירסאות שונות, משום שאלה שבעורף נאלצו למכור מניות בשער נמוך ולקנות בשער גבוה. אילמלא הרצינות שבה נאמרו הדברים, אפשר היה לחשוב שמדובר בציניקאים, הבזים לעשיית־כסף בבורסה.

פתיחת המיסחר בבורסה אחרי יומיים שבהם היתה סגורה, תחזיר לשם את הישראלים הרבים, שהבילוי היומי בבנק וההאזנה לשערים החדשים ברדיו הפכה לחלק מרכזי מחייהם. מומחים טוענים שלמיסוי החדש לא תהיה השפעה לטווח ארוך על המיסחר, משום שההיטל שיגבה על־ידי הבנקים ויועבר לאוצר יהיה אנונימי, ויראה, כעבור־זמן, כאילו היה חלק מעמלת הבנקים.

הבורסה, אם כן, לא תיסגר, בימי המילחמה, ושורצי־הפסג' יוכלו להמשיך להתגודד ולהמתין לפירסום השערים. המבינים למיניהם טוענים שכאשר יחזור המשקיע הקטן מהחזית, יהפוך לשקול, לרציני יותר, וזה יבוא לידי ביטוי בהשקעותיו בעתיד. **בן־ציון ציטרין**

ספורט

כדורגל

מי נסע לספרד

המילחמה בלבנון לא האירה פנים לאוהדי הכדורגל בארץ. העי־תוי הלא צפוי שיבש את תוכניתם של כל המטורפים לספורט שחיכו למישחקי גמר גביע־העולם ב־כדורגל בכליון עיניים.

עכשיו נאלצו האוהדים להמעיט מחשיבותם של המישחקים הנער־כים החודש בספרד ולהעבירם ל־מקום שני בסולם החשיבות. ביט־חון קודם לספורט.

חלק קטן מאוהדי הכדורגל, בי־ניהם שחקנים ומאמנים, הספיקו לצאת את הארץ קודם לפרוץ הקרבות בלבנון. את רובם תפסה המילחמה בצפון ערב נסיעתם.

צו־קריאה למילואים מנע את מימוש תוכניותיהם של רבים ואי־נו מאפשר בימים אלה לחיילי המי־לואים לנסוע לספרד. המאמנים צבי רוזן, שמואל לוי, אליהו עופר ובועז קאופמן לא נמצאו בבי־תם. הם גוייסו. אחרים דחו את נסיעתם עד שיעבור זעם־הקרב והמתח בצפון.

בדיקה בין שחקני כדורגל בארץ גילתה שמעטים מאוד נסעו ל־ספרד. רוב־רובם של הכדורגלנים העדיפו לצפות במישחקי ספרד מעל מירקע הטלוויזיה שבביתם. הסיבה העיקרית לא היתה דווקא המילחמה, אלא יוקר המחירים שנדרש תמורת החוויה. חבילת־נסיעה עלתה לנוסע למישחקי הגמר בערך שלושת אלפי דולרים.

עודד מכנס, ספורטאי השנה, לא מצטער שאינו בספרד בימים אלה, להיפך, הוא טוען, בספרד רואים הרבה פחות מאשר בטלוויזיה ב־בית.

ואילו יצחק שום, קפטן אלופת הליגה של השנה, הפועל כפר־סבא, חושב אחרת. שום הספיק לשחק ב־מדי נבחרת ישראל במשחקי גמר גביע־העולם בשנת 1970, שנער־כו במכסיקו, והוא טוען שאומנם נעים הדבר לשבת ליד הטלוויזיה ולפצח גרעינים, אבל רק מי שעבר את החוויה של הגביע העולמי, יודע על בשרו כה זה להיות שם ומה הוא מפסיד כשהוא פה. את השימחה והחגיגות בכל פינה לא רואים בטלוויזיה. שום לא נסע ל־ספרד בגלל מישחקי האינטרטוטו, שבהם תשתתף קבוצתו החל ב־26 לחודש הזה.

לעומת שחקנים ומאמנים שנמ־נעו מנסיעה בגלל מחירה או בגלל הגבלה במצב הביטחוני, לא תבייש את ישראל הנציגות הגדו־לה של שליחי העיתונות והטל־וויזיה. הללו ימצאו דרכים משוכ־ללות לדווח לישראלי על כל פלי־טת־פה של שחקן בספרד, כמעט כמו שהם עושים בארץ, אלא ש־הפעם כרוך הדבר בהוצאות עתק.

מי ינצח בספרד

שחקני כדורגל ומאמנים נש־אלו לדעתם על תוצאות מישחקי גביע־העולם בכדורגל, ה־נערכים עתה בספרד.

לפני יציאתו לספרד, הספיק **יוסלה מרימוביץ** (57), מאמנה של נבחרת ישראל בכדורגל, להת־נבא:

„אנחנו, המיקצוענים, לא יכו־לים להמר. בסך־הכל אנו אומדים את הצד המיקצועי באופן הגיוני. אנחנו לא יכולים לזרוק ,אולי'. ברזיל חזקה מאוד והיא בינתיים המועמדת שלי. גם ארגנטינה תה־יה בצמרת. היא תגיע לשלב חצי־הגמר."

שמואל פרלמן (54), מאמנה של מכבי־נתניה בשנה החולפת, אשר קיבל לפני כמה חודשים את המינוי של מאמן נבחרת ישראל לנוער, מתלווה כמדריך מיקצועי לקבוצת עיתונאים הנוסעת לספ־רד, והוא חוזה:

„תהיה תחרות צמודה בין נבח־רות ברזיל, אנגליה, ספרד וואר־גנטינה. ברזיל תיקח את הגביע.

כדורגלן מכנס (וידידה)
„בטלוויזיה רואים יותר!"

מעכשיו בכל רחצה רק סבון חדש. סיון.

פטנט האריזה
של סיון-סבון
הרחצה הנוזלי
של תיא, מעניק לך
את ההנאה מסבון חדש
בכל רחצה. הוא גם עדין
במיוחד ויש לו ריח תפוחים
נהדר. אז שימי קץ לסבוניות
המלאות שאריות סבון משומש
ובמקום 5 סבונים רגילים קני אחד. סיון.

סיון סבון נובע. בכל לחיצה הוא חדש.

תיא
כשתתרחצי, תביני.

תעריפון המנויים של העולם הזה
החל מ־1.6.82

	מחיר העיתון	הוצאות משלוח	מ.ע.מ.	סה"כ (לשנה בשקל)	לחצי שנה בשקל
◆ בארץ	900	+ 65	+ 115	= 1080	600
דמי המנוי לארצות חוץ בדואר אוויר					
◆ אירופה	900	+ 314	+ 145	= 1360	730
◆ ארה"ב, קנדה, מקסיקו	900	+ 806	+ 204	= 1910	1020
◆ ארגנטינה, קולומביה, ונצואלה, ברזיל, פרו, אוסטרליה, ניו זילנד	900	+ 1560	+ 295	= 2755	1430
◆ דרום-אפריקה, טוגו, חבש, קניה	900	+ 904	+ 216	= 2020	1040
◆ פנמה, טאיוון, יפן	900	+ 1149	+ 246	= 2295	1250
◆ תאילנד, הונג קונג, סינגפור, קוריאה	900	+ 966	+ 224	= 2090	1130

להפסיק את האש! להחזיר את החיילים הביתה!

- יותר ממאה חיילי צה"ל נהרגו, מאות רבות נפצעו, רבים יהיו נכים לכל ימי חייהם.
- אלפי ערבים נהרגו, מאות אלפים הפכו פליטים פעם נוספת או בשלישית.
- שלוש ערים נהרסו, וההרס עוד לא תם.
- לכאורה, יש הפסקת אש. למעשה, כל עוד נמצא צה"ל בלבנון ממשיכים שפך הדם ומלחמת ההתשה.

לשם מה?

בגין, שרון ורפול נכשלו: הבעייה הפלסטינית לא חוסלה. אש"ף לא חוסל. גם הטירור לא יפסק, כנראה. הנסיון להקים בלבנון ממשלת בובות בחסות ישראל יכשל. השנאה תלך ותגבר.

לשם מה?

היום מכים בתופי הנצחון הצבאי — אך ההיסטוריה תשפוט את המלחמה הזאת ככשלון מדיני ואסון מוסרי. אי אפשר לפתור את הבעיה הפלסטינית בתותחים ובפצצות. דווקא היום צריכים ממשלת ישראל ומנהיגי אש"ף להבין, שצריך לדבר ולא לירות. צריך לשבת לשולחן המו"מ, על בסיס הכרה הדדית בזכות ההגדרה העצמית של שני העמים. הבעיה תפתר על־ידי נכונות ישראל להכיר בזכות הגדרה עצמית של העם הפלסטיני בגדה המערבית וברצועת עזה — לא על־ידי מסעי עונשין וכיבוש בלבנון. עכשיו, כאשר רבין ופרס הפכו דוברי הממשלה, חייבים כוחות השלום להתנער מהם ולהקים תנועת שלום חדשה וחזקה, אשר תוכל למנוע את המילחמה הבאה. ובראש ובראשונה יש לדרוש להחזיר את החיילים הביתה!

תנועת של"י, דיזנגוף 87, טל' 290257

כדורגלן שפיגל ומאמן שפיגל
לא יודע מה להגיד

יש להם הקבוצה הטובה ביותר. קבוצה כזאת לא בנויה על שחקן אחד כמו ארגנטינה."

דויד שווייצר (57), אחד ממאמני הכדורגל הטובים בארץ, יאמן בשנה הבאה את קבוצת מכבי תל־אביב. חוזה שווייצר:

„ארגנטינה לא תצליח לשמור על תואר האלופה. תמיד קשה יותר לשמור על התואר מאשר להשיגו, מה עוד שזה מחוץ לביתה. אין הרבה מדינות שהצליחו לעשות זאת. היחידה שעשתה את זה פעם היתה ברזיל.

„לדעתי, גרמניה היא הקבוצה הטובה ביותר באירופה, וברזיל היא הטובה ביותר בדרום־אמריקה. כיום לברזיל יש צוות השחקנים הטוב ביותר, כולל מחליפים, וזה ייקבע בשלבים היותר מאוחרים. ברזיל לדעתי תיקח את הגביע. גם הקהל הספרדי יהיה יותר לצידה, ופחות לצד הגרמנים, וגם זה חשוב."

גיורא שפיגל (34), הבינלאומי הפורש, אשר עוסק כיום בביטוח, משיב:

„לא יודע מה להגיד. יש ארבע מובילות, שהן: גרמניה, ברזיל, ארגנטינה ואנגליה. כולן בעיני באותה הרמה. שתיים בטח יגיעו לגמר, רק אני לא יודע מי. לא מוכן להתנבא סתם, אני לא חושב שיש משהו בתחזיות. על סמך מה אני יכול להגיד? אלה שמניתי יובילו, ואולי גם הן בסוף לא יובילו."

אביו של גיורא שפיגל, **אליעזר שפיגל** (58), הוא מוותיקי הכדורגל בארץ. בשנה החולפת הוא אימן את הפועל רמת־גן, שהיתה בליגה הארצית, העלה אותה ללאומית, ומתכונן להמשיך ולאמנה גם בעונה הבאה. על מישחקי גביע־העולם הוא חוזה:

„ברזיל ואנגליה יהיו בגמר, ואולי גם הגרמנים. אמנם כולם נותנים יתרון לספרדים, בגלל הביתיות, אך לפעמים הביתיות יכולה להיות לרעתם. ביתיות מביאה לביטחון מופרז, שיכול להפוך לעצבנות בולטת, אם לא מצליחים להבקיע שער תוך 20 דקות. אך תמיד יכולים להיות מצבים הפוכים.

„ברזיל, לדעתי, משחקת בשקט. גם כשהתוצאה היא לרעתה,

מילחמה בפוקלנד, שלא מוסיפה להם מרגוע, אני לא נותן להם סיכוי לגמר."

דרור קשטן (38), מאמן הפועל כפר־סבא, הביא אותה השנה לאליפות הליגה בפעם הראשונה בתולדותיה. קשטן ימשיך לאמן את כפר־סבא גם בשנה הבאה.

„אני מאמין שלשלב חצי־הגמר יגיעו גרמניה, ברזיל, ספרד ובלגיה. אנו יודעים שבדרך־כלל הסטאטיסטיקה אומרת שלמדינה המארחת יש יתרון של ביתיות. במישחקי־הגמר באירופה, לא קצרו הדרום־אמריקאים הצלחה. בדרך כלל היתה מחזיקת הגביע קבוצה אירופית. אני מהמר על גרמניה."

יצחק שניאור (56). המאמ

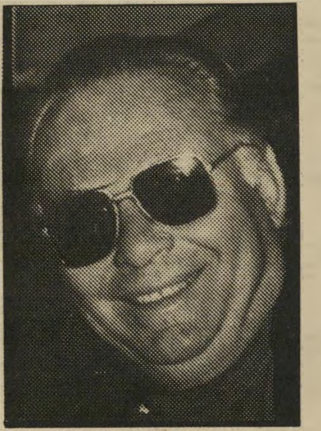

מאמן שווייצר
„המחליפים יקבעו!"

שהתחיל את השנה החולפת עם הפועל פתח־תיקווה וסיים אותה עם שימשון תל־אביב, שעימה ימשיך גם בעונה הבאה, משיב:

„מי ינצח? זה תלוי במישחקים המוקדמים. גרמניה או ברזיל — אחת מהשתיים, תיקח את האליפות. מישחקים בנויים לפי בתים ולפי הגרלות. אם ייצא לשתיהן לשחק באותו הבית, אז יכול להיות שהן יפגשו בחצי־הגמר ואחת מהן תנשור.

„אני חושב שברזיל היא הקבוצה הטובה מכולן. גרמניה הכי טובה באירופה. אני לא חושב שאנגליה תיקח, כששיחקו באנגליה, היא בקושי הגיעה לגמר. ארגנטינה תהיה בין הקבוצות ה־

בספרד ישנה אווירה דרום־אמריקאית, והדבר יעזור לברזילאים. בברזיל התכוננו למישחקי ספרד הרבה יותר ביסודיות מאשר באנגליה ובגרמניה, כי הקבוצות האירופיות היו עסוקות כל השנה במישחקי הליגות בארצותיהן. באירופה השחקנים שייכים קודם־כל למועדונים שלהם ורק אחר־כך לנבחרת הלאומית, כי במועדונים הם מרוויחים הרבה יותר כסף,

כדורגלן שום
„כל שנה יש תיקווה חדשה!"

ואילו בברזיל הם שייכים להתאחדות הכדורגל הלאומית."

שלמה שרף (39), מאמנה של קבוצת בני־יהודה, מתכונן לנסוע לשלב הסופי של מישחקי גביע העולם. בשנה הבאה ימשיך שרף לאמן את בני־יהודה, זו השנה השלישית ברציפות.

„האמת היא שקשה לדעת. המצב מעורפל. אני מאמין שהגמר הקלאסי יהיה בין ברזיל ומערב־גרמניה. אני חושב שהן הקבוצות הטובות בעולם. האנגלים לא הרשימו במיוחד במישחקים המוקדמים. יצא לי לראות את ארגנטינה מול בנפיקה מליסבון, והארגנטינים ניצחו בקושי, הם לא הרשימו במיוחד.

„בהיסטוריה של הגביע העולמי לא ניצחו הקבוצות הדרום אמריקאיות באירופה. לכן אני צופה לניצחון קבוצה אירופית.

„אני מאמין שיהיה לנו מה לר־

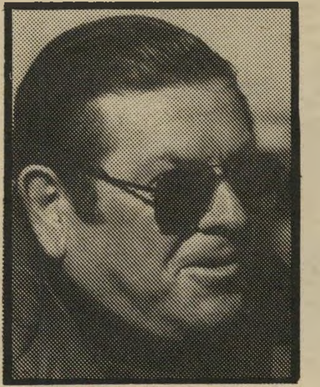

מאמן פרלמן
„תחרות צמודה!"

העולם שנערכו במכסיקו בשנת 1970. על ספרד אומר שום:

„לדעתי גרמניה הכי טובה באירופה. הרביעייה שתגיע לגמר תכלול את מערב־גרמניה, ספרד, ברזיל וארגנטינה. תמיד צפויות הפתעות. אישית, אני מקווה שאנגליה תפתיע. אני מאמין בה, כי היא הליגה הטובה ביותר בעולם. היא אמנם לא הצליחה בשנים האחרונות, אבל בכל שנה קיימת תיקווה חדשה. ברזיל תמיד היתה טובה, אבל לא ראיתי את השחקנים שלה בפעולה."

עודד מכנס (26), כדורגלנה המצטיין של מכבי־נתניה, שזכה השנה בתואר ספורטאי השנה,

הפועל־חיפה בעונה הקודמת, שעומד לצאת בעונה הבאה לשנת־חופשה, חוזה:

„אני מהמר על ברזיל. היא הקבוצה הטובה ביותר, לדעתי. גרמניה תתחרה איתה קשה ולא תתן לה את הגביע בקלות. שתיהן יגיעו לגמר, כי הן לדעתי משחקות את הכדורגל הטוב ביותר בעולם. זה מה שהייתי רוצה שיקרה, כי אני מאמין בשתי קבוצות אלה.

„גם ארגנטינה תגיע לשלבים המתקדמים. ברית־המועצות עשוייה להפתיע בהתחלה, אך אינני מאמין שהיא תגיע לגמר."

אמציה לבקוביץ (40), שאימן בעונה שעברה את הפועל ירושלים חוזה:

„אני לא מאמין שארגנטינה תיקח שוב את הגביע. כל הקבוצות האחרות ישחקו חזק נגד ארגנטינה. אם הכל יתנהל כמתוכנן, לפי הבתים וההצלבות, ולא יהיו הפתעות, אני נותן עדיפות לנבחרת ספרד על פני ארגנטינה.

„אני מאמין שלגמר יגיעו ברזיל ומערב־גרמניה."

ניגו ברגיג (40), אימן את הפועל ראשון־לציון בשלוש השנים האחרונות, והוא יחליף בשנה הבאה את צביקה רוזן. ברגיג יאמן את מחזיקת הגביע השנה, הפועל יהוד. על מישחקי גביע־העולם חוזה ברגיג:

„אני חושב שברזיל תעשה את הסיבוב עם הגביע סביב המגרש. יש בה את הכדורגל הלטיני המב־

מאמן זלצר
„במועדונים מרוויחים יותר!"

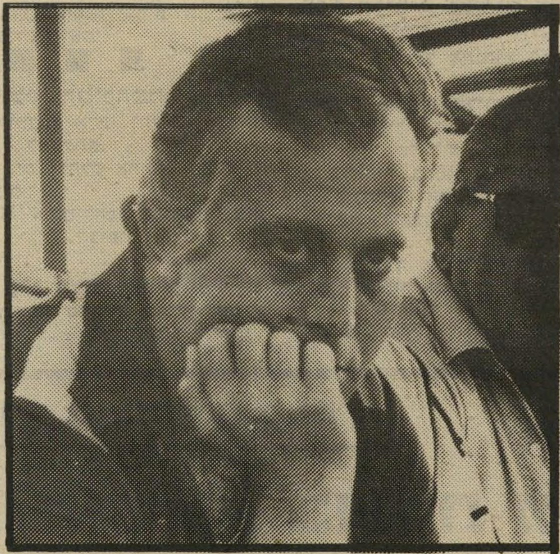

מאמן קשטן
„בסטאטיסטיקה יתרון לביתיות!"

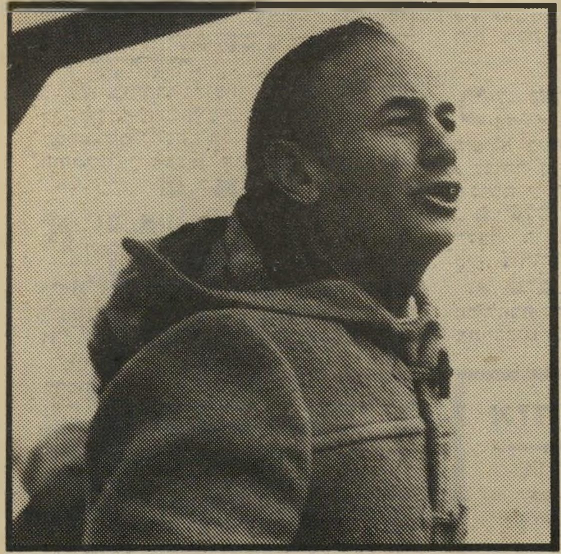

מאמן מרימוביץ
„רק באופן הגיוני!"

היא לא נכנסת לפאניקה, וזה חשוב מאוד. גם הנבחרת המערב־גרמנית היא בעלת רמה ואופי דומים לאלה של ברזיל — זה מה שנקרא להתעלות על עצמן. גם הגרמנים וגם הברזילאים הם בעלי שקט נפשי עד הדקה ה־20.

„הארגנטינים יהיו במתח. הכוכב שלהם, דייגו מראדונה, חתם עם ברסלונה הספרדית. ביחד עם ה־

אחרונות. גם לאיטלקים וגם לספרדים יש יתרון של ביתיות, השיפוט וקהל."

זאב זלצר (38), מאמן מכבי פתח־תיקווה, יהיה פרשן במיסגרת חגיגות הגביע שייערכו בגני־התערוכה בתל־אביב. מתנבא זלצר:

„אני חושב שברזיל היא הקבוצה הטובה ביותר בעולם כיום.

אות ומה ללמוד. כל גמר־עולם הביא שינוי בצורות ובשיטות של מישחק. אני מאמין שגם הגמר הזה יביא משהו חדש לעולם הכדורגל."

יצחק שום (34), שחקנה הוותיק של הפועל כפר־סבא וקפטן הקבוצה, שיחק בעבר בנבחרת ישראל, שהשתתפה במישחקי גביע

אומר על מישחקי ספרד:

„לשלב הסופי, ולא לפי הסדר, יגיעו לדעתי ארגנטינה, ספרד, מערב־גרמניה וברזיל. בגמר יתמודדו ברזיל ומערב־גרמניה, או מערב־גרמניה וספרד. יכול אבל להיווצר גם מצב שברזיל תשחק מול ספרד."

ג'וני הארדי (43), מאמנה של

ריק והפעם נוסף משחק בעל אופי אירופאי, וביחד זה מביא לברזיל יכולת מעולה.

„הרביעייה שלי, שתגיע למערכה, היא: ברזיל מול ארגנטינה. למרות שהאחרונה הפסידה השבוע. ההפסד יתן לה שוק והיא תתגבר. הקבוצות האחרות שתגענה לגמר, לדעתי, הן איטליה וגרמניה."

(המשך מעמוד 15)
אפשרי של קורבנות ישראליים, אשר „ה־מחבלים" יכלו להפילם בשנה, בשנתיים ואף בעשר שנים.

בעשרות השנים של המילחמה־הזעירה בגבול הצפון נפלו פחות חללים ישראליים, מקרב החיילים והאזרחים כאחד, מאשר בשבוע אחד של מיבצע „שלום הגליל".

יתר על כן, מיספר זה של הללים לא היה בלתי־צפוי. שום מפקד צבאי אחראי לא יכול היה להניח כי מיספר האבידות יהיה קטן יותר. נכון ההיפך: הדוקטרינה של צה"ל, הכוללת הפצצה והפגזה מאסיבית של שכונות עירוניות שיש בהן התנגדות, חסכה קורבנות רבים לצה"ל, בעודה גורמת לקורבנות רבים מאוד בקרב האוכלוסיה הנכבשת.

היו קיימות דרכים רבות — פוליטיות בעיקרן — להבטחת „שלום הגליל". הדרך שנבחרה, הצבאית, היתה היקרה ביותר מבחינת חיי־אדם.

אילו היתה זאת המטרה האמיתית של המילחמה, היה צורך לפסול אותה מכל וכל, ולהאשים את אריאל שרון בכישלון מחפיר. ההישג פשוט אינו שווה את הקורבנות.

(ולא במיקרה הוסתר מיספר הקורבנות כל עוד היתה קיימת היומרה שאכן זוהי מטרת המילחמה. כל אדם במדינה יכול היה לערוך לעצמו את חשבון הכדאיות.)

■ ■ ■

אולם אין כמעט קשר בין המטרה המוצהרת ובין המטרה האמיתית.

כל מי שמכיר את אריאל שרון יודע שכלל לא היה עולה על דעתו לפתוח במילחמה כזאת כדי למנוע אך ורק הפגזה של כמה ישובים.

מנחם בגין יכול להפליג על גלי ההתלהבות ולהכריז על זכותו של ילד יהודי (אך לא פלסטיני) ללכת לבית־הספר בשלום, כמו ילד אמריקאי וסובייטי. אך שום מצביא רציני לא היה פותח לשם כך במילחמה, שכוח הטנקים שבה — ועולה באיכות — על השיריון שהופעל בקרב ההיסטורי של אל־עלאמיין. אין יורים בתותח בזבוב. יש לשם כך אמצעים אחרים.

יתר על כן, צה"ל לא נעצר במרחק של 40 קילומטרים מן הגבול, ולא חלם אף לרגע להעצר שם.

הוא נע לקראת יעדים שונים לגמרי, וגם כאשר הוכרז על הפסקת־האש המשיך להילחם על ביירות — כ־130 קילמוטרים מראש־הניקרה.

המטרות האמיתיות של מילחמה זו לא השתקפו בנאומיו של בגין, ולא בהצהרותיהם של שרון והרמטכ"ל. מסופקני אם הוזכרו בישיבת הממשלה, שאישרה את המיבצע. יתכן שהשרים לא הבינו כלל מה מתרחש סביבם. גם אנשי־המערך, שיצאו מגידרם כדי לתמוך במנחם בגין, עד כי הפכו דובריו בארץ ובעולם, לא הבינו — או לא רצו להבין — את הכוונות.

הציבור הרחב בוודאי לא הבין. הלוחמים יצאו לקרב בהיותם משוכנעים כי הם מגינים אך ורק על שלום הגליל.

■ ■ ■

אולם המטרות האמיתיות של המילחמה היו ידועות מראש, לפרטי הפרטים. הן פורסמו בהרחבה בהעולם הזה תישעה חודשים לפני המילחמה, ושוב שלושה שבועות לפניה (ראה מיסגרת).

ואלה הן:

(1) **לחסל את אש"ף ככוח צבאי ומדיני**, ובכך להרוס את התשתית הלאומית של העם הפלסטיני באשר הוא, כהכנה חיונית לסיפוח הגדה והרצועה לישראל.

(2) **לסלק את הסורים בכלל**, והטילים הסוריים בפרט, מעל אדמת הלבנון, תוך פגיעה חמורה בכוחה וביוקרתה של סוריה הפרו־סובייטית.

(3) **להשליט בלבנון כוזה ממשלת־בובות** של אירגון הפאלאנגות הנוצריות, בהנהגת בשיר ג'ומייל, תוך הפיכת לבנון למדינת־חסות ישראלית, שתכרית עימה שלום רישמי.

מנחם בגין ואריאל שרון בבופור
האם הוא ידע?

■ ■ ■

כל מהלכי המילחמה מתאימים בדיוק ליעדים אלה, ותוכננו בצורה היעילה ביותר להשגתם.

לצורך זה ניתן לחלק את המילחמה לשלושה שלבים:

● **שלב א'**: המילחמה בכוחות אש"ף בלבד, תוך כיבוש הבופור, חצביה, נבטיה, צור וצידון.

● **שלב ב'**: משיכת סוריה אל תוך המילחמה, התקפת ביירות, הנסיון לכבוש את כביש ביירות — דמשק כדי להתחבר עם הכוחות של בשיר ג'ומייל שמצפון לכביש ולכתר את הכוחות הסוריים בלבנון. במהלך שלב זה נכפתה על ישראל הפסקת־האש עם סוריה (אך לא עם אש"ף).

● **שלב ג'**: המשך המילחמה נגד כוחות אש"ף בביירות. לשם כך נטען תחילה ש[illegible] כלל הפסקת־אש עימם. כאשר נכפתה על ישראל הפסקת־אש כזאת, היא הופרה בצורה גלוייה, בטענה ש„המחבלים פתחו באש". בהסכמה אילמת של האמריקאים, התקדמו כוחות צה"ל, ניתקו את ביירות המערבית והתחברו עם איזורי הפלנגות בביירות המיזרחית. שלב זה עשוי להימשך, תוך הפרות חוזרות של הפסקת־האש, במגמה לכבוש את העיר על־ידי הסתערות, הפצצה או הרעבה.

השלב הרביעי הוא השלב המדיני, שבו תנסה ממשלת־ישראל להשיג באמצעים מדיניים, המלווים בלחץ צבאי, את היעדים שהציבה לעצמה, ושאין להם עוד קשר עם המטרה של 40 הקילומטרים.

האם הושגו היעדים האמיתיים של המיבצע, כפי שנקבעו על־ידי אריאל שרון?

השבוע עדיין היה קשה להעריך את הדברים במדוייק, כי הרבה יהיה תלוי בתוצאות המאבק המדיני.

אך דבר אחד בטוח לגמרי: אף אחד מן היעדים האלה לא הושג במלואו.

יש לבחון את מידת־ההצלחה לגבי כל אחד משלושת היעדים לחוד.

■ ■ ■

היעד הראשון: חיסול אש"ף כגורם צבאי ומדיני.

אין ספק כי על אש"ף הונחתה מכה קשה מאוד. המיני־מדינה הפלסטינית בדרום־לבנון חוסלה. נראה כי אלפי לוחמים פלסטיניים נהרגו. (צה"ל לא פירסם את מיספר השבויים ונראה כי זהו מיספר קטן, בהשוואה לכוח שנמצא בשטח. המטרה לא היתה לקחת שבויים.)

למראית־עין, חיסול המיני־מדינה הפלסטינית בדרום־לבנון היא מכת־מוות לעם הפלסטיני. אך זוהי טעות אופטית בלבד, אשליה פרימיטיבית.

תנועה לאומית כמו אש"ף אינה זקוקה למדינה־בדרך מחוץ לארץ מולדתה. יתכן שנכון ההיפך: עצם קיומה של המיני־מדינה בלבנון — על צבאה הכמעט־סדיר, המינהל האזרחי שלה ושאר האביזרים הפבסדו־ממלכתיים — הסיח את דעתו וכוחו של האירגון מן התפקיד העיקרי, שהוא הקמת המדינה הפלסטינית בגדה וברצועה. היא העסיקה את האירגון בחלומות־סרק שלא היה להם שחר.

אם ייהרגו יאסר ערפאת ואנשיו, או יפלו בשבי, לא תהיה לפלסטינים כל בעייה בהקמת הנהגה חליפית במקום אחר — אולי פחות טובה, אולי יותר טובה.

אם לא תוכל ההנהגה לתפקד בביירות, תוכל תפקד — ואולי ביתר יעילות — בתוניס (בחסות הליגה הערבית), בדמשק או בטריפולי של לבנון (בחסות הסורים), בטריפולי של לוב (בחסות מועמר קדאפי) או בקאהיר (בחסות מצריים).

לא הרכב ההנהגה קובע, ולא מקום־המושב. קובעת אך ורק העובדה שקיים עם פלסטיני, קיימת בעייתם הלאומית, וקיים הצורך שלהם בהנהגה לאומית שלה יוכלו לשמור אמונים.

משום כך ברור כי מאורעות השבוע לא יהוו אלא פרק חולף בתולדות העם הפלסטיני, מוכה־הגורל. אש"ף לא הושמד ולא חוסל, מפני שאי־אפשר בכלל להשמיד או לחסל באמצעים צבאיים אירגון הממחיש רעיון, והמספק את הצורך הלאומי של עם.

■ ■ ■

קשה לדעת עדיין בשעה זו איך יתפתח אש"ף מכאן והלאה.

בשנים האחרונות היה נטוש באש"ף המאבק בין שוחרי האופציה המדינית ושוחרי האופציה הצבאית. הראשונים דרשו להצהיר על הנכונות להכיר בישראל ולעשות עימה שלום, תמורת הקמתה של מדינה פלסטינית בגדה וברצועה. האחרונים תבעו להתמיד ב„סירוב" ולהתרכז בלחימה.

מאבק זה לא הוכרע.

תחת הנהגתו של יאסר ערפאת, נמנע העימות המכריע. בשם האחדות הלאומית, נדחתה ההכרעה. ערפאת עצמו נמנה עם שוחרי האופציה המדינית, אך כדי להישאר בעמדה של מנהיג כל־לאומי, המקובל על כל הצדדים, מנע הכרעה שהיתה מביאה, מן הסתם, למילחמת־אחים. יתכן שפשרנות זו היתה בעוכריו ובעוכרי אש"ף.

יתכן כי המצב החדש יכריח את אש"ף להגיע להכרעה בין שתי הדרכים.

■ ■ ■

אם כן, באיזו דרך יבחר?

מצד אחד יכולים שוחרי האופציה המדינית לטעון, בצדק רב, כי נבואותיהם התאמתו.

ההימנעות מההכרעה הברורה בעד הפיתרון המדיני הביאה על העם הפלסטיני שואה חדשה.

העולם לא התייצב לימין אש"ף, כאשר הנחית עליו אריאל שרון מכה שנועדה להיות מכת־מוות. התדמית של אש"ף כאירגון טרוריסטי, שטופחה במאמץ משותף על־ידי חזית־הסירוב הפלסטינית וממשלת־ישראל, מנע הזדעקות של דעת־הקהל העולמית לצד אש"ף. סוריה זנחה את אש"ף ברגע המכריע, וברית־המועצות לא חשה לעזרתו.

הנסיון להקים צבא סדיר של אש"ף, המצוייד בטנקים ובתותחים, לא עמד במיבחן. לוחמי אש"ף גילו התנגדות נמרצת לצה"ל, ובמקומות אחדים לחמו בצורה שעוררה כבוד אף אצל לוחמי צה"ל. אך הם להמו כיחידים וכקבוצות, כלוחמי גרילה, ולא כצבא סדיר.

מכאן והלאה יוכלו שוחרי־השלום הפלסטיניים לטעון, כי הדרך של אש"ף עד כה שירתה את המזימות של ממשלת ישראל, ולא הביאה אלא אסון. ואילו הדרך המדינית — ביטול האמנה הפלסטינית, הצהרת ברורה על הנכונות להכרה הדדית ולהקמת מדינה פלסטינית במיסגרת של שלום — תזכה בתמיכת העולם. היא תכריח את ממשלת־ישראל לעלות על דרך השלום, כפי שהוכרחה בשעתו על־ידי יוזמת סאדאת.

יתכן כי הכרעה פלסטינית כזאת אפשרית עתה, דווקא בגלל המיבצע הצבאי.

אנוור אל־סאדאת בא לירושלים, אחרי שהכבוד המצרי שוקם ביום הכיפורים. במילחמת־הלבנון שוקם הכבוד הפלסטיני. עמידת הפלסטינים במיבצר הבופור, בצידון, בראשידיה ובמקומות רבים אחרים, תפיח בהם גאווה לאומית חדשה. דור

אזהרה ליאסר ערפאת:

„הקרקע בוערת מתחת לרגליים!"

לפני שלושה חודשים פירסם „העולם הזה" (2325) מיכתב גלוי של אורי אבנרי ליאסר ערפאת, ובו קרא אבנרי לערפאת לנקוט מייד יוזמת־שלום נועזת.

במיכתב נאמר, בין השאר:

הזמן דוחק!

בחודשים האחרונים, מאז מינוי אריאל שרון לתפקיד שר־הביטחון של ישראל, מתפתח תהליך הסיפוח של הגדה המערבית ורצועת־עזה בקצב חדש.

איני בטוח אם ראשי התנועה הפלסטינית בביירות מודעים למלוא המשמעות של קצב חדש זה.

זהו שינוי דרמאתי, המשנה לא רק את מימד הזמן, אלא את כל המימדים. המהירות הופכת למהות.

אנחנו מתקרבים לנקודה שממנה והלאה שוב לא תהיה אפשרות של שיבה, של פשרה ושלום!

מנוי וגמור עם ממשלת־ישראל, בהסכמת המערך ה„אופוזיציוני", לחסום לצמיתות כל אפשרות של שיבה לגבולות ישראל. משם והלאה תוביל הדרך ליעד בלתי־נמנע של מילחמה ואסון הדדי.

כישראלי לאומי, אני מאמין שהתפתחות זו תסכן את שלומה ונפשה של מדינת־ישראל, אשר לה אני מסור בכל ליבי ונפשי.

אולם הסכנה הטמונה בתהליך הסיפוח של הגדה לעתידו — ולעצם קיומו — של העם הפלסטיני מדהימה ומחרידה עוד יותר. מעולם לא היה עם למוד־סבל זה נתון לסכנות חמורות יותר: האיום על בסיסו הלאומי הזמני בדרום־לבנון; סכנת השיעבוד, ההפקעה והגירוש מהשטחים הכבושים: מזימת שחיקתו ופירורו מכפנים באמצעות קוויזלינגים, בוגדים וסוכנים.

הסכנה לסיכויי השלום, הסכנה לעתידה של מדינת־ישראל והסכנה המיידית לקיומו של העם הפלסטיני — כל הסכנות האלה זיעקות להחלטות נועזות, ליוזמות אמיצות ודרמאתיות!

...הקרקע בוערת מתחת לרגלינו!

חדש של פלסטינים יגדל בתחושה כי הפלסטינים לבדם עצרו את המכונה הצבאית המשוכללת ביותר בעולם במשך שמונה ימים — יותר מכל צבאות ערב גם יחד במילחמת־ששת־הימים. במאבק זה נפלו אלפים רבים של לוחמים פלסטיניים.

מי שכבודו שוקם בשדה־הקרב, יכול להרשות לעצמו לעלות על דרך השלום — גם כאשר המנצח בשדה־הקרב רוצה למנוע זאת בכל כוחו.

■ ■ ■

אך זוהי רק אפשרות אחת. האפשרות השניה ההפוכה, צפוייה יותר.

הקיצוניים במחנה הפלסטיני יטיפו עתה לנקמה. גל של זעם קדוש עלול להציף את המחנה הפלסטיני, ולשתק כל קול צלול וסביר. יקומו כוחות חדשים, אשר יטענו כי הפלישה הישראלית, מרחץ־הדמים וההרס הכביר שמו קץ לכל מחשבה על שלום, וכי עתה לא נותר אלא להרוג ולהרוס, לנקום ולנפץ.

גל זה עלול לקרב את הפלסטינים אל הכוח המנצח היחידי במרחב — הלאומנות הדתית של חומייני, נושא חרב־האיסלאם.

אם אכן יקרה הדבר, תתגשם נבואה שרבים ניבאו באוזני ישראל: כי היא עוד תתגעגע באחד הימים אל אש"ף של יאסר ערפאת. כי אש"ף הוא למרות הכל אירגון מדיני רציונלי, בעל יעדים לאומיים חילוניים. ואילו עם הקנאות החשוכה של גוש־אמונים המוסלמי לא יתכן שיג ושיח, כי מטרתו הבלעדית תהיה השמדת ישראל ומחיקתה מתחת לשמי אללה.

במיקרה שאכן יעלה העם הפלסטיני על דרך הזעם והנקם, יש לצפות למערכה עולמית של טרור, שתאפיל על כל גילויי הטרור שהיו בעבר, מן הסוג שהנהגת אש"ף שמה לו קץ מאז מילחמת יום־הכיפורים.

■ ■ ■

כך או כך — אש"ף לא חוסל. הבעייה הפלסטינית לא חוסלה.

ערב המילחמה הצהיר רפאל איתן כי ניתן לפתור את הבעייה הפלסטינית באמצעים צבאיים. עם־ישראל נתן לו את ההזדמנות לכך. הוא נכשל מבחינה זו כישלון טוטאלי.

אחרי שיחלוף שיכרון־הניצחון, ויתפזר אבק־המילחמה, תתגלה המציאות החדשה. יתגלה כי הבעייה הפלסטינית קיימת, וכי אש"ף קיים. בתנאים חדשים, בצורה חדשה — אך קיים.

יתכן שתהיה לכך השפעה מבריאה על עם־ישראל, כשם שיתכן כי תהיה לכך השפעה מבריאה על העם הפלסטיני. שני העמים עשויים להתפכח ולעלות על דרך השלום. אך שני העמים עלולים גם להשתגע עוד יותר, ולהיכנס לעידן חדש של הרג והרס, שאת סופו מי ישורנו.

כל זה טמון בחיק העתיד. מה שברור כבר עתה הוא כי היעד העיקרי של אריאל שרון, חיסול אש"ף וחיסול הבעייה הפלסטינית, לא הושג.

■ ■ ■

היעד השני: סילוק הסורים.

יעד זה הושג אף הוא רק בחלקו.

הצבא הסורי נשאר בלבנון.

אין ספק, סוריה הוכתה מכה מוחצת. לא רק מכה צבאית, הכוללת את השמדת טיליה המוצבים בלבנון (אך לא הטילים הסוריים בצד הסורי של הגבול. המפריעים לחיל־האוויר הישראלי עוד יותר.) היא הוכתה גם מכה פסיכולוגית ופוליטית.

לעיני העולם כולו, והעולם הערבי במיוחד, הוצגה סוריה בערוותה. היא הפקירה את הפלסטינים לגורלם.

שום מדינה ערבית לא חשה לעזרת סוריה. כשם שהפלסטינים יודעים עתה כי עזרתה של ברית־המועצות שווה כקליפת־השום, כך יודעים זאת כיום כל הערבים. סוריה, שהתיימרה עוד אתמול להנהיג את העולם הערבי בדברי־רהב, התגמדה.

אך הצבא הסורי ניצל ממפלה סופית. צה"ל נעצר לפני קרב־ההכרעה.

התוצאה עלולה להיות שונה מאוד מזו שאריאל שרון קיווה לה.

הצבא הסורי ניצל תודות להתערבות אמריקאית. האולטימטום של רונלד רגן הוא שעצר את צה"ל לפני שיכול היה להשלים את כיתור הצבא הסורי בלבנון.

מדוע פעלה וושינגטון בצורה זו? האם רק מפני חשש של התערבות סובייטית?

ההתנקשות בלונדון: בשליחות עיראק!

השבוע התבהרה התמונה לגבי פעילותו של אבו־נידאל — האיש שסיפק לאריאל שרון את האמתלה למילחמת־לבנון, כאשר הורה להתנקש בחייו של השגריר הישראלי בלונדון.

אירגונו הפורש של אבו־נידאל, הפועל נגד אש"ף, ושאיים לרצוח גם את יאסר ערפאת „הבוגד", הוקם בשעתו בבגדאד, שם כיהן אבו־נידאל בעבר כנציגו הרישמי של פת"ח. אחרי שעיראק אימצה לעצמה קו מתון יותר, תוך תיאום עם סעודיה וירדן, עבר אבו־נידאל לדמשק ופעל בשליחות הסורים.

השבוע התברר מעל לכל ספק כי אבו־נידאל חזר לבגדאד, וכי הוא פועל עתה שוב בשליחות העיראקים.

נובע מכך כי ההתנקשות בשגריר בלונדון, שנועדה לגרום להתפוצצות במרחב ולשגר את אריאל שרון אל תוך לבנון, באה ביוזמת העיראקים, שהיו זקוקים באופן נואש לאמתלה כדי להפסיק את האש במילחמתם נגד האיראנים, אחרי שספגו בה מפלה מוחצת. האיראנים עמדו על סף פלישה לעיראק.

ואכן, מייד עם הפלישה הישראלית ללבנון, הכריזה עיראק על הפסקת־אש חד־צדדית.

ראשי אש"ף משוכנעים מזמן כי המוסד הישראלי הצליח להסתנן אל תוך אירגונו של אבו־נידאל, וכי יש לו השפעה על מהלכיו. טענה זו פורסמה כמה פעמים בשנה האחרונה, תוך פירוט העובדות שעליהן היא מסתמכת.

אבו־נידאל מקיים גם יחסים הדוקים עם ברית־המועצות, והיה קשור במישרין ביסודות הפרו־סובייטיים בצמרת אש"ף, ובעיקר עם היסודות הפרו־סובייטיים בפת"ח. אך לא ברור עדיין באיזו מידה היו הסובייטים שותפים בתיכנון ובביצוע מעשה־ההתנקשות בלונדון, ובגרימת האסון שירד על הפלסטינים בלבנון. גם מידת מעורבותה של סוריה בפרשה זו אינה ברורה בשעה זו.

יתכן מאוד כי הושג מאחרי־הקלעים הסכם חדש בין סוריה וארצות־הברית דווקא, הסכם הפותח עידן חדש של שיתוף־פעולה אמריקאי־סורי.

כאשר נתנו האמריקאים את האור הירוק לאריאל שרון לפתיחת המילחמה, היתה אחת המטרות העיקריות שלהם ליצור מצב אשר יכריח את סוריה לעבור מן המחנה הסובייטי אל המחנה האמריקאי. היה זה חזרה על תרגילו של הנרי קיסינג'ר לגבי מצריים ב־1973. אז הצילו האמריקאים את הצבא המצרי. עתה הם הצילו את הצבא הסורי. בשני המיקרים שימש צה"ל כמכשיר בידי האמריקאים, כדי להשיג מטרות אמריקאיות מובהקות.

אם אכן קרה הדבר הזה, תהיה עתה סוריה שותף חשוב בהסדר החדש בלבנון. זה רחוק מאוד־מאוד מן המצב שאריאל שרון התכוון ליצור כאשר שיגר את המכונה הצבאית הכבירה של צה"ל אל תוך לבנון.

מכאן האפשרות שהוא יחפש תירוץ להפרת הפסקת־האש ולהמשך המיבצע שהופסק באמצע. התנגדותו להפרדת־הכוחות רומזת על כך.

■ ■ ■

היעד השלישי: להשליט בלבנון כולה ממשלת־בובות, ולהפכה למדינת־חסות ישראלית.

שרון התכוון להשיג יעד זה בדרך פשוטה: כיבוש כל דרום־לבנון, עד למובלעת של הפלנגות בצפון. התחברות של צה"ל עם כוחות הפלנגות. מסירת השטח כולו בידיו של מפקד הפלנגות, בשיר ג'ומייל.

היה נראה כי תוכנית זו נכשלה כאשר לא הצליח צה"ל להתחבר עם הפלנגות, לפני שהאמריקאים כפו עליו את הפסקת־האש. אך שרון לא השלים עם מצב זה, ותוך הפרת הפסקת־האש המשיך בפעולה, עד שצה"ל אכן התחבר עם כוחות הפלנגות בביירות.

עדיין לא ברור אם התחברות חלקית זו, בגיזרה זו בלבד, תאפשר לשרון להגשים את תוכניתו ולהקים בלבנון כולה מלבד החלק שנותר בידי הסורים, דיקטטורה של ג'ומייל ואנשיו.

אם לא יצליח בכך, ולא ייווצר מצב חד־משמעי כזה, הנשען על המציאות הצבאית, יהיה צורך במשא־ומתן ממושך ומייגע, תוך שיתוף כל הכוחות הלבנוניים, כדי ליצור איזושהי קואליציה מפוקפקת. ההכנות לכך כבר החלו השבוע, תוך חריקות אופייניות.

מי שמכיר את המציאות הלבנונית יודע כי הדבר הוא כמעט בלתי־אפשרי. תחת הלם האסון תקום אולי אחדות לאומית זמנית כלשהי. אך היא תהיה רופפת. המריבות הישנות, אשר הולידו את מילחמת־האזרחים הנוראה, יפרצו מחדש.

סוריה נשארה שותף למציאות הלבנונית. אש"ף נשאר קיים בה, בצורה זו או אחרת. העדות השונות נשארו כולן קיימות. אמריקה תבחש בקדרה, לטובת האינטרסים של עצמה.

אמנם, ישראל תהיה עתה שותף חשוב מאוד במציאות זו. בני־חסותה ייצאו מחוזקים מן המילחמה, שהם לא השתתפו בה. אך חלומו הפשטני של שרון על הכרעה חד־משמעית בכוח החרב נראה עדיין רחוק מהגשמתו. כמו שלמדו כובשים רבים בהיסטוריה, כאשר נספגו לתוך מציאות מורכבת ומסובכת, אין החרב פותרת בעיות. יכולתו של הכובש הזר להשפיע על המתרחש בתוך המדינה הכבושה — או הכבושה־למחצה — מוגבלת.

השגת היעד השלישי של אריאל שרון מוטלת, בשעה זו, בספק.

■ ■ ■

ונותרה הבעייה המיידית: מה לעשות בשטח שנכבש על־ידי צה"ל?

חיש־מהר יתברר כי קל יותר לכבוש שטח מאשר להחזיק בו.

הפיתרון הקל — מסירתו בידי הפלגנות, כדי שיקימו בו דיקטטורה הנשענת על הכוח של צה"ל, אך ללא נוכחות פיסית של צה"ל — מוטל בספק.

פיתרון אחר הוא מסירת השטח בידי כוח רב־לאומי, בהשתתפות אמריקאית.

זהו פיתרון מפוקפק ביותר. גם אם תחוסל ההתנגדות הפלסטינית הקיימת בשטח זה כעת, תוך הריגת כל הלוחמים הפלסטיניים שנותרו בו, אין זה סוף הגרילה. תוך זמן קצר־יחסית תקום בשטח זה מחתרת פלסטינית חדשה — אלא אם כן יגורשו מתוכו מאתיים אלף הפלסטינים המצויים בו — מיבצע שאינו אפשרי כאשר העולם כולו מתבונן. (אחרי שאמצעי־התיקשורת הצרפתיים והאמריקאיים החלו לכנות את פעולות צה"ל בצור ובצידון בשם „הפיתרון הסופי", שתי מילים שהן רמז ברור ונורא לרצח־עם, יצטרך גם איש כמו אריאל שרון להיזהר מאוד במעשיו.)

איך יתמודד כוח רב־לאומי עם אתגר של מילחמת גרילה? האם יש תמיכה כלשהי בארצות־הברית להרפתקה כזאת, שבה ייספג הצבא האמריקאי למעין מיני־ויאט־נאם?

קשה להאמין בכך. הדיבורים על כך עשויים להיפסק, אחרי שתהיה לכל הצדדים השהות לחשוב על ההשלכות של הצעה זו. קשה להניח כי אריאל שרון עצמו יסכים לפיתרון, שהוא ההיפך מן היעדים שעמדו לנגד עיניו בצאתו לקרב.

מסירת השטח לידי ממשלה לבנונית משוקמת, שתקום בתנאים הנוכחיים, אינה פיתרון המבטיח טובות. במוקדם או במאוחר ייווצר שוב מצב שיזמין התערבות של גורמים שונים — ישראל עצמה, סוריה, ארצות־הברית וברית־המועצות.

בסופו של דבר יביאו התנאים החיצוניים והדחפים הפנימיים במדינה לכך שישראל תישאר בלבנון ותיספג לתוך הביצה של המציאות הלבנונית.

המגמה תהיה להשליט בה את הדיקטטורה של בשיר ג'מייל, שיהיה לסוכן ישראלי נוסח חדאד. הדבר יחייב את הנוכחות של צה"ל ואת תמיכתו הצמודה, ובישראל יישמעו הקולות הרגילים, אשר ידרשו התפשטות וסיפוח.

■ ■ ■

הסיכום של המילחמה, עד לשעה זו:

אריאל שרון יצא למילחמה, כאשר לנגד עיניו תוכנית גראנדיוזית, מדהימה בפשטותה. הוא ביצע אותה בעקשנות עילאית, כשהוא גורר אחריו את בגין ואת השרים, הקואליציה והאופוזיציה.

עתה, אחרי שהתוכנית בוצעה, נראה כי המציאות שונה מאוד מן התמונה הפשוטה שהצטיירה לעיני שרון. הכל מסובך הרבה יותר, פשוט פחות. כוחות רבים מעורבים עתה במתרחש, וישראל אינה אלא כלי אחד על לוח־המישחק.

אריאל שרון רדף אחרי החלום של הכרעה מוחצת, שתשים קץ — אחת ולתמיד — לבעייה הפלסטינית, ותאפשר לישראל לעשות כאוות נפשה. לשם כך הופעלה מכונה צבאית כבירה נגד אוייב צבאי מבוטל, נגרמו הרס והרג בממדים נוראים, נפלו טובי החיילים של צה"ל.

אולם החלום הזה אינו אלא פאטה־מורגאנה, המתרחקת ככל שקרבים אליה.

אין הכרעה צבאית לבעיות. הנתונים של הבעייה השתנו השבוע, אך הבעייה עצמה נשארה.

רק דבר אחד השתנה: יתכן כי ישראל עלתה השבוע על דרך ששוב אין ממנה חזרה, דרך של מילחמת־נצח בינה ובין העולם הערבי.

יתכן שברגע שחיילי צה"ל עברו על גישרי הליטאני והזהראני, התמוטט הגשר האחרון בינה ובין העולם הערבי.

המילחמה השישית של ישראל לא תהיה האחרונה.

נחיתת רכב משוריין בחוף לבנון
לא המילחמה האחרונה

רחל מרחלת על כל העולם

חרדת הרווקים

מעצבת־האופנה ומחברת ספרי־הילדים, **אורה מורג**, עו־מדת להתחתן בעוד חודש או משהו כזה. החתן אינו אלא **אמנון אריאלי**, הפירסומאי שמחבר סיסמות ביחד עם החמשירן **אורי סלע**. וזהו דבר די מפתיע. לא מפני שהשניים לא נראים מתאימים, אלא מפני שאמנון ידוע דווקא כאחד הרווקים המושבעים בארץ.

כל החבר'ה שיושבים ביום שישי בכסית, פשוט לא האמינו למישמע אוזניהם, כשהתבשרו על החתונה הקרובה. רק לאח־רונה עוד שמעו את הבחור, המתקרב כבר לשנתו ה־38, כשהוא מדבר בשבחי החיים החופשיים והקלילים. אז מה פתאום חתונה?

מסתבר שאורה, שהיא גרושה נאה, החליטה לנסות שנית את מוסד־הנישואין. כאובייקט מתאים מצאה דווקא את הרווק הידוע, שאותו הכירה לגמרי במקרה. היא החליטה לביית אותו, ונראה שיש לה כושר שיכנוע. עובדה: הפירסומאי הבוהמי שלה הסכים סוף־סוף להיכנס מתחת לחופה. אבל אל תחשבו שבכך זה נגמר.

בזמן האחרון מגלים כל מיני אנשים שפוגשים את החתן המיועד, שהוא מאוד עצבני. הוא נכנס פשוט לחרדה אופיינית לאלה העומדים ליפול ברשת אחרי הרבה שנים של השתובבות. ככל שהימים חולפים ומועד החתונה מתקרב, נראה אמנון מתוח יותר ויותר.

המצב הזה הניע כל מיני אנשים להמר אם כל העניין יצא בסוף אל הפועל, או שהחתן יתחרט ברגע האחרון. אני דווקא מהמרת על כך שתהיה חתונה, פשוט מפני שאני יודעת שהם מסתדרים ביניהם מאוד־מאוד יפה. אבל אף פעם אי־אפשר לדעת.

אורה מורג ואמנון אריאלי
תהיה חתונה?

האנגליה של רוזה

תחרות הארוויזיון הסתיימה כבר די מזמן. זה נכון. אבל מסתבר שעדיין ישאר ממנה משהו.

הרקדן־כוריאוגרף **שלמה** („רוזה") **רוז־מרין**, שהכין את העמדה לשיר הורה של **אבי טולדאנו**, זכה הזדות לכך להצטרף למישלחת שייצגה את ישראל בתחרות ה־אירופית היוקרתית. שם הופקדה על ה־מישלחת, מטעם מארגני התחרות, דיילת אנגלית ששמה **ג'יין**. תפקידה היה לדאוג לענייני המישלחת ולתת להם קצת תשו־מת־לב. אבל עד מהרה הסתבר שהדיילת הממושקפת דואגת בעיקר לכוריאוגרף ו־מעניקה לו את מירב תשומת־הלב. מה שקרה הוא פשוט: היא נדלקה עליו, וגם רוזה לא נשאר אדיש.

מספרים לי שהשניים היו צמודים־צמודים לכל אורך התחרות. כשהסתיים הכל וישר־

שלמה („רוזה") רוזמרין וג'יין
ישראל במקום הראשון

אל זכתה במקום השני בלבד, אמרה ג'יין: „אין דבר, לא נורא. אצלי בלב תהיה במקום הראשון תמיד ישראל ...וגם שלמה."

אז מה פתאום אני מספרת לכם את כל זה דווקא עכשיו?

גונב לאוזני שג'יין לא שכחה את ה־ישראלי שלה, למרות הזמן שעבר מאז נפרדה ממנו. ממה ששמעתי, היא אינה מוכנה להסתפק בקשר מיכתבים ויתכן מאוד שהיא תקפוץ לכאן. אני לא יודעת היכן בדיוק עומד רוזה בעניין הזה, אבל אני מתארת לי שהוא לא יסרב לארח אותה אם היא תבוא לבקר בארץ. אם זה יקרה, אני בטוחה שרוזה יסתובב איתה בכל המקומות ויכיר לה את החבר'ה. בינ־תיים תוכלו לשטוף את העיניים ממראה פניה, בתמונה שצולמה בארוויזיון.

עלילות דלל

זוכרים את המיליונר הישראלי היורד, **ראובן דלל**? לפני יותר משנתיים סיפר־תי לכם שהוא הדמות האנונימית, שעמדה מאחרי המודעות שפורסמו בעיתונים בזו הלשון: „יורד מחפש ישראלית שתלד לו ילד, ומציע שלושת־רבעי מיליון לירות." מי שבישל עבורו אז את כל הרעיון היה

ראובן דלל
פיצוץ קטן במיסעדה

ידידו הנאמן ומלווהו התמידי, אמן יחסי־הציבור **איציק תוראל**. מאז נעלם ה־מיליונר, ולא נודע מה עלה בסופה של ההצעה שפירסם. אז להלן כמה עידכונים על האיש:

ובכן, ילד עדיין לא עשו לו. הוא ממשיך לחפש את האשה המתאימה לכך, וזה נותן מקום לתיקווה לאותן ישראליות שמעוניי־נות בכל זאת לנסות את מזלן — אם ה־הצעה הישנה שלו עדיין בתוקף, ואם הוא התכוון בכלל למה שהוא הבטיח אז. בכל אופן, האיש ביקר לפני כמה חודשים ב־ארץ, ומצא בחורה בשם **עופרה**, שמצאה חן בעיניו.

דלל, שהוא כבר לא כל־כך צעיר ולא כל־כך רזה, ממש פינק את עופרה, ש־השתחררה מצה"ל והיא בת 22. הוא לקח אותה לחופשה באילת, קנה לה בגדים ו־תכשיטים בעשרות אלפי שקלים, והשתדל לתת לה גוד־טיים אמיתי. הוא כל־כך התלהב ממנה, עד שאפילו חכך בדעתו לו־וותר על תוכניתו המקורית, שהתמקדה בילד בלבד, ולהרחיב אותה לחתונה של ממש. אלא שאז נאלץ במפתיע לעזוב את הארץ, לצורך עסקיו חובקי־העולם.

לאחרונה הוא העתיק את מרכז עסקיו מטכסס ולוס־אנג'לס לאמסטרדם. לשם הוא גם טס כשנאלץ לקטוע את ביקורו בארץ. אולם ברגע שהתפנה קצת מטירדותיו, שלח לחברתו הישראלית כרטיס־טיסה כדי שתצטרף אליו. היא, כמובן, לא הייתה זקוקה לשיכנועים רבים. ואז קרה פיצוץ קטן.

מסתבר שלדלל יש עוד חברה, אמריק־אית בשם **ג'ניפר**, שהיא דיילת־אוויר ב־חברת־תעופה אמריקאית. גם היא שהתה אצלו באמסטרדם. את עופרה הוא שיכן ב־בית־מלון שרכש שם, שבינתיים כבר הס־פיק למכור אותו ברווח לשייח' סעודי, ואילו את האמריקאית שיכן בדירה בעיר. כך חשב ליהנות משני העולמות, מבלי שגיבורת העולם האחד תדע על קיומה של גיבורת העולם השני, ולהיפך.

יום אחד עשתה מזכירתו של המיל־יונר טעות טראגית: היא הזמינה, לגמרי בתמימות, מקומות לשתי עלמות־החן ב־אותה מיסעדה, כשכל אחת מהן חשבה שהיא אמורה לסעוד לבד עם מארחה. מה בדיוק גרם למזכירה לבצע את הטעות לא כל־כך ברור לי. עד כמה שהבנתי, היא פשוט לא ידעה שהבוס שלה מסתיר את יחסיו עם כל אחת מהן מידיעת רעו־תה. דלל עצמו, שהיה באותו יום טרוד מאוד בעסקיו, חשב שהוא אמור לסעוד בערב עם עופרה בלבד. כשהגיע למיסעדה חשכו עיניו.

שתי החתיכות כבר חיכו לו ליד השול־חן. בזמן שהמתינו לו הספיקו לערוך ביניהן היכרות ולגלות איזה שובב הוא החבר המשותף שלהן. האמריקאית קיבלה את כל העניין ברוח טובה. אחרי הכל, כדיילת היא אשת העולם הגדול, המשתיי־כת לחוג הסילון שבו הכל מותר ומקובל. הישראלית, לעומת זאת, היתה הרבה יו־תר פרובינציאלית. היא עזבה את השולחן בכעס, מייד אחרי שאמרה לדלל בדיוק מה היא חושבת עליו, ולמחרת חזרה ארצה.

דלל, מסתבר, לא ויתר, ובקרוב יגיע לארץ לביקור התפייסות.

יכולתי להמליך את ידין

(המשך מעמוד 57)

הספרדיים. ידעתי שחברי תנועת יעודד לא מסוגלים לכך.

● **אליהו לא היה מנהיג...**

ידעתי שנהפוך אותו למנהיג. התייעצתי עם ידידי, ראש־עיריית תל־אביב שלמה להט, עם איש־העסקים יוסי ריגר, עם בנו של השופט צלטנר, מישאל צלטנר ועם רות ניר, שהיתה מזכירתנו, וכולם המליצו על אליהו. הכנסתי אותו לד"ש. הוא שאל אותי מה יהיה מעמדו ואמרתי לו שאני לא יכול להציע לו שום דבר, שהוא יצטרך להתחרות על מעמדו.

● **מדוע הגבלת את מיספרם של הדרוזים בד"ש?**

מכיוון שהיינו מיפלגה יהודית־ציונית, והיה בלתי מתקבל על הדעת שלדרוזים יהיה בה רוב.

● **אתה היית מאלה שהמליצו על שיטת הקול הנייד. רבים מא־שימים את השיטה הזו בבחירה הבלתי־צודקת של חברי מועצת ד"ש ושל הרשימה לכנסת. אומרים שזו היתה התחלת הסוף.**

זו טעות מוחלטת לחשוב כך.

● **סיפור ידוע הוא סיפורה של עטאף ארסלאן, צעירה מנצרת ש־נבחרה למקום הרביעי במועצת ד"ש, ושאיש לא ראה אותה מימיו.**

מה שקרה לידין היכה בתדהמה את מכרין

עטאף ארסלאן היתה מועמדת למועצה. היא שלחה מיכתב וסיפרה שהיא סטודנ־טית בת 19 מנצרת. כל אחד מחברי שינוי רצה לראות אותה, אז כל אחד הצביע בשבילה. כל אחד רצה שהיא תהיה אחת מ־40 חברי־המועצה. רשמנו קולות ובסופו של עניין היא נבחרה במקום הרביעי. פרשת עטאף ארסלאן היא דבר מטורף לגמרי. בפעם הראשונה שראיתי אותה היה בפתיחת ועידת ד"ש. ניגשה אלי נערה צעירה והציגה את עצמה בשלוש מילים מהממות: אני עטאף ארסלאן. לא האמנתי למישמע אוזני. הנערה אכן קיימת. כל הזמן האמנו שמישהו חומד לו לצון. לא האמנו שאמנם קיימת נערה כזאת.

● **נחזור לפרשת תמיר. האם נכון כי עורך „הארץ", גרשום שו־קן, השפיע עליך כדי שתצרף את תמיר לד"ש?**

שוקן דיבר איתי ואני לא חושב שה־שיחה היתה גורם מכריע, אך בוודאי ש־היה מישקל להמלצה שלו ושל בנו עמוס. אז תמכו רבים בתמיר. היינו זקוקים ל־מישהו משופשף, שיעזור לנו בהתמודדות היומיומית, הבלתי־אפשרית, עם ידין.

● **מתי התחילו הבעיות עם ידין?**

למחרת ההחלטה על המיזוג בין שינוי ובין תנועתו. הוחלט להוציא הודעה לאמ־צעי־התיקשורת שידין מודיע על כוונתו ללכת לפוליטיקה. אמצעי־התיקשורת באו לצלם את מועצת־שינוי. במועצה הודענו על מיזוג עם ידין, וזה קיבל תהודה עצו־מה ופורסם בעמודים הראשונים של כל העיתונים. למחרת הוא התקשר ואמר: אומרים לי שלא פירסמתם את ההודעה לאמצעי־התיקשורת. אמרנו לו שזה הת־פרסם בכל אמצעי־התיקשורת בעמודים הראשונים. הוא אמר שצריך לפרסם הודעה בנוסח שסיכמו עליו. מייד הוצאתי הודעה לעיתונים, שכמובן נזרקה לסל, כי ההוד־עה על המיזוג דווחה כבר קודם לכן.

ידין השמיד 100 אלף עותקים של עיתון ד"ש רק משום שתמונתו לא מצאה־חן בעיניו. זה קרה כבר בבחירות לכנסת התשיעית. מה שלא הושמד במגרסה, ארוז בחבילות חבילות כמו גלעד, כמו אנדרטה במישרדי ד"ש. כל הזמן היו לנו כאלה תקריות איתו, אבל כולם אמרו: בעניינים החשובים מילה שלו תהיה מילה. אני חושב שכל עוד שמר ידין על התנאים הוא תיפקד פוליטית. ברגע שהפר באופן כל־כך סופי את התנאים, קרה לו משהו.

● **כיצד זה שאחרי הכל אתה לא נשמע לי מר־נפש?**

אני לא מר־נפש מטבעי. אך אותה תקופה כמובן שלא קיבלתי את הדברים בהומור בשלווה.

מנהטן. "אתה נראה טוב היום".

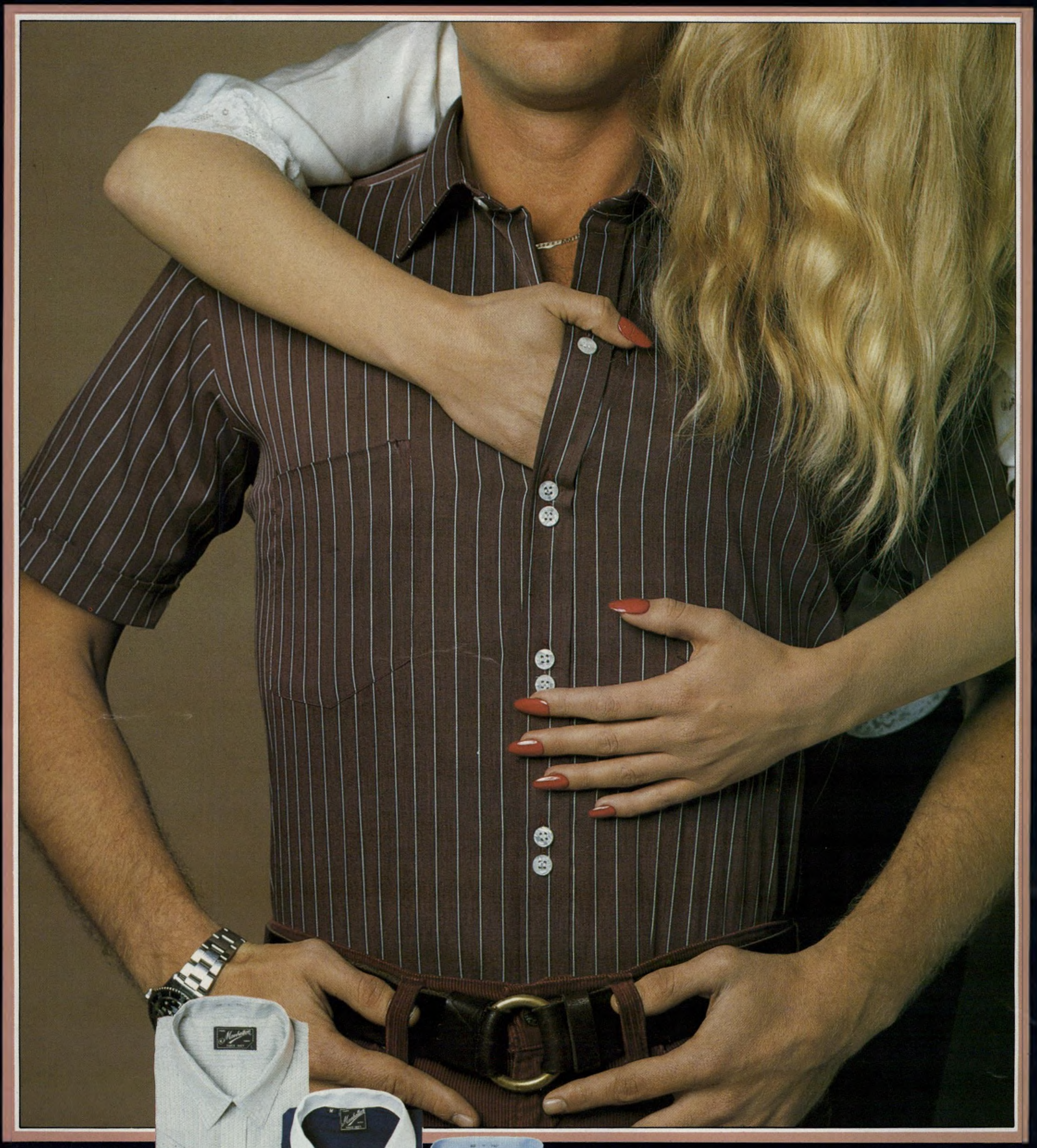

"משהו השתנה בך...אינך עייף...
אתה נראה טוב היום...רענן כזה.
נחמד. התגלחת או מה?...אה, קנ
חולצה חדשה"

Manhattan®

מנהטן. תתחדש.

להשיג בחנויות לבגדים משובחים

שנה 46 המחיר: 30 שקלים (כולל מ.ע.מ.)
76 עמודים

לם הזה

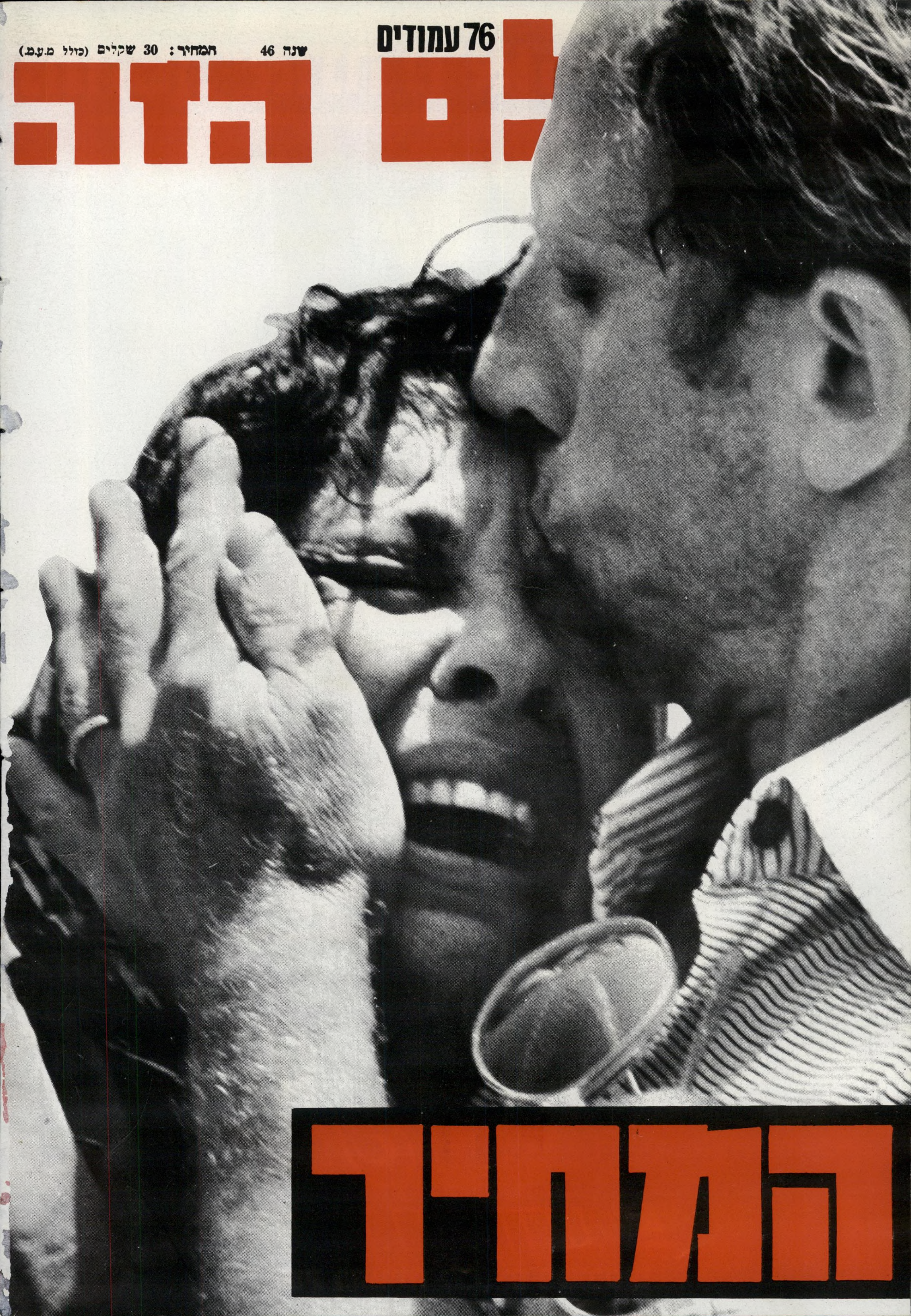

המחיר